

P U B.

OVIDII

NASONIS

FASTORUM LIB. VI.

TRISTIUM LIB. V.

DE PONTO LIB. IV.

AMENDAS

ACTIBUS SINE TESTAMENTO

54568

GENUÆ,

Excudebat Joannes Corfanegus

MDCCXLVIII.

SUPERIORUM PERMISSU.

34626

PA6519

.F2

1748

c.1

1080070611

FONDO BIBLIOTECA PÚBLICA
DEL ESTADO DE NUEVO LEÓN

PUBLII OVIDII NASONIS

FASTORUM

LIBER PRIMUS.

Ad Cæsarem Germanicum.

Tempora cum caufis Latium digefta per annum,
 Lapsaque fub terras, ortaque figna canam.
 Excipe pacato, Cæfar Germanice, vultu
 Hoc opus, & timidæ dirige navis iter:
 Officioque levem non averfurus honorem,
 Huic tibi devoto munere, dexter ades
 Sacra recognofces annalibus eruta prifcis:
 Et quo fit merito quæque notata dies.
 Invenies illic & fefta domestica vobis;
 Sæpe tibi pater eft, sæpe legendus avus.
 Quæque ferunt illi pictos figurantia faftos,
 Tu quoque cum Drufo præmia fratre feres
 Cæfaris arma canant alii, nos Cæfaris aras:
 Et quofcumque facris addidit ille dies.
 Annue conanti per laudes ire tuorum,
 Deque meo pavidos excute corde metus.
 Da mihi te placidum, dederis in carmina vires:
 Ingenium vultu ftatque caditque tuo.
 Sagina judicium docti fubitura, movetur
 Principis, ut Clario miffa legenda Deo.
 Quæ fit enim culti facundia fenfimus oris,
 Civica pro trepidis cam tulit arma reis.
 Scimus, & ad noftros cum fe tulit impetus artes,
 Ingenii currant flumina quanta tui.
 Si licet, & fas eft, vates rege vatis habénas;
 Auspice te felix totus ut annus eat.
 Tempora digereret cum conditor urbis, in æthro
 Conftituit menses quinque bis effe fuo.
 Scilicet arma magis, quam fidera, Romule, noras;
 Curaque finitimos vincere major erat.

1080070611

FONDO BIBLIOTECA PÚBLICA
DEL ESTADO DE NUEVO LEÓN

PUBLII OVIDII NASONIS

FASTORUM

LIBER PRIMUS.

Ad Cæsarem Germanicum.

Tempora cum caufis Latium digefta per annum,
 Lapsaque fub terras, ortaque figna canam.
 Excipe pacato, Cæfar Germanice, vultu
 Hoc opus, & timidæ dirige navis iter:
 Officioque levem non averfurus honorem,
 Huic tibi devoto munere, dexter ades
 Sacra recognofces annalibus eruta prifcis:
 Et quo fit merito quæque notata dies.
 Invenies illic & fefta domestica vobis;
 Sæpe tibi pater eft, sæpe legendus avus:
 Quæque ferunt illi pictos figurantia faftos,
 Tu quoque cum Drufo præmia fratre feres
 Cæfaris arma canant alii, nos Cæfaris aras:
 Et quofcumque facris addidit ille dies.
 Annue conanti per laudes ire tuorum,
 Deque meo pavidos excute corde metus.
 Da mihi te placidum, dederis in carmina vires:
 Ingenium vultu ftatque caditque tuo.
 Sagina judicium docti fubitura, movetur
 Principis, ut Clario miffa legenda Deo.
 Quæ fit enim culti facundia fenfimus oris,
 Civica pro trepidis cam tulit arma reis.
 Scimus, & ad noftros cum fe tulit impetus artes,
 Ingenii currant flumina quanta tui.
 Si licet, & fas eft, vates rege vatis habénas;
 Auspice te felix totus ut annus eat.
 Tempora digereret cum conditor urbis, in æthro
 Conftituit menses quinque bis effe fuo.
 Scilicet arma magis, quam fidera, Romule, noras;
 Curaque finitimos vincere major erat.

Impia per sylvas victor ad antra venit.
 Ille alitum fracti prætruxerat obice montis:
 Vix jura movissent, quinque bis illud onus.
 Nititur hic humeris (caelum quoque federat illis)
 Et vastum motu collabefactat onus.
 Quod simul eversum est, fragor æthera concutit ipsum.
 Istaque subedit pondere molis humus.
 Prima mover Cacus collata prælia dextra;
 Remque ferox faxis spiritibusque gerit.
 Quis ubi nil agitur, patrias male fortis ad artes
 Confugit, & flammam ore sonante vomit.
 Quas quoties perlat, spirare Typhoea credas,
 Ut rapidum Tanæo fulgur ab igne jaci.
 Occupat Alcides; adductaque clava trinodis,
 Ter quater adversi fedit in ore viri.
 Ille cadit, missaq; vomit cum sanguine flammam;
 Et lato moniens pectore plangit humum.
 Immolat ex illis taurum tibi Juppiter unum
 Victor, & Evandrum, rusticolasque vocat.
 Constituitque sibi, quæ maxima dicitur, aram,
 Hic ubi pars Urbis de bove nomen habet.
 Nec tacet Evandri mater, prope tempus adesse,
 Hercule quo tellus sit satis usâ suo.
 At felix vates, ut Dis gratissima vixit,
 Possidet hunc janî sic Dea monis diem.
I dibus in magni castus Jovis æde sacerdos
 Seminaris flammis viscera libat ovis.
 Redditaque est omni populo provincia nostro;
 Et tuus Augusto nomine dictus avus.
 Perlege dispositas generosa per atria ceras:
 Contigerant nulli nomina tanta viro.
 Africa victorem de se vocat: alter Iliarum,
 Aut Cærum domitas testificatur opes.
 Hunc Numidæ faciunt, illum Mæliana superbum,
 Ille Numantina traxit ab urbe notam.
 Et mortem, & nomen Deo Germania fecit.
 Me miserum, virtus quam brevis illa fuit.
 Si petat à victis, tot sumet nomina Cæsar,

Quot

Quot numero gentes maximus orbis habet.
 Ex uno quidam celebres aut torquis adeptæ,
 Aut corvi titulos auxiliarii habent.
 Magnæ, tuam nomen rerum mensura tuarum est:
 Sed qui te vicit, nomine major erat.
 Nec gradus est ultra Fabios cognominis ullus.
 Illa domus meritis maxima dicta suis.
 Sed tamen humanis celebrantur honoribus omne
 Hic socium summo cum Jove nomen habet.
 Sacra vocant augusta Patres: augusta vocantur
 Tempia, sacerdotum rite dicata manu.
 Hujus & augurium dependet origine verbi,
 Et quodcumque sua Juppiter auget ope.
 Augeat imperium nostri ducis, augeat annos:
 Protegat & vestras quærna corona fores.
 Auspicibusque Deis tantæ cognominis heres
 Omine suspiciat, quo Pater, Orbis onus.
R Espiciet Titan actas ubi tertius idus.
 Fient Parrhasiæ sacra relata Deæ.
 Nam prius Antonias matres carpenta vehabant,
 Hæc quoque ab Evandri dicta parente reor.
 Mox honor eripitur, marronaque destinat omnis
 Ingratos nulla prole novare viros.
 Neve daret parvus; istu temeraria cæco
 Visceribus crescens excutiebat onus.
 Corripuisse patres aulis immitia nuptas,
 Jus tamen ereptam restituisse ferunt.
 Binaque nunc pariter Texææ sacra parenti
 Pro pueris fieri virginibusque jubent.
 Scortea non illi fas est inferre sacello,
 Ne violent paros examinata focos.
 Si quis amas veteres ritus, assiste precanti;
 Nomina præcipies non tibi nota prius.
 Poerim placatur, Postvertaque, five sorores,
 Sive fuge comites, Mænali diva, tuæ.
 Altera, quod porro fuerat, cecinisse putatur;
 Altera venturum postmodo quidquid erat.

Can-

Candida te niveo posuit lux proxima templo,
 Qua fert sublimes alta Moneta gradus.
 Nunc bene prospicies Latiam Concordia turbam,
 Nunc te sacratæ constituere manus.
 Furius antiqui populi superator Hetrusci
 Voverat, & voti solverat ille fidem.
 Causa, quod à patribus sumptis secesserat armis
 Vulgus; & ipsa suas Roma timebat opes.
 Causa recens melior; sparsos Germania crines
 Corrigit auspiciis, dux venerande, tuis.
 Inde triumphatæ libasti munera gentis:
 Templaque fecisti, quam colis ipse, deæ.
 Hæc tua constituit genitrix, & rebus, & ara,
 Sola toro magni digna reperta Jovis.
 Hæc ubi transferis, Capricorno, Phæbe, relicto,
 Per juvenis curres signa regentis aquas.
Sepimus hinc oriens cum se demiserit undis,
 Fulgebit toto jam Lyra nulla polo.
Sydere ab hoc ignis, venienti nocte, Leonis
 Qui micat in medio pectore, meritus erit.
Ter quater evolvi signantes tempora Fastos:
 Nec sementina est ulla reperta dies.
 Tum mihi (sensit enim) lux hæc indicitur, inquit,
 Musa; quid à Fastis non flata sacra petis?
 Utque dies incerta sacris, sic tempore certo,
 Seminibus jactis est ubi fœtus ager.
 State coronati plenum ad præsepe juveni,
 Cum tepido vestrum vere redibit opus.
 Rusticus emeritum palo suspendit aratrum:
 Omne reformidat frigore vulnus humus.
 Villice da requiem terræ semente peracta:
 Da requiem, terram qui coluere, visis.
 Pagus agat festum; pagum lustrate coloni,
 Et date paganis annua liba focis.
 Placentur frugum matres Tellusque, Ceresque,
 Farre suo, gravidæ visceribusque suis.
 Officium commune Ceres, & Terra tuentur:
 Hæc præbet casuam frugibus, illa locum.

CON-

Consortes operum, per quas correctæ vetustas,
 Quænaque glans victa est utiliore cibo.
 Frugibus immensis avidos satiæ colonos,
 Ut capiant cultus præmia digna sui.
 Vos date perpetuos teneris fementibus auctus;
 Nec nova per gelidas uestra sit herba nives.
 Cum ferimus, cælum ventis aperite ferenis;
 Cum later, ætherea spargite semen aqua.
 Neve graves cultis Cerealia dona cavete
 Agmine læsuro depopulentur aves.
 Vos quoque subiectis, formicæ, parcite granis:
 Post messiem prædæ copia major erit.
 Interea crescat scabrae rubiginis expers,
 Nec vitio cæli palleat ægra seges.
 Et neque deficiat maciæ, neque pinguior æquo
 Divitiis pereat luxuriosa suis.
 Et careant lolii oculos vivantibus agri;
 Nec sterilis culto furgat avena solo.
 Triticeos fœtus, passuraque farra bis ignem,
 Hordeaque ingenti fœnore reddat ager.
 Hoc ego pro vobis, hoc vos optate coloni:
 Efficiatque ratas utraque diva preces.
 Bella diu tenuere viros; erat aptior ensis
 Vomere: cedebat taurus arator equo.
 Sarcula cessabant, versique in pila ligones,
 Factaque de rastro pondere cassis erat.
 Gratia dijs, domique tuæ: religata catenis
 Jam pridem nostro sub pede bella jacent.
 Sub juga bos veniat; sub terras semen aratas.
 Pax Cerelem nutrit, pacis alumna Ceres.
 At quæ venturas præcedet sexta calendas,
 Hæc sunt Ledæis templa dicata Deis.
 Fratibus illa Deis fratres de gente Deorum
 Circa Juturnæ composuere lacus.
 Ipsum nos carmen deduxit Pacis ad aram:
 Hæc erit a mensis sine secunda dies.
 Frondibus Actiæis comptos redimita capillos,
 Pax ades; & toto mitis in orbe manet.

Dum

Dum desunt hostes, desit quoque causa triumphis:
 Tu ducibus bello gloria major eris.
 Sola gerat miles, quibus arma coerceat, arma,
 Canteturque fera nil nisi pompa tuba.
 Horreat Aeneas & primus & ultimus orbis:
 Si qua parum Romam terra timebit, amet.
 Thura sacerdotum pacalibus addite flammis;
 Albaque percussa victima fronte cadat.
 Utq; domus, quæ præstat eam, cum pace perennet,
 Ad pia propensos vota rogate Deos.
 Sed jam prima mei pars est exacta laboris:
 Cumque suo finem mense libellus habet.

PUBLII OVIDII NASONIS

FASTORUM

LIBER SECUNDUS.

Janus habet finem: cum carmine crescat & annus,
 Alter ut it mensis, sic liber alter eat.
 Nunc primum velis, Elegi, majoribus itis,
 Exiguam meminì, nuper eratis opus.
 Ipse ego vos habui faciles in amore ministros,
 Cum lustr numeris prima iuventa suis.
 Idem sacra cano, signataque tempora Fastis:
 Ecquis ad hæc illinc crederet esse viam?
 Hæc mea militia est: gerimus, quæ possumus, arma:
 Dextraque non omni munere nostra vacat.
 Si mihi non valido torquentur pila lacerto,
 Nec bellatoris terga premuntur equi;
 Nec galea tegimur, nec acuto cingimur ense:
 His habilis telis quilibet esse potest.
 At tua prosequimur studioso pectore, Cæsar,
 Nomina, per titulos ingredimurque tuos.
 Ergo ades, & placido paulum mea munere vultu
 Respice, pacando si quid ab hoste vacas.

Fe-

Februa Romani dixerè piamina patres:
 Nunc quoque dant verbo plurima signa fidem.
 Pontifices ab rege petunt, & flamine lanas:
 Queis veterum lingua Februa nomen erat.
 Quæque capit licitor domibus purgamina certis,
 Torrida cum mica farra, vocantur idem.
 Nomen idem ramo, qui cæsus ab arbore pura,
 Casta sacerdotum tempora fronde tegit.
 Ipse ego Flaminiam poscentem Februa vidi:
 Februa poscenti pinea virga data est.
 Deniq; quodcumq; est, quo corpora nostra piantur,
 Hoc apud intonsos nomen habebat avos.
 Mensis ab his dictus, secta quod pelle Luperci
 Omne solum lustrant, idque piamen habent.
 Aut quia placatis sunt tempora pura sepulchris,
 Tunc cum ferales præteriere dies.
 Omne nefas, omnemque mali purgamine causam
 Credebant nostri tollere posse senes.
 Græcia principium moris dedit: illa nocentes
 Impia lustratos ponere facta putat.
 Actoriden Peleus, ipsum quoque Pelea Phoci
 Cæde per Amonias solvit Acastus aquas.
 Vectam frænatis per inane draconibus Aegus
 Credulus immerita Phasida fovit ope.
 Amphiaraides Naupactoo Acheloo,
 Solve nefas, dixit; solvit & ille nefas.
 Ah nimium faciles, qui tristia crimina cædis
 Flumineâ tolli posse putatis aqua!
 Sed tamen [antiqui ne nescius ordinis erres]
 Primus, ut est, Jani mensis & ante fuit.
 Qui sequitur Janum, veteris fuit ultimus anni:
 Tu quoque sacrorum, Termine, finis eras.
 Primus enim Jani mensis, quia Janua prima est,
 Qui facer est imis Manibus, imus erat.
 Postmodo creduntur spatio distantia longo
 Tempora bis quini continuasse viri.
 Principio mensis Phrygiæ contermina matri,
 Sospita delubris dicitur aucta novis.

Nunc

Est tamen & ratio, Cæsar, quæ moverit illum;
 Erroremque suum quo taceatur habet.
 Quod fatis est utero matris dum prodeat infans,
 Hoc anno statuit temporis esse fatis.
 Per totidem menses a funere conjugis uxor
 Sustinet in vidua tristitia signa domo.
 Hoc igitur vidit trabeani cura Quirini,
 Cum rudibus populis annua jura daret.
 Martis erat primus mensis, Venerisque secundus,
 Hæc generis princeps, ipsius ille pater.
 Tertius a senibus, juvenum de nomine quartus,
 Quæ sequitur, numero turba notata fuit.
 At Numa nec Janum, nec avitas præterit umbras:
 Mensibus antiquis addidit ille duos.
NE tamen ignores variorum jura dierum:
 Non habet officium lucifer omnis idem.
 Ille nefastus erit, per quem tria verba silentur:
 Fastus erit, per quem lege licebit agi.
 Nec toto perstare die sua jura putaris;
 Qui jam fastus erit, mane nefastus erat.
 Nam simul exta Deo data sunt, licet omnia fari,
 Verbaque honoratus libera Prætor habet.
 Est quoque quo populum jus est includere septis:
 Est quoque, qui nono semper ab orbe redit.
 Vendicat Aufonia Junonis cura kalendas:
 Idibus alba Jovi grandior agna cadit.
 Nonarum tutela Deo caret: omnibus istis
 (Ne fallare cave) proximus, ater erit.
 Omen ab evenit est, illis nam Roma diebus
 Marte sub averso tristia damna tulit.
 Hæc mihi dicta semel totis hærentia Fastis,
 Ne feriem rerum scindere cogar, erunt.
 Ecce tibi faustum, Germanicæ, nuntiat annum;
 Inque meo primus carmine Janus adest.
 Jane biceps, anni tacite labentis origo,
 Solus de superis qui tua terga vides;
 Dexter ades ducibus, quorum secura labore
 Otia terra ferax, otia pontus habet.

Dexterades, patribusque tuis, populoque Quirini;
 Et resera nitu candida templa tuo.
 Prospera lux oritur, linguisque, animisque favete;
 Nunc dicenda bono sunt bona verba die.
 Lite vacent aures, insanaque protinus absint
 Jurgia: differ opus, livida turba, tuum,
 Cernis, odoratis ut luceat ignibus Æther?
 Et sonet accensis spica Cilisia focus?
 Flamma nitore suo templorum verberat aurum,
 Et tremulum summâ spargit in æde jurar.
 Vestibus intactis Tarpeas iter in arces:
 Et populus festo concolor ipse suo est.
 Jamque novi præeunt fasces, nova purpura fulget;
 Et nova conspicuum pondera sentit ebur.
 Colla rudes operum præbent ferienda iuveni,
 Quos aluit campis herba Phallica suis.
 Juppiter, arce sua totum cum spectet in orbem,
 Nil nisi Romanum, quod tueatur, habet.
 Salve festa dies, meliorque revertere semper;
 A' populo rerum digna potente coli.
 Quem tamen esse deum dicam te, Jane biformis;
 Nam tibi par nullum Græcia numen habet.
 Ede simul causam, car de cælestibus unus,
 Sitque quod à tergo, sitque quod ante, vides?
 Hæc ego cum sumptis agitarem mente tabellis,
 Lucidior visa est, quam fuit ante, domus.
 Tum sacer ancipiti mirandus imagine Janus
 Bina repente oculis obtulit ora meis.
 Extimui: sensique metu riguisse capillos,
 Et gelidum subito frigore pectus erat.
 Ille tenens baculum dextra, clavemque sinistra;
 Edidit hos nobis ore priore sonos:
 Disce metu posito Vates operose dierum,
 Quod petis, & voces percipe mente meas.
 Me Chaos antiqui (namque res prisca) vocabant;
 Accipe, quam longi temporis acta canam.
 Lucidus hic aer, & quæ tria corpora restant,
 Ignis, aqua, & tellus, unus acervus erant.

Ut semel hæc rerum fecerit lite suarum,
 Inque novas abiit massa soluta domos:
 Altum flamma petit: propior locus æera cepit:
 Sederunt medio terra, fractumque loco. (les,
 Tunc ego, qui fueram globus, & sine imagine mo-
 In faciem redii, dignaque membra deo.
 Nunc quoque; confusæ quoniam nota parva figuræ est,
 Ante quod est in me, postque videtur idem.
 Accipe quæ sita que causa sit altera formæ;
 Hanc simul ut noris, officiumque meum.
 Quicquid ubique vides, Cælum, Mare, Nubila, Terras
 Omnia sunt nostra clausa, patentque manu
 Me penes est unum vasti custodia mundi,
 Et jus vertendi cardinis omne meum est.
 Cum libuit pacem placidis emittere testis,
 Libera per tutas ambulat illa vias.
 Sanguine lætifero totus miscabitur orbis,
 Ni teneant rigidæ condita bella feræ.
 Præsideo foribus cæli, cum mîstibus Horis:
 It, redit officio Juppiter ipse meo.
 Inde vocor Janus; cui cum Cereale sacerdos
 Imponit libum, farraque mista sali:
 Nomina ridebis, modo namque Patulcius idem,
 Et modo sacris Clusius ore vocor.
 Scilicet alterno voluit rudis illa vetulas
 Nomine diversas significare vices.
 Vis mea narrata est: causam nunc discere figuræ:
 Jam tamen hanc aliqua tu quoque parte vides.
 Omnis habet geminas hinc, atque hinc janua frontes,
 E quibus hæc populum spectat, at illa larem.
 Utque sedens vester primi prope limina tecti
 Janitor egressus introitusque videt:
 Sic ego peripicio cælestis janitor aulae
 Eoas partes, Hesperiasque simul.
 Ora vides Hecates in tres vergentia partes,
 Servet ut in ternas compita secta vias:
 Et mihi, ne flexa cervicis tempora perdam,
 Cernere non moto corpore bina licet.

Dixerat, & vultu, si plura requirere vellem,
 Difficilem mihi se non fore, fallus erat.
 Sumpsit animum, gratæque Deo non territus egi,
 Verbaque sum spectans pauca locutus humum:
 Dic, æge, frigoribus quare novus incipit annus,
 Qui melius per ver incipiendus erat?
 Omnia tunc florent, tunc est nova temporis ætas,
 Et nova de gravido palmite gemma tumet.
 Et modo formatis operitur frondibus arbor,
 Prodit & in summum seminis herba solum:
 Et tepidum volucres concentibus æra mulcent,
 Ludit & in pratis, luxuriatque pecus.
 Tunc blandi soles; ignotaque prodit hirundo,
 Et luteam cella sub trabe fingit opus.
 Tunc patitur cultus ager, & renovatur aratro;
 Hæc anni novitas jure vocanda fuit.
 Quæsieram multis; non multis ille moratus,
 Contulit in versus sic sua verba duos.
 Bruna novi prima est, veterisque novissima Solis:
 Principium capiunt Phæbus, & annus idem.
 Postea mirabar, cur non sine litibus esset
 Prima dies: Causam percipe, Janus ait:
 Tempora commisit nascentia rebus agendis,
 Totus ab auspicio ne foret annus iners.
 Quisque suas arces ob idem delibat agendo;
 Nec plus quam solitum testificatur opus.
 Mox ego: Cur, quamvis aliorum numina placem,
 Jane, tibi primum thura, merumque fero?
 Ut possis aditum per me, qui limina servo,
 Ad quoscunque voles, inquit, habere Deos
 Atque læta tuis dicuntur verba Kalendis,
 Et damus alternas, accipimisque preces?
 Tunc Deus incumbens baculo, quem dextra gerebat,
 Omnia principiis, inquit, inesse solent.
 Ad primam vocem timidus advertitis aures,
 Et primum visam consulit augur avem.
 Tempora patent, auresque Deum: nec lingua caducas
 Concipit ulla preces; dictaque pondus habent.

Deserat Janus; nec longa silentia feci,
 Sed teigi verbis ultima verba meis:
 Quid vult palma sibi, rugosaque catina, dixi,
 Et data sub niveo condita mella favo?
 Omen, ait, causa est, ut res sapor ille sequatur;
 Et peragat ceptum dulcis ut annus iter.
 Dulcia cur dentur, video: stipis adice caulam,
 Pars mihi de festo ne habet ulla tuo.
 Ristit, & , o quam te fallunt tua sacula, dixit,
 Qui stipe mel sumpta dulcius esse putas.
 Vix ego Saturno quemquam regnante vibebam,
 Cujus non animo dulcia lucra forent.
 Tempore crevit amor, qui nunc est summus, habendi:
 Vix ultra, quo jam progrediatur, habet.
 Pluris opes nunc sunt, quam pifci temporis annis,
 Dum populus pauper, dum nova Roma fuit:
 Dum casa Martigenam capiebat parva Quirinum,
 Et dabat exiguum fluminis ulva torum.
 Juppiter angusta vix totus stabat in aede;
 Inque Jovis dextra fistile fulmen erat.
 Frondibus ornabant, quæ nunc Capitolia gemmis,
 Pascebatque suas ipse Senator oves.
 Nec pudor, in stipula placidam cepisse quietem,
 Et fœnum capiti supposuisse, fuit.
 Jura dabat populis posito modo Prætor aratro,
 Et levis argenti lamina crimen erat.
 At postquam fortuna loci caput exultit hujus,
 Et tetigit summo vertice Roma Deos:
 Creverunt & opes, & opum furiosa cupido:
 Et cum possideant plurima, plura petunt
 Quærere ut absument, absumpta requirere certant,
 Atque ipse vitis sunt alimenta vices.
 Sic, quibus intumuit suffusa venter ab unda,
 Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ.
 In pretio pretium nunc est: dat census honores;
 Census amicitias: pauper ubique jacet.
 Tu tamen auspiciam cur sit stipis utile, quæris:
 Curque juvent nostras æra vetusta manus.

Æra dabant olim; melius nunc omen in auro est:
 Victaque concessit prisca moneta novæ.
 Nos quoque tēpla juvant, quamvis antiqua probemus,
 Aurea: majestas convenit ista Deo.
 Laudamus veteres; sed nostris utimur annis:
 Mos tamen est æque dignus uterque coli.
 Finierat monitus: placidis ita rursus, ut ante,
 Clavigerum verbis alloquor ipse Deum:
 Multa quidem didici: sed cur navalis in ære
 Altera signata est, altera forma biceps?
 Noscerè me duplici posses in imagine, dixit,
 Ni vetus ipsa dies extenuasset opus.
 Causa ratis superest. Thulcum rate venit in amnem,
 Ante pererrato falcifer orbe Deus.
 Hac ego Saturnum memini tellure receptum:
 Caluibus regnis ab Jove pulvis erat.
 Inde diu genti mansit Saturnia nomen:
 Dicta fuit Latium terra, latente Deo.
 At bona posteritas puppim formavit in ære;
 Hospitis adventum testificata Dei.
 Ipse solum colui, cujus placidissima lævum
 Radit arenosi Tybridis unda latus.
 Hic, ubi nunc Roma est, incædua sylva virebat:
 Tantaque res paucis pascua bubus erat.
 Arx mea collis erat, quem vulgus nomine nostræ
 Nuncupat, hæc ætas Janiculumque vocat.
 Tunc ego regnabam, patiens cum terra Deorum
 Eset, & humanis numina mista focis.
 Nondum justitiam facinus mortale fugarat:
 Ultima de Superis illa reliquit humum.
 Proque metu populum sine vi pudor ipse regebat;
 Nullus erat justis reddere jura labor.
 Nil mihi cum bello; pacem, postesque tuebar.
 Et clavem ostendens, Hæc, ait, arma gero.
 Præserat ora Deus: tunc sic ego nostra resolvivi,
 Voce mea voces eliciente Dei.
 Cum tot sint Jani, cur stas sacratus in uno,
 Hic ubi templa foris juncta duobus habes?

Ille manu mulcens propexam ad pectora barban,
 Procinus Oebalii rettulit arma Tati.
 Utque levis custos armillis capta Sabinis
 Ad summæ Tatiôs duxerat arcis iter.
 Inde, velut nunc est, per quem descenditis, inquit,
 Arduus in valles per fora Clivus erat.
 Et jam contigerat portam, Saturnia cujus
 Dempserat oppositas invidiosa feras:
 Cum tanto venitus committere numine pugnam;
 Ipse meæ movi callidus artis opem.
 Oraque, qua pollens ope sum, fontana reclusi:
 Sumque repentinas ejaculatus aquas.
 Ante tamen madidis subjeci sulcra venis,
 Clauderet ut Tatio fervidus humor iter.
 Cujus ut utilitas pulvis percepta Sabinis,
 Quæ fuerat, ruto reddita forma loco est.
 Ara mihi posita est parvo conjuncta facello;
 Hæc adolet flammis cum strue farra suis.
 At cur pace lates, motisque recluderis armis?
 Nec mora, quaesiti reddita causa mihi est.
 Ut pateant populo reditus ad bella profecto,
 Tota patet dempta janua nostra sera.
 Pace fores obdo, ne qua discedere possit:
 Cæsareoque diu numine clausus ero.
 Dixit, & attollens oculos diversa tuentes,
 Aspezit toto quidquid in orbe fuit.
 Pax erat, & vestri, Germanice, causa triumphî,
 Tradiderat famulus jam tibi Rhenus aquas.
 Jane, face æternos pacem, pacisque ministros,
 Neve suum præsta deserat auctor opus.
 Quod tamen ex ipsis licuit mihi discere Fastis,
 Sacraverere patres hac duo templa die.
 Accepit Phœbo, nymphaque Coronide natum
 Insula, dividua quam premit amnis aqua.
 Juppiter in parte est, cepit locus unus-utrumque,
 Junctaque sunt magno templa nepotis avo.

Quis vetat & stellas, ut quæq; oriturq; caditq;
 Dicere? promissi pars fuit illa mei.

Feli-

Felices animæ, quibus hæc cognoscere primum,
 Inque domos superas scandere cura fuit.
 Credibile est illos pariter vitiiisque, jocisque
 Altius humanis exeruisse caput.
 Non Venus, & vinum sublimia pectora fregit,
 Officiumve fori, militiaeve labor.
 Nec levis ambitio, perfusaque gloria furo,
 Magnarumve fames sollicitavit opum.
 Admovere oculis distantia sidera nostris,
 Ætheraque ingenio supposuere suo.
 Sic petitur cælum: non ut ferat Olfan Olympus:
 Summaque Peliacus sidera tangat apex.
 Nos quoque sub ducibus cælum metabimur illis,
 Ponemusque suos ad stata signa dies.
ERgo ubi nox aderit venturis tertia Nonis,
 Sparisque caelesti rore madebit humus:
 Ostitipedis frustra quærentur brachia Cancriz
 Præceps occiduas ille subivit aquas.
 Insiterint Nonæ: missi tibi nubibus atris
 Signa dabunt imbres exoriente Lyra.
 Quatuor adde dies ductis ex ordine Nonis
 Janus Agonali luce piandus erit.
 Nominis esse potest succinctus causa minister;
 Hostia cælitibus quo feriente cadit.
 Qui calido strictos tincturus sanguine cultros,
 Semper (agone) rogas, nec nisi iustus agis.
 Pars, quia non veniant pecudes, sed agantur, ab actu
 Nomen Agonalem credit habere diem.
 Pars putat hoc festum præscis Agnalia dictum,
 Una sit ut proprio littera dempta loco.
 An, quia pravissos in aqua timet hostia cultros,
 A pecoris lux est ipsa notata metu?
 Pars etiam, fieri solitis ætate priorum
 Nomina de ludis Græca tulisse diem.
 Et pecus antiquus dicebat Agonia sermo:
 Veraque judicio est ultima causa meo.
 Utque ea nunc certa est, ita Rex placare sacrorum
 Nævina lanigeræ conjuge debet ovis.

A 6

Vi-

Victimæ, quæ dextra cecidit victricæ; vocatur;
 Hostibus à domitis hostia nomen habet.
 Ante, Deos homini quod conciliare valeret,
 Far erat, & puri lucida mica falis.
 Nondum pertulere lacrymatas cortice myrrhas
 Acta per æquoreas hospita navis aquas.
 Thura nec Euphrates, nec miserat India costum,
 Nec fuerant rubri cognita fila croci.
 Ara dabat fumos herbis contenta Sabinis,
 Et non exiguo laurus adulta sono.
 Si quis erat, factis præti de flore coronis,
 Qui posset violas addere, dives erat.
 Hic, qui nunc aperit percussis viscera tauri,
 In sacris nullum culter habebat opus.
 Prima Ceres avidæ gavisæ est sanguine porcæ;
 Ultra suis merita cæde nocentis opes.
 Nam fata vere novo teneris lactentia succis
 Eruta fetigeræ comperit ore suis.
 Sus dederat pœnas, exemplo territus hujus
 Palmite debueras abstinuisse caper.
 Quem spectans aliquis dentes in vite prementem,
 Talia non tacito dicta dolore dedit.
 Rode caper vitem; tamen hinc cum stabis ad aram,
 In tua quod spargi cornua possit, erit.
 Verba fides sequitur: noxa tibi deditus hostis
 Spargitur effuso cornua, Bæche, mero.
 Culpa Sui nocuit, nocuit quoque culpa capellæ;
 Quid bos? quid placidæ commoveritis oves?
 Flebat Aristæus, quod apes cum stirpe necatas
 Viderat inceptos destituisse favos.
 Cærulea quem genitrix ægre solata dolentem,
 Addidit hæc dictis ultima verba suis:
 Siste, puer, lacrymas; Proteus tua dæmna levabit;
 Quoque modo repares, quæ penere, dabit.
 Decipiat ne te veris tamen ille figuris,
 Impediant geminas vincula firma manus.
 Pervenit ad vatem juvenis: resolutaque somno
 Alligat æquorei brachia capta senis.

Hic

Ille suam faciem transformat, & alterat arte:
 Mox domitus vinculis in sua membra redit;
 Oraque cærulea tollens rorantia barba,
 Qua, dixit, repares arte requiris apes?
 Obrue mæstati corpus tellure juvenci:
 Quod petis à nobis, obrutus ille dabit,
 Justa facit pastor; fervent examina putri
 De bove: mille animas una necata dedit;
 Pavit ovis prætam, verbenas improba carpsit,
 Quas pia Dijs ruris ferre solebat anus.
 Quid tuti superest? animam cum ponat in aris
 Lanigerumque pecus, ruricolæque boves?
 Placat equo Persis radius Hyperiona cinctum,
 Ne detur celeri victima tarda Deo.
 Quod semel est triplici pro virgine cæsa Dianæ,
 Nunc quoque pro nulla virgine cerva cadit.
 Extæ canum Triviæ vidi libare Sarpæos,
 Et quicumque tuas accollit, Æme, nives,
 Cæditur & rigido custodi ruris asellus:
 Causa pudenda quidem, sed tamen apta Deo.
 Festa Corymbiferi celebrabat Græcia Bacchi,
 Tertia quæ solito tempore bruma refert.
 Dij quoque cultores in idem venere lycæi,
 Et quicumque loci non alienus erat.
 Panes, & in Venerem Satyrorum prona juvenus;
 Quæque colunt amnes, solaque rura deæ.
 Venerat & senior pando Silenus asello;
 Quique rubro pavidas inguine terret aves.
 Dulcibus qui dignum nemus in convivio nacti,
 Gramina vestitis accubuere toris.
 Vina dabat Liber: tulerat sibi quisque coronam;
 Miscendas largè rivus agebat aquas.
 Najades effusis aliæ sine pectinis usu,
 Pars aderat comptis arte manique comis,
 Illa super furas tunicam collecta ministrat:
 Altera dissuto pectus aperta sinu.
 Exerit hæc humerum; vestes trahit illa per herbas;
 Impediunt tenores vincula nulla pedes.

Hinc

Hinc aliæ Satyris incendia mitia præbent:
 Pars tibi, qui pinu tempora nexa geris.
 Te quoque inextinctæ, Silene: libidinis urunt:
 Nequitia est, quæ te non finit esse senem.
 At ruber hortorum deus, & tutela Priapus.
 Omnibus ex illis Lotide captus erat.
 Hanc cupit, hanc optat: solam suspirat in illam;
 Signaque dat nutu, sollicitatque notis.
 Fastus inest pulchris, sequiturque superbia formam,
 Irrisum vultu despicit illa suo.
 Nox erat, & vino somnium faciente, jacebant
 Corpora diversis victa sopore locis.
 Lotus in herbosa sub æernis ultima ramis,
 Sicut erat lusu lassâ, quievit humo.
 Surgit amans, animamque tenens, vestigia furtim
 Suspensò digitis fert taciturna gradu.
 Ut tetigit niveæ secreta cubilla Nymphæ,
 Ipsè sui status ne sonet aura, cavet.
 Et jam finitima corpus librabat in herba:
 Illa tamen multi plena soporis erat.
 Gaudet; & à pedibus tracto velamine, vota
 Ad sua felici cœperat ire via.
 Ecce rûdens raucò Sileni vector aëllus,
 Intempestivos edidit ore sonos.
 Territa confurgit Nymphæ, manibusque Priapum
 Rejicit; & fugiens conceitat omne nemus.
 At deus obscæna nimium quoque parte paratus,
 Omnibus ad Lunæ lumina ritus erat.
 Morre dedit panas auctor clamoris: & hæc est
 Hellepontiacò victima grata deo.
 Inactæ fueratis aves solatia ruris,
 Assuetum sylvis, innocuamque genus:
 Quæ facitis mîdos, & plumis ova fovetis,
 Et facili dulces editis ore somos.
 Sed nihil ista juvant: quia linguæ crimen habetis:
 Dique patant mentes vos aperire suas.
 Nec tamen hoc fallum est: nam Dis, ut proxima
 quæque est,

Nuac

Nunc penna veras, nunc datis ore notas.
 Tuta diu volucrum proles, tum denique cæsa est!
 Juveruntque deos indicis exta sui.
 Ergo sæpe suo conjux abducta marito
 Uritur in calidis alba Columba focis.
 Nec defensa juvant capitolia, quò minus anseg
 Det jecur in lances, Inachi lauta, tuas.
 Noctè deæ noctis crissatus cæditur ales,
 Quod tepidum vigili provocat ore diem.
 Interea Delphin clarus super æthera sydus
 Tollitur, & patriis exerit ora vadis.
Poltera lux hyemem medio discrimine signat:
 Equaque præteritæ, quæ superabit, erit.
Proxima prospiciet Tithono aurora relicto,
 Arcadiæ sacrum pontificale dexæ.
 Te quoque lux eadem, Turni soror, æde recepit;
 Hic ubi virginea campus obitur aqua.
 Unde petam causas horum, moremque sacrorum?
 Diriget in medio quis mea vela fricto?
 Ipsa mone, quæ nomen habes à carmine ductum:
 Proposiroque save, ne tuus erret honos.
 Orta prior Luna (de se si creditur ipsi)
 A magno tellus Arcadæ nomen habet.
 Hinc fuit Evander, qui quamquam clarus utroque,
 Nobilior sacre sanguine matris erat.
 Quæ simul æthereos animo conceperat ignes,
 Ore dabat pleno carmina vera dei.
 Dixerat hæc nato motus instare sibique,
 Multam præterito tempore nacta sidem.
 Nam juvenis nimium vera cum matre fugatus
 Deserit Arcadiam, Parrhasiumque larem.
 Cui genitrix fletu: Fortuna viriliter, inquit,
 (Siste, puer, lacrymas) ista ferenda tibi est.
 Sic erat in fati: nec te tua culpa fugavit,
 Sed deus: offenso pulsus es urbe deo.
 Nec meriti pœnam pateris, sed numinis iram:
 Et aliquid magnis crimen abesse malis.
 Conscia mens ut cuique subest, ita concipit intra

Pe-

Pectora pro facto spemque, metumque suo.
 Nec tamen ut primus mœres, mala talia passus:
 Obruit ingentes ista procella viros.
 Passus idem, Tyriis qui quondam pulsus ab oris
 Cadmus in Aonia constitit exul humo.
 Passus idem Tydeus, & idem Pagaseus Iason:
 Et quos præterea longa referre mora est.
 Omne solum forti patria est, ut piscibus æquor,
 Ut volucrum vacuo quicquid in orbe patet.
 Nec fera tempestas toto tamen horret in anno:
 Et tibi [crede mihi] tempora veris erunt.
 Vocibus Evander firmata mente parentis,
 Nave secat fluctus, Hesperiamque tenet.
 Jamque ratem doctæ monitu Carmentis in amnem
 Egerat, & Thufcis obvius ibat aquis.
 Fluminis illa latus, cui sunt vada juncta Tarenti,
 Aspicit, & sparsas per loca sola casas.
 Utque erat, immixtis puppim stetit ante capillis,
 Continuitque manum torvæ regentis iter.
 Et procul in dextram tendens sua brachia ripam;
 Pineæ non sano terpede texta ferit.
 Neve dare saltum properans insistere ripæ,
 Vix est Evandri vixque retenta manu.
 Dijque petitorum (dixit) salvete locorum,
 Tuque novos cælo terra datura Deos.
 Fluminaque, & fontes, quibus utitur hospita tellus,
 Et nemorum Nymphæ, Najadumque chori.
 Ete bonis avibus visi natoque mihi que;
 Ripaque felici tacta sit ista pede.
 Fallor? an hi fient ingentia mœnia colles?
 Juraque ab hac terra cetera terra petet?
 Montibus his olim totus promittatur orbis:
 Quis tantum fati credat habere locum?
 Et jam Dardaniæ tangent hæc litora piæus:
 Hic quoque causa novi scemina Martis erit.
 Care nepos, Palla, funesta quid induis arma?
 Indue: non humili vindice cæsus eris.
 Victa tamen vinces, everisque Troja resurges:
 Obruet

Obruet hostiles ista ruina domos.
 Urite victrices Neptunia Pergama flammæ:
 Non minor hic toto est altior orbe cinis.
 Jam pius Aeneas sacra, & sacra altera patrem
 Afferet: Ilacos accipe Vesta Deos.
 Tempus erit cum vos, orbemque tuebitur idem,
 Et fient ipso sacra colente Deo.
 Et penes Augustos patriæ tutela manebit:
 Hanc sis imperii fræna tenere domum.
 Inde nepos, natulque Dei [licet ipse recuset]
 Pondera cælesti mente paternæ feret.
 Utque Ego perpetuis olim sacrabor in aris,
 Sic Augusta novum Livia numen erit.
 Talibus ut dictis nostros descendit in agros,
 Substitit in medio præscia lingua sono.
 Puppibus egressus Latia stetit exul in herba;
 Felix exilium cui locus ille fuit.
 Nec mora longa fuit; stabant nova testæ: nec alter
 Montibus Ausoniis Arcade major erat.
 Ecce boves illuc Erytheidas applicat heros,
 Fimæus longi claviger orbis iter.
 Dumq; hæc hospitium domus est Tegeææ, vagantur
 Incustoditæ læta per arva boves.
 Mane erat; excussus somno Tiryntius hospes
 De numero tauros sensit abesse duos.
 Nulla videt taciti quarens vestigia furti:
 Traxerat aversos Cacus in antra boves:
 Cacus Aventinæ timor, atque infamia sylvæ,
 Non leve finitimis, hospitibusque malum.
 Dira viro facies, vires pro corpore, corpus
 Grande: pater monstri Mulciber hujus erat.
 Proque domo longis spelunca recessibus ingens
 Abdita, vix ipsis inventienda feris.
 Ora super postes, affixaque brachia pendent,
 Squallidaque humanis ossibus abet humus.
 Servata male parte bonum, Jove natus abibat;
 Mugitum rauco furta dedere sono.
 Accipio, revocamur, ait; vocemque secutus

Dum desunt hostes, desit quoque causa triumphus:
 Tu ducibus bello gloria major eris.
 Sola gerat miles, quibus arma coerceat, arma,
 Canteturque fera nil nisi pompa tuba.
 Horreat Aeneas & primus & ultimus orbis:
 Si qua parum Romam terra timebit, amet.
 Thura sacerdotibus pacalibus addite flammis;
 Albaque percussa victima fronte cadat.
 Utq; domus, quæ præstat eam, cum pace perennet,
 Ad pia propensos vota rogate Deos.
 Sed jam prima mei pars est exacta laboris:
 Cumque suo finem mense libellus habet.

PUBLII OVIDII NASONIS

FASTORUM

LIBER SECUNDUS.

Janus habet finem: cum carmine crescat & annus,
 Alter ut it mensis, sic liber alter eat.
 Nunc primum velis, Elegi, majoribus itis,
 Exiguam meminî, nuper eratis opus.
 Ipse ego vos habui faciles in amore ministros,
 Cum lustrî numeris prima juventa suis.
 Idem sacra cano, signataque tempora Fastis:
 Ecquis ad hæc illinc crederet esse viam?
 Hæc mea militia est: gerimus, quæ possumus, arma:
 Dextraque non omni munere nostra vacat.
 Si mihi non valido torquentur pila lacerto,
 Nec bellatoris terga premuntur equi;
 Nec galea tegimur, nec acuto cingimur ense:
 His habilis telis quilibet esse potest.
 At tua prosequimur studioso pectore, Cæsar,
 Nomina, per titulos ingredimurque tuos.
 Ergo ades, & placido paulum mea munere vultu
 Respice, pacando si quid ab hoste vacas.

Fe-

Februa Romani dixerè piamina patres:
 Nunc quoque dant verbo plurima signa fidem.
 Pontifices ab rege petunt, & flamine lanas:
 Quæis veterum lingua Februa nomen erat.
 Quæque capit licetor domibus purgamina certis,
 Torrida cum mica farra, vocantur idem.
 Nomen idem ramo, qui cæsus ab arbore pura,
 Casta sacerdotum tempora fronde tegit.
 Ipse ego Flaminiam poscentem Februa vidi:
 Februa poscenti pinea virga data est.
 Deniq; quodcumq; est, quo corpora nostra piantur,
 Hoc apud intonsos nomen habebat avos.
 Mensis ab his dictus, secta quod pelle Luperci
 Omne solum lustrant, idque piamen habent.
 Aut quia placatis sunt tempora pura sepulchris,
 Tunc cum ferales præteriere dies.
 Omne nefas, omnemque mali purgamine causam
 Credebant nostri tollere posse senes.
 Græcia principium moris dedit: illa nocentes
 Impia lustratos ponere facta putat.
 Actoriden Peleus, ipsum quoque Pelea Phoci
 Cæde per Amonias solvit Acastus aquas.
 Vectam frænatis per inane draconibus Aegus
 Credulus immerita Phasida fovit ope.
 Amphiaraides Naupactoo Acheloo,
 Solve nefas, dixit; solvit & ille nefas.
 Ah nimium faciles, qui tristia crimina cædis
 Flumineâ tolli posse putatis aqua!
 Sed tamen [antiqui ne nescius ordinis erres]
 Primus, ut est, Jani mensis & ante fuit.
 Qui sequitur Janum, veteris fuit ultimus anni:
 Tu quoque sacrorum, Termine, finis eras.
 Primus enim Jani mensis, quia Janua prima est,
 Qui facer est imis Manibus, imus erat.
 Postmodo creduntur spatio distantia longo
 Tempora bis quini continuasse viri.
 Principio mensis Phrygiæ contermina matri,
 Sospita delubris dicitur aucta novis.

Nunc

Non foret Othryades congestis tectus in armis,
 O quantum patriæ sanguinis illic dedit.
 Quid, nova cum fierent Capitolia? nempe Deorum
 Cuncta Jovi cessit turba, locumque dedit.
 Terminus, ut veteres memorant, inventus in æde
 Resistit; & magno cum Jove templa tenet.
 Nunc quoque, se supra nequid nisi sidera cernat.
 Exiguam templi tecta foramen habent.
 Termine, post illud levitas tibi libera non est:
 Qua positus fueris in statione, mane.
 Nec tu vicino quicquam concede roganti,
 Ne videre hominem præposuisse Jovi.
 Et seu vomeribus, seu tu pulsabere ratis,
 Clamato: Meus est hic ager, ille tuus.
 Est via, quæ populum Laurentes ducit in agros,
 Quondam Dardanio regna petita duci.
 Illic lanigenæ pecoris tibi, Termine, sibiris
 Sacra videt fieri sextus ab urbe lapis.
 Gentibus est aliis data testis limite certo;
 Romanæ spatium est urbis & orbis idem.
Nunc mihi dicenda est regis fuga: traxit ab illa
 Sextus ad extremo nomina mense dies.
 Ultima Tarquinius Romanæ gentis habebat
 Regna: vit iniquus, fortis ad arma tamen.
 Ceperat hic alias, alias everterat urbes;
 Et Gabjos turpi fecerat arte suos.
 Namque trium minimus, proles manifesta Superbi,
 In medios hostes nocte silente venit.
 Nudarunt gladios: Occidite, dixit, inermes:
 Hoc cupiunt fratres, Tarquiniusque pater.
 Qui mea crudeli laceravit verberare terga:
 Dicere ut hoc postet, verbera passus erat.
 Luna fuit: spectant juvenem, gladiosque recundant,
 Tergaque deducta veste notata vident.
 Flent quoque, & ut secum tueatur bella, precantur,
 Callidas ignavis anavit ille viris.
 Jamque potens, misso genitorem appellat amico,
 Perdendi Gabios quod sibi monstret iter.

Hor-

Hortus odoratis suberat cultissimus herbis,
 Septus humum rivo lene sonantis aquæ.
 Illic Tarquinius mandata latentia nati
 Accipit, & virga lilia summa metit.
 Nuntius ut rediit, decussaque lilia dixit;
 Filius, Agnosco iussa parentis, ait.
 Nec mora: principibus cæsis ex urbe Gabina,
 Traduntur ducibus mœnia nuda suis.
 Ecce, nefas vitæ, mediis altariibus anguis
 Exit, & extinctis ignibus exta rapit.
 Consultitur Phœbus: fors est ita reddita: Matri
 Qui dederit princeps oscula, victor erit.
 Oscula quisque suæ matri properata tulerunt,
 Non intellecto credula turba Deo.
 Brutus erat stulti sapiens imitator, ut esset
 Tutus ab insidiis, dite Superbe; tuis.
 Ille jacens pronus matri dedit oscula Terræ;
 Creditus offenso procubuisse pede.
 Cingitur interea Romanis Ardea signis,
 Et patitur longas oblidione moras.
 Dum vacat, & metuunt hostes committere pugnam,
 Luditur in castris; otia miles agit.
 Tarquinius juvenes socios dapibusque, meroque
 Accipit, ex illis rege creatas ait:
 Dum nos sollicitos pigro tenet Ardea bello,
 Nec finit ad patrios arma referre Deos;
 Ecquid in officio torus est socialis? & ecquid
 Conjugibus nostris mutua cura sumus?
 Quisque suam laudat: studius certamina crescunt;
 Et fervet multo linguaque, corque mero.
 Surgit cui dederat clarum Collatia nomen;
 Non opus est verbis, credite rebus, ait.
 Nox superest: tollamur equis, urbemque petamus.
 Dicta placent: frænis impediuntur equi.
 Pertulerant dominos: regalia protinus illi
 Tecta petunt: custos in fore nullus erat,
 Ecce Nurus regis fufis per colla coronis
 Inveniuntposito pervigilare mero.

Inde

Inde cito passu petitur Lucretia, cuius
 Ante torum calathi, lanaque mollis erat.
 Lumen ad exiguum famulae data pensa trahebant;
 Inter quas tenui sic ait illa sono:
 Mittenda est domino [nunc nunc properate, puellae]
 Quamprimum nostra facta lucerna manu.
 Quid tamen audistis? nam plura audire potestis:
 Quantum de bello dicitur esse super.
 Potin modo victa cades: melioribus, Ardea, restas
 Improba, quae nostros cogis abesse viros.
 Sint tantum reduces: sed enim temerarius ille
 Est mens; & stricto quolibet ense ruit.
 Meas abit, & morior, quoties pugnantis imago
 Me subit: & gelidum pectora frigus habet.
 Desinit in lacrymas: inceptaque fila remisit.
 In gremio vultum deposuitque suum.
 Hoc ipsam decuit: lacrymae cecidere pudicae,
 Et facies animo dignaque, parque fuit.
 Pone metum, veni, conjux ait, illa revixit;
 Deque viri collo dulce pependit onus.
 Interea juvenis furiales regius ignes
 Concipit, & caeco raptus amore furit.
 Forma placet, niveusque color, flavique capilli:
 Quique aderat nulla factus ab arte decor.
 Verba placent, & vox, & quod corrumpere non est:
 Quoque minor spes est, hoc magis ille cupit.
 Jam dederat cautus lucis praenantiis ales;
 Cum referunt juvenes in sua castra pedes.
 Carpitur attonitos absentis imagine sensus
 Ille: recordanti plura magisque placent.
 Sic sedit: sic corda fuit: sic flamma nevit:
 Neglectae collo sic jacuere comae.
 Hos habuit vultus: haec illi verba fuerunt:
 Hic color, haec facies, hic decor oris erat.
 Ut solet a magno fluctus languescere flatu;
 Sed tamen a vento, qui fuit, unda tumet:
 Sic, quamvis aberat placitae praesentia formae,
 Quae dederat praesens forma, manebat amor.

Ardet;

Ardet; & iniusti stimulis agitatus amoris
 Comparat indigno vimque, metumque toro.
 Exitus in dubio est: Audebitus ultima, dixit,
 Viderit, audentes forsne, Deusne juvet.
 Cepimus audendo Gabios quoque. Talia fatus
 Ense, latus cinxit; tergaque pressit equi.
 Accipit arata juvenem Collatia porta,
 Condere jam vultus Sole parante suos.
 Hostis, ut hospes init penetralia Collatini:
 Comiter excipitur: sanguine junctus erat.
 Quantum animis erroris inest! parat infcia rerum
 Infelix epulas hostibus illa suis.
 Functus erat dapibus: poscent sua tempora somnum,
 Nox erat, & tota lumina nulla domo.
 Surgit, & auratum vagina deripit ensē;
 Et venit in thalamos, nupta pudica, tuos.
 Utque torum pressit, Ferrum, Lucretia, mecum est,
 Natus ait regis, Tarquiniusque vocor.
 Illa nihil, neque enim vocem, viresque loquendi,
 Aut aliquid toto pectore mentis habet.
 Sed tremit, ut quondam stabulis depressa relictis,
 Parva sub infesto cum jacet agna lupo.
 Quid faciat? pugnet? vincetur foemina pugnas,
 Clamet? at in dextra, qui vetet, ensis erat.
 Effugiet? positus urgentur pectora palmis,
 Tunc primum externa pectora tacta manu.
 Instat amans hostis pretio, precibusque, minisque:
 Nec prece, nec pretio, nec movet ille minis.
 Nil agis: eripiam, dixit, per crimina vitam:
 Falsus adulterij testis adulter ero.
 Interimam famulum, cum quo depressa fereris.
 Succubit famae victa puella metu.
 Quid, victor, gaudes? haec te victoria perdet,
 Heu quanto regis nox fletit una tuis!
 Jamque erat orta dies: sparsis sedet illa capillis;
 Ut solet adnati mater iura rogum.
 Grandævumque patrem fido cum conjugē castris;
 Evocat: & posita venit uterque mora.

Utque

Utque vident habitum: quæ iustus causa, requirunt
Cui parer exequias, quove sit ista modo.

Illa diu reticet, pudibundaque celat amictu
Ora: fluunt lacrymæ more perennis aquæ.

Hinc pater, hinc conjux lacrymas solantur, & orant
Indicet, & cæco flentque, paventque metu.

Ter conata loqui, ter desistit, ausaque quarto
Non oculos ideo sustulit illa suos.

Hoc quoque Tarquinio debebimus: eloquat, inquit
Eloquar infelix dedecus ipsa meum.

Quodque potest, narrat: restabant ultima, flevit;
Et matronales erubuerat genæ.

Dant veniam facto genitor, conjuxque coacto.
Quam, dixit, veniam vos datis, ipsa nego.

Nec mora; celato figit sua pectora ferro:
Et cadit in patrios sanguinolenta pedes.

Tunc quoque jam moriens, ne non procubant honeste,
Respicit: hæc etiam cura cadentis erat.

Ecce super corpus communia damna gementes,
Oblii decoris virque, paterque jacent.

Brutus adest, tandemque animo suo nomina fallit
Fixaque semanimi corpore tela rapit.

Stillantemque tenens generoso sanguine cultrum,
Edidit impavidos ore mirante sonos.

Per tibi ego hunc juro fortem, castumque cruorem
Perque tuos Manes, qui mihi nomen erunt:

Tarquinium profuga poenas cum stirpe daturum:
Jam satis est virtus dissimulata diu.

Illa jacens ad verba oculos sine lumine movit;
Visaque concussa dicta probare coma.

Fertur in exequias animi matrôna virilis:
Et secum lacrymas, invidiamque trahit.

Vultus inane patet: Brutus clamore Quirites
Concitat, & regis facta nefanda refert.

Tarquinus cum prole fugit: capit annua Consul
Jura: dies regnis illa suprema fuit.

Fallimur? an veris prænuatua venit hirundo,
Et metuit, ne qua versa recurat hyems?

Sæpe

Sæpe tamen Progne, nimium properasse querens;
Virque tuo Tereus frigore lætus erit.

Jamquæ duæ restant noctes de mense secundo,
Marsque citos junctis curribus urget equos.

Ex vero positum permanfit Equiria nomen,
Quæ Deus in campo perspicit ipse suo.

Jure venis, Gradive; locum tua tempora poscunt:
Signatusque tuo nomine mensis adest.

Venimus in portum, libro cum mense peracto,
Naviget hinc alia jam mihi hinter aqua.

PUBLII OVIDII NASONIS

FASTORUM

* * *

LIBER TERTIUS.

BEllice, depositis clypeo paulisper & hasta,
Mars ades, & nitidas casside solve comas.

Fortitan ipse roges, quid sit cum Marte poetæ:
A te, qui canitur, nomina mensis habet.

Ipse vides manibus peragi fera bella Minervæ,
Non minus ingenuis artibus illa vacat.

Palladis exemplo ponendæ tempora fume
Cupidis, invenies & quid inermis agas.

Tunc quoque inermis eras, cum te Romana sacerdos
Cepit, ut huic urbi semina magna dares.

Sylvia Vestalis (quid enim vetat inde moveri?)
Sacra lavaturas mane petebat aquas.

Ventum erat ad mollem declivo tramite ripam,
Ponitur è summa fœcilis urna coma.

Fœssa resedit humo, ventosque accepit aperto
Pectore turbatas restituitque comas.

Dum

Nunc ubi sunt, illis quæ sunt sacrata Kalendis,
 Tempa Deæ? longa procubere die.
 Cætera ne simili caderent labefacta ruina,
 Cavitt sacrati provida cura Ducis.
 Sub quo delubus fertitur nulla senectus;
 Nec satis est homines, obligatque Deos.
 Temporum possitor, templorum sancte repertor,
 Sit supens, opto, mutua cura tui.
 Dent tibi Cælestes, quos tu Cælestibus annos;
 Proque tua maneat in statione domo.
 Tunc quoque vicini lucus celebratur Asyli,
 Qua petir æquoreas advena Tibris aquas.
 Ad penetrabile Numæ, Capitolinumque sonantem
 Inque Jovis summi cæditur arcu bidens.
 Sæpe graves pluvias adopertus nubibus æther
 Concitat, aut posita sub nive terra latet.
Proximus Hesperis Titan abiturus in undas,
 Gemmea purpureis cum juga demet equis;
 Illa nocte aliquis tollens ad sidera vultum
 Dicet, Ubi est hodie, quæ Lyra fuisse heri?
 Dumque Lyram quæret, medi quoque terga Lææ
 In liquidas subito metis notabit aquas.
Quem modo caelatum stellis Delphina videbat
 Is fugiet vitus nocte sequente tuos.
 Seu fuit occultis felix in amoribus index,
 Lesbida cum damno seu tulit ipse Lyras.
Un Quod mare non novit? quæ nescit Ariona tellus?
 Carmine currentes ille tenebat aquas.
 Sæpe sequens agnam lupus est à voce retentus,
 Sæpe avidum fugiens restitit agna lupum.
 Sæpe canes leporeque umbra jacuere sub una,
 Et sterit in saxo proxima cerya lææ.
 Et sine lite loquax cum Palladis alite cornix
 Sedit, & accipitri juncta columba fuit.
 Cynthia sæpe tuis fertur, vocalis Arion,
 Tamquam fraternis obstupuisse modis.
 Nomen Arionum Siculis impleverat urbes,
 Captaque erat Lyricis Ausonis ora sonis.

Inde domum repetens puppim conscendit Arion,
 Atque ita quæsitæ arte ferebat opes.
 Persitan, infelix, ventos undasque timebas,
 At tibi nave tua tutius æquor erat.
 Namque gubernator districto constitit ense,
 Ceteraque armata conscia turba manu.
 Quid tibi cum gladio? dubiam rege, navita, puppim;
 Non sunt hæc digitis arma tenenda tuis.
 Ille metu pavidus, Mortem non deprecor, inquit,
 Sed liceat sumpta pauca referre lyra.
 Dant veniam, videntq; moram: capit ille coronam,
 Quæ posset crimes, Phœbe, decere tuos.
 Induit & Tyrio distinctam murice pallam,
 Reddidit scta suos pollice chorda sonos.
 Flebilibus numeris veluti canentia dura
 Trajectus penna tempora cantat olor.
 Protinus in medias ornatus desilit undas.
 Spargitur impulsa cærule puppis aqua.
 Inde (fide majus) tergo delphina recurvo
 Se memorant oneri supposuisse novo.
 Ille sedet, citharamque tenet, pretiumq; vehendi
 Cantat, & æquoreas carmine mulcet aquas.
 Di pia facta vident: altis delphina recepit
 Juppiter, & stellas jussit habere novem. (les,
Nunc mihi mille sonos, quoq; est memoratus Achil-
 Vellem, Mæonide, pectus inesse tuum.
 Dum canimus sacras alterno pectine Nonas,
 Maximus hinc Fastis accumulatur honos.
 Deficit ingenium, majoraque sinibus urgent,
 Hæc mihi præcipuo est ore canenda dies.
 Quid volui demens Eleis imponere tantum
 Ponderis? Heroi res erat ista pedis.
 Sancte Pater Patriæ, tibi Plebs, tibi Curia nomen
 Hoc dedit; hoc dedimus nos tibi nomen Eques.
 Rex tamen ante dedit: sero quoque vera tulisti
 Nomina; jampridem tu Pater orbis eras.
 Hoc tu per terras, quod in æthere Juppiter alto,
 Nomen habes; hominum tu pater, ille Deum.

Romule, concedas: facit hic tua magna tuendo
 Mœnia, quæ dederas transilienda Remo.
 Te Tatius, parvique Cures, Cæninaque sensit:
 Hoc duce Romanum est Solis utrumque latus.
 Tu breve nescio quid victæ telluris habebas:
 Quodcumque est alto sub Jove, Cæsar habet.
 Tu rapis, hic castas duce se jubet esse maritas:
 Tu recipis ludo, submovet ille nefasque bigo.
 Vis tibi grata fuit: florent sub Cæsare leges:
 Tu domini nomen, principis ille tenet.
 Te Remus incusat: veniam dedit hostibus ille:
 Cælestem fecit te pater, ille patrem.
 Jam puer Idæus media tenus eminet alvo,
 Et liquidas misso nectare fundit aquas.
 Quin etiam si quis Boream horrere solebat,
 Gaudeat: à Zephyris mitior aura venit.
 Quintus ab æquoreis nitidum jubar extulit undis:
 Lucifer, & primi tempora veris eunt.
 Ne fallare tamen: restant tibi frigora, restant:
 Magnaque discedens signa reliquit hyems.
 Tertia nox venit: custodem protinus Uræ
 Aspicias geminos exeruisse pedes.
 Inter Hamadryadas, jaculatricemque Dianam,
 Callisto sacri pars fuit una chori.
 Illa Deæ tangens arcus: Quos tangimus, arcus,
 Este meæ testes virginitalis, ait.
 Cynthia laudavit; Promissaque fœdera serva,
 Et comitum princeps tu mihi, dixit, eris.
 Fœdera servasset, si non formosa fuisset:
 Cavet mortales: de Jove crimen habet.
 Mille feras Phœbe sylvis venata redibat,
 Aut plus aut medium sole tenente diem.
 Ut tetigit lucum [densa niger ilice lucus,
 In medio gelidæ fons erat altus aquæ.)
 Hac, ait, in sylva, virgo Tegæa, lavemur:
 Erubuit falso virginis illa sono.
 Dixerat hæc Nymphis; Nymphæ velamina ponunt,
 Hanc pudet, & tardæ dat mala signa moræ.

Exuerat tunicas; uteri manifesta tumore
 Proditur indicio ponderis ipsa sui.
 Cui dea, Virgineos, perjusa Lycaoni, cœtus
 Desere, nec castas pollue, dixit, aquas.
 Luna novum decies implebat cornibus orbem:
 Quæ fuerat virgo credita, mater erat.
 Læsa farit Juno, formam mutatque puellæ:
 Quid facis? invito pectore passa Jovem est.
 Utque fera vidit turpes in pellice vultus,
 Hujus in amplexus Juppiter, inquit, eat.
 Uræ per incultos errabat lquallida montes,
 Quæ fuerat fummo nuper amanda Jovi.
 Jam tria lustra puer furto conceptus agebat;
 Cum mater nato est obvia facta suo.
 Illa quidem, tamquam cognosceret, adstitit amens,
 Et gemuit: gem tus verba parentis erant.
 Hanc puer ignarus jaculo fixisset acuto,
 Ni foret in superas raptus uterque domos.
 Signa propinqua micant: Prior est, quæ dicimus Arcton:
 Arctophylax formam terga sequentis habet.
 Sæviti adhuc, canamque rogat Saturnia Tethyn,
 Mæniam tactis ne lavet Arcton aquis.
 Idibus agrestis fumant altaria Fauni,
 Hic ubi discretas insula rumpit aquas.
 Hæc fuit illa dies, in qua Vejentibus aruis
 Ter centum Fabii, ter cecidit duo.
 Una domus vires, & onus susceperat Urbis:
 Struunt gentiles arma professa manus.
 Egreditur castris miles generosus ab idem,
 E queis dux fieri quilibet aptus erat.
 Carmentis portæ dextro est via proxima Jano:
 Ire per hanc noli, quisquis es: omen habet.
 Illa fama refert Fabios exisse trecentos,
 Porta vacat culpa, sed tamen omen habet.
 Ut celeri passu Cremeram tenuere rapacem,
 [Turbidus hybernus ille fluebat aquis]
 Castra loco ponunt: districtis ensibus ipsi
 Tyrrhenum valido Marte per agmen eunt.

Non aliter, quam cum Libyca de rupe Leones
 Invadunt sparfos lata per arva greges.
 Diffugiunt hostes, inhonestaque vulnera tergo
 Accipiunt: Thuseo sanguine terra rubet.
 Sic iterum, sic sæpe cadunt, ubi vincere aperte
 Non datur, insidias, armaque testia parant.
 Campas erat: campi claudebant ultima colles,
 Sylvaque montanas occultit apta feras.
 In medio paucos, armenta que rara relinquunt:
 Cetera virgultis abdita turba latet.
 Ecce, velut torrens undis pluvialibus auctus,
 Aut nive, quæ Zephyro victa tepente fluit:
 Per saxa, perque vias fertur; nec, ut ante solebat,
 Riparum clauas margine finit aquas
 Sic Fabii latis vallem discursibus implent;
 Quodque vident, sternunt: nec metus alter inest,
 Quo ruitis, generosa domus? male creditur hosti.
 Simplex nobilitas perfida tela cave.
 Fraude perit virtus, in apertos undique campos
 Profligant hostes, & latus omne tenent.
 Quid faciant pauci contra tot millia fortes?
 Quidve, quod in misero tempore restet, adest?
 Sicut aper sylvis longe latratibus actus
 Fulmineo celeres dissipat ore canes;
 Mox tamen ipse perit: sic non moriuntur inulti,
 Vulneraque alterna dantque feruntque manu.
 Una dies Fabios ad bellum miserat omnes:
 Ad bellum missos perdidit una dies.
 Ut tamen Herculeæ superessent semina gentis,
 Credibile est ipsos conuulsiſſe Deos.
 Nam puer impubes, & adhuc non utilis armis,
 Unus de Fabia gente relictus erat.
 Scilicet ut posses olim tu, Maxime, nasci;
 Cui res cunctando restituenda foret.
Continuata loco tria sidera, Corvus, & Anguis,
 Et medius crater inter utrumque latet.
 Ictibus illa latent: oriuntur nocte sequenti.
 Quæ tibi cur tria sint tam sociata, canam.

Forte

Forte Jovi festum Phœbus sollempne parabat:
 Non faciet longas fabula nostra moras.
 I mea, dixit, avis, ne quid pia sacra moretur:
 Et tenuem vivis fontibus affer aquam.
 Corvus inauratum pedibus cratera recurvis
 Tollit, & aerium pervolat altus iter.
 Stabat adhuc ficus duris densissima pomis:
 Tentat eam rostro: non erat apta legi.
 Immemor imperii sedisse sub arbore fertur,
 Dum fierent tarda dulcia poma mora.
 Jamque satur nigris longum capit unguibus hydram:
 Ad dominumque redit, sicque verba refert.
 Hic mihi causa moræ vivarum obfessor aquarum:
 Hic tenuit fontes, officiumque meam.
 Addis, ait, culpæ mendacia Phœbus, & audes
 Fœdificum verbis fallere velle deum?
 At tibi, dum lactens hærebit in arbore ficus,
 De nullo gelidæ fonte bibentur aquæ.
 Dixit: & antiqui monumenta perennia facti
 Anguis, avis, crater, sidera juncta micant.
Tertia post idus nudos aurora Lupercos
 Aspicit: & Fauna sacra bicornis erunt.
 Dicite, Pierides, sacrorum quæ sit origo:
 Attigerint Latias unde petita domos.
 Pana deum pecoris veteres coluisse feruntur
 Arcades: Arcadiis plurimus ille jugis.
 Testis erit Pholoe, testes Stymphalides undæ;
 Quique citis Ladon in mare currit aquis:
 Cintraque pinctis nemoris juga Nonacrini,
 Altaque Cylene, Parrhasiæque nives.
 Pan erat armenti custos Pan numen aquarum:
 Manus ob incolumes ille ferebat oves.
 Transtulit Evander sylvestria numina secum:
 Hic, ubi nunc urbs est, tunc locus urbis erat
 Inde deum colimus, devertæque sacra Pelasgis.
 Flamen ad hæc prisco more Dialis erat.
 Cur igitur currant, & cur [sic currere mos est]
 Nuda ferant posita corpora veste, rogas?

B 3

Ipse

Ipse deus velox discurrere gaudet in altis
 Montibus, & subitas concitat ipse feras.
 Ipse deus nudus nudos jubet esse ministros:
 Nec fatis ad cursus commoda vestis erat.
 Ante Jovem genitum terras habuisse feruntur
 Arcades: & Luna gens prior illa fuit.
 Vita feris similis, nullos agitata per usus:
 Artis adhuc expertis, & rude vulgus erat.
 Pro domibus frondes norant, pro frugibus herbas:
 Nectar erat palmis hausta duabus aqua.
 Nullus anhelabat sub adunca vomere taurus;
 Nulla sub imperio terra colentes erat.
 Nullus adhuc erat usus equi, se quisque ferebat:
 Ibat ovis lana corpus amicta sua.
 Sub Jove durabant, & corpora nuda gerebant,
 Docta graves imbres, & tolerare Notos.
 Nunc quoque detecti referunt monumenta vetusti
 Moris, & antiquas testificantur opes.
 Sed, cur præcipue fugiat velamina Faunus,
 Traditur antiqui fabula plena joci.
 Forte comes dominæ juvenis Tiryntius ibat:
 Vidit ab excelsò Faunus atrumque iugo.
 Vidit, & incaluit, Montanaque numina, dixit,
 Nil mihi vobiscum est; hic meus ardor erit.
 Ibat odoratis humeros perfusa capillis
 Mæonis, aurato conspiciente sinu.
 Aurea pellebant tepidos umbracula soles;
 Quæ tamen Herculeæ sustinuerunt manus.
 Jam Bacchi nemus, & Tmolii vineta tenebat:
 Hesperus & fusco roscidus ibat equo.
 Antea subit, tophis laqueata, & pumice vivo:
 Garrulus in primo limine rivus erat.
 Dumque parant epulas, potandaque vina ministri;
 Cultibus Alciden instruit illa suis.
 Dat tenues tunicas Gætulo murice tinctas:
 Dat teretem zonam, qua modo cincta fuit.
 Ventre minor zona est: tunicarum vincla relaxat,
 Ut posset magnas exeruisse manus:

Fregerat armillas non illa ad brachia factas:
 Scindebant magni vincula parva pedes.
 Ipsa capit clavamque gravem, spoliūque Leonis,
 Conditaque in plarea tela minora sua.
 Sic epulis functi, sic dant sua corpora somno;
 Et positus juxta se cubuere toris.
 Causa, repertori vitis quia sacra parabant,
 Quæ facerent pure, cum foret ortia dies.
 Noctis erat medium: quid non amor improbus audeat?
 Roscida per tenebras Faunus ad antra venit.
 Utque videt comites somno, vinoque solutos,
 Spem capit in dominis esse soporis idem.
 Intrat, & huc illic temerarius errat adulter:
 Et præfert cantas, subsequiturque manus.
 Venerat ad strati captata cubilia lecti;
 Et felix prima sorte futurus erat.
 Ut tetigit fulvi seſſis hirsuta Leonis
 Vellera, pertimuit, sustinuitque manus;
 Attonitusque metu rediit: cæca sæpe viator
 Turbatum viso rettulit angue pedem.
 Inde tori, qui junctus erat, velamina tangit
 Mollia, mendaci decipiturque nota.
 Ascendit: spondaque sibi propiore recumbit;
 Et tumidum cornu durius inguen erat.
 Interea tunicas ora subducit ab ima:
 Horrebant densis aspera cræra pilis.
 Cetera tentantem cubito Tiryntius Heros
 Reppulit: & summo decidit ille toro.
 Fit sonus: & comites inclamat: lumina poscit
 Mæonis, illatis ignibus acta patent.
 Ille gemit lecto graviter dejectus ab alto:
 Membraque de dura vix sua tollit humo.
 Ridet & Alcides, & qui videre jacentem;
 Ridet amatorem Lyda puella suum.
 Veste deus lusus fallentes lumina vestes
 Non amat: & nudos ad sua sacra vocat.
 Adde peregrinis causas, mea Musa, latinas:
 Inque suo noster pulvere currat equus.

Cornipedi Fanno caesa de more capella,
 Venit ad exiguas turba vocata dapes.
 Dumque sacerdotes veribus transiecta salignis
 Exta parant, medias Sole tenente vias.
 Romulus, & frater, pastoraliſque juventus
 Solibus, & campo corpora nuda dabant:
 Caestibus, & jaculis, & missi pondere faxi
 Brachia per hirsus experienda dabant.
 Pastor ab excessu, per devia rura juvencos
 Romule, praedones, & Reine, dixit, agunt.
 Longum erat armati, diversis exit uterque
 Partibus: occurſu praeda recepta Remi est.
 Ut rediit, verubus fridentia derahit exta:
 Atque ait, Haec certe non nisi victor edet.
 Dicta facit, Fabiique simul: venit irritus illuc
 Romulus, & menſas, osſaque nuda videt.
 Risit, & indoluit Fabios potuisse Remumque
 Vincere, Quintilios non potuisse suos.
 Fama manet facti: posito velamine currunt:
 Et memorem famam, qui bene gessit, habet.
 Forsitan & quaras, cur sit locus ille Lupercal;
 Quaeve locum tali nomine causa notet.
 Silvia Vestalis caelestia semina partu
 Ediderat, patrio regna tenente suo.
 Is jubet auferri parvos, & in amne necari.
 Quid facis? ex istis Romulus alter erit.
 Iussa recusantes peragunt lacrymosa ministri:
 Flent tamen, & geminos ad loca iussa ferunt.
 Albula, quem Tyberin merſus Tyberinus in undis
 Reddidit; hybernis forte tumebat aquis.
 Hic, ubi nunc fora sunt, lintres errare videres:
 Quaque jacent valles, Maxime Circe, tux.
 Huc ubi venerunt (nec enim procedere possunt
 Longius) ex illis unus, & alter ait:
 Ah quam sunt similes! ah quam formosus uterque!
 Plus tamen ex istis iste vigoris habet.
 Si genus arguitur vultu, nisi fallit imago,
 Nescio quem e vobis suspicor esse Deum.

At

At si quis vestrae Deus esset originis auctor.
 In tam praecipiti tempore ferret opem.
 Ferret opem certe, si non ope mater egeret,
 Quae facta est uno mater, & orba die.
 Nata simul, moritura simul, simul ite sub undas
 Corpora, desierat; deposuitque sinu.
 Vagierant clamore pari: sensitse putares,
 Hi redeunt udis in sua tecta genis.
 Sustinet impositos summa cavus alveus unda:
 Heu quantum fati parva tabella tulit!
 Alveus in limo sylvis appulsus opacis,
 Paulatim fluvio deficiente sedet.
 Arbor erat; remanent vestigia; quaeque vocatur
 Romula nunc ficus, Rumina ficus erat.
 Venit ad expositos [mirum!] lupa foeta gemellos,
 Quis credat pueris non nocuisse feram? (trit.
 Non nocuisse parum est: prodest quoque, quos lupa nu-
 Perdere cognatae sustinuerit manus.
 Constitit, & cauda teneris blanditur alumnis,
 Et lingit lingua corpora bina sua.
 Marte fatos scires, timor absuit: ubera fugunt
 Et sibi permitti lactis aluntur ope.
 Illa loco nomen fecit; locus ille Lupercal.
 Magna dati nutrix praemia lactis habet.
 Quis vetat Arcadio dictos a monte Lupercos?
 Faunus in Arcadia templa Lycaeus habet.
 Nupta quid expectas? non tu pollentibus herbis
 Nec prece, nec magico carmine mater eris.
 Excipe foecundae patienter verbera dextrae;
 Jam foecer optati nomen habebit avi.
 Nam fuit illa dies, dura cum forte maritae
 Reddebant uteri pignora rara sui.
 Quid mihi, clamabat, prodest rapuisse Sabinas,
 Romulus? (hoc illo scepra tenente fuit)
 Si mea non vires, sed bellum injuria fecit,
 Utilius fuerat non rapuisse nurus.
 Monte sub Esquilio multis incadaus annis
 Junonis magna non sine lucus erat.

B 5

Huc

Huc abi venerunt pariter nuptæque, virique;
 Suppliciter posito procubuerunt genu.
 Cum subito motæ tremuere cacumina sylvæ,
 Et Dea per lucos mira locuta fuos.
 Italidas matres, inquit, sacer Hircus inito
 Obstupuit dubio territa turba sono.
 Angur erat [nomen longis intercidit annis]
 Nuper ab Hetrusca venerat exul humo.
 Ille caprum mactat; iustæ suæ terga puella
 Pellibus exactis percutienda dabant.
 Luna resumebat decimo nova cornua motu:
 Virque pater subito, nuptaque mater erat.
 Gratia Lacinæ: dedit hæc tibi nomina lucus:
 Aut quæ principium tu, Dea, lucis habes?
 Parce precor gravidis, facilis Lacinia, puellis:
 Maturumque utero molliter aufer onus.
Orta dies fuerit: tu desine credere ventis:
 Perdidit illius temporis aura fidem.
 Flamina non constant: & sex referata diebus
 Carceris Æolii janua lata patet.
Iam levis obliqua subsedit Aquarius urna:
 Proximus æthereos excipe, Piscis, equos.
 Te memorant fratremque; tuum [nam juncta micatis
 Signa] duos tergo sustinuisse Deos.
 Terribilem quondam fugiens Typhona Dione,
 Tunc cum pro Cælo Juppiter arma tulit.
 Venit ad Euphratem comitata Cupidine parvo:
 Inque Palestinæ margine sedit aquæ.
 Populus, & cannæ riparum summa tegebant:
 Spemque dabant salices hos quoque posse regi.
 Dum later, insonuit vento nemus: illa timore
 Pallet; & hostiles credit adesse manus.
 Urque sinu tenuit natum, succurrite Nymphæ,
 Et Dijs auxilium ferte duobus, ait.
 Nec mora; profluit: Pisces subjere gemelli,
 Pro quo, quæ cernis, sidera nomen habent.
 Inde nefas ducunt genus hoc imponere mensis,
 Ne violent timidi piscibus ora Syri.

Pro-

Proxima lux vacua est: at tertia dicta Quirino.
 Qui tenet hoc nomen, Romulus ante fuit.
 Sive quod hasta Curis præcis est dicta Sabinis:
 [Bellicus à telo venit in astra Deus]
 Sive suo regi nomen posuere Quirites:
 Seu quia Romanis junxerat ille Cures.
 Nam pater omnipotens, postquam nova mentia vidit,
 Multaque Romulea bella peracta manu.
 Juppiter, inquit, habet Romana potentia vires.
 Sanguinis officio non eget illa mei.
 Redde patri natum: quamvis intercidit alter,
 Pro se, proque Remo, qui mihi restat, erit.
 Unus erit, quem tu tolles in sidera cæli:
 Tu mihi dixisti: sint rata dicta Jovis.
 Juppiter annuerat: nutu tremefactus uterque
 Est polus, & cæli pondera sensit Atlas.
 Est locus: antiqui Capream dixere paludem:
 Forte tuis illic, Romule, jura dabas.
 Sol fugit, & removent subeuntia nubila Cælum:
 Et gravis effusus decidit imber aquis.
 Hinc tonat, hinc missis abruptitur ignibus Æther,
 Fit fuga: Rex patriis astra petebat equis.
 Luctus erat, falsæque Patres in crimine cædis:
 Hæssissetque animis forsitan illa fides.
 Sed Procul è longa veniebat Julius Alba:
 Lunaque fulgebat; nec facis usus erat.
 Cum subito motu sepes tremuere sinistra:
 Rettulit ille gradus, horruerantque comæ.
 Pulcher, & humano major, trabeaque decorus:
 Romulus in media visus adesse via.
 Et dixisse simul: Prohibe lugere Quirites,
 Ne violent lacrymis numina nostra suis.
 Thura ferant, placentque novum pia turba Quirinam;
 Et patrias artes, militiamque colant.
 Jussit: & in tenues oculis evanuit auras,
 Convocat hic Patres, jussaque verba refert.
 Tempa Deo fiunt: collis quoque dictus ab illo est
 Et referunt certi sacra paterna dies.

B 6

Lux

Lux quoque eadē stultorum festa vocetur.
 Accipe: parva quidem causa, sed apta subest.
 Non habuit doctos tellus antiqua colonos:
 Lassabant agiles aspera bella viros.
 Plus erat in gladio, quam curvo laudis aratro.
 Neglectus domino pauca ferebat ager.
 Farra tamen veteres jaciebant, farra metebant.
 Primitias Cereri farra refecta dabant.
 Usibus admoniti flammis torrenda dederunt.
 Multaque peccato damna tulere suo.
 Nam modo verrebant nigras pro farre favillas.
 Nunc ipsas ignes corripuere casas.
 Facta dea est Fornax: lati Fornace coloni.
 Orant, ut fruges temperet illa suas.
 Curio legitimis tunc Fornacalia verbis.
 Maximus indicit: nec stata sacra facit.
 Inque foro, multa circum pendente tabella,
 Signatur certa Curia quæque nota.
 Stultaque pars populi, quæ sit sua Curia, nescit:
 Sed facit extrema sacra relicta die.
Est honor & tumulis animas placare paternas.
 Parvaque in extructas munera ferre pyras.
 Parva petunt Manes: pietas pro divite grata est.
 Munere: non avidos Styx habet ima Deos.
 Tegula porrectis latus est vallata cotonis,
 Et sparæ fruges, parvaque mica salis.
 Inque mero mollita Ceres, violæque soluta:
 Hæc habeat media testa relicta via.
 Nec majora veto: sed & his placabilis umbra est.
 Adde preces positis & sua verba focus.
 Hunc morem Aeneas pietatis idoneus auctor.
 Attulit in terras, juste Latine, tuas.
 Ille patris genio sollempnia dona ferebat:
 Hinc populi ritus edidicere novos.
 At quondam, dum longa gerunt pugnicibus armis
 Bella, parentales deseruere dies.
 Non impune fuit: nam dicitur omine ab isto
 Roma suburbanis incaluisse rogis.

Vix equidem credo: bustis exisse feruntur.
 Et tacitæ questi tempore noctis avi:
 Perque vias Urbis, latoque iulasse per agros
 Deformes animas vulgus inane ferunt.
 Postea præteriti tumulis redduntur honores;
 Prodigisque venit, funeribusque modus.
 Dum tamen hæc fiunt, viduæ cessate puellæ:
 Exspectet pueros pinea tæda dies.
 Nec tibi, quæ cupidæ matura videbere matri,
 Comat virgineas hasta recurva comas.
 Conde tuas, Hymenææ, faces, & ab ignibus atris
 Aufer: habent alias mœsta sepulchra faces.
 Dij quoque templorum foribus celeriter operitis:
 Thure vacent aræ: stentque sine igne foci.
 Nunc animæ tenues, & corpora sancta sepulchris
 Errant: nunc posito pascitur umbra cibo.
 Non tamen hoc ultra, quam tot de mense superfiunt
 Luciferi, quot habent carmina nostra pedes.
 Hanc, quia iusta ferunt, dixerere feralia lucem:
 Ultima placandis Manibus illa dies.
 Ecce anus in mediis residens annosa puellis,
 Sacra facit Tacitæ, non tamen ipsa tacet.
 Et digitis tria thura tribus sub limine ponit,
 Quæ brevis occultum mus sibi fecit iter.
 Tunc cantata tenet cum fusco licia plumbo;
 Et septem nigras versat in ore fabas.
 Quodque pice adstrinxit, quod acu trajecit ahæ
 Oblutum mentha torret in igne caput.
 Vina quoque instillat: vini quodcumque relictum
 Aut ipsa, aut comites, plus tamen ipsa bibit
 Hostiles linguas, inimicæque junximus ora,
 Dicit discedens, ebriaque exit anus.
 Protinus à nobis, quæ sit Dea Muta, requires;
 Disce, per antiquos quæ mihi nota senes.
 Juppiter inmodico Jutunæ victus amore
 Multa tulit, tanto non patiendâ Deo.
 Illa modo in sylvis inter coryleta jacebat:
 Nunc in cognatas desiliebat aquas.

Convocathic Nymphas, Laicum quae cumq; tenebant;
 Et jacit in medio talia verba choro:
 Invidet ipsa sibi, vitatque quod expedit illi,
 Vestra foror, summo concubuisse Deo.
 Consilite abobus; nã quae est mea magna voluptas,
 Utilitas vestrae magna fororis erit.
 Vos illi in prima fugienti obsistite ripa,
 Ne sua fluminea corpora mergat aqua.
 Dixerat: annuerant Nymphæ Tyberinides omnes,
 Quæque colunt thalamos, Illa diva, tuos.
 Forte fuit Nais, Lar nomine: prima sed illi
 Dicta bis antiquum syllaba nomen erat.
 Ex vitio positum, sæpe illi dixerat Almo,
 Nata, tene linguam: nec tamen illa tenet.
 Quæ simul ac tetigit Juturnæ stagna fororis,
 Effuge, ait, ripas; dicta refertque Jovis.
 Illa etiam Junonem adiit: miseratque nuptas,
 Naida Juturnam: vir tuus, inquit, amat.
 Juppiter intumuit: quaque est non usa modestæ,
 Eripit huic linguam: Mercuriumque vocat:
 Duc hanc ad Manes (locus ille silentibus aptus)
 Nympha, sed infernae Nympha paludis, erit.
 Jussa Jovis fiunt: accipit lucus euntes:
 Dicitur illa duci tunc placuisse Deo.
 Vim parat hic; vultu pro verbis illa precatur,
 Et frustra muto nititur ore loqui.
 Fitque gravis, geminosq; parit, qui compita servant,
 Et vigilat nostra semper in urbe, Lares.
 Proxima cognati dixere Charitia chari,
 Et venit ad focos turba propinqua deos:
 Scilicet à tumultis, &, qui periere, propinquis,
 Protinus ad vivos ora referre juvat.
 Postque tot amissos, quidquid de sanguine restat,
 Aspicere, & generis dinumerare gradus.
 Innocui veniant, procul hinc, procut impius esto,
 Frater, & in partus mater acerba suos.
 Cui pater est vivax, qui matris digerit annos,
 Quæ premit invidiam focus iniqua nurum.

Tan-

Tantalidæ fratres absint, & Jasonis uxor,
 Et quæ ruricolis semina tosta dedit.
 Et foror, & Progne, Tereusque duabus iniquus:
 Et quicumque suas per scelus auget opes.
 Dijs generis date thura boni: Concordia fertur
 Illo præcipue mitis adesse die.
 E libate dapes: ut grati pignus honoris
 Nutriat incinctos missa patella Lares.
 Jamq; tibi suadebit placidos nox humida somnos,
 Larga precaturi sumite vina manu.
 Et, Bene vos; bene tu Patriæ pater, optime Cæsar,
 Dicite suffuso, sint rata verba, mero.
NOx ubi transferit, solito celebretur honore,
 Termine, sive lapis, sive es defossus in agro
 Stipes, ab antiquis tu quoque nomen habes.
 Te duo diversa domini de parte coronant,
 Binaque festa tibi, binaque liba ferunt.
 Ara sit hic: ignem curta fert rustica testa
 Sumptum de tepidis ipsa colona focis.
 Ligna senex minuit: concisaque construit arte;
 Et solida ramos figere tentat humo.
 Tunc sicco primas irritat cortice flammæ:
 Stat puer, & manibus lata canistra tenet.
 Inde, tibi ter fruges medios immisit in ignes,
 Porrigit incisos filia parva favos.
 Vina tenent alii: libantur singula flammis,
 Spectant, & linguis candida turba favent.
 Spargitur & caso communis Terminis agno:
 Nec queritur, lactens cum sibi porca datur.
 Conveniunt, celebrantque dapes vicinia supplex:
 Et cantant laudes, Termine sancte, tuas.
 Tu populos, urbesque, & regna ingentia finis:
 Omnis erit sine te litigiosus ager.
 Nulla tibi ambitio est: nullo corrumperis auro:
 Legitima servas credita rura fide.
 Si tu signasses olim Tyreatida terram,
 Corpora non letho missa trecenta forent:

Non

Utque vident habitum: quæ luctus causa, requirunt
Cui parer exequias, quove sit ista modo.

Illa diu reticet, pudibundaque celat amictu
Ora: fluunt lacrymæ more perennis aquæ.

Hinc pater, hinc conjux lacrymas solantur, & orant
Indicet, & cæco flentque, paventque metu.

Ter conata loqui, ter desistit, ausaque quarto
Non oculos ideo sustulit illa suos.

Hoc quoque Tarquinio debebimus: eloquat, inquit
Eloquar infelix dedecus ipsa meum.

Quodque potest, narrat: restabant ultima, flevit;
Et matronales erubuerat genæ.

Dant veniam facto genitor, conjuxque coacto.
Quam, dixit, veniam vos datis, ipsa nego.

Nec mora; celato figit sua pectora ferro:
Et cadit in patrios sanguinolenta pedes.

Tunc quoque jam moriens, ne non procubant honeste,
Respicit: hæc etiam cura cadentis erat.

Ecce super corpus communia damna gementes,
Oblii decoris virque, paterque jacent.

Brutus adest, tandemque animo suo nomina fallit
Fixaque semanimi corpore tela rapit.

Stillantemque tenens generoso sanguine cultrum,
Edidit impavidos ore mirante sonos.

Per tibi ego hunc juro fortem, castumque cruorem
Perque tuos Manes, qui mihi nomen erunt:

Tarquinium profuga poenas cum stirpe daturum:
Jam satis est virtus dissimulata diu.

Illa jacens ad verba oculos sine lumine movit;
Visaque concussa dicta probare coma.

Fertur in exequias animi matrôna virilis:
Et secum lacrymas, invidiamque trahit.

Vultus inane patet: Brutus clamore Quirites
Concitat, & regis facta nefanda refert.

Tarquinus cum prole fugit: capit annua Consul
Jura: dies regnis illa suprema fuit.

Fallimur? an veris prænuatua venit hirundo,
Et metuit, ne qua versa recurat hyems?

Sæpe

Sæpe tamen Progne, nimium properasse querens;
Virque tuo Tereus frigore lætus erit.

Jamquæ duæ restant noctes de mense secundo,
Marsque citos junctis curribus urget equos.

Ex vero positum permanit Equiria nomen,
Quæ Deus in campo perspicit ipse suo.

Jure venis, Gradive; locum tua tempora poscunt:
Signatusque tuo nomine mensis adest.

Venimus in portum, libro cum mense peracto,
Naviget hinc alia jam mihi hinter aqua.

PUBLII OVIDII NASONIS

FASTORUM

* * *

LIBER TERTIUS.

Bellice, depositis clypeo paulisper & hasta,
Mars ades, & nitidas casside solve comas.

Fortitan ipse roges, quid sit cum Marte poeta:
A te, qui canitur, nomina mensis habet.

Ipse vides manibus peragi fera bella Minervæ,
Non minus ingenuis artibus illa vacat.

Palladis exemplo ponendæ tempora fume
Cupidis, invenies & quid inermis agas.

Tunc quoque inermis eras, cum te Romana sacerdos
Cepit, ut huic urbi semina magna dares.

Sylvia Vestalis (quid enim vetat inde moveri?)
Sacra lavaturas mane petebat aquas.

Ventum erat ad mollem declivo tramite ripam,
Ponitur è summa fœcilis urna coma.

Fœssa resedit humo, ventosque accepit aperto
Pectore turbatas restituitque comas.

Dum

Juppiter huc veniet summa perductus ab arce,
 Nubila promissi Styx mihi testis erit.
 Emitti laqueis quid agant, quæ carmina dicant,
 Quaque trahant superis sedibus arte Jovem?
 Scire nefas homini est, nobis concessa canentur,
 Quæque pio dici vatis ab ore licet.
 Eliciant cælo te Iuppiter, unde minores,
 Nunc quoque te celebrant, eliciumque vocant.
 Constat Aventinæ tremuisse cacumina sylvæ,
 Terraque subedit pondere preisa Jovis.
 Corda micant regis, totoque è corpora sanguis
 Fugit, & hirsutæ diriguere comæ.
 Urque animus rediit, da certa piamina, dixit,
 Fulminis, altorum Rexque paterque Deum.
 Si tua contigimus manibus donaria puris
 Hoc quoque quod petitur, si pia lingua rogat.
 Annuit oranti: sed verum ambage remota
 Abdidit, & dubio terruit ore virum.
 Cæde, caput dixit cui Rex, Parebimus, inquit:
 Cædenda est hortis eruta cepa meis.
 Abdidit hic, hominis fumes, ait ille, capillos.
 Postulat hic animam: cui Numa, piscis, ait.
 Risit: & his, inquit, facito mea tela procuret,
 O vir colloquio non abigende Deum,
 Sed tibi protulerit cum totum crastinus orbem
 Cynthius, imperii pignora certa dabo.
 Dixit, & ingenti tonitru super æthera notum
 Fertur, adorantem, destituitque Numam.
 Ille redit lætus, memoratque quiritibus acta:
 Tarda venit dictis, difficilisque fides.
 At certe credetis, ait, si verba sequetur
 Exitus: en audi crastina, quisquis ades,
 Protulerit totum cum terris Cynthius orbem,
 Juppiter imperii pignora certa dabit.
 Discedunt dubii, promissaque tarda videntur:
 Dependetque fides adveniente die.
 Mollis erat tellus rorata mane pruina:
 Ante sui populus limina Regis adest.

Prodit, & in folio medius confedit acervo,
 Innumeri circa stantque silentque viri.
 Ortus erat summo tantummodo margine Phæbus,
 Sollicitæ mentes speque metuque pavent.
 Constitit, atque caput niveo velatus amictu,
 Jam bene Dijs notas sustulit ille manus:
 Atque ita, tempus adest promissi muneris, inquit,
 Pollicitam dictis Iuppiter adde fidem.
 Dum loquitur, totum jam Sol emoverat orbem,
 Et gravis æthero venit ab axe fragor.
 Ter tonuit sine nube Deus, tria fulmina misit,
 Credite dicenti mira, sed acta loquor.
 A media cælum regione dehiscere cæpit:
 Submisere oculos cum duce turba suo.
 Ecce levi scutum veriatum leniter aura
 Decidit; à populo clamor ad astra venit.
 Tollit humo munus cæsa prius ille juvenca,
 Quæ dederat nulli colla præmenda jugo.
 Atq; ancile vocat, quod ab omni parte recessum est,
 Quemque notes oculis, angulus omnis adest.
 Tunc memor imperii sortem consistere in illo,
 Consilium multæ calliditatis init.
 Plura jubet fieri simili cæлата figura,
 Error ut ante oculos insidiantis eat.
 Mamurius, inorum fabræne exactior artis
 Difficile est ulli dicere, clauit opus.
 Cui Numa munificus, facti pete præmia dixit:
 Si mea nota fides, irrita nulla petes.
 Jam dederat Saliis à saltu nomina dicta,
 Armaque, & ad certos verba canenda modos:
 Tum sic Mamurius: Merces mihi gloria datur,
 Nominaque extremo carmine nostra sonent.
 Inde sacerdotes operi promissa vetusto
 Præmia persolvant, Mamuriumque vocant.
 Nubere si qua voles, quamvis properabitis ambo,
 Differ: habent parvæ commoda magna moræ.
 Arna movent pugnam, pugna est aliena maritis:
 Condita cum fuerint, aptius omnia erit.

His etiam conjux capitis discincta Dialis
Lucibus impexas debet habere comas.

Tertia nox emerfa suos ubi moverit ortus;
Conditus è geminis piscibus alter erit.

Nam duo sunt: Austris hic est, Aquilonibus ille
Proximus: à ventis nomen uterque tenet.

Cum croceis rotare genis Tithonia conjux
Cæperit, & quintæ tempora lucis aget:

Sive est Arctophylax, sive est piger ille Bootes,
Mergetur, visus effugietque tuos.

At non effugiet Vindemitor: hoc quoque causam
Unde trahat fidus, parva docere mora est.

Ampelon intonsam Satyro Nymphaque creatum
Fertur in Ilinariis Bacchus amasse jugis.

Tradidit huic vitem pendentem è frondibus ulmi,
Quæ nunc de pueri nomine nomen habet.

Dum legit in ramo pictas temerarius uvas,
Decidit: amissum Liber in atra tulit.

Sextus ubi è terra clivosum scandet Olympum
Phæbus, & alatis æthera carpit equis.

Quisquis ades, castæque colis penetralia Vestæ,
Gratare, Iliacis turaque pone focis.

Cæsaris innumeris, quos maluit ipse mereri,
Accessit titulis pontificalis honor.

Ignibus æternis æterni numina præstant
Cæsaris: imperii pignora juncta vides.

Dij veteris Trojæ, dignissima præda ferenti,
Qua gravis Aeneas tutus ab hoste fuit.

Ortus ab Aenea tangit cognata sacerdos
Namina, cognatum velta tuere caput.

Quos sancta fovet ille manu, bene vivitis ignes:
Vivite inextincti flammaque duxque precor.

Una nota est Martis nonis, sacrata quod illis
Templa putant lucos Vejovis ante duos.

Romulus ut saxo lucum circumdedit alto,
Cuilibet huc, dixit, confuge: tutus eris.

O quam de tenui Romanus origine crevit!
Turba vetus quam non invidiosa fuit!

Ne tamen ignaro novitas tibi nominis obstet,
Disce quis iste Deus, curque vocetur ita.

Jupiter est juvenis, juveniles aspice vultus:
Aspice deinde manus, fulmina nulla tenet.

Fulmina post ausos cælum affectare gigantes
Sumppta Jovi: primo tempore inermis erat.

Ignibus Ossa novis, & Pelion altior Ossa
Arfit, & in solida fixus Olympus humo:

Stat quoque capra simul, nymphæ pavisse feruntur
Cretides, infanti lac dedit illa Jovi.

Nunc vocor ad nomen, væ grandia farra coloni,
Quæ male creverunt, vestæque parva vocant.

Vis ea si verbi est, cur non ego Vejovis ædem,
Ædem non magni suspicer esse Jovis?

Jamque ubi cæruleum variabunt sidera cælum;
Suspice, Gorgonei colla videbis equi.

Creditur, hic cæse gravida cervice meduse
Sanguine resperfis profuitisse comis.

Huic supra nubes, & subter sidera lapsa
Cælum pro terra, pro pede penna fuit.

Jamque indignanti nova fræna receperat ore;
Cum levis Aonias ungula fodit aquas.

Nunc fruitur cælo, quod pennis ante petebat,
Et nitidus stellis quinque decemque micat.

Protinus aspicias venienti nocte Coronam
Gnoffida, Theseo crimine facta Dea est.

Jam bene periuro mutarat conjuge Bacchum,
Quæ dedit ingrato fila legenda viro.

Sorte tori gaudens, quid flebam rustica? dixit:
Utiliter nobis perfidus ille fuit.

Interea Liber despexos crimibus Indos
Vincit, & Eoo dives ab orbe reddit.

Inter captivas facie præstante puellas
Grata nimis Baccho filia regis erat.

Flebat amans conjux, spatiatæque littore curvo
Edidit incultis talia verba comis:

En iterum, fluctus, similes audite querelas;
En iterum lacrymas accipe arena meas.

Dum sedet, umbrosæ salices, volucresque canoræ,
 Fecerunt somnos, & leve murmur aquæ.
 Blanda quies furtim victis surrepsit ocellis:
 Et cadit à mento languida facta manus.
 Mars videt hanc visamq; cupit, poniturq; cupita,
 Et sua divina furta fefellit ope.
 Somnus abit jacet ipsa gravis, jam scilicet intra
 Viscera Romanæ conditor urbis erat.
 Languida confurgit, nescit cur languida surgat,
 Et peragit tales arbore nixa sonos.
 Utile sit, faultumque precor, quod imagine somni
 Vidimus, an somno clarius illud erat?
 Ignibus Iliacis aderam, cum lapsa capillis,
 Decidit ante sacros lænea vita focos.
 Inde quæ pariter (visu mirabile) palmæ
 Surgunt: ex illis altera major erat.
 Et gravibus rami totum protexerat orbem,
 Contigeratque sua sidera summa coma.
 Ecce meus ferrum patruus mollitur in illas:
 Tereor admonitu, corque timore micat.
 Martia picus avis gemino pro stipite pugnant
 Et lupa, tuta per hos utraq; palma fuit.
 Dixerat, & plenam non firmis viribus urnam
 Sustulit: implebat, dum sua visa refert.
 Interea crescente Remo, crescente Quirino,
 Cælesti tunidus pondere venter erat.
 Quo minus emeritis exiret cursibus annus,
 Restabant nitido jam duo signa Deo.
 Sylvia fit mater Veitæ simulacra feruntur
 Virgineas oculis opposuisse manus.
 Ara Deæ certe tremuit pariente ministra,
 Et subjicit cineres territa flamma suos.
 Hoc ubi cognovit contemptor Amulius æqui,
 [Nam raptas fratri victor habebat opes]
 Amne jubet mergi geminos, scelus unda refugit
 In sicca pueri deliruantur humo.
 Lacte quis infantes nescit crevisse ferino?
 Et Picum expositis sæpe tulisse cibos?

Non ego te tantæ nutrix Laurentia gentis,
 Nec taceam vestras Faustule pauper opes.
 Vester honor veniet: cum Laurentalia dicam
 Acceptus Genii illa December habet.
 Martia ter senos proles adoleverat annos.
 Et suberat flavæ jam nova barba comæ:
 Omnibus agricolis, armentorumque ministris
 Iliadæ fratres jura petita dabant.
 Sæpe domum veniunt prædonum sanguine læti,
 Et redigunt actos in sua jura boves.
 Ut genus audierant, animos pater editus auget,
 Et pudet in parvis nomen habere casis.
 Romuleoque cadit trajectus Amulius ense:
 Regnaque longævo resiliuntur Avo.
 Mœnia conduntur, quæ quamvis parva fuerunt,
 Non tamen expedit transiisse Remo.
 Jam modo qua fuerant sylvæ, pecorumq; recessus,
 Urbs erat, æternæ cum pater urbis ait:
 Arbitr armorum, de cuius sanguine natus
 Credor, & ut credar, pignora multa dabo:
 A te principium Romano dicimus anno,
 Primus de patrio nomine mensis erit.
 Uox rata fit, patrioque vocat de nomine mensem,
 Dicitur hæc pietas grata fuisse Deo.
 Et tamen ante omnes Martem colere priores,
 Hoc dederat studiis bellica turba suis.
 Pallada Cecropidæ, Minoja Creta Dianam,
 Vulcanum tellus Hypsipylæa colit.
 Iunonem Sparte, Pelopejadæque Mycenæ,
 Pinigerum Fauni Mænalis ora caput.
 Mars Latio venerandus erat, quia præsidet armis:
 Arma fore genti remque decusq; dabant.
 Quod si forte vacat, peregrinos inspicere fastos,
 Mensis in his etiam nomine Martis erit.
 Tertius Albanis, quintus fuit ille Phaliscis,
 Sextus apud populos Hernica terra tuos.
 Inter Aricinos, Albanæque tempora constat,
 Factaque Telegoni mœnia celsa manu.

Quintum Laurentes, bis quintum Aequiculus acer,
 A tribus hunc primum turba forensis habet.
 Et tibi cum proavis miles Peligne Sabinis
 Convenit, huic genti quartus utriusque Deus.
 Romulus hos omnes ut vinceret ordine saltem
 Sanguinis auctori tempora prima dedit.
 Nec totidem veteres, quot nunc, habuere calendae:
 Ille minor geminis mensibus annus erat.
 Nondum traderat victas victoribus artes
 Græcia, facundum sed male forte genus.
 Qui bene pugnabat, Romanam noverat artem:
 Mittere qui poterat pila, disertus erat.
 Quis tunc aut Hyadas, aut Plejadas Atlanteas
 Senferat? aut geminos esse ius axe polos?
 Esse duas Arctos quarum Cynosura petatur
 Sidonijs, Elicen Graja carina notet?
 Signaque quæ longo frater percenscat anno,
 Ire per hæc uno mense fororis equos?
 Libera currebant & inobservata per annum
 Sidera, constabat sed tamen esse Deos.
 Non illi coslo labentia signa tenebant,
 Sed sua: quæ magnum perdere crimen erat.
 Illaque de fœno, sed erat reverentia fœno,
 Quantam nunc aquilas cernis habere tuas.
 Pertica suspensos portabat longa maniplos,
 Unde manipulari nomina miles habet.
 Ergo animi indociles, & adhuc ratione carentes,
 Mensibus egerunt lustra minora decem.
 Annus erat, decimum cum luna receperat orbem,
 Hic numerus magno tunc in honore fuit.
 Seu quia tot digiti, per quos numerare solemus:
 Seu quia bis quino femina mense parit.
 Seu quod ad usque decem numero crescente venit,
 Principium spatij sumitur inde novis.
 Inde patres centum denos secrevit in orbes,
 Romulus, hastatos instituitque decem,
 Et totidem princeps, totidem pilanus habebat
 Corpora, legitimo quique merebat equo.

Quin

Quin etiam partes totidem Tatiensibus ille,
 Quosque vocant Ramnes Luceribusque dedit.
 Assuetos igitur numeros servavit in anno,
 Hoc luget spatio femina mæsta virum.
 Neu dubites, primæ fuerint quin ante Calendæ
 Martis, ad hæc animum signa referre potes.
 Laurea flaminibus quæ toto perstitit anno,
 Tollitur, & frondes sunt in honore novæ.
 Janua tunc Regis porta viret arbore Phæbi,
 Ante tuas iudem curia prisca fores.
 Vesta quoque ut folio niteat velata recenti,
 Cedit ab Iliacis laurea cana focis.
 Adde quod arcana fieri novus ignis in ædæ
 Dicitur, & vires flamma resecta capit.
 Nec mihi parva fides, annos hinc esse priores,
 Anna quod hoc capta est mense Perenna coli.
 Hinc etiam veteres inivi memorantur honores
 Ad spatium belli perfide Pæne tui.
 Denique quintus ab hoc fuerat Quintilis: & inde
 Incipit, a numero nomina quidquis habet.
 Primus oliviferis Romam deductus ab arvis,
 Pompilius menses sensit abesse duos.
 Sive hoc a Samio doctus qui posse renasci
 Nos putat, Egeria sive monente sua.
 Sed tamen errabant etiam tum tempora, donec
 Cæsaris in multis hæc quoque cura fuit.
 Non hæc ille Deus, tantæque propaginis auctor
 Credit officij esse minora suis.
 Promissumque sibi voluit prænoscere cælum,
 Nec Deus ignotas hospes inire domos.
 Ille moras Solis quibus in sua signa rediret
 Traditur exactis disposuisse notis.
 Is decies senos ter centum & quinque diebus
 luxit, & è pleno tempora quarta die.
 Hic anni modus est, in lustrum accedere debet,
 Quæ consumatur partibus, una dies.
 S I licet occultos monitus audire Deorum
 Vauibus, ut certe fama licere putat.

C

Cum

Cum sis officiis Gradive virilibus aptus,
 Dic mihi, matronæ cur tua fessæ colant?
 Sic ego, sic posita dixit mihi casside Mauros,
 Sed tamen in dextra missilis hasta fuit:
 Nunc primum studiis pacis, Deus utilis armis,
 Advocator, & gressus in nova castra fero.
 Nec piget incæpti: juvat hac quoque parte morari,
 Hoc solum ne se posse Minerva putet.
 Disce Latinorum vates operose dierum
 Quod petis, & memori pectore dicta nota
 Parva fuit, si prima velis elementa referre
 Roma, sed in parva spes tamen hujus erat.
 Mænia jam stabant populis angusta futuris
 Credita, sed turbæ tunc nimis ampla suæ.
 Quæ fuerit nostris, si quæris, regia nati,
 Aspice de canna straminibusque domum.
 In stipula placidi capiebat munera somni,
 Et tamen ex illo venit in æstra toro.
 Jamque loco majus nomen Romanus habebat,
 Nec coniux illi, nec focer ullus erat.
 Spernebat generos inopes vicina dives,
 Et male credebar sanguinis auctor ego.
 In stabulis habitasse, & oves pavisse nocebat,
 Jugeraque inculti pauca tenere soli:
 Cum pare quæque suo coeunt volucresq; feraeq;
 Atque aliquam de qua procreet, anguis habet.
 Externis dantur connubia gentibus: at quæ
 Romano vellet nubere, nulla fuit.
 Indohi, patriamque dedi tibi Romule mentem,
 Tolle preces, dixi: quod petis, arma dabunt.
 Festa para Conso, Consis tibi cætera dicet,
 Illo festa die dum sua sacra canes.
 Intumescere Cures, & quos dolor attingit idem,
 Tum primum generis intulit arma focer.
 Jamque fere raptæ matrum quoq; nomen habebant,
 Tractaque erat longa bella propinqua mora.
 Conveniunt nuptæ dictam Junonis in ædem,
 Quas inter mea sic est natus aucta loqui:

O pariter raptæ, quoniam hoc commune tenemus,
 Non ultra lente possumus esse piæ.
 Stant acies, sed utra Dij sint pro parte rogandi,
 Eligite, hic conjux, hinc pater arma tenet.
 Quærendum est, viduæ fieri malitis, an orbæ:
 Consilium vobis forte, piæque dabo.
 Consilium dederat: parent, crinesque resolvunt,
 Mæstiq; funerea corpora velle tegunt.
 Jam steterat acies ferro mortique paratæ,
 Jam lituus pugnæ signa daturus erat:
 Cum raptæ veniunt inter patresque virosque,
 Inque sinu natos pignora chara tenent.
 Ut medium campi scissis tetigere capillis,
 In terram posito procubuerunt genu.
 Et quasi sentirent, blando clamore nepotes
 Tendebant ad avos brachia parva suos.
 Qui poterat, clamabat avum tunc denique visum,
 Et qui vix poterat, posse coactus erat.
 Tela viris animique cadunt, gladiisque remotis
 Dant foceris generis, accipiuntque manus.
 Laudatasque tenent natas, scutoque nepotem
 Fert avus, hic scuti dulcior ulus erat.
 Inde diem, primasque meas celebrare calendas
 Oebaliæ matres non leve munus habent.
 Aut quia committi strictis mucronibus auctæ,
 Fimerant lachrymis Martia bella suis.
 Vel quod erat de me feliciter Iliæ mater,
 Rite colunt matres sacra, diemque meum.
 Quid? quod hiems adopena gelu tunc deniq; cedit,
 Et pereunt lapsæ solè tepente nives?
 Arboribus redeunt detonsæ frigore frontes,
 Uvidaque in tenero palmite gemma tumet.
 Quæque diu latuit, nunc qua se tollat in auras
 Fertilis occultas invenit herba vias.
 Nunc fecundus ager, pecoris nunc hora creandi,
 Nunc avis in ramo tecta lareinque parat.
 Tempora jure colunt Latix fecunda parentes,
 Quarum militiam vota que partus habet.

Adde quod excubias ubi Rex Romanus agebat.
 Qui nunc Exquilias nomina collis habet:
 Illic à nubibus Junoni templa Latinis
 Hac sunt, si meminì, publica facta die.
 Quid moror, & variis onero tua pectora caulis?
 Eminent ante oculos, quod petis, ecce tuos.
 Mater amat nuptas, matrum me turba frequentat
 Hæc nos præcipue tam pia causa decet.
 Ferte Deæ flores, gaudet florentibus herbis
 Hæc Dea: de tenero cingite flore caput.
 Dicite, Tu nobis lucem Lucina dedisti,
 Dicite, Tu voto parturientis ades.
 Si qua tamen gravida est, resoluta crine precetur,
 Ut solvat partus molliter ipsa suos.
 Quis mihi nunc dicet, quare caelestia Martis
 Arma ferant Sali, Mamuriumque canant?
 Nympha mone nemori stagnoque adoperta Dianæ,
 Nympha Numæ conjux ad tua festa veni.
 Vallis Aricinæ silva præcinctus opaca
 Est locus antiqua religione sacer.
 Hic latet Hippolytus Loris distractus equorum,
 Unde nemus nullis illud aditur equis,
 Licia dependent longas velantia sepes,
 Et posita est meritæ multa tabella Deæ.
 Sæpe potens voti frontem redimita coronis
 Famina lucentes portat ab urbe faces.
 Regna tenent fortes manibus, pedibusque fugaces,
 Et perit exemplo postmodo quisque suo.
 Desiit incerto lapidosus murmure rivus:
 Sæpe, sed exiguis haustibus, inde bibi.
 Egeria est, quæ præbet aquas, Deagrata Camænis
 Illa Numæ conjux consiliumque fuit.
 Principio nimium promptos ad bella Quirites
 Molliri placuit jure, deumque metu.
 Inde datæ leges, ne fortior omnia possent,
 Cæptaque sunt pure tradita sacra coli.
 Exiit feritas, armisque potentius æquum est,
 Et cum cive pudet conseruisse manus.

Atque

Atque aliquis modo trax, visa jam vertitur ara
 Vinaque dat tepidis, farræque salsa focis.
 Ecce Deum genitor rutilas per nubila flammæ
 Spargit, & effusus æthera siccat aquis.
 Non alias missi cecidere frequentius ignes.
 Rex pavet, & vulgi pectora terror habet.
 Cui Dea: ne nimium terrere, piabile fulmen
 Est, ait, & sævi sescitur ira Iovis.
 Sed poterunt ritum Picus Faunusque piandi
 Tradere, Romani numen utrunque soli.
 Nec sine vi tradent, adhibe tu vincula captis,
 Atque ita qua possint, edidit, arte capi.
 Lucus Aventino suberat niger ilicis umbra,
 Quo possis viso dicere, Numen inest.
 In medio gramen, mulcoque adoperta virenti
 Manabat saxo vena perennis aquæ.
 Inde fere soli Faunus Picusque bibebant.
 Huc venit, & fonti Rex Numa maculat ovem.
 Plenaque odorati disponit pocula Bacchi,
 Cumque suis antro conditus ipse latet.
 Ad solitum veniunt sylvestria numina fontem,
 Et relevant multo pectora sicca mero.
 Vina quies sequitur: gelido Numa prodit ab antro,
 Vinclaque sopitas addit in arcæ manus.
 Somnus ut abscessit, pugnando vincula tentant
 Rumpere: pugnant fortius illa tenent.
 Tunc Numa: Dij memorum factis ignoscite nostris,
 Si scelus ingenio scitis abesse meo.
 Quoque modo possit fulmen, monstrate, piari.
 Sic Numa, sic quatiens cornua Faunus ait:
 Magna petis, nec quæ monitu tibi dicere nostro
 Fas sit: habent fines numina nostra fuos.
 Dij sumus agrestes, & qui dominamur in altis
 Montibus: arbitrium est in sua testa Jovi:
 Hunc tu non poteris per te deducere celo:
 At poteris nostra forsitan usus ope.
 Dixerat hæc Faunus: par est sententia Pici,
 Deme tamen nobis vincula, Picus ait.

C 3

Juppi:

Dicebam, memini, perjure & perfide Theſeus
 Ille abit: eadem crimina Bacchus habet.
 Nunc quoque nulla viro, clamabo, ſœmina credat,
 Nomine mutato cauſa relata mea eſt.
 O vitam mea ſors, qua primum cæperat, iſſet,
 Jamque ego præſenti tempore nulla forem.
 Quid me in delictis morituram Liber arenis
 Servabas? potui dedoliſſe ſemel.
 Bacche levis, leviorq; tuis, quæ tempora cingunt
 Frondibus, in lacrymas cognite Bacche meas.
 Auſus es ante oculos adducta pellice noſtros
 Tam bene compoſitum ſollicitare torum?
 Heu ubi pacta fides? ubi quæ jurare ſolebas?
 Me miſeram, quoties hæc ego verba loquor?
 Theſea culpabas, fallacemque ipſe vocabas:
 Judicio peccas turpius ipſe tuo.
 Neſciat hoc quiſquam, tacitiſq; doloribus utar.
 Ne toties falli digna fuiſſe pater.
 Præcipue cupiam celari Theſea, ne te
 Conſortem culpæ gaudeat eſſe ſuæ.
 At puto, præpoſita eſt fuiſſe mihi candida pellex.
 Eveniat noſtris hoſtibus ille color.
 Quid tamen hoc refert? vitio tibi gratior ipſo eſt:
 Quid facis? amplexus inquinat illa tuos.
 Bacche fidem præſta, nec præfer amoribus ullam
 Conjugis: aſſuevi ſemper amare virum.
 Cæperunt matrem formoſi cornua tauri,
 Me tua, ſed lædit ille pudendus amor.
 Nenoccat quod amo: nec enim tibi Bacche nocebat,
 Quod flammæ nobis fuiſſus es ipſe tuas.
 Nec quod nos uris, mirum facis: ortus in igne
 Diceris, & patria raptus ab igne manu.
 Illa ego ſum, cui tu ſolitus promittere cælum;
 Hei mihi pro cælo qualia dona fero.
 Dixerat: audierat jandudum verba quærentis
 Liber, ut à tergo forte ſecutus erat.
 Occupat amplexu, lacrymaſque per oſcula ſiccet,
 Et pariter cæli ſumma petamus, ait.

Tu mihi juncta toro, mihi juncta vocabula ſumes:
 Nam tibi mutatæ Libera nomen erit.
 Sintque tuæ tecum faciam monumenta Coronæ,
 Vulcanus Veneri quam dedit, illa tibi.
 Diſta facit, gemmaſq; novem transformat in ignes,
 Auræ per ſtellas nunc micat illa novem,
 Sex ubi fuſtulerit, totidemque remiſerit orbes,
 S Purpureum rapido qui vehit axe diem:
 Altera gramineo ſpectabis Equiria campo.
 Quem Tyberis curvis in latuſ unget aquis,
 Qui tamen ejeſta ſi forte tenebitur unda,
 Cælius accipiet pulverulentus equos.
 I Dibus eſt Annæ feſtum geniale Perennæ,
 Non procul à ripis advena Tybri tuis.
 Plebs venit, ac virides paſſim diſſecta per herbas
 Potat, & accumbit cum pare quiſque ſua.
 Sub Love pars durat, pauci tentoria ponunt:
 Sunt quibus è ramis frondea facta caſa eſt.
 Pars ſibi pro rigidis calamos ſtatuerè columnis,
 Deſuper extentas impoſuerè togas.
 Sole tamen vinoque calent, annoſque precantur
 Quot ſamunt cyathos, ad numerumque bibunt.
 Invenies illic, qui Neſtoris eſibat annos,
 Quæ ſit per calices facta Sibylla ſuos.
 Illic & cantant quidquid didicere theatris,
 Et jaſtant faciles ad ſua verba manus.
 Et ducunt poſito junctas craterè choreas,
 Cultaque diſſuſis ſaltat amica comis.
 Cum redeunt, titubant, & ſunt ſpectacula vulgi,
 Et fortunatos obvia turba vocat.
 Occurrit nuper, viſa eſt mihi digna relatu
 Pompa, ſentem potum pota trahebat anus.
 Quæ tamen hæc Dea ſit, quoniam rumoribus errat
 Fabula propoſito nulla tegenda meo.
 Arſerat Aeneæ Dido miſerabilis igne,
 Arſerat extructis in ſua fata rogis.
 Compoſituſque cinis, tumuliq; in marmore cæmen
 Hoc brevis, quod moriens ipſa reliquit, erat.

Sive quod es Liber, vestis quoque libera per te
Sumitur, & vitæ liberioris iter.
Aut quia, cum colerent prisca studiosius agros,
Et faceret patrio rure Senator opus,
Et caperet falces à curvo consul aratro,
Nec crimen duras esset habere manus
Rusticus ad ludos populis veniebat in urbem,
Sed diis, non studiis ille dabatur honos.
Luce sua ludos uræ commentor habebat,
Quos cum tedifera nunc habet ille Dea.
Ergo ut tyronum celebrare frequentia posset,
Vifa dies dandæ non aliena togæ.
Mite caput pater huc placataque cornua vertas,
Et des ingenio vela secunda meo.
Iur ad Argeos: qui sint, sua pagina dicet
Hæc, sicuti memini, præteritaque die.
Stella Lycaoniam vergit declivis ad arcton
Milvius, hæc illa nocte videnda venit.
Quid dederit volucris, si vis cognoscere, cælum
Saturnus regnis à Jove pulsus erat.
Concitat iratus validos Titanas in arma,
Quæque fuit fatis debita, tentat opem.
Matre fatus Terra, monstrum mirabile, tauris,
Parte sui serpens posteriore fuit.
Hunc triplici muro lucis incluserat atris
Parcarum monitu Styx violenta trium
Viscera qui tauri flammis adolenda dedisset,
Sors erat æternos vincere posse Deos.
Immolat hunc Briareus, facta ex adamante securi,
Et jam jam flammis exta daturus erat.
Iupiter alitibus rapere imperat: attulit illi
Milvius, & meritis venit in astra suis.
UNa dies media est, & fiunt sacra Minervæ,
Nominaque à junctis quinque diebus habent.
Sanguine prima vacat, nec fas concurrere ferro
Causa, quod est illa nata Minerva die.
Alteræ, tresque super strata celebrantur arena,
Ensis extertis bellicæ læta Dea est.

Palla-

Pallada nunc pueri, teneræque ornate puellæ
Qui bene placarit Pallada, doctus erit.
Pallade placata lanam mollire puellæ
Discant, & plenas exonerare colos.
Illa etiam stantes radio percurrere telas
Erudit, & rarum pectine densat opus.
Hanc cole, qui maculas læsis de vestibus aufers
Hanc cole, velleribus quisquis athena paras.
Nec quisquam invita faciet bene vincula plantæ,
Pallade, sit Tychio doctior ille licet.
Et licet antiquo manibus collatus Epeo
Sit prior, irata Pallade mancus erit.
Vos quoque Phæbea morbos qui pellitis arte,
Munera de vestris pauca referte Deæ.
Nec vos turba feri sensu fraudata magistri
Spernite, discipulos attrahit illa novos.
Quique moves cælum, tabulasque coloribus uris,
Quique facis docta mollia saxa manu.
Mille Dea est operum, certe Dea carminis illa est,
Si mercor, studiis adsit amica meis.
Cælius ex alto qua mons descendit in æquum,
Hic ubi non plana est, sed prope plana via est.
Parva licet videas captæ delubra Minervæ,
Quæ Dea natali capît habere suo.
Nominis in dubio causa est, capitale vocamus
Ingenium solers, ingeniosa Dea est.
An quia de capitis fertur sine matre patenti
Vertice cum clypeo profiluiffe suo?
An quia perdomitis ad nos captiva Phalificis
Venit: & hoc ipsum littera prima docet.
An quod habet legem capitis, quæ pendere pænas
Ex illo jubeat furta recepta loco?
A quacumque trahas ratione vocabula Pallas,
Pro ducibus nostris Ægida semper habe.
Summa dies è quinque tuba lustrare canora
Admonet, & forti sacrificare Deæ.
Nunc potes ad solem sublato dicere vultu,
Hic here Phryseæ vellera pressit ovis.

Semi-

Seminibus tollis sceleratæ fraude nocere;
 Sustulerat nullas ut solet herba comas.
 Mittitur ad Tripodas certa qui sorte reportet;
 Quam sterili terræ Delphicus edat opem.
 Hic quoque corruptus cum semine nunciat Helles;
 Et juvenis Phryxi funera sorte peti.
 Usque recusantem cives, & tempus, & Ino
 Compulerant Regem iussa nefanda pati.
 Et foror, & Phryxus velati tempora vitis
 Stant simul ante aras, junctaque fata gemunt;
 Aspicit hos ut forte penderat æthere mater,
 Et ferit attonita pectora nuda manu.
 Inque draconigenam nimbis comitantibus urbem
 Desilit, & natos eripit inde suos.
 Utque fugam capiant, aries: nitidissimus auro
 Traditur, ille vehit per freta longa duos.
 Dicitur infirma cornu tenuisse sinistra
 Fœmina, cum de se nomina fecit aquæ.
 Pene simul periit, dum vultu succurrere lapsæ
 Frater, & extentas porrigit usque manus.
 Flebat ut amissa gemini cum sorte pericli,
 Cæruleo junctam nescius esse Deo.
 Littoribus tactis Aries sit fidus: at hujus
 Pervenit in Colchas aurea lana domos.

T Res ubi luciferos veniens præmiserit Eos,
 Tempora nocturnis æqua diurna feret.
I Nde quater pastor saturos ubi clausit hædos,
 Canuerint herbæ rore recente quater.
 Janus adorandus, cum quo Concordia mitis,
 Et Romana Salus, araque Pacis erit.

L Una regit menses; hujus quoque tempora mensis
 Finit Aventino Luna colenda jugo.

PUBLII OVIDII NASONIS
 FASTORUM

LIBER QUARTUS.

A Luna fave, dixi, geminorum mater amorum;
 Ad vatem vultus rettulit illa suos.

Quid

Quid tibi, ait mecum? certe modo festa canebas;
 Num vetus in molli pectore vulnus habes?
 Scis Dea, respondi, de vulnere: risit, & aer
 Protinus ex illa pater serenus erat.
 Saucius, aut sanus, nunquam tua signa reliqui:
 Tu mihi propositum, tu mihi semper opus.
 Quod decuit primis sine crimine lustinus annis:
 Nunc teritur nostris area major equis.
 Tempora cum causis annalibus eruta prisca,
 Lapsaque sub terras, ortaque signa cano.
 Venimus ad quartum, quo tu celeberrima, menssem
 Et vatem, & menssem scis Verus esse tuos.
 Mota Cytherea est: leviter mea tempora myrto
 Contigit, & captum pernice, dixit opus.
 Sensimus, & causa subito patuere dierum,
 Dum hæcet, & spirant flamina, navis eat.
 Siqua tamen pars te de falsis tangere debet
 Cæsar, in Aprilii quod tuearis habes.
 Hic ad te magna descendit origine mensis,
 Et sit adoptiva nobilitate tuus.
 Hoc patet Iliades, cum longum scriberet annum,
 Vidit, & auctores rerulit ipse suos.
 Utque fero Marti primam dedit ordine sortem,
 Quod sibi nascenti proxima causi fuit:
 Sic Venerem gradibus multis in gente receptam
 Alterius voluit mensis habere locum.
 Principiumque sui generis, revolutaque quærens
 Secula, cognatos venit ad usque Deos.
 Dardanon Electra quis nescit Atlantidenatum?
 Scilicet Electram concubuisse Jovi?
 Hujus Erichthonius, Tros est generatus ab illo,
 Assaracum creat hic, Assaracumque Capyn.
 Proximus Anchises, cum quo commune parentis
 Non designata est nomen habere Venus.
 Hinc satus Aeneas pietas spectata per ignes:
 Sacra, patremque humeris [altera sacra] tulit.
 Venimus ad felix aliquando nomen Juli,
 Unde domus Teucros Julia tangit avos.

Post-

Præbuit Aeneas & causam mortis, & ense
 Ipsa sua Dido concidit usâ manu.
 Protinus invadunt Numidæ sine vindice regnum;
 Et potitur capta Maurus Hiarba domo.
 Sequæ memor ipretum, thalamis tamen inquit Elise,
 En ego quem toties repulit illa fruor.
 Diffugiunt Tyrri quo quemq; agit error, ut olim
 Amisso dubiæ rege vagantur apes.
 Tertia nudatas acceperat area messes,
 Inque cavos jerant tertia mista lacus.
 Pellitur Anna domo, lachrymansq; sororia linquit
 Meenia: germanæ iusta dat ante suæ.
 Mistâ bibunt molles lacrymis unguenta favillæ,
 Vertice libatas accipiuntque comas.
 Terque vale dixit: cineres ter ad ora relatos
 Pressit, & est illis visa subesse foror.
 Nacta ratem, comitesque fugæ, pedelabitur æquo,
 Mænia respiciens, dulce fororis opus.
 Fertilis est Melite, sterili vicina Cosyræ
 Insula, quam Libyci verberat unda freti.
 Hanc petit hospitio regis confisa vetusto:
 Hospes opum dives Rex ibi Battus erat.
 Qui postquam didicit casus utriusque fororis,
 Hæc, inquit, tellus quantulacumque tua est.
 Et tamen hospitii servasset ad ultima munus,
 Sed timuit magnas Pygmalionis opes.
 Signa recelebat bis sol sua, tertius ibat
 Annus, & exilio terra paranda nova est.
 Frater adest, belloque petit: rex arma perosus,
 Nos sumus imbelles, tu fuge sospes, ait.
 Iusta fugit ventoque ratem committit & undis:
 Asperior quovis æquore frater erat.
 Est prope piscosos lapidosi Crathidis amnes
 Parvus ager, Cameren incola turba vocat.
 Illuc cursus erat: nec longius abfuit inde,
 Quam quantum novies mittere funda potest.
 Vela cadunt primo, & dubia librantur ab aura:
 Findite remigio, navita dixit, aquas.

Dum-

Dumque parant torto subducere carbasa lino,
 Percutitur rapido puppis adunca Noto.
 Inque patens æquor frustra pugnanter magistro
 Fertur, & ex oculis visa refugit humus.
 Affiliunt fluctus, imoque à gurgite pontus
 Vertitur, & canas alveus haurit aquas.
 Vincitur ars vento: nec jam moderator habentis
 Utitur at votis is quoque poscit opem.
 Iactatur tumidas exul Phœnissa per undas,
 Humidaque opposita lumina veste tegit.
 Tunc primum Dido felix est dicta forori,
 Et quæcumque aliquam corpore pressit humum,
 Ducitur ad Laurens ingenti flamine litus
 Puppis, & expositis omnibus, hausta perit.
 Jam pius Aeneas regno, nataque Latini
 Auctus erat, populos miscueratque duos.
 Littore dotali solo comitatus Achate,
 Secretum nudo dum pede carpit iter.
 Aspicit errantem, nec credere sustinet Annam
 Esse: quid in Latios illa veniret agros?
 Dum secum Aeneas: Anna est, exclamat Achates:
 Ad nomen vultus sustulit illa suos.
 Heu fugiat? quid agat? quos terræ querat hiatus?
 Ante oculos miseræ fata fororis erant.
 Sensit, & alloquitur trepidam Cythereius heros,
 Flet tamen admonitu mortis Elisa tuæ.
 Anna, per hanc iuro, quam quondam audire solebas
 Tellurem fato prosperiore dari:
 Perque Deos comites, hac nuper sede locatos,
 Sæpe meas illos increpuisse moras.
 Nec timui de morte tamen metus abfuit iste,
 Hei mihi credibili fortior illa fuit.
 Ne refer: aspecti non illo corpore digna
 Vulnera tartareas ausus adire domos.
 At tu, seu ratio te nostris appulit oris,
 Sive Deus, regni commoda carpe mei.
 Multa tibi memores, nil non debemus Elise:
 Nomine grata tuo, grata fororis eris.

Talia

Talia dicenti [nec enim spes altera restat]
 Credidit, errores exposuitque suos.
 Utque domum intravit Tyrios induta paratus,
 Incipit Aeneas, cætera turba silet.
 Hanc tibi cur tradam, pia causa, Lavinia conjux,
 Est mihi, consumpsi naufragus hujus opes.
 Orta Tyro est: regnum Lybica possedit in ora,
 Quam precor ut charæ more sororis ames.
 Omnia promittit, falsumque Lavinia vulnus
 Mente premit tacita, dissimulatque metus.
 Donaque cum videat præter sua lumina ferri
 Multa, palam mitti clam quoque multa putati.
 Non habet exactum, quid agat: furialiter odit,
 Et parat insidias, & cupit vultu mori.
 Nox erat, ante torum visa est ad lare sororis
 Squallenti Dido sanguinolenta coma.
 Effuge, ne dubita, mæstum soror effuge rectum,
 Sub verbum querulas impulit aura fores.
 Exiit, & velox humili super arva fenestra
 Se jactit, audacem fecerat ipse timor.
 Cumque metu rapitur: tunica velata recincta
 Currit, ut auditis territa dama lupis.
 Corniger hanc tumidis rapuisse nunciis undis
 Creditur, & stagnis occuluisse suis.
 Sidonis interea magno clamore per agros
 Queritur, apparent signa, notæque pedum.
 Ventum erat ad ripas, merant vestigia ripis,
 Sustinuit, tacitas conscius amnis aquas.
 Ipsa loqui visa est, placidi sum nympha Numici,
 Anne perenne latens, Anna Perenna vocor.
 Protinus erratis læti vescuntur in agris,
 Et celebrant largo seque diemque mero.
 Sunt quibus hæc Luna est, quia menses impleat ab-
 Pars Themis, Inachiam pars putat esse bovem.
 Invenies qui te nymphen Atlantidæ dicant,
 Teque Iovis primos, Anna, dedisse cibos.
 Hæc quoque quæ referam, nostras pervenit ad aures
 Fama, nec à veni dissidet illa fide.

Plebs

Plebs vetus, & nullis etiam tum tuta Tribunis
 Fugit, & in sacri vertice montis erat.
 Jam quoque, quem secum tulerant, defecerat illis
 Victus, & humanis usibus apta Ceres.
 Orta suburbanis quædam fuit Anna Bovillis
 Pauper, sed multæ sedulitatis anus.
 Illa levi mitra canos incincta capillos
 Fingebat trepida rustica liba manu.
 Atque ita per populum fumantia mane solebat
 Dividere, hæc populo copia grata fuit.
 Pace domi facta, signum posuere perenne,
 Quod sibi defectis illa ferebat opem.
 Nunc mihi cur cantent, superest obscæna puellæ,
 Dicere: nam coeunt, certaque probra canunt.
 Nuper erat Dea facta, venit Gradivus ad Annam,
 Et cum seducta talia verba facit:
 Mensè meo coleris: junxi mea tempora tecum,
 Pendet ab officio spes mihi magna tuo.
 Armiger armigeræ correptus amore Minervæ
 Uror, & hoc longo tempore vulnus alo.
 Effice, Dij studio similes cocanus in unum:
 Conveniunt partes hæc tibi comis anas.
 Dixerat: illa Deum promisso ludit inani.
 Et stultam dubia spem trahit usque mora.
 Sæpius instanti, Mandata peregrinus, inquit,
 Evicta est, precibus vix dedit illa manus.
 Credit amans, talamosque parat: deducitur illuc
 Anna tegens vultus ut nova nupta suos.
 Oscula sumpturus subito Mars aspicit illam:
 Nunc pudor elusum, nunc subit ira Deum.
 Ludit amatorem charæ nova diva Minervæ,
 Nec res hac Veneri gratior ulla fuit.
 Inde joci veteres, obscænaque verba canuntur:
 Et juvat hanc magno verba dedisse Deo.
 Præteriturus eram gladios in principe fixos:
 Cum sic à castis Vesta locuta focis:
 Ne dubita meminisse, meus fuit ille sacerdos,
 Sacilegæ telis me petiere manus.

Ipsa

Ipsa virum rapui, simulacraque nuda reliquit:
 Quæ cecidit ferro, Cæsaris umbra fuit.
 Ille quidem caelo positus Jovis atria vidit:
 Et tenet in magno templa dicata foro.
 At quicumque necas ausi prohibente Deorum
 Numine, polluerant pontificale caput:
 Morte jacent merita testes estote Philippi,
 Et quorum ipsarum ossibus albet humus.
 Hoc opus, hæc pietas, hæc prima elementa fuerunt
 Cæsaris, ulcisci iusta per arma patrem.
 Postera cum teneras aurora refecerit herbas,
 Scorpius à prima parte videndus erit.
 Tertia post idus lux est celeberrima Baccho.
 Bacche favi vati, dum tua festa cano.
 Nec referam Semelen, ad quam nisi fulmina secum
 Juppiter afferret, parvus inermis eras.
 Nec puer ut posses maturo tempore nasci,
 Expletum patrio corpore matris onus.
 Bistonas, & Scythicos longum est narrare triumphos,
 Et domitas gentes thurifer Inde tuas.
 Tu quoque Thebanæ mala præda tacebere matris,
 Inque tuum furis actæ Lycurge genu.
 Ecce liber subito pisces, Tyrrhenaque monstra
 Dicere, sed non est carminis hujus opus.
 Carminis hujus opus, causas exponere quare
 Vilis anus populos ad sua liba vocet.
 Ante tuos ortus aræ sine honore fuerunt
 Liber, & in gelidis herba reperta focis.
 Te memorant, Gange, totoque Oriente subacto,
 Primitias magno suposuisse Jovi.
 Cinnama tu primus, captivæque thura dedisti,
 Deque triumphato viscera tosta bove.
 Nomine ab auctoris ducunt libamina nomen,
 Libaque quod sanctis pars datur inde focis.
 Liba deo sunt, succis quia dulcibus idem
 Gaudet, & à Baccho mella reperta ferunt.
 Ibat arenoso Satyris comitatus ab Hebro:
 Non habet ingratos fabula nostra jocos.

Jamque erat ad Rhodopæ Pangæaq; summa ventus
 Acriferæ comitum concrepuere manus:
 Ecce novæ cocunt volucres tinnitibus actæ,
 Quosque movent sonitus æra sequuntur apes.
 Colligit errantes, & in arbore claudit inani
 Liber, & inventi præmia mellis habet.
 Ut Satyri, lenisque senex tetigere saporem,
 Quærebant flavos per nemus omne favos.
 Audit in exela fridorem examinis ulmo,
 Aspicit, & celat, dissimulatque senex.
 Utque piger pandi tergo residebat aselli,
 Applicat hunc ulmo, corticibusque cavis.
 Constitit ipse super ramoso stipite nixus,
 Atque avidè trunco condita mella petit.
 Millia crabronum coeunt, & vertice nudo
 Spicula defigunt, oraque prima notant.
 Ille cadit præceps, & calce feritur aselli:
 Inclamatque suos, auxiliumque vocat.
 Concurrunt Satyri, turgentiaque ora parentis
 Rident, percusso claudicat ille genu.
 Ridet & ipse Deus, limumque inducere monstrat:
 Hic parat monitis, & linit ora luto.
 Melle pater fruitur, liboque infusa calenti
 Jure repertori splendida mella damus.
 Fæmina cur præstet, non est rationis opertæ:
 Fæmineos thyrsos concitat ille choros.
 Cur anus hoc faciat quæris? vinosior ætas
 Hæc erat, & gravidæ muna vitis amat.
 Cur hædera hæc cincta est: hædera est gratissima Baccho.
 Hoc quoque, cur ita sit, dicere nulla mora est. [cho
 Nytiades Nymphas, puerum querente noverca,
 Hanc frondem cunis opposuisse ferunt.
 Restat ut inveniam, quare toga libera detur
 Luciferis pueris candide Bacche tuis.
 Sive quod ipse puer semper, juvenisque videris,
 Et media est ætas inter utrumque tibi.
 Seu quia tu pate res, patres sua pignora natos
 Commendant curæ numinibusque tuis:

Seminibus tollis sceleratæ fraude novercæ;
 Sustulerat nullas ut solet herba comas.
 Mittitur ad Tripodas certa qui sorte reportet;
 Quam sterili terræ Delphicus edat opem.
 Hic quoque corruptus cum semine nunciat Helles;
 Et juvenis Phryxi funera sorte peti.
 Usque recusantem cives, & tempus, & Ino
 Compulerant Regem iussa nefanda pati.
 Et foror, & Phryxus velati tempora vitis
 Stant simul ante aras, junctaque fata gemunt;
 Aspicit hos ut forte pependerat æthere mater,
 Et ferit attonita pectora nuda manu.
 Inque draconigenam nimbis comitantibus urbem
 Desilit, & natos eripit inde suos.
 Utque fugam capiant, aries: nitidissimus auro
 Traditur, ille vehit per freta longa duos.
 Dicitur infirma cornu tenuisse sinistra
 Fœmina, cum de se nomina fecit aquæ.
 Pene simul periit, dum vultu succurrere lapsæ
 Frater, & extentas porrigit usque manus.
 Flebat ut amissa gemini cum sorte pericli,
 Cæruleo junctam nescius esse Deo.
 Littoribus tactis Aries sit fidus: at hujus
 Pervenit in Colchas aurea lana domos.

T Res ubi luciferos veniens præmiserit Eos,
 Tempora nocturnis æqua diurna feret.
I Nde quater pastor saturos ubi clausit hædos,
 Canuerint herbæ rore recente quater.
 Janus adorandus, cum quo Concordia mitis,
 Et Romana Salus, araque Pacis erit.

L Una regit menses; hujus quoque tempora mensis
 Finit Aventino Luna colenda jugo.

PUBLII OVIDII NASONIS
 FASTORUM

LIBER QUARTUS.

A Luna fave, dixi, geminorum mater amorum;
 Ad vatem vultus rettulit illa suos.

Quid

Quid tibi, ait mecum? certe modo festa canebas;
 Num vetus in molli pectore vulnus habes?
 Scis Dea, respondi, de vulnere: risit, & aer
 Protinus ex illa pater serenus erat.
 Saucius, aut sanus, nunquam tua signa reliqui:
 Tu mihi propositum, tu mihi semper opus.
 Quod decuit primis sine crimine lustinus annis:
 Nunc teritur nostris area major equis.
 Tempora cum causis annalibus eruta prisca,
 Lapsaque sub terras, ortaque signa cano.
 Venimus ad quartum, quo tu celeberrima, menssem
 Et vatem, & menssem scis Verus esse tuos.
 Mota Cytherea est: leviter mea tempora myrto
 Contigit, & captum pernice, dixit opus.
 Sensimus, & causa subito patuere dierum,
 Dum hæcet, & spirant flamina, navis eat.
 Siqua tamen pars te de falsis tangere debet
 Cæsar, in Aprilii quod tuearis habes.
 Hic ad te magna descendit origine mensis,
 Et sit adoptiva nobilitate tuus.
 Hoc patet Iliades, cum longum scriberet annum,
 Vidit, & auctores rerulit ipse suos.
 Utque fero Marti primam dedit ordine sortem,
 Quod sibi nascenti proxima causi fuit:
 Sic Venerem gradibus multis in gente receptam
 Alterius voluit mensis habere locum.
 Principiumque sui generis, revolutaque quærens
 Secula, cognatos venit ad usque Deos.
 Dardanon Electra quis nescit Atlantidenatum?
 Scilicet Electram concubuisse Jovi?
 Hujus Erichthonius, Tros est generatus ab illo,
 Assaracum creat hic, Assaracumque Capyn.
 Proximus Anchises, cum quo commune parentis
 Non designata est nomen habere Venus.
 Hinc satus Aeneas pietas spectata per ignes:
 Sacra, patremque humeris [altera sacra] tulit.
 Venimus ad felix aliquando nomen Juli,
 Unde domus Teucros Julia tangit avos.

Post-

Mutantefque domum, tectis agrestibus ignem,
 Et cessaturæ supposituisse casæ.
 Per flammæ salisfe pecus, salisfe colonos:
 Quod sit natali nunc quoque Roma tuo.
 Ipse locum vati casus facit urbis origo
 Venit, ades factis magnæ Quirine tuis.
 Jam herat pænas frater Numitoris, & omne
 Pastorum gemino sub duce vulgus erat.
 Contrahere agrestes, & mænia ponere utrique
 Convenit: ambigitur mænia ponat uter.
 Nil opus est, dixit, certamine Romulus ullo:
 Magna fides avium est: experiamur aves.
 Res placet: alter inquit memorosi faxa Palati,
 Alter Aventinum mane cacumen adit.
 Sex Remus hic volucres, bis sex videt ordine frater
 Satur, & arbitrium Romulus urbis habet:
 Aptæ dies legitur, qua mænia signet aratro,
 Sacra Palis suberant: inde movetur opus.
 Fossæ fit ad solidum: fruges jaciuntur in ima:
 Et de vicino terra petita solo.
 Fossæ repletur humo, terræque imponitur ara,
 Et novus accenso funditur igne focus.
 Inde premens stivam designat mænia sulco:
 Albæ jugum niveo cum bove vacca tulit.
 Vox fuit hæc regis, condenti Juppiter urbem,
 Et genitor Mavors, Vestæque mater ades.
 Quosque piam est adhibere Deos, advertite cuncti,
 Auspicibus vobis hoc mihi surgat opus.
 Longa sit huic ætas, dominæque potentia terræ,
 Si que sub hac oriens occidatque dies.
 Ille precabatur: tonitru dedit omnia lævo
 Juppiter, & lævo fulmina missa polo.
 Angario læti jaciunt fundamina cives,
 Et novus exiguo tempore murus erat.
 Hoc Celer urget opus, quem Romulus ipse vocarat,
 Sintque Celer, curæ dixerat ista tuæ.
 Neve quis aut muros, aut factam vomere fossam
 Transeat, audentem talia dede neci.

Quod

Quod Remus ignorans, humiles contemnere muros:
 Cæpit, & his populus, dicere, tutus erit?
 Nec mora transit, retro Celer occupat aulium,
 Ille premit duram sanguinolentus humum.
 Hæc ubi rex didicit, lacrymas introversus obortas
 Devorat, & clausum pectore vulnus habet.
 Flere palam non vult, exemplaque fortia servat,
 Sicque meos muros transeat hostis, ait.
 Dat tamen exequias, nec jam suspendere fletum
 Sustinet, & pietas dissimulata patet.
 Ofculaque applicuit posito suprema feretro,
 Atque ait, Invito frater adempte vale.
 Arfurosque artus unxit, fecere quod ille
 Faustulus, & mællas Acca soluta comas:
 Tum juvenem nondum facti flere Quirites,
 Ultima plorato subdita flamma rogo est.
 Urbs oritur (quis tunc hoc ulli credere posset?)
 Victorem terris impositura pedem.
 Cuncta rogas, & sis magno sub Cæsare semper,
 Sæpe etiam plures nominis hujus habe.
 Et quoties steteris domito sublimis in orbe,
 Omnia sint humeris inferiora tuis.
Dicta Pales nobis est, jam vinalia dicam:
 Una tamen media est inter utrumque dies:
 Numina vulgaris Veneris celebrate puellæ:
 Multa professorum quæstibus apta Venus.
 Postcite thure dato formam populique favorem,
 Postcite blanditias, dignaque verba joco.
 Cumque sua dominæ date grata silymbria myrto,
 Textaque composita juncea vinela rosa.
 Tempa frequentari Collinæ proxima portæ
 Nunc decet, à Siculo nomina colle tenet.
 Utque Syraculas Arethufidas abstulit armis
 Claudius, & bello te quoque cepit Eryx,
 Carmine vivacis Venus est translata Sibyllæ,
 Inque suæ stirpis maluit urbe coli.
 Cur igitur festum Veneris Vinalia dicant,
 Quæritis? & quare sit Jovis ista dies.

Turnus;

Turnus, An Aeneas Latiae gener esset Amatae;
 Bellum erat: Hetrufcas Turnus adorat opes.
 Clarus erat, sumptisque ferox Mezentius armis,
 Et vel equo magnus, vel pede major erat.
 Quem Rutuli Turnusque suis asciscere tentant
 Partibus: hæc contra dux quoque Tuscus ait.
 Stat mihi non parvo virtus mea, vulnera testor,
 Armæque, quæ sparfi sanguine sæpe meo.
 Qui petis auxilium, non grandida divide mecum
 Præmia, de lacubus proxima multa tuis.
 Nulla mora est operi: vestrum dare, vincere nostrum
 Quam velit Aeneas ista negata mihi.
 Annuerant Rutuli: Mezentius induit arma,
 Induit Aeneas, alloquiturque Jovem:
 Hostica Tyrreno vota est vindemia regi,
 Iuppiter è Latio palmite multa feres.
 Vota valent meliora: cadit Mezentius ingens,
 Atque indignanti pectore plangit humum.
 Venerat autumnus calcatis sordidus uvis,
 Redduntur merito debita vina Jovi.
 Dicta dies hinc est Vinalia. Iuppiter illam
 Vindicat, & festis gaudet inesse suis.
S Ex ubi quæ restant luces, Aprilis habebit,
 In medio cursu tempora veris erunt.
 Et sinistra pecudem quæres Athamantidos Helles,
 Signaque dant imbras, exoriturque Canis.
 Hæc mihi Nomento Romam dum luce redirem,
 Obstetit in media candida turba via.
 Flamen in antiquæ lucum Rubiginis ibat,
 Extæ canis flammis, extæ daturus ovis.
 Protinus accessi, ritus ne nescius essem:
 Edidit hæc flamen verba Quirine tuus.
 Aspera Rubigo parcas Cerealibus herbis,
 Et tremat in summa lene cacumen humo.
 Tu sata sideribus cæli nutrita secundis
 Crescere, dum fiant falcibus apta, sinas.
 Vis tua non levis est quæ tu frumenta notasti.
 Mæstus in amissis illa colonus habet.

Nec venti tantum Cereri nocuere, nec imbres,
 Nec sic marmoreo pallet adusta gelu.
 Quantum si culmos Titan incalfacit udos:
 Tunc locus est iræ Diva timenda tuæ.
 Parce procor, scabraque manus à messibus aufer,
 Neve nocere cultis posse nocere sat est.
 Nec teneras fegetes, sed durum amplectere ferrum:
 Quodque potest alios perdere, perde prius.
 Utinam gladios, & tela nocentia carpes:
 Nil opus est illis, otia mundus agat.
 Sateula nunc, durasque bidens, & vomer aduncus
 Ruris opes niteant, inquinet arma situs.
 Conatusque aliquis vagina ducere ferrum,
 Astriatum longa sentiat esse mora.
 Ac tu ne viola Cererem, semperque Colonus
 Absenti possit solvere vota tibi.
 Dixerat à dextra villis mantile solutus,
 Quinque meri patera thuris acerra fuit.
 Thura focis, vinumque dedit, fibraque bidentis,
 Turpiaque obscenæ vidimus exta canis.
 Tum mihi cur detur sacris nova victima, quæris?
 Quæsieram: causam percipe, flamen ait.
 Est canis (Icarium dicunt) quo fidere moto
 Tota sunt tellus, præripiturque fegetes.
 Pro cane fidereo canis hic imponitur aris,
 Et quare fiat, nil nisi nomen habet.
 Cum Priami, conjux Tithonia, fratre relicto
 Susulit immenso ter jubar orbe suum:
 Nille venit variis florum Dea nexa coronis,
 Secna joci morem liberioris habet.
 Exit & in Majas festum florale calendas:
 Tunc repetam nunc me grandius urget opus.
 aufert Vesta diem, cognati Vesta recepta est
 Limine, sic iusti constituere patres.
 æbus habet partem, Vestæ pars altera cessit,
 Quod superest illis, tertius ipse tulit.
 ate Palatinæ laurus, prætextaque quercu
 Stet domus, æternos tres habet una Deos.

Posthumus hinc: qui, quod sylvis fuit ortus in altis,
 Syluius in Latia gente vocatus erat:
 Ique Latine tibi pater est: subit Alba Latinum:
 Proximus est titulus Epitius Alba tuis.
 Ille dedit captae repetita vocabula Trojae,
 Et tuus est idem Calpete factus avus.
 Cumque patris regnum post hunc Tiberinus haberet,
 Dicitur in Tusca gurgite mersus aquae.
 Jam tamen Agrippam natum, Remulumque nepotem
 Viderat, in Remulum fulmina missa ferunt:
 Venit Aventinus post hos, locus unde vocatur
 Mons quoque: post illum tradita regna Proca:
 Quem sequitur duri Numitor germanus Amuli,
 Ilia cum Lauso de Numitore sati.
 Ense cadit patri Lausus, placet Ilia Marti,
 Teque parit gemino junctæ Quirine Remo:
 Ille suos semper Venerem Martemque parentes,
 Dixit, & emeruit vocis habere fidem.
 Neve secuturi possent nescire nepotes,
 Tempora Dijs generis continuata dedit.
 Sed Veneris mentem Grajo sermone notatum
 Auguror, a spumis est Dea dicta maris.
 Nec tibi sit mirum Græco rem nomine dici,
 Itala nam tellus Græcia major erat.
 Venerat Evander plena cum classe suorum,
 Venerat Alcides, Grajus uterque genus.
 Hospes Aventinis armentum pavit in arvis,
 Claviger, & tanto est Albula pota Deo.
 Dux quoque Naritius, testes Lestrygones extant,
 Et quod adhuc Cices nomina litus habet.
 Et jam Telegoni, jam mænia Tyburis udi
 Stabant, Argolicæ quæ posuere manus.
 Venerat Atridæ fati agitatæ Halesus,
 A quo se dictam terra Phalisca putat.
 Adjice Trojane suaferem Antenora pacis,
 Et generum Oeniden Appule Daune tuum.
 Serus ab Iliacis, & post Antenora flammis
 Attulit Aeneas in loca nostra Deos.

Hujus-

Hujus erat Solymus Phrygia comes unus ab Ida,
 A quo Sulmonis mænia nomen habent.
 Sulmonis gelidi patriæ, Germanice, nostræ,
 Me miserum Scythico quam procul illa solo est?
 Ergo age, tam longas sed supprime musa querelas:
 Non tibi sunt mæsta sacra canenda lyra.
 Quo non livor adit? sunt qui tibi mensis honorem
 Eripuisse velint; invidiantque Venus.
 Nam quia ver aperit tunc omnia, densaque cedit
 Frigoris asperitas, factaque terra patet.
 Aprilem memorant ab aperto tempore dictum,
 Quem Venus iniecta vendicat alma manu:
 Illa quidem torum dignissima temperat orbem:
 Illa tenet nullo regna minora Deo.
 Juraque dat Cælo, Terræ, & natalibus undis,
 Perque suos coitus continet omne genus.
 Illa Deos omnes (longum est numerare) creavit:
 Illa fati causas, arboribusque dedit.
 Illa rudes animos hominum contraxit in unum,
 Et docuit jungi cum pare quæque sua.
 Quid genus omne ereat volucram, nisi blanda voluptas?
 Nec coeant pecudes, si levis ablit amor.
 Cum mare trux aries cornu deceat, at idem
 Frontem dilectæ lædere parcit ovis.
 Deposita sequitur taurus feritate juveneam.
 Quem toti saltus, quem nemus omne tremit.
 Vis eadem lato quodcunque sub æquore vivit,
 Servat, & innumeris piscibus implet aquas.
 Prima feros habitus homini detraxit: ab illa
 Venerunt cultus, mundaque cura solo.
 Primus amans cæcæ vigilatum nocte negata
 Dicitur ad clausas concinuisse fores.
 Eloquentumque fuit duram exorare puellam:
 Proque sua causa quisque disertus erat.
 Mille per hanc artes notæ, studioque placendi,
 Quæ latere prius, multa reperta ferunt.
 Hanc quisquam titulo mensis spoliare secundi
 Audeat? a nobis sit furor iste procul.

Quid

Quid quod ubiq; potens, templ'q; frequentibus auct'
 Urbe tamen nostra jus Dea majus habet.
 Pro Troja Romane tua Venus arma ferebat,
 Cum genuit teneram cuspide laesa manum.
 Caelestesque duas Trojano iudice vicit,
 (Ah nolim victas hoc meminisse Deas)
 Afaracique nurus dicta est, ut scilicet olim
 Magnus Juleos Caesar haberet avos.
 Nec Veneri tempus, quam ver erat, aptius ullum
 Vere nitent terræ, vere remissus ager.
 Nunc herbæ rupta tellure cacumina tollunt,
 Nunc tumido gemmas cortice palmes agit.
 Et formosa Venus formoso tempore digna est:
 Utque solet, Marti continuata suo est.
 Vere monet curvas materna per æquora puppes
 Ire: nec hybernas jam timuisse minas.
 Rite Deam colitis Latiae matresque, nurusque,
 Et vos, quis vitæ, longaque vestis abest.
 Aurea marmoreo redimicula demite collo,
 Nunc alii flores, nunc nova danda rota est.
 Vos quoque sub viridi myrto jubet illa lavari:
 Causaque cur jubeat, discite, certa subest.
 Littore sic cabat rorantes nuda capillos:
 Viderunt Satyri turba proterva Deam.
 Sensit, & opposita textit sua corpora myrto:
 Tutâ fuit fasto, vosque referre jubet.
 Ducite nunc quare Fortunæ thura virili
 Detis eo, gelida qui locus humet aqua.
 Accipit ille locus posito velamine cunctas,
 Et vitium nudi corporis omne videt.
 Ut tegat hoc, celetque viros, Fortuna virilis
 Præstat, & hoc parvo thure rogata facit.
 Nec pigeat tritum niveo cum lacte papaver
 Sumere, & expressis mella liquata favis.
 Cum primum cupido Venus est deducta marito,
 Hoc bibit, ex illo tempore nupta fuit.
 Illam supplicibus verbis placate: sub illa
 Et forma, & mores, & bona fama manet.

Roma

Roma pudicitia pro avorum tempore lapsa est:
 Cum æram veteres consultuistis animum.
 Tempa jubet fieri Veneri: quibus ordine factis,
 Inde Venus verso numinae corda tenet.
 Semper ad Aeneadas placido pulcherrima vultu
 Respice, totque tuas diva tuere nurus.
 Dum loquor, elatae metuendus acumine caudæ
 Scorpius, in virides præcipitatur aquas.
 N OX ubi transferit, cælumque rufescere primo
 Cæperit, & tactæ rore quærentur aves.
 Semustamque facem vigilata nocte viator
 Poneat, & ad solitum rusticus ibit opus:
 Plejades incipient humeros relevare paternos,
 Quæ septem dici, sex tamen esse solent.
 Seu quod in amplexus sex hinc venerè Deorum;
 Nam Steropen Marti concubuisse ferunt.
 Neptuno Halcyonen, & te formosa Celano,
 Majan & Electram Taygetamque Jovi.
 Septima mortali Merope tibi Sisyphæ nupit,
 Pænitet, & facti sola pudore latet.
 Sive quod Electra Trojæ spectare ruinas
 Non tulit, ante oculos opposuitque manum.
 T Er sine perpetuo cælum versetur in axe,
 Ter jungat Titan, terque resolvat equos,
 Protinus inflexo Berecynthia tibi cornu
 Flabit: & Idææ festa parentis erunt.
 Ibant feminae, & inania tympana tudent,
 Aeraque tinnitus ære repulsa dabunt.
 Ipsa sedens molli comitum cervicem feretur.
 Urbis per medias exululata vias.
 Scena sonat, ludique vocant: spectate Quirites;
 Et fora Marte suo litigiola vacent.
 Quærere multa libet, sed me sonus æris acuti
 Terret, & horrendo Lotos adunca sono.
 Da Dea, quam scite doctas Cybeleja neptes
 Vidit, & has curæ jussit adesse meæ.
 Pandite mandati memores Heliconis alumnae,
 Gaudeat assiduo cur Dea magna sono.

D

Sic

Sic ego, sic Erato (mensis Cytherejus illi
 Cessit, quod teneri nomen amoris habet)
 Reddita Saturno fors hæc erat: Optime regum
 Anato sceptris excutiere tuis.
 Ille suam metuens, ut quæque erat edita, prolem
 Devorat, immerfam visceribusque tenet.
 Sæpe Rhea quæta est, toties sæcunda, nec unquam
 Mater, & indoluit fertilitate sua.
 Juppiter ortus erat, pro magno teste vetustas
 Creditur: acceptam parce movere fidem,
 Velle latens saxum cælesti guttate sedit,
 Sic genitor fati decipiendus erat.
 Ardua jamdudum resonat tinnitibus Ida,
 Tutus ut infanti vagiat ore puer.
 Pars manibus clypeos, galeas pars tundit inanes,
 Hoc Curetes habent, hoc Corybantes opus.
 Res latuit patrem: prisicique imitantia facti
 Ara dea comites, raucaque terga movent.
 Cymbala pro galeis, pro scutis tympana pullant:
 Tibia dat Phrygios, ut dedit ante modos.
 Desierat: cæpi cur huic genus acre leonum
 Præbeat iniolitas ad iuga curva jubas.
 Desieram: cæpit feritas mollita per illam
 Creditur id curru testificata suo est.
 At cur turrisera caput est onerata corona?
 An primis turres urbibus illa dedit?
 Annuit: Unde venit, dixi, sua membra secandi
 Impetus? ut tacui, Pieris orsa loqui.
 Phryx puer in sylvis facie spectabilis altis
 Turrigeram casto vinxit amore deam.
 Hunc sibi servari voluit, sua templa tueri
 Et dixit, semper fac puer esse velis.
 Ille fidem justis dedit, & si mentiar, inquit,
 Ultima qua fallam, sit Venus illa mihi.
 Fallit, & in nymphæ Sangaride desinit esse
 Quod fuit: hinc pænas exigit ira Deæ.
 Najada vulneribus succidit in arbore factis
 Illa perit, fatum Najados arbor erat.

Hic

Hic furit, & credens thalami procumbere lectum,
 Effugit, & cursu Dindyma summa petit.
 Et modo tolle faces, remove modo verbera, clamat:
 Sæpe Palæstinas jurat adesse Deas.
 Ille etiam saxo corpus lanivavit acuto,
 Longaque in immundo pulvere tracta coma est.
 Voxque fuit: Mervi, mentis do sanguine pænas,
 Ah pereant partes quæ nocuere mihi.
 Ah pereant, dicebat adhuc onus inguinis aufert,
 Nullaque sunt subito signa relicta viri.
 Venit in exemplum furor hic, mollesque ministri
 Cædunt jactatis vilia membra comis:
 Talibus Aoniæ sacunda voce Camænæ
 Reddita quæsitæ causa furoris erat.
 Hoc quoque dux operis moneas, precor, unde petita
 Venierit: an nostra semper in urbe fuit?
 Dindymon & Cybelen, & amænam frondibus Iden
 Semper, & Iliacas mater amavit opes.
 Cum Trojam Aeneas Italos portaret in agros,
 Est Dea sacriferas pene secuta rates.
 Sed nondum fati Latio sua numina posci
 Senferat, asuetis substiteratque locis.
 Post ut Roma potens opibus, jam secula quinque
 Vidit, & edomito sustulit orbe caput.
 Carminis Eubolici fatalia verba sacerdos
 Inspicit inspectum tale fuisse ferunt;
 Mater abest, matrem jubeo Romane requiras:
 Cum veniet, casta est accipienda manu.
 Obscuræ sortis patres ambagibus errant.
 Quæve parens absit, quove petenda loco.
 Consulitur Pæan, diuumque accersite matrem,
 Inquit: in Idæo est inveniendi jugo.
 Mittuntur proceres: Phrygiæ tunc sceptræ tenebat
 Attalus, Ausoniis rem negat ille viris.
 Mira canam, longo tremuit cum murmure tellus,
 Et sic est adytis diva locuta suis:
 Ipsa peti volui nec sit mora: mitte volentem,
 Dignus Roma locus, quo Deus omnis eat.

D 2

Ille

Ille soni terrore pavens, proficiscere, dixit:
 Nostra eris: in Phrygios Roma refertur avos;
 Protinus innumeræ cædunt pineta secures,
 Illa quibus fugiens Phryx pius usus erat.
 Mille manus coeunt, & picta coloribus uestis
 Cælestium matrem concava puppis habet.
 Ille sui per aquas fertur tutissima nati,
 Longaque Phryxæe stagna sororis adit.
 Rhæteumque capax, Sigeaque littora transit,
 Et Tenedon veteres Actionis opes
 Cycladæ: excipiunt, Lesbo post terga relicta,
 Quaque Carysteis frangitur unda vadis.
 Transit & Icarum, lapsas ubi perdidit alas
 Icarus, & vastæ nomina fecit aquæ.
 Tunc læva Creten, dextra Pelopidas undas
 Deserit, & Veneri sacra Cythera petit.
 Hinc mare Trinacrium, candens ubi tingere ferrâ
 Brontes & Steropes Aemonidesque solent.
 Aequoraque Asra legit, Sardoaque regna sinistris
 Prospicit à remis, Ausoniamque tener.
 Ostia contigerat, qua se Tyberinus in altum
 Dividit, & campo liberiore natat.
 Omnis eques mystaque gravis cum plebe senatus
 Obvius ad Thufci fluminis ora venit.
 Procedunt pariter matres, natiq; virique,
 Quæque colunt sanctos virginitate focos.
 Sedula fune viri contento brachia lassant,
 Vix tulit adversas hospita navis aquas.
 Sicca diu fuerat tellus, sitis usserat herbas,
 Sedit limoso fessa carina vado.
 Quisquis adest operi, plus quam pro parte laborat,
 Adjuvat & fortes voce sonante manus.
 Illa velut medio stabilis sedet insula ponto:
 Attoniti monstro stantque paventque viri:
 Claudia quinta genus Clauso referebat ab alto,
 Nec facies impar nobilitate fuit.
 Casta quidem, sed non est credita rumor iniquus
 Læserat, & falli criminis acta rea est,

Cultus, & ornatos varie fudisse capillos,
 Obsuit, ad rigidos linguaque prompta sonos.
 Conscia mens recti, famæ mendacia risit:
 Sed nos in vitium credula turba fumus.
 Hæc ubi castarum processit ab agmine matrum,
 Et manibus puram fluminis hausit aquam:
 Ter caput irrorat, ter tollit ad æthera palmas:
 Quicumque aspiciunt mente carere putant.
 Summisloque genu, vultus in imagine divæ
 Fixit, & hos edit crine jacentes sonos.
 Supplicis alma tuæ genitrix sæcunda Deorum
 Accipe sub certa conditione preces.
 Casta negor: si tu damnas, meruisse fatebor,
 Morte luam pænas iudice victa Dea.
 Sed si crimen abest, tu nostræ pignora vitæ
 Re dabis, & castas casta sequere manus.
 Dixit, & exiguo funem conamine traxit.
 (Mira, sed in scena testificata loquor.)
 Mota Dea est, sequiturque ducem, laudatque sequendo,
 Index lætitiæ fertur ad asra sonus.
 Fluminis ad flexum veniunt: Tyberina priores
 Atria dixerunt, unde sinister abit.
 Nox aderat: querno religant in stipite funem,
 Dantque levi somno corpora funesta cibo.
 Lux erat, & querno solvunt à stipite funem,
 Ante tamen posito thura dedere foco.
 Ante coronarunt puppem, & sine labe juvencam
 Mactarunt, operum conjugiiq; rudem.
 Est locus, in Tyberim qua lubricus influit Almo,
 Et nomen magno perdit in anne minor.
 Illic purpurea canus cum veste sacerdos
 Almonis, dominam, sacraque lavit aquis.
 Exululant comites, furiosaque tibia statur,
 Et feriunt molles taurea terga manus.
 Claudia præcedit læto celeberrima vultu.
 Credita vix tandem teste pudica Dea
 Ipsa sedens plausu portæ est invecata Capena:
 Sparguntur junctæ flore recente boves.

Natica accepit: templi tunc perstitit auctor,
 Augustus nunc est, ante Metellus erat.
 Substitit hic Erato, mora sit dum caetera quaero:
 Dic, inquam, parva cur sipe quaerat opes?
 Contulit aë populus, de quo delubra Metellus
 Fecit, ait: danda mos stipis inde manet
 Cur vicibus factis ineant convivia, quaero,
 Tunc magis indictas concelebrentque dapes.
 Quod bene mutant sedem Berecynthia, dixit,
 Captant mutatis sedibus omen idem.
 Insuleram, quare primi Megalesia ludi
 Urbe forent nostra: cum Dea [sensit enim]
 Illa Deos, inquit, peperit: cessere parenti,
 Principiumque dati mater honoris habet.
 Cur igitur Gallos, qui se excidere, vocamus?
 Cum tantum à Phrygia Gallica distet humus?
 Inter, ait, viridem Cybelen, altaeque Caeanas
 Annis it insana nomine Gallus aqua.
 Qui bibit inde, furit: procul hinc discedite, quis est
 Cura bonae mentis, qui bibit inde, furit.
 Non pudet herbosum, dixi, posuisse moretum
 In dominae mensis? an sua causa subest?
 Lacte mero veteres usi narrantur, & herbis,
 Sponte sua si quas terra ferebat, ait.
 Candidus elixae miscetur caseus herbae,
 Cognoscat priscos ut Dea prisca cibos.
 Postera cum caelo motis Pallantias astris
 Fulsit, & niveos luna levarit equos:
 Qui dicet, Quondam sacrata est colle Quirini
 Hac fortuna die publica, verus erit.
Tertia lux, memini, ludis erit, ac mihi quidam
 Spectanti senior, contiguusque loco.
 Haec, ait, illa dies, Libycis qua Caesar in oris
 Perfida magnanimi contulit arma Jubae:
 Dux mihi Caesar erat, sub quo meruisse tribunus
 Glorior officii praesuit ille meis:
 Hanc ego militia sedem, tu pace parasti,
 Inter bis quinos usus honore viros.

Plura locuturi subito subducimur imbre,
 Pendula caelestem Libra movebat aquas.
 Ante tamen quam summa dies spectacula listat,
 Ensisfer Orion aequore merfus erit.
Proxima vietricem cum Romam inspexerit Eos,
 Et dederit Phæbo stella fugata locum.
 Circus erit pompa celebris, numeroque Deorum,
 Primaque ventosis palma petetur equis.
 Hinc Cereris ludi non est opus iudice causae,
 Sponte Deae munus, promeritumque pater.
 Panis erat primis virides mortalibus herbae,
 Quas tellus nullo sollicitante dabat.
 Et modo carpebant vivax è cespite gramen:
 Nunc epulae è tenera fronde cacumen erant.
 Postmodo glans nata est, bene erat jam glande reperta,
 Duraque magnificas quercus habebat opes.
 Prima Ceres homine ad meliora alimenta vocato,
 Mutavit glandes utiliore cibo.
 Illa iugo tauros collum praebere coegit:
 Tunc primum soles eruta vidit humus.
 Aes erat in pretio, chalybis jam massa placebat:
 Heu heu perpetuo debuit illa tegi.
 Pace Ceres laeta est: & vos orate coloni
 Perpetuam pacem, pacificumque ducem.
 Farra Deae, micaeque licet salientis honorem
 Detis, & in veteres thurea grana foetos:
 Et si thura aberunt, unctas accendite tædas:
 Parva bonae Cereri, sint modo casta, placent.
A bove succincti cultros removete ministri:
 Bos aret, ignavam sacrificare suem.
 Apti iugo cervix non est ferienda securi:
 Vivat, & in dura saepe laboret humo.
 Exigit ipse locus raptus ut virginis edam:
 Plura recognosces, pauca docendus eris
 Terra tribus scopulis vastum procurrit in aequor
 Trinacris, à positis nomen adepta loci.
 Grata domus Cereri, multas ea possidet urbes,
 In quibus est culto fertilis Enna solo.

Frigida caelestium matres Arethusa vocat:
 Venerat ad sacras & Dea flava dapes.
 Filia consuetis ut erat comitata puellis,
 Errabat nudo per sua prata pede.
 Valle sub umbrosa locus est aspergine multa
 Humidus ex alto desiliantis aquae.
 Tot fuerant illic, quot habet natura colores,
 Pictaque dissimili flore nitebat humus.
 Quam simul aspexit, Comites accedite, dixit,
 Et mecum plenos flore referte sinus.
 Præda puellares animos oblectat inanis.
 Et non sentitur sedulitate labor.
 Hæc implet lento calathos de vimine nexos,
 Hæc greuium, laxos degravat illa sinus.
 Illa legit calthas, huic sunt violaria curæ,
 Illa papaveras subsecat ungue comas.
 Has Hyacinthe tenes, illas Amaranthe moraris,
 Pars thyma, pars rorem, pars meliloton amat.
 Plurima lecta rosa est, sunt & sine nomine flores;
 Ipsa crocos tenues, liliaque alba legit.
 Carpendi studio paulatim longius itur,
 Et dominam casu nulla secuta comes.
 Hanc videt, & vitam patrius velociter aufert,
 Regnaque cæruleis in sua portat equis.
 Illa quidem clamabat, Io charissima mater
 Auferor, ipsa sinus abscederatque suos.
 Panditur interea Diti via: namque diurnum
 Lumen inassueti vix patiuntur equi.
 At chorus æqualis, cumulatæ flore canistris,
 Persephone, clamant, ad tua dona veni.
 Ut clamata silet, montes ululatibus implent,
 Et feriunt mæstæ pectora nuda manus.
 Attonita est plangore Ceres, modo venerat Hennam,
 Nec mora, me miseram, filia, dixit, ubi es?
 Mentis inops rapitur: quales audire solemus
 Threicias passis Manadas ire comis.
 Ut vitulo mugit sua mater ab ubere raptò:
 Et quærit fetus per nemus omne suos.

Sic

Sic Dea, nec retinet gemitus, & concita cursu
 Fertur; & è campis incipit, Henna, tuis.
 Inde puellaris noctæ est vestigia plantæ,
 Et pressam noto pondere vidit humum.
 Forſitan illa dies errori summa fuisset,
 Si non turbassent signa reperta iues.
 Jamque Leontinos, Amenanaque flumina cursu
 Præterit, & ripas, herbiferi Aci, tuas.
 Præterit & Cyanen, & fontem lenis Anapi;
 Et te, vorticibus non adeunde Gela.
 Liquerat Ortygien, Megareaque, Pantagienque;
 Quaque Simethæas accipit æquor aquas.
 Antraque Cyclopium positus exulta caminis,
 Quique locus curvæ nomina falcis habet:
 Himeraq; & Didymen, Acragantæ; Tauromenonq;
 Sacrorumque Melan pascua læta boum.
 Hinc Camerinan adit, Thapſonq; & Heloria tempe,
 Quaque patet Zephyro semper apertus Eryx.
 Jamque Peloriaden, Lilybeaque, jamque Pachynon
 Lustrat, terræ cornua prima suæ.
 Quacumque ingreditur, miseris loca cuncta querelis
 Implet ut amissum cum gemit ales Ityn.
 Perque vices modo, Persephone, modo, Filia, clamat
 Clamat, & alternis nomen utrumque ciet.
 Sed neque Persephone Cererem, neque filia matrem
 Audit, & alternis nomen utrumque perit.
 Unaque, pastorem vidisset an arva colentem,
 Vox erat. Hac gressus ecqua puella tulit?
 Jam color unus inest rebus, tenebrisque teguntur
 Omnia: jam vigiles conticuere canes.
 Alta jacet vasti super ora Typhoeos Aetne,
 Cujus anhelatis ignibus ardet humus.
 Illic accendit geminas pro lampade pinus:
 Hinc Cereris sacris nunc quoque tæda datur,
 Est specus exesi structura punici; asper
 Non homini regio, non adeunda feræ.
 Quod simul ac venit frenatos curribus angues
 Junxit, & æquoreas sicca pererrat aquas.

D 5

Effu-

Effugit ad Syrtis, & te Zanclæa Charybdi,
 Et vos Nisæi naufraga monstra canes.
 Adriacumque patens late, bimaremque Corinthon
 Sic venit ad portus, Attica terra, tuos.
 Hic primum sedit gelido mæstissima faxo:
 Illud Cecropidæ nunc quoque triste vocant.
 Sub Jove duravit multis immota diebus
 Et Lunæ patiens, & pluvialis aquæ.
 Sors sua cuique loco est, qui nunc Cerealis Eleuffis
 Dicitur, hic Celei rura fuere senis.
 Ille domum glandes, excusaque môra rubetis
 Portat, & arsuris arida ligna focis.
 Filia parva duas redigebat monte capellas,
 Et tener in cunis filius æger erat.
 Mater, ait virgo (mota est Dea nomine matris)
 Quid facis in solis incomitata locis?
 Perlitit & sentor, quanvis onus urget, & orat,
 Tecta suæ subeat quantalacunque casæ.
 Illa negat: simularat animum, mitraque capillos
 Præferat: instanti talia verba refert.
 Sospes eas, semperque parens, mihi filia rapta est,
 Heu melior quanto fors tua sorte mea est.
 Dixit, & ut lacrymas (neque enim lacrymare Deorum
 Decidit in tepidos lucida gutta sinus.)
 Flent pariter molles animis virgoque, senexque,
 E quibus hæc iusti verba fuere senis:
 Sic tibi, quam raptam quæris, sit filia sospes:
 Surge, nec exiguæ despice tecta casæ.
 Cui Dea sic inquit, Scisti qua cogere posses,
 Seque levat faxo, subsequiturque senem.
 Dux comiti narrat, quam sit tibi filius æger,
 Nec capiat somnos, invigiletque malis.
 Illa soporiferum paruos intura penates
 Colligit agresti lenè papaver humo.
 Dam legit, oblioto fertur gustasse palato,
 Longamque imprudens exohuisse famem.
 Quæ quia principio posuit jejunia noctis,
 Tempus habent cænx sidera visa tibi.

Limen ut intravit, luctus videt omnia plena:
 Jam spes in puero nulla salutis erat.
 Matre salutata (mater Melanina vocatur)
 Jungere dignata est os puerile suo.
 Pallor abit, iubitafque vident in corpore vires,
 Tantus caelesti venit ab ore vigor.
 Tota domus læta est, hæc est materque, paterque,
 Nataque tres illi tota fuere domus.
 Mox epulas ponunt, liquefacta coagula lacte,
 Pomaque, & in ceris aurea mella suis.
 Abstinet alma Ceres, somnique papavera causam
 Dat tibi cum tepido lacte bibenda puer.
 Noctis erat medium, placidique silentia somni:
 Triprolemum gremio sustulit illa suo.
 Terque manu permulsit eum tria carmina dixit,
 Carmina mortali non referenda sono.
 Inque foco corpus pueri vivente favilla
 Obruit, humanum purget ut ignis onus.
 Excutitur somno stulte pia mater, & amens,
 Quid facis? exclamat, membraq; ab igne rapit.
 Cui Dea, dum non es, dixit, scelerata fuisti,
 Irrita materno sunt mea dona metu.
 Iste quidem mortalis erit, sed primus arabit,
 Et seret, & culta præmia tollet humo.
 Dixit, & egrediens nubem trahit, inque dracones
 Transit, & alifero tollitur axe Ceres.
 Sunion expositum, Piræaque tuta recessu
 Linqvit, & in dextrum quæ jacer ora latus.
 Hinc adit Aegæum, quo Cycladas aspicit omnes,
 Joniumque capax Icariumque legit.
 Perque urbes Asiæ longum petit Helespontum
 Diversumque locis alta pererrat iter.
 Nam modo thurilegos Arabas, modo despicit Indos
 Hinc Libs, hinc Meroe, siccaque terra subest.
 Hinc adit Hesperios, Rhenum, Rhodanunq; Padunq;
 Teque future parens Tybri potentis aquæ.
 Quo feror? immensum est erratas dicere terras:
 Præteritus Cereri nullus in orbe locus.

Errat, & in cælo, liquidique immunia ponti
 Alloquitur gelido proxima signa polo.
 Parrhasides stellæ (nanque omnia nosse potestis,
 Aequorea nunquam cum subeatis aquas)
 Persephonen natam miseræ monstrate parenti,
 Dixerat, huic Helice talia verba refert.
 Crimine nox vacua est: Solem de virgine raptam,
 Consule, qui late facta diurna videt.
 Sol aditus, quam quæris, ait, ne vana labores,
 Nupta Jovis fratri tertia regna tenet.
 Quæsta diu secum sic est affata Tonantem,
 Maximaque in vultu signa dolentis erant.
 Si memor es de quo mihi sit Proserpina nata,
 Dimidium curæ debet habere tuæ.
 Orba pererrato, sola est iniuria facti
 Cognita, commissi præmia raptor habet.
 Ac neque Persephone digna est prædone marito,
 Nec gener hoc nobis more parandus erat.
 Quid gravius victore Gyge captiva tulisses?
 Quam nunc te cæli sceptrâ tenente tuli?
 Veram impune ferat, nos hæc patiemur inultæ:
 Reddat, & emendet facta priora novis.
 Iuppiter hanc lenit, factumque excusat amore,
 Nec gener est nobis ille pudendus ait.
 Non ego nobilior: posita est mihi regia cælo:
 Possidet alter aquas, alter inane chaos.
 Sed si forte tibi non est instabile pectus,
 Statque simul juncti rumpere vincula tori.
 Hoc quoque tentemus, siquidem jejunia remansit,
 Sin minus, inferni conjugis uxor erit.
 Tartara iussus adit sumptis Caducifer alis,
 Speque redit citius visaque certa refert.
 Rapta tribus, dixit, solvit jejunia granis,
 Punica quæ lento cortice poma tegunt.
 Non secus indoluit, quam si modo rapta fuisset,
 Mælia parens, longa vixque refecta mora est.
 Atque ita, nec nobis cælum est habitabile, dixit
 Tartarea recipi me quoque valle jube.

Et

Et factura fuit, pactus nisi Iuppiter esset,
 Bis tribus ut cælo mensibus illa foret.
 Tum demum vultumque Ceres, animumque recepit,
 Imposuitque suæ spicæ ferta comæ.
 Largaque provenit cessatis messis in arvis,
 Et vix congestas area cepit opes.
 Alba decet Cererem vestis, Cerealibus albas
 Sumite, nunc pulli velleris usus abest.
 Occupat Aprileis Idus cognomine victor
 Iuppiter, hæc illi sunt data templa die.
 Hac quoque, ni fallor, populo dignissima nostro
 Atria Libertas cæpit habere sua.
 Uce secutura tutos pete navita portus,
 L Ventus ab occasu grandine mistus erit.
 Sic licet, & fuerit, tamen hac Mutinensia Cæsar
 Grandine militia contudit arma sua.
 Tertia post Veneris cum lux furexerit Idus,
 Pontifices forda sacra litate bove.
 Forda ferens bos est, sæcundaque dicta ferendo,
 Hinc etiam sætus nomen habere putant.
 Nunc gravidum pecus est, gravidæ quoque semine terræ,
 Telluri plenæ victima plena datur.
 Pars cadit arce Jovis: ter denas curia vaccas
 Accipit, & largo spariâ cruore madet.
 Ast ubi visceribus vitulos rapuere ministri,
 Sectæque fumosis exta dedere focis.
 Agne cremat vitulos; quæ natu maxima virgo est:
 Luce palis populos purget ut ille cinis.
 Rège Numa, fructu non respondente labori,
 Irrita decepti vota colentis erant.
 Nam modo siccus erat gelidis Aquilonibus annus,
 Nunc ager assidua luxuriabat aqua.
 Sæpe Ceres primis Dominum fallebat in herbis,
 Et levis obfesso stabat avena solo.
 Et pecus ante diem partus edebat acerbos.
 Agnaque nascendo sæpe necabat ovem.
 Sylva vêtus, nullaque diu violata securi
 Stabat, Mænalio sacra relicta Deo.

Ille

Ille dabat tacitis animo responsa quieto
 Noctibus: huic geminas rex Numa mactat oves.
 Prima cadit Fauno, leni cadit altera Somno,
 Sternitur in duro vellus utrumque solo.
 Bis caput intonsum vellana spargitur unda,
 Bis sua faginea tempora fronde tegit.
 Usus abest Veneris, nec fas animalia mensis.
 Ponere, nec digitis amulus ullus inest.
 Vesper ubi est tectus, supra nova vellera corpus
 Ponit, adorato per sua verba Deo.
 Interea placidam redimita papavere frontem
 Nox venit, & secum somnia nigra trahit.
 Faunus adest, oviumque premens pede vellera duro,
 Edidit à dextro talia verba toro:
 Morte boum tibi, rex, Tellus placanda duarum,
 Detque sacris animas una juvenca duas.
 Excutitur terrore quies, Numa visa resolvit,
 Et secum ambages cæcaque iussa refert.
 Expedit errantem nemori gratissima conjux,
 Et dixit, Gravidæ posceris exta bovis.
 Extæ bovis gravidæ dantur, fecundior annus
 Provenit, & fructum terra pecusque ferunt.
 Hanc quondam Cytherea diem properantius ire
 Jussit, & admisso præcipitavit equos.
 Ut titulum imperii quam primum luce sequenti
 Augusto juveni prospera signa darent.
Sed jam præteritas ubi quartus Lucifer Idus
 Respicit, hac Hyades Dorida nocte tenent,
Tertia post Hyades cum lux erit orta remotas,
 Carcere partitos circus habebit equos.
 Cur igitur missæ junctis ardentia tædis
 Terga ferant vulpes, causa docenda mihi est.
 Frigida Carseolis nec olivis apta ferendis
 Terra, sed ad segetes ingeniosus ager.
 Hac ego Pelignos natalia rura petebam
 Parva, sed assiduis humida semper aquis.
 Hospitis antiqui solitas intravimus ædes,
 Dempserat emeritis jam juga Phæbus equis.

Is mihi multa quidem, sed & hæc narrare solebat,
 Unde meum præfens instrueretur opus.
 Hoc ait in campo (campumque ostendit) habebat
 Rus breve cum duro parca colona vito.
 Ille suam peragebat humum, sive usus aratri,
 Seu curvæ faleis, sive bidentis erat.
 Hæc modo verrebat cum raro pectine pratam,
 Nunc matris plumis ova fovenda dabat:
 Aut virides malvas, aut fungos colligit albos,
 Aut humilem grato calcacit igne focum.
 Et tamen assiduis exercet brachia telis,
 Adversusque minas frigoris arma parat.
 Filius hujus erat primo lascivus in ævo,
 Addideratque annos ad duo lustra duos.
 Is capit extremi vulpem in convalle salicti,
 Abitulerat multas illa cohortis aves.
 Captivam stipula fœnoque involuit & ignes
 Admovet, urentes effugit illa manus.
 Qua fugit, incendit vestitos messibus agros,
 Damnosis vires ignibus aura dabat.
 Factum abiit, monumenta manent: nam dicere certam
 Nunc quoque lex vulpem Carseolana vetat.
 Utque luat pœnas genus hoc Cercalibus ardet,
 Quoque modo segetes perdidit, illa perit.
Proxima cum veniet terras visura patentes
 Memnonis in roseis lutea mater aquis.
 Dedite lanigeti pecoris, qui perdidit Hellen,
 Sol abiit, egresso victima major adest
 Vacca sit, an taurus, non est cognoscere promptum
 Pars prior apparet, posteriora latent.
 Seu tamen est taurus, sive est hoc fœmina signum:
 Junonè invita munus amoris habet.
NOx abiit, oriturque Aurora, Pallia poscor:
 Non poscor frustra, si favet alma Pales.
 Alma Pales foveas pastorum sacra canenti,
 Prosequor officio si tua facta meo.
 Certe ego de vitulo cinerem, stipulamque fabalem,
 Sæpe tuli plena februa tosta manu.

Certe ego transili positas ter in ordine flammæ;
 Virgaque roales laurea misit aquas.
 Mota Dea est, operique favet: navalibus exit
 Puppis: habent ventos jam mea vela suos,
 I, pete virginæ populus suffimen ab ara,
 Vesta dabit, Vestæ munere purus eris.
 Sanguis equi suffimen erit, vitulique favilla,
 Tertia res duræ culmen inane fabæ.
 Pastor oves faturas ad prima crepuscula lustret,
 Unda prius spargat, virgaque verrat humum,
 Frondibus & fixis decorentur ovilia ramis,
 Et tegat ornatas longa corona fores.
 Cærulei fiant puro de sulphure fumi,
 Tactaque fumanti sulphure balet ovis.
 Ure mares oleas, tedamque herbasque sabinas,
 Et crepet in mediis laurus adusta focis.
 Libaque de milio, milii fiscella sequatur.
 Rustica præcipue est hoc Dea læta cibo.
 Adde dapes in utrunque suas, dapibusque refectis
 Sylvicolam tepido lacte precare Palem.
 Consule, diæ, pariter pecori, pecorisque magistris;
 Effugiat stabulis noxa repulsa meis.
 Sive sacra pati, sedive sub arbore sacra,
 Pabulæque è bustis: inscia carpsit ovis.
 Seu nemus intravit vestium, nostrisque fugatæ
 Sunt oculis nymphæ, semicaperque Deus.
 Si mea saxo ramo lucum spoliavit opaco,
 Unde data est agræ fiscina frondis ovi.
 Da veniam culpæ: nec, dum degradinat, obsit
 Agresti fauno suppositis pecus.
 Nec noceat turbasse lacus, ignoscite nymphæ,
 Mota quod obscuras ungula fecit aquas.
 Tu Dea pro nobis fontes, fontanaque placa
 Numina, tu sparfos per nemus omne Deos.
 Nec Dryadas, nec nos videamus labra Dianæ:
 Nec Faunum, medio cum premit arva die.
 Pelle procul morbos, valeant hominesque gregesque,
 Et valeant vigiles, provida turba, canes.

Neve minus mutas redigam, quam mane fuerunt
 Neve gemam referens vellera rapta lupo.
 Absit iniqua fames: herbæ frondisque supersint:
 Quæque lavent artus, quæque bibantur aquæ.
 Ubera plena premam, referat mihi calescit æra,
 Dentque viam liquido vimina rara sero.
 Sitque salax aries, conceptaque semina conjux
 Reddat, & in stabulis multa sit agna meis.
 Lanaque proveniat nullas læsura puellas.
 Mollis, & ad teneras quamlibet apta manus.
 Quæ, præcor, eveniunt, & nos faciamus ad annum
 Pastorum dominæ grandia liba Pali.
 His Dea placanda est, hæc tu conversus ad ortus
 Die quater, & vivo perlue rore manus.
 Dum licet, apposita veluti crateræ camella
 Lac niveum potes, purpureamque sapam.
 Moxque per ardentes stipulæ crepitanis acervos
 Traicias celeri strenua membra pede.
 Expositus mos est, moris mihi restat origo:
 Turba facit dubium, captæque nostra tenet.
 Omnia purgat edax ignis, vitiumque metalli
 Excoquit; idcirco cum duce purgat oves.
 An quia cunctarum contraria semina rerum
 Sunt duo, discordes ignis & unda Dei.
 Iunxerunt elementa patres, aptumque putarunt
 Ignibus, & sparsa tingere corpus aqua?
 An quod in his vitæ causa est, hæc perdidit exul,
 His nova sit conjux, hæc duo magna putant?
 Vix equidem credo: sunt qui Phaetonta referri
 Credant, & nimias Deucalionis aquas.
 Pars quoque, cum saxis pastores saxa feribant,
 Scintillam subito profluisse ferunt.
 Prima quidem perit: stipulis excepta secunda est.
 Hoc argumentum flamma, Palis habet.
 An magis hunc morem pietas Aeneja fecit,
 Innocuum victo cui dedit ignis iter?
 Hoc tamen est vero propius, cum condita Roma est,
 Transferri iussos in nova tecta Lares.

FASTORUM
PUBLII OVIDII NASONIS

FASTORUM

LIBER QUINTUS.

Quæritis unde putem Majo data nomina mensi,
Non fatis est liquido cognita causa mihi.
Ut stat, & incertus qua sit sibi nescit eundem,
Cum videt ex omni parte viator iter:
Sic quia posse datur diversas reddere causas
Quo ferar ignoro, copiaque ipsa nocet.
Dicite quæ fontes Aganippidos Hippocrenes
Grata Medusæ signa tenetis equi.
Dissentere Deæ, quarum Polyhymnia cæpit
Prima: silentiæ, dictaque mente notant.
Post Chaos ut primum data sunt tria corpora mundo
Inque novas species omne recessit opus:
Pondere terra suo subsedit, & æquora traxit,
At cælum levitas in loca summa tulit.
Sol quoque cum stellis nulla gravitate retentus,
Et vos Lunares exiluitis equi.
Sed neque terra diu cælo, neque cætera Phæbo
Sidera cedebant, pars erat omnis honos.
Sæpe aliquis folio quod tu Saturne tenebas,
Ausus de media plebe sedere Deus.
Et latus Oceanò quisquam Deus advena junxit,
Tethys & extremo sæpe recepta loco est.
Donec Honor, placidoque decens Reverentia vultu
Corpora legitimis imposuisse toris.
Hinc fata Majestas, quæ mundum temperat omnem
Quaque die partu est edita, magna fuit.
Nec mora confedit medio sublimis Olympo,
Aurea purpureo conspiciendæ sinu.

Con-

LIBER V.

95

Confedere simul Pudor, & Metus: omne videres:
Numen ad hanc vultus composuisse suos.
Protinus intravit meates suspectus honorum.
Fit pretium dignis, nec sibi quisque placet.
Hic status in cælo multos permanisit in annos,
Dum senior fatis excidit arce Deus.
Terra ferox partus, immania monstra, gigantes
Edidit, auferos in Jovis ire domum.
Mille manus illis dedit, & pro cruribus angues,
Atque ait, in magnos arma movete Deos.
Extruere hi montes ad sidera summa parabant,
Et magnum bello sollicitare Jovem.
Fulmina de cæli jaculatus juppiter arce,
Vertit in auctores pondera vassa suos.
His bene Majestas armis defensa Deorum
Resat, & ex illo tempore culta manet.
Assidet inde Jovi: Jovis est fidelissima custos:
Et præstat sine vi sceptrâ tenenda Jovi
Venit & in terras, coluerunt Romulus illam
Et Numa, mox alii tempore quisque suo.
Illa patres in honore pio, matresque tæctur,
Illa comes pueris, virginibusque venit.
Illa datos fauces commendat, eburque Curule,
Illa coronatis alta triumphat equis.
Finiert voces Polyhymnia: dicta probarunt
Clioque, & curvæ scita Thalia liræ.
Excipit Urania: fecere silentia cunctæ,
Et vox audiri nulla nisi illa potest.
Magna fuit capitis quondam reverentia cani,
Inque suo pretio ruga senilis erat.
Martis opus juvenes, animosaque bella gerebant,
Et pro Dijs aderant in statione suis.
Viribus illa minor, nec habendis utilis armis
Consilio patriæ sæpe ferebat opem.
Nec nisi post annos patuit tunc curia feros,
Nomen & ætatis mite Senatus habet.
Jura dabat populo senior: finitaque certis
Legibus est ætas, unde petatur honos.

Et

Plejadæ aspicias omnes, totumque sororum
 Agmen, ubi ante Idus nox erit una super:
 Tunc mihi non dubiis auctoribus incipit æstas,
 Et tepidi finem tempora veris habent.
Idiæ ora prior stellantia tollere Taurum
 Indicat: huic signo fabula nota subest.
 Præbuit ut taurus Tyriæ: sua terga puellas
 Juppiter, & falsa cornua fronte tulit.
 Illa jubam dextra, læva retinebat amictus,
 Et timor ipse novi causa decoris erat.
 Aura sinus implet, flavos movet aura capillos;
 Sidoni sic fueras aspicienda Jovi.
 Sæpe puellares subduxit ab æquore plantas,
 Et metuit tactus assilientis aquæ.
 Sæpe Deus prudens tergum demittit in undas,
 Hæreat ut collo fortius illa suo.
Littoribus tactis stabat sine cornibus ullis
 Juppiter, inque Deum de bove versus erat.
 Taurus inît cælum, te Sidoni Juppiter implet,
 Parsque tuum terræ tertia nomen habet.
 Et Cæli signum Phariam dixere juvencam:
 Quæ bos ex homine est, ex bove facta Dea.
 Tum quoque præcorum virgo simulacra virorum
 Mittere roboreo scirpea ponte solet.
 Corpora post decies senos qui credidit annos
 Missa neci, sceleris crimine damnat avos.
Fama vetus tunc, cum Saturnia terra vocata est,
 Talia fatidici dicta fuisse senis.
Falcifero libata feni duo corpora gentes
 Mittite, quæ Thuscis excipiantur aquis.
 Donec in hæc venit Thyntius arva, quotannis
 Tristia Leucadio sacra peracta Deo.
 Illum stramineos in aquam misisse Quirites,
 Herculis exemplo corpora falsa jaci.
 Pars putat, ut ferrent juvenes suffragia soli,
 Pontibus infirmos præcipitasse senes.
 Tybri doce verum, tua ripa vetustior urbe est:
 Principium ritus tu bene nosse potes.

Tybris

Tybris arundiferum medio caput extulit alveo,
 Raucaque dimovit talibus ora fonis.
 Hæc loca desertas vidi sine mænibus herbas:
 Pascebat paucos utraque ripa boves.
 Et quem nunc gentes Tyberim noruntquetimentq;
 Tunc etiam pecori despiciendus eram.
Arcadis Evandri nomen tibi sæpe refertur:
 Ille meas remis advena torfit aquas.
 Venit & Alcides turba comitatus Achiva:
 Albula, si memini, tunc mihi nomen erat.
 Excipit hospitio juvenem Pallantius heros,
 Et tandem Caco debita pœna fuit.
 Victor abit, secumque boves Erythreida prædam
 Abstrahit: at comites longius ire negant.
 Magnaque pars horum desertis mansit in agris:
 Montibus his ponat spemque laremque suum.
 Sæpe tamen patriæ dulci tanguntur amore:
 Atque aliquis moriens hoc breve mandat opus.
 Mittite in Tyberim Tyberinis vectus ut undis
 Littus ad Inachium pulvis inanis eam.
 Displicet hæredi mandati cura sepulchri,
 Mortuus Ausonia conditur hospes humo.
 Scirpea pro domino in Tyberim jactatur imago,
 Ut repetat Grajas per freta longa domos.
 Hactenus, ut vivo subit orantia saxo.
 Antra, leves cursum sustinistis aquæ.
Claræ nepos Atlantis ades, quem montibus olim
 Edidit Arcadis Plejas una Jovi.
 Pacis & armorum superis imisque Deorum
 Arbitr, alato qui pede carpis iter.
 Læte lyriæ pulsu, nitida quoque læte palastra,
 Quo didicit culte lingua docente loqui.
 Tempa tibi posuere patres spectantia circum
 Idibus, ex illo est hæc tibi sacra dies.
 Te quicumque suas proflitentur vendere merces,
 Thure dato, tribuas ut sibi lucra, rogant.
 Est aqua Mercurii portæ vicina, Capenæ,
 Si juvat expertus credere, numen habet.

Huc

Huc venit incinctus tunica mercator, & urnā
 Purus suffusa, quam ferat haurit aquam.
 Uda fit hinc laurus: lauro sparguntur ab uda
 Omnia quæ dominos sunt habitura novos,
 Spargit & ipse suos lauro rorante capillos,
 Et peragit solita fallere voce preces.
 Ablue præteriti per jura temporis, inquit,
 Ablue præterita perfida verba fide.
 Sive ego te feci testem, falsove citavi
 Non audiri numina vana Jovis.
 Sive Deum prudens alium, divamue sefelli;
 Abstulerint celeres improba verba Noti.
 Et pereant veniente die perjuria nobis,
 Nec curent superi, si qua locutus ero.
 Da modo lucra mihi, da factæ gaudia lucro;
 Et face ut emptori verba dedisse juvet.
 Talia Mercurius poscentes ridet ab alto,
 Se memor Ortygiæ surripuisse boves.
AT mihi pande precor multo meliora petenti,
 In geminos ex quo tempore Phæbus eat.
 Cum totidem de mense dies superesse videbis,
 Quot sunt Herculei facta laboris, ait.
 Dic, ego respondi, causam mihi fideris hujus,
 Causam facundo reddidit ore Deus.
 Abstulerant raptas Phæben, Phæbesque fororem,
 Tyndaridæ fratres, hic eques, ille pugil.
 Bella parant, repetuntque sua & frater, & Idas
 Leucippo fieri pactus uterque gener.
 His amor, ut repetant, illis ut redderè nolint,
 Suadet, & ex causa pugnat uterque pari.
 Effugere Oebalidæ cursu potuere sequentes,
 Sed visum est celeri vincere turpe fuga.
 Liber ab arboribus locus est, apta area pugnae;
 Constiterant illo nomina fida loco.
 Pectora transectus Lynceo Castor ab ense
 Non expectato vulnere pressit humum.
 Utor adest Pollux, & Lyncea perforat hasta,
 Qua ceruix humeros continuata tegit.

Ibat

Ibat in hunc Idas, vixque est Jovis igne repulsus;
 Tela tamen dextræ fulmine rapta negant.
 Jamque tibi Pollux cælum sublime patebat,
 Cum mea, dixisti, percipe verba pater.
 Quod mihi das uni, cælum partire duobus,
 Dimidium toto munere majus erit.
 Dixit, & alterna fratrem statione redemit,
 Utile sollicitæ fidus utrunque rati.
 Ad Janum redeat, qui quærit Agonia quid sine
 Quæ tamen in saltis hoc quoque tempus habent
 Nocte sequente diem canis Erigonejus exit:
 Est alio signi reddita causa loco.

PRoxima Vulcani lux est, quam Lustria dicunt,
 Lustrantur puræ, quas facit ille, tubæ.
QUatuor inde notis locus est: quibus ordine lectis,
QUel mos sacrorum, vel fuga regis inest.
NEc te prætereo populi Fortuna potentis
 Publica, cui templum luce sequente datum est;
 Hanc ubi dives aquis acceperit Amphitrite,
 Grata Jovi fulvæ rostra videbis avis.
 Uferet ex oculis veniens aurora Booten,
 Continuaque die fidus Hyantis erit.

PUBLII OVIDII NASONIS

FASTORUM

LIBER SEXTUS.

HIc quoque mensis habet dubias in nomine causas,
 Quæ placeant, positis omnibus ipse leges.
 Facta canam, sed erunt qui me finxisse loquentur;
 Nullaque mortali numina visa putent.

E

Et medijs juvenum non indignantibus ipsis
 Ibat, & interior, si comes unus erat.
 Verba quis auderet coram sene digna rubore
 Dicere? cenfuram longa senectâ dabat.
 Romulus hoc vidit, selectaque corpora Patres
 Dixit: ad hos urbis summa relata novæ est.
 Hinc sua majores tribuisse vocabula Majo
 Tangor, & ætati consuluisse suæ.
 Et Numitor dixisse potest, da Romule mensera
 Hunc senibus; nec avum sustinuisse nepos.
 Nec leve propositi pignus succedit honoris,
 Junius à juvenum nomine dictus adest.
 Tunc sic neglectos hedera redimita capillos
 Prima sui cepit Calliopea choiri.
 Duxerat Oceanus quondam Titanida Tethyn,
 Qui terram liquidis, qua patet, ambit aquis:
 Hinc fata Plejone cum cœlifero Atlante
 Iungitur, ut fama est, Plejadæque parit.
 Quarum Maja suas forma superasse sorores
 Traditur, & summo concubuisse Jovi.
 Hæc enixa jugo cupressiteræ Cyllenes
 Aetherium volucit qui pede carpit iter.
 Arcades hunc, Ladonque rapax, & Mænalis ingens
 Rite colunt, Luna credita terra prior.
 Exul ab Arcadia Latios Evander in agros
 Venerat, impositos atuleratque Deos.
 Hic ubi nunc Roma est, orbis caput, arbor & herbae,
 Et paucæ pecudes, & casa rara fuit.
 Quo postquam ventum est; Consiite, præscia mater,
 Nam locus imperii rus crit illud, ait.
 Et matri & vati paret Nonacrius heros,
 Inque peregrina constitit hospes humo.
 Sacraque multa quidem, sed Fauni prima bicornis
 Has docuit gentes, alipedisque Dei.
 Semicaper coleris succinctis Faune Lupercis,
 Cum lustrant celeres vellera secta vias.
 At tu materno donasti nomine mensera
 Inventor curvæ, furibus apte, fidis.

Nec

Nec pietas hæc prima tua est, septena putaris
 Plejadum numero fila dedisse lyrae.
 Hæc quoque desierat, laudata est voce fororum;
 Quid faciam? turbæ pars habet omnis idem.
 Gratia Pieridum nobis æqualiter adfit:
 Nullaque laudetur pluvie minusve mihi.
A B Jove furgat opus, prima mihi nocte videnda
 Stella est in cunas officiosa Jovis.
 Nascitur Oleniæ signum pluviale Capellæ,
 Illa dati cælum premia lactis habet.
 Najs Amalthea Crætæa nobili Ida
 Dicitur in sylvis occuluisse Jovem.
 Huic fuit hædorum mater formosa duorum;
 Inter Dictæos conspicienda greges.
 Cornibus aeriis, atque in sua terga recurvis,
 Ubere quod nutrix possit habere Jovis.
 Lac dabat illa Deo, sed fregit in arbore cornu;
 Truncaque dimidia parte decoris erat.
 Sustulit hoc nymphe, cinnitque recentibus herbis;
 Et plenum pomis ad Jovis ora tulit.
 Ille ubi res cæli tenuit, folioque paterno
 Sedit, & invicto nil Jove majus erat:
 Sidera nutricem, nutricis fertile cornu
 Fecit, quod dominae nunc quoque nomen habet
 Præstitibus Majæ Laribus videre Calendæ
 Aram constitui, parvaque signa Deum.
 Ara erat illa quidem Curibus, sed longa vetustas
 Destruit, & faxo longa senectâ noëct.
 Causa tamen positi fuerat cognominis illis,
 Quod præstant oculis omnia tuta suis.
 Stant quoque pro nobis, & præsent mænibus urbis,
 Et sunt præsent, auxiliumque ferunt.
 Et canis ante pedes faxo fabricatus; eodem
 Stabat: quæ standi cum Lare causa fuit?
 Servat uterque domū, domino quoq; fidus uterque est
 Compita grata Deo, compita grata cani.
 Exagitant & Lar, & turba Diania fures,
 Pervigilantque lares, pervigilantque canes.

E

Birn

Bina gemellorum quærebam signa Deorum
 Ufibus annoſæ facta caduca moræ:
 Mille lares, Geniumque ducis, qui tradidit illos,
 Urbs habet, & vici numina trina colunt.
 Quo feror? Auguſtus menſis mihi carminis Iuſus
 Jus habet, interea diva canenda bona eſt.
 Eſt moles nativa loco, res nomina fecit,
 Appellant ſaxum, pars bona montis ea eſt.
 Huic Remus inſtiterat fruſtra, quo tempore fratri
 Regna Palatinæ prima dediſtis aves.
 Tempa patres illic oculos exoſa viriles,
 Leniter acclivo conſtituere jugo.
 Dedicat hoc veteris clauſorum nominis hæres
 Virgineo nullum corpore paſſa virum.
 Levia reſtituit, ne non imitata maritum
 Eſſet, & ex omni parte ſecuta virum.
Poſtera cum roſeam pulſis Hyperionis aſtris
 In matutinis lampada tollet equis.
 Frigidus Agreſtes ſummas mulcebit ariſtas,
 Candidaque à Capreis vela dabuntur aquis.
 At ſimul inducunt nocturna crepuſcula noctem,
 Pars Hyadum toto de grege nulla latet.
 Ora micant tauri ſeptem radiantia ſtamnis,
 Navita quas Hyadas Graius ab imbre vocat.
 Pars Bæcchum nutriſſe putat, pars credidit eſſe
 Tethyos has neptes, Oceanique ſenis.
 Nondum ſtabat Atlas humeros oneratus Olympo,
 Cum fatiſ eſt forma conſpiciendus Hyas.
 Hunc ſtirps Oceani maturis nixibus Æthra
 Edidit, & Nymphas; ſed prior ortus Hyas.
 Dum nova lanugo eſt, pavidos formidine cervos
 Terret, & eſt illi præda benigna lepus.
 At poſtquam virtus annis adolevit; in apros
 Audet, & hiſſuta cominus ire leas.
 Dumque petit latebras fætæ caruloſque lææna;
 Ipſe fuit Libycæ præda cruenta lææ.
 Mater Hyan, & Hyan mæſtæ ſlevere ſorores,
 Cervicemque polo ſuppoſiturus Atlas.

Victus uterque parens tamen eſt pietate ſorum;
 Illa dedit cælum: nomina fecit Hyas.
 Mater ades ſorum, ludis celebranda jocofiſ:
 Diſtuleram partes menſe priore tuas.
 Incipit Aprilis: tranſis in tempora Maii,
 Alter te fugiens, cum venit alter, habet.
 Cum tua ſint, cedantque tibi conſinia menſum;
 Convenit in laudes ille vel ille tuas.
 Circus in hunc exit, clamataque palma theatris:
 Hoc quoque cum circi manere carmen eat.
 Ipſa doce quæ ſcis: hominum ſententia fallax,
 Optima tu proprij nominis author eris.
 Sic ego: ſic noſtris reſpondet diva rogatiſ.
 Dum loquitur, vernas aſſat ab ore roſas.
 Chloris eram, quæ Flora vocor: corrupta Latino
 Nominis eſt noſtri littera Græca ſono.
 Chloris eram Nymphæ campi fœlicis, ubi audis
 Rem fortunatiſ ante fuiſſe viriſ.
 Quæ fuerit mihi forma, grave eſt narrare modeſta:
 Sed generum matri repperit illa Deum.
 Ver erat, errabam. Zephyrus conſpexit: abibam;
 Inſequitur, fugio: fortior ille fuit.
 Et dederat fratri Boreas jus omne rapinæ,
 Auſus Erichthea præmia ferre domo.
 Vim tamen emendat dando mihi nomina nuptæ;
 Inque meo non eſt ulla querela toro.
 Vere fruor ſemper: ſemper nitidiſſimus annuſ,
 Arbor habet frondes, pabula ſemper humuſ.
 Eſt mihi fœcundus dotalibuſ hortuſ in agriſ,
 Aura fovet, liquidæ fonte rigatur aquæ.
 Hunc meus implevit generoſo flore marituſ,
 Atque ait, Arbitrium tu Dea ſloriſ habe.
 Sæpe ego digeſtoſ volui numerare coloreſ,
 Nec potui: numero copia major erat.
 Roſcida cum primum foliſ excuſſa pruina eſt;
 Et variæ radiſ intepuere comæ.
 Tunc veniunt piſtiſ incinctæ veſtibuſ Horæ,
 Inque leves calathiſ munera noſtra legunt.

Protinus accedunt Charites, nectuntque coronas;
 Sertaque cælestes implicitura comas.
 Prima per immensas sparsi nova semina terras:
 Unius tellus ante coloris erat.
 Prima Therapnæo feci de sanguine florem,
 Et manet in folio scripta querela suo.
 Tu quoque nomen habes cultos Narcisse per hortos:
 Infelix, quod non alter & alter eras,
 Quid Crocon, aut Attyr referam, Cinyraq; cæatum,
 De quorum per me sanguine surgit honor?
 Mars quoque, si nescis, per nostras editus artes:
 Juppiter hoc ut adhuc nesciat, usque precor.
 Sancta Jovem Juno, nata sine matre Minerva,
 Officio doluit non eguisse suo.
 Ibat ut Oceano quereretur facta mariti,
 Restitit ad nostras fessa labore fores.
 Quam simul aspexi, quid te Saturnia, dixi
 Attulit? exponit, quem petat illa locum.
 Addidit & causam verbis solabar amicis,
 Non inquit, verbis cura levanda mea est.
 Si pater est factus neglecto conjugis usu
 Iuppiter, & solus nomen utrunque tenet:
 Cur ego desperem fieri sine conjugè mater?
 Et parere intacto, dummodo casta, viro?
 Omnia tentabo latis medicamina terris,
 Et freta, Tartareos excutiamque sinus.
 Vox erat in cursu, vultum dubitantis habebam,
 Nescio quid Nymphæ posse videris, ait.
 Ter volui promittere opem, ter lingua retenta est,
 Ira Jovis magni causâ timoris erat.
 Fer precor auxilium, dixit, celabitur auctor,
 Et Stygiæ numen testificabor aquæ.
 Quod petis, Oleniis, inquam tibi missus ab arvis
 Flos dabit: est hortis unicus ille meus.
 Qui dabat hoc, dixit, Sterilem quoq; tange juvencam,
 Mater erit, tetigi, nec mora mater erat.
 Protinus hærentem decerpit pollice florem,
 Tangitur, & tacto concipit illa sinu.

Jamque gravis Thracen, & læva Propontidos intrat;
 Fitque potens voti, Marique creatus erat.
 Qui memor accepti per me natalis, habeto
 Tu quoque Romulea dixit, in urbe locum:
 Forsitan in teneris tantum mea regna coronis
 Esse putes tangit numen & arva meum.
 Si bene floruerint segetes, erit arva dives,
 Si bene floruerit vinea, Bacchus erit.
 Si bene floruerint olæ, nitidissimus annus:
 Poma quoque eventum temporis hujus habent;
 Flore semel læso pereunt vicæque fabæque,
 Et pereunt lentes advena Nile tuæ.
 Vina quoque in magnis operose condita cellis
 Florent, & nebulae dolia summa tegunt.
 Mella meum munus, volucres ego mella daturas
 Ad violam & cytosos & thyma grata voco.
 Mos quoque idem facimus, tunc cum juvenilibus annis
 Luxuriant animi, corporaque ipsa vigent.
 Talia dicentem tacitus mirabar at illa
 Jus tibi dicendi, si qua requiris, ait.
 Dic Dea, respondi, ludorum quæ sit origo
 Vix bene desieram, rettulit illa mihi.
 Cætera luxuriæ nondum instrumenta vigeant,
 Aut pecus, aut latam dives habebat humum:
 Hinc etiam locuples, hinc ipsa pecunia dicta est;
 Sed jam de vetito quisque parabat opes.
 Venerat in morem populi depascere saltus
 Idque diu licuit, pænaque nulla fuit.
 Vindice servabat nullo sua publica vulgus,
 Jamque in privato pascere, inertis erat.
 Plebis ad ædiles perducta licentia talis.
 Publicios, animus desuit ante viris.
 Rem populus recipit, multam subiere nocentes
 Vindicibus laudi publica cura fuit.
 Multa data est parte mihi, magnoque favore
 Victores ludos instituire novos.
 Parte locat clivi, qui tunc erat ardua rupes.
 Utile nunc iter est, Publiciumque vocant.

Annua credideram spectacula facta: negavit.
 Addidit & dictis altera verba suis.
 Nos quoque tangit honos, festis gaudemus, & aris,
 Turbaque caelestis ambitiosa sumus.
 Sæpe Deos aliquis peccando fecit iniquos,
 Et pro delictis hostia blanda fuit.
 Sæpe Jovem vidi, cum jam sua mittere vellet
 Fulmina, thure dato sustinuisse manum.
 At si negligimur, magnis injuria pænis
 Solvitur, & justum præterit ira modum.
 Respice Thestiaden, flammis absentibus arsit:
 Causa est, quod Phæbes ara sine igne fuit.
 Respice Tantaliden, eadem Dea tela tenebat,
 Virgo est, & spretos bis tamen ulta focos.
 Hippolyte infelix velles coluisse Dionen,
 Cum confematis diriperis equis.
 Longa referre mora est collecta obliviam damnis,
 Me quoque Romani præteriere patres.
 Quid facerem, per quod fierem manifesta doloris?
 Exigerem nostræ qualia damna notæ?
 Excidit officium tristi mihi, nulla tuebar
 Rura, nec in pretio fertilis hortus erat.
 Lilia deciderant, violas arere videres,
 Filique punicei languida facta croci.
 Sæpe mihi Zephyrus, Dotes corrumpere noli
 Ipsa tuas, dixit, dos mihi vilis erat.
 Florebant oleæ, venti nocuere protervi:
 Florebant segetes, grandine læsa seges.
 In spe vitis erat: caelum nigrescit ab Austris,
 Et subita frondes decutiuntur aqua.
 Nec volui fieri, nec sum crudelis in ira,
 Cura repellendi sed mihi nulla fuit.
 Convenerunt patres, & si bene floreat annus,
 Numinibus nostris annua festa vovent.
 Annuimus votis: Consul cum Consule ludos
 Posthumio Lenas persolvere mihi.
 Querere conabar quare lascivia maior
 His foret in ludis, liberiorque jocus.

Sed

Sed mihi succurrit numen non esse severum,
 Aptaque deliciis munera ferre Deam.
 Tempora subtilibus pinguntur tecta coronis,
 Et latet injecta splendida mensa rosa.
 Ebrius incinctis philyra conviva capillis
 Saltat, & imprudens vertitur arte meri.
 Ebrius ad durum formosæ limen amicæ
 Cantat, habent unctæ molia fersa comæ.
 Nulla coronata peraguntur seria fronte:
 Nec liquida sancto flore bibuntur aquæ;
 Donec eras mistus nullis Acheloe racemis,
 Gratia sumendæ non erat ulla rosa.
 Bacchus amat flores, Baccho placuisse coronam,
 Ex Ariadnæo fidere nosse potes.
 Scena levis decet hanc: non est, mihi credite, non est,
 Illa cothurnatas inter habenda Deas.
 Turba quidem cur hos celebret meretricia ludos,
 Non ex difficili cognita causa fuit.
 Non est de tetricis, non est de magna profectis,
 Vult sua plebeio sacra patere choro.
 Et monet ætatis specie, dum floreat, uti,
 Contemnunt spinam, cum cecidere rosæ.
 Cur tamen, ut dantur vestes Cerealibus albæ,
 Sic est hæc cultu versicolore decens?
 An quia maturis albescit messis aristis?
 Et color & species floribus omnis inest?
 Annuit, & motis flores cecidere capillis:
 Decidere in mensas ut rosa missa folet.
 Lumina restabant, quorum nec causa latebat,
 Cum sic errores abstulit illa meos.
 Vel quia purpureis collucent floribus agri,
 Lumina sunt nostros visa decere dies.
 Vel quia nec flos est hebeti, nec flamma colore,
 Atque oculos in se splendor uterque trahit.
 Vel quia deliciis nocturna licentia nostris
 Convenit: à vero tertia causa venit.
 Est breve præterea, de quo mihi quærere restat,
 Si liceat, dixi, dixit & illa, licet.

E 4.

Cui

Cur tibi pro Libycis clauduntur rete leænis,
 Imbelles capreae, sollicitusque lepus?
 Non sibi respondit silvas cessisse, sed hortos,
 Arvaque pugnaci non adeunda ferae.
 Omnia finierat: tenues secessit in auras,
 Mansit odor: posses scire fuisse Deam.
 Floreat ut toto carmen Nafonis in ævo,
 Sparge, precor donis pectora nostra tuis.

Nocte minus quarta promet sua sidera Chiron
 Semivir, & flavit corpore mistus equi.
 Pelion Aemoniæ mons est obversus in Austros:
 Summa virent pinu, cætera quercus habet.
 Philyrides tenuit: saxo stant antra vetusto,
 Quæ justum memorant incoluisse senem.
 Ille manus olim missuras Hæctora letho,
 Creditur in lyricis detinuisse modis.
 Venerat Alcides exhausta parte laborum,
 Jusaque restabant ultima pene viro.
 Stare simul casu Trojæ duo fata videres:
 Hinc puer Acacides, hinc Jove natus erat.
 Excipit hospitio juvenem Philyrus heros,
 Et causam adventus hic rogat, ille docet.
 Respicit interea clavam, spoliūque leonis,
 Virque, ait, his armis, armaque digna viro.
 Nec se, quin horrens audent tangere fetis
 Vellus, Acgillæ continuere manus.
 Dumque senex tractat squallentia tela venenis,
 Excidit, & lævo fixa sagitta pede est.
 Ingemuit Chiron, traxitque è corpore ferrum,
 Et gemit Alcides, Aemoniusque puer.
 Ipse tamen lectas Pagasæis collibus herbas
 Temperat, & vana vulnera mulcet ope.
 Virus edax superabat opem, penitusque recepto
 Ossibus & toto corpore pestis erat.
 Sanguine Centauri Lerneæ sanguis Echidnæ
 Mistus ad auxilium tempora nulla dabat.
 Stabat ut ante patrem lacrymis perfusus Achilles,
 Sic flondus Peleus, si moreretur, erat.

Sæpe

Sæpe manus ægras manibus mulcebat amicis:
 Morum quos fecit, præmia doctor habet.
 Oscula sæpe dedit, dixit quoque sæpe jacenti,
 Vive, precor, nec me chare relinque pater.
 Nona dies adierat, cum tu justissime Chiron
 Bis septem stellis corpora cinctus eras.

Hunc lyra curva sequi cuperet, sed idonea nondum
 Est via: nox aptum tertia tempus erit.
SCorpius in cælo, cum eras lucefcere Nonas
 Dicimus, à media parte videndus erit.

Hinc ubi protulerit formosa ter Hesperus ora,
 Ter dederint Phæbo sidera vieta locum.
 Ritus erit veteris nocturna Lemuria sacri,
 Inferias tacitis Manibus illa dabunt.
 Annus erat brevior, nec adhuc pia februa norant,
 Nec tu dux mensum Jane biformis eras.
 Jam tamen extincto cineri sua dona ferebant,
 Compositique nepos busta piabat avi.
 Mensis erat Majus maiorum nomine dictus,
 Qui partem præci nunc quoque moris habet.
 Nox ubi jam media est, somniumque silentia præbent,
 Et canis & variæ conticuistis aves:
 Ille memor ritus veteris, timidusque Deorum
 Surgit: habent gemini vincula nulla pedes.
 Signaque dat digitis medio cum pollice junctis,
 Occurrat tacito ne levis umbra sibi.
 Cumque manus puras fontana perluit unda,
 Vertitur, & nigras accipit ore fabas.
 Aversusque jacit: sed dum jacit, hæc ego mitto:
 His inquit, redimo meque meosque fabis.
 Hæc novies dicit, nec respicit: umbra putatur
 Colligere, & nullo terga vidente sequi.
 Rursus aquam tangit, Temesæaque concrepat æra,
 Et rogat ut tectis exeat umbra suis.
 Cum dixit novies, Manes exite paterni,
 Respicit, & pure sacra peracta putat.
 Dicta sit unde dies, quæ nominis extet origo,
 Me fugit, ex aliquo est invenienda Deo.

E 5

Ple

Plejade nate mohe virga venerande potenti,
 Sæpe tibi est Stygii regia visa Jovis.
 Venit adoratus Caducifer: accipe causam.
 Nominis, ex ipso est cognita causa Deo.
 Romulus ut tumulo fraternas condidit umbras,
 Et male veloci iusta soluta Remo.
 Faustulus infelix, & passis Acca capillis,
 Spargebant lacrymis ossa perusta suis.
 Inde domum redeunt sub prima crepuscula mæssi,
 Utque erat in duro procubuerunt toro.
 Umbra cruenta Remi visa est assistere lecto,
 Atque hæc exiguo murmure verba loqui.
 En ego dimidium voti parique altera vestri,
 Cernite sim qualis, qui modo talis eram.
 Qui modo, si volucres habuissem regna jubentes,
 In populo potui maximus esse meo.
 Nunc elapsa rogi flammis, & inanis imago,
 Hec est ex illo forma relicta Remo.
 Heu! ubi Mars pater est? si vos modo vera locuti,
 Utraque expositis ille ferina dedit.
 Quem lupa servavit, manus hunc temeraria civis
 Perdidit: o quanto mitior illa fuit.
 Sæve Celer crudelem animam per vulnera reddas,
 Utque ego, sub terras sanguinolentus eas.
 Noluit hoc frater, pietas æqualis in illo est:
 Quod potuit, lacrymas, Manibus ille dedit.
 Hunc vos per lacrymas, per vestra alimenta rogare,
 Ut celebrem nostro signet honore diem.
 Mandantem amplecti cupiunt, & brachia tendunt:
 Lubrica prensantes effugit umbra manus.
 Visaque confugiens somnos abduxit imago:
 Ad regem voces fratris uterque ferunt.
 Romulus obsequitur, lucemque Remuria dixit
 Illam, qua positus iusta feruntur avis.
 Aspera mutata est in lenem tempore longo
 Littera, quæ toto nomine prima fuit.
 Mox etiam Lemures animas dixere silentium,
 Hiç sensus verbi, vis ea vocis erat.

Fana tamen veteres illis claufere diebus,
 Ut nunc ferali tempore operata vides.
 Nec viduæ tædis eadem, nec virginis apta
 Tempora: quæ nupsit, non diuturna fuit.
 Hac quoque de causa, si te proverbia tangunt,
 Mense malum Majo nubere, vulgus ait.
 Sed tamen hæc tria sunt sub eodem tempore festa;
 Inter se nulla continuata die.
 Quorum si mediis Bæoton Oriona quæres,
 Falsus eris: signi causa canenda mihi est.
 Juppiter, & lato qui regnat in æquoræ frater,
 Carpebant focias, Mercuriisque vias.
 Tempus erat, quo versâ iugo referuntur aratra;
 Et pronus saturæ lac bibit agnus ovis.
 Forte senex Oriens angusti cultor agelli,
 Hos videt, exiguam stabat ut ante casam.
 Atque ita, longa via est, nec tempora longa supersunt,
 Dixit, & hospitibus janua nostra patet.
 Addidit & vultum verbis, iterunque rogavit,
 Parent promissis, dissimulantque Deos.
 Testa fenis subeunt nigro deformia fumo,
 Ignis in hesterno stipite parvus erat.
 Ipse genu nixus flammam exsuecit aura,
 Et promit quassas, comminuitque faces.
 Stant calices, minor inde fabas, olus alter habebat
 Et spumat testa pressus uterque sua.
 Dumque mora est, tremula dat vina rubentia dextra:
 Accipit æquoreus pocula prima Deus.
 Quæ simul exhaustis, da nunc bibat ordine, dixit,
 Juppiter: audio palluit ille Jove.
 Utque animus rediit, cultorem pauperis agri
 Immolat, & magno torret in igne bovem.
 Quæque puer quondam primus diffuderat annis,
 Promit fumoso condita vina cado.
 Nec mora, fluminæam lino celaverat ulvam,
 Sic quoque non altis incubuere toris.
 Nunc dape, nunc posito mensæ nituere Lyæo:
 Terra rubens crater, pocula fagus erant.

Verba fuere Jovis: Si quid fert impetus opus
 Omne ferēs placidi verba fuere ienis.
 Cura fuit conjux prima mihi chara juvena
 Cognita: nunc ubi sit, quæritis? urna tegit.
 Huic ego juratus, vobis in verba vocatis,
 Conjugio, dixi, sola fruerē meo.
 Et dixi, & servo: sed enim diversa voluntas
 Est mihi: nec conjux, sed pater esse volo.
 Annuerant omnes, omnes ad terga juvencentis
 Confiterant: pudor est ulterioꝛa loqui.
 Tum superinicta texere madentia terra,
 Jamque decem menses, & puer ortus erat.
 Hunc Hyreus, quia sic gemitus, vocat Uniona,
 Perdidit antiquum littera prima sonum.
 Creverat immensum: comitem sibi Delia sumpfit,
 Ille Deæ custos, ille satelles erat.
 Verba movent iras non circumspecta Deorum,
 Quam nequeam, dixit, vincere, nulla fera est.
 Scorpion immisit Tellus, fuit impetus illi
 Curva gemelliparæ spicula ferre Deæ.
 Obstitit Orion: Latona nitentibus astris
 Addidit, & meriti præmia, dixit, habe.
Quid? quod & Orion, & cætera sidera mundo
 Cedere festinant, noxque coarctat iter?
 Quid solito citius liquido jubar æquore tollit
 Candida Lucifero preveniente dies?
 Fallor? an arma sonant? non fallimur, arma sonabant
 Mars venit, & veniens bellica signa dedit.
 Ultor ad ipse suos cælo descendit honores,
 Tamplaque in Augusto conspicienda foro.
 Et Deus est ingens, & opus: debebat in urbe
 Non aliter nati Mars habitare sui.
 Digna giganteis hæc sunt delubra trophæis,
 Hinc fera Gradivum bella movere decet.
 Seu quis ab Eoo nos impius orbe lacesset,
 Seu quis ab occiduo sole demandus erit.
 Perspicit armipotens operis fastigia summi,
 Et probat invictos illa tenere Deos.

Per-

Perspicit in foribus diversæ tela figuræ,
 Armaque terrarum milite victa suo.
 Hinc videt Aeneas oneratum pondere charo,
 Et tot Juleæ nobilitatis avos.
 Hinc videt Iliadem humeris ducis arma ferentem
 Claraque dispositis acta subesse viris.
 Spectat & Augusto prætextum nomine templum,
 Et visum lecto Cæsare majus opus.
 Voverat hoc juvenis tunc cum pia sustulit arma
 A tantis princeps incipiendus erat.
 Ille manus tendens instanti milite iusto,
 In conjuratos talia dicta dedit.
 Si mihi bellandi pater est, vesteque sacerdos
 Auctor, & ulcisci nomen utrunque paro:
 Mars ades, & fatia scelerato sanguine ferrum,
 Stetque favor causa pro meliore tuus.
 Tempa ferēs, & me victore vocaberis ultor,
 Voverat, & fuso lætus ab oste redit.
 Nec satis est meruisse semel cognomina Martis:
 Persequitur Parthi signa retenta manu.
 Gens fuit & campis, & equis, & tuta sagittis,
 Et circumfusis invia fluminibus.
 Addiderant animos Crassorum funera genti,
 Cum periit miles, signaque, duxque simul.
 Signa decus belli Parthus Romana tenebat,
 Romanæque aquilæ signifer hostis erat.
 Neque pudor mantisset adhuc, nisi fortibus armis
 Cæsaris Aufoniæ protegerentur opes.
 Ille notas veteres, & longi dedecus ævi
 Sustulit: agnorunt signa recepta suos.
 Quid tibi nunc solita mitti post terga sagittæ,
 Quid loca, quid rapidi profuit ulus equi?
 Parthe refers aquilas, victos quoque porrigit arcus,
 Pignora jam nostri nulla pudoris habes.
 Rite Deo templumque datum: nomenque Bisultor,
 Emeritus voti debita soluit honor.
 Solemnes ludos circi celebrate Quirites,
 Non visa est fortem scæna decete Deum.

Ple-

Huc venit incinctus tunica mercator, & urnā
 Purus suffusa, quam ferat haurit aquam.
 Uda fit hinc laurus: lauro sparguntur ab uda
 Omnia quæ dominos sunt habitura novos,
 Spargit & ipse suos lauro rorante capillos,
 Et peragit solita fallere voce preces.
 Ablue præteriti per jura temporis, inquit,
 Ablue præterita perfida verba fide.
 Sive ego te feci testem, falsove citavi
 Non audiri numina vana Jovis.
 Sive Deum prudens alium, divamue sefelli;
 Abstulerint celeres improba verba Noti.
 Et pereant veniente die perjuria nobis,
 Nec curent superi, si qua locutus ero.
 Da modo lucra mihi, da factæ gaudia lucro;
 Et face ut emptori verba dedisse juvet.
 Talia Mercurius poscentes ridet ab alto,
 Se memor Ortygiæ surripuisse boves.
AT mihi pande precor multo meliora petenti,
 In geminos ex quo tempore Phæbus eat.
 Cum totidem de mense dies superesse videbis,
 Quot sunt Herculei facta laboris, ait.
 Dic, ego respondi, causam mihi fideris hujus,
 Causam facundo reddidit ore Deus.
 Abstulerant raptas Phæben, Phæbesque fororem,
 Tyndaridæ fratres, hic eques, ille pugil.
 Bella parant, repetuntque sua & frater, & Idas
 Leucippo fieri pactus uterque gener.
 His amor, ut repetant, illis ut redderè nolint,
 Suadet, & ex causa pugnat uterque pari.
 Effugere Oebalidæ cursu potuere sequentes,
 Sed visum est celeri vincere turpe fuga.
 Liber ab arboribus locus est, apta area pugnae;
 Constiterant illo nomina fida loco.
 Pectora transectus Lynceo Castor ab ense
 Non expectato vulnere pressit humum.
 Utor adest Pollux, & Lyncea perforat hasta,
 Qua ceruix humeros continuata tegit.

Ibat

Ibat in hunc Idas, vixque est Jovis igne repulsus;
 Tela tamen dextræ fulmine rapta negant.
 Jamque tibi Pollux cælum sublime patebat,
 Cum mea, dixisti, percipe verba pater.
 Quod mihi das uni, cælum partire duobus,
 Dimidium toto munere majus erit.
 Dixit, & alterna fratrem statione redemit,
 Utile sollicitæ fidus utrunque rati.
 Ad Janum redeat, qui quærit Agonia quid sine
 Quæ tamen in saltis hoc quoque tempus habent
 Nocte sequente diem canis Erigonejus exit:
 Est alio signi reddita causa loco.

PRoxima Vulcani lux est, quam Lustria dicunt,
 Lustrantur puræ, quas facit ille, tubæ.
QUatuor inde notis locus est: quibus ordine lectis,
QUel mos sacrorum, vel fuga regis inest.
NEc te prætereo populi Fortuna potentis
 Publica, cui templum luce sequente datum est.
 Hanc ubi dives aquis acceperit Amphitrite,
 Grata Jovi fulvæ rostra videbis avis.
 Uferet ex oculis veniens aurora Booten,
 Continuaque die fidus Hyantis erit.

PUBLII OVIDII NASONIS

FASTORUM

LIBER SEXTUS.

HIc quoque mensis habet dubias in nomine causas,
 Quæ placeant, positis omnibus ipse leges.
 Facta canam, sed erunt qui me finxisse loquentur,
 Nullaque mortali numina visa putent.

E

Tum sibi Calceo Brutus cognomen ab hoste
 Fecit, & Hispanam sanguine tinxit humum.
 Scilicet interdum miscentur tristia lætis.
 Nec populum toto pectore festa juvant.
 Crassus ad Euphraten aquilas, natumque suosque
 Perdidit, & letho est ultimus ipse datus.
 Parthe quid exultas? dixit Dea: signa remittes.
 Quique necem Crassi vindicet, ultor erit.
At simul auritis violæ demuntur asellis,
 Et Cereris fruges aspera saxa terunt:
 Navita puppe sedens, Delphina videbimus, inquit,
 Humida cum pulso nox erit orta die.
Iam Phryx a nupta quereris Tithone relinqui:
 Et vigil Eois Lucifer exit aquis.
 Ite bonæ matres, vestrum Matralia festum,
 Flavaquæ Thebanæ reddite liba Deæ.
 Pontibus & magno juncta est celeberrima circo,
 Area; quæ posito de bove nomen habet.
 Hac ibi luce ferunt Matutæ sacra parenti
 Sceptiferas Servi templa dedisse manus.
 Quæ Dea sit, quare famulas à lumine templi
 Arceat [arceat enim, libaque tosta petit)
 Bacche racemiferos hedera redimite capillos,
 Si domus illa tua est, dirige vatis opus.
 Arferat obsequio Semele Jovis, accipit Ino
 Te puer, & summa sedula nutrit ope.
 Intumuit Iuno, raptum quod pellice natum
 Educet: at sanguis ille fororis erat.
 Hinc agitur furis Athamas & imagine falsa,
 Tuque cadis patria parve Learchæ manu.
 Mæsta Learchæ mater tumulaverat umbras,
 Et dederat miseris omnia iusta rogis.
 Hæc quoque, funestos ut erat laniara capillos,
 Profilit & cunis te Melicerta rapit.
 Est spatio contracta brevi, freta bina repellit,
 Unaque pulsatur terra duabus aquis.
 Huc venit insanis natum complexa lacertis,
 Et secum è sommo mittit in alta jugo.

Ex.

Excipit illæfos Panope, centumque sorores,
 Et placido lapsu per sua regna ferunt.
 Nondum Leucothoe, nondum puer ille Palæmon
 Vorticibus densis Tybridis ora tenent.
 Læcus erat, dubium est, Semele, Stimelene vocetur,
 Mænadæ Ausonias incoluisse ferunt.
 Quærit ab his Ino quæ gens foret: Arcades esse
 Audit, & Evandrum sceptrâ tenere loci.
 Dissimulata Deam, Latias Saturnia Bacchas
 Instimulat fictis insidiosa sonis.
 Omnium faciles, o toto pectore captæ,
 Non venit hæc vestris hospes amica choris.
 Fraude petit, sacrique parat cognoscere ritum:
 Quo possit pœnas pendere, pignus habet.
 Vix bene deserat, complent ulalibus auras
 Thyades effusis per sua colla comis.
 Iaiicuntque manus, puerumque avellere tentant:
 Quos ignorat adhuc, invocat illa Deos.
 Diique virique loci miseræ succurrite matri:
 Clamor Aventini faxa propinqua ferit.
 Appulerat ripæ vaccas Oetæus Iberas,
 Audit, & ad vocem concitus urget iter.
 Herculis adventu, quæ vim modo ferre parabant,
 Turpia fæminæ terga dedere fugæ.
 Quid petis hic (cognorat enim) matertera Bacchi?
 An numen, quod me, te quoque vexat, ait?
 Illa docet partim, partim præsentia nati
 Continet, & furiis in scelus isse pudet.
 Rumor, ut est velox, agitat pervolat alis,
 Estque frequens, Ino nomen in ore tuum.
 Hospita Carmentis fidos intrasse penates
 Diceris, & longam deposuisse famem.
 Liba sua properata manu Tegeæa sacerdos
 Traditur, & subito cocta dedisse foco.
 Nunc quoque liba juvant festis Matralibus, illa
 Rustica sedulitas gratior arte fuit.
 Nunc, ait, o vates venientia fata resigna:
 Qua licet, hospitibus hoc, precor, adde meis.

F 4

Parva

Parva mora est, caelum vates ac numina sumit,
 Fitque sui toto pectore plena Dei.
 Vix illam subito posses cognoscere tanto
 Sanctior, & tanto quam modo major erat.
 Laeta canam, gaude defuncta laboribus Ino,
 Dixit, & huic populo prospera semper ades.
 Numen eris Pelagi, natum quoque Pontus habebit,
 In nostris aliud fumite nomen aquis.
 Leucothoe Graiis, Matuta vocabere nostris,
 In portus nato jus erit omne tuo.
 Quem nos Portunum, sua lingua Palæmona dicet:
 Este precor nostris æquis uterque locis.
 Annuerat, promissa fides, posuere labores.
 Nomina mutarunt: hic Deus, illa Dea est.
 Cur vetet ancillas accedere, quæritis? odit:
 Principiumque odii, si sinat ipsa, canam.
 Una ministrarum solita est Cadmea tuarum
 Sæpe sub amplexu coniugis ire tui.
 Improbus hanc Athamas furtim dilexit, ab illa
 Comperit agricolis semina tosta dari.
 Ipsa quidem fecisse negat, sed fama recepit:
 Hoc est cur odio sit tibi serua manus.
 Non tamen hanc pro stirpe sua pia mater adoret;
 Ipsa parum felix visa fuisse parens.
 Alterius prolem melius mandabitur illi,
 Utillor Baccho quam fuit illa suis.
 Hanc tibi, quo preparas, mem orant dixisse Rutili;
 Luce mea Marso consul ab hoste cades.
 Exitus accessit verbis, flumenque Toleni
 Purpureum mistis sanguine fluxit aquis.
 Proximus annus erat: Pallantide victus eadem
 Didius, hostiles ingeminavit opes.
 Lux eadem fortuna tua est, auctorque locusque;
 Sed superiniectis quis latet iste togis?
 Servius est: hoc constat enim, sed causa latendi
 Discrepat, & dubium me quoque mentis habet.
 Dum Dea furtivos timide prostratur amores,
 Cælestemque homini concubuisse pudet.

Arfit enim magna correpta cupidine regis,
 Cæcaque in hoc; uno non fuit illa viro.
 Nocte domum parva solita est intrare fenestra;
 Unde fenestralis nomina porta tenet.
 Nunc pudet, & vultus velamine celat amatos;
 Oraque sunt multa regia tecta toga.
 An magis est verum, post Tulli funera plebem
 Confusam placidi morte fuisse ducis?
 Nec modus ullus erat, crescebat imagine luctus,
 Donec eum positus occulueret togis.
 Tertia causa mihi spatio majore canenda.
 Nos tamen adductos intus agemus equos.
 Tullia conjugio sceleris mercede parato,
 His solita est dictis extimulare virtum.
 Quid iuvat esse pares, te nostræ cæde sororis;
 Meque tui fratris, si pia vita placet?
 Vivere debuerant, & vir meus, & tua conjux,
 Si nullum auri majus eramus opus.
 Et caput, & regnum factum est dotale parentis;
 Si vir es, i, dictas exige dotis opes.
 Regia res scelus est, focero cape regna necato,
 Et nostras patrio sanguine tinge manus.
 Talibus instinctus solio privatus in alto,
 Sederat, attonitum vulgus ad arma ruit.
 Hinc cruor, & cædes, infirmaque vincitur ætas;
 Sceptra gener focero rapta superbus habet.
 Ipse sub Exquiliis, ubi erat sua regia, casus,
 Concidit in dura sanguinolentus humo.
 Filia carpento patrios initura penates
 Ibat per medias alia feroxque vias.
 Corpus ut aspexit, lacrymis auriga profusus
 Restitit, hunc tali corripit illa sono.
 Vadis, an expectas precium pietatis amarum?
 Duc inquam invitas ipsa per ora rotas.
 (Certa fides facti) dictus Sceleratus ab illa
 Vicus, & æterna res ea pressa nota est.
 Post tamen hæc causa est templum monumenta parentis
 Tangere; mira quidem, sed tamen acta loquor.

Signum erat in folio residens sub imagine Tullii:
 Dicitur hoc oculis opposuisse manum.
 Et vox audita est, Vultus abscondite nostros,
 Ne natae videant ora nefanda meae.
 Veste data tegitur, verat hanc fortuna moveri
 Et sic è templo est illa locuta suo.
 Ore revelato cum primum luce patebit
 Servius, hæc positi prima pudoris erit.
 Parcite matronæ veritas attingere vestes,
 Solemnes satis est voce movere preces.
 Sitque caput semper Romano tectus amictu,
 Qui rex Romana sextus in urbe fuit.
 Arserat hoc templum, signo tamen ille pepercit,
 Ignis, opem nato Mulciber ipse tulit.
 Namque pater Tulli Vulcanus, Ocria mater
 Præsignis facie Corniculana fuit.
 Hanc secum Tanaquil sacris de more peractis
 Jussit in ornatum fundere vina focum.
 Hic inter cineres obscæni forma virilis
 Aut fuit, aut visa est, sed magis illa fuit.
 Jussa foco captiva sedet: conceptus ab illa
 Servius, à cælo femina gentis habet.
 Signa dedit genitor tunc, cum caput igne corusco
 Contigit, inque comis flammeus arsit apex.
 Te quoque magnifica concordia dedicat æde
 Livia, quam charo præstitit illa viro.
 Disce tamen veniens ætas: ubi Livia nunc est
 Porticus, immensæ tecta fuere domus.
 Urbis opus domus una fuit, spatiumque tenebat,
 Quo brevius muris oppida multa tenent.
 Hæc æquata solo est, nullo sub crimine regni,
 Sed quia luxuria visa nocere sua est.
 Suffinuit tantas operum subvertere moles,
 Totque suas hæres perdere Cæsar opes.
 Sic agitur censura, & sic exempla parantur,
 Cum iudex, alios quod monet, ipse facit.
 Nulla nota est veniente die quam dicere possis,
 Idibus invicto sunt data templa Jovi.

Et

Et jam Quinquatrus jubeor narrare minores,
 Nunc ades o ceptis flava Minerva meis.
 Cur vagus incedit tota tibicen in urbe?
 Quid sibi personæ, quid toga longa, volunt?
 Sic ego sic posita Tritonia cuspide dixit.
 (Posssem utinam doctæ verba referre Deæ)
 Temporibus veterum tibicinis usus avorum
 Magnus, & in magno semper honore fuit.
 Cantabat fanis, cantabat tibia ludis,
 Cantabat mæstis tibia funeribus.
 Dulcis erat mercede labor, tempusque secutum est
 Quod subito gratæ frangeret artis opes.
 Adde quod ædilis, pompa qui funeris irent,
 Artifices solos jusserat esse decem.
 Exilio mutant urbem, Tyburque recedunt,
 [Exilium quodam tempore Tibur erat]
 Quæritur in scena cava tibia, quæritur aris:
 Ducit supremos nœnia nulla choros.
 Servus erat quidam quantolibet ordine dignus
 Tybure, sed longo tempore liber erat.
 Rure dapes parat ille suo, turbamque canoram
 Convocat: ad festas convenit illa dapes.
 Nox erat, & vinis oculique animique natabant,
 Cum præcomposito nuncius ore venit.
 Atque ita, quid cessas convivas solvere? dixit.
 Auctor vindictæ jam venit ecce tuæ.
 Nec mora, convivæ valido titubantia vino
 Membra movent, dubii stantque labantque pedes.
 At dominus, discedite, ait: plaustrisque morantes
 Sustulit, in plaustris scirpea lata fuit.
 Alliciunt somnos, tempus, motusque, merumque
 Potaque se Tybur turba redire putat.
 Jamque per Exquias Romanam intraverat urbem,
 Et mane in medio plaustra fuere foro.
 Claudius ut possit specie numeroque Senatam
 Fallere personis imperat ora regi.
 Admissetque alios, & ut hunc tibicina cætum
 Augeat, in longis vestibis ire jubet.

F 6.

Sic

Sic reduces bene posse tegi, ne forte notentur
 Contra collegæ iussa redisse sui.
 Res placuit, cultuque novo licet Idivus uti
 Et canere ad veteres verba jocosa modos.
 Hæc ubi perdocuit, superest mihi discere, dixi,
 Cur sit Quinquatrus illa vocata dies.
 Martius, inquit, habet tali mea nomine festa
 Estque sub inventis hæc quoque turba meis.
 Prima terebrato per rara foramina buxo
 Ut daret effeci tibia longa sonos.
 Vox placuit: faciem liquidis referentibus undis
 Vidi, & virgineas intinuisse genas.
 Ars mihi non tanti est, valeas mea tibia, dixi,
 Excipit abiectam cespite ripa suo.
 Inventam; Satyrus primum miratur, & usum
 Nescit, & aflatam sentit habere sonum.
 Et modo dimittit digitos, modo concipit auras
 Jamque inter nymphas arte superbus erat.
 Provocat & Phæbum, Phæbo superante pependit
 Cæsa recesserunt à cute membra sua.
 Sum tamen inventrix, auctorque ego carminis hujus
 Hoc est cur nostros ars colit ista dies.
Tertia lux veniet, qua tu Dodona Thyene
 Stabis Agenoreæ fronte videnda bovis.
 Hæc est illa dies, qua tu purgamina Vestæ
 Tybri per Hetrufcas in mare mittis aquas.
Siqua fides ventis, Zephyro date carbala nautæ
 Cras veniet vestris ille secundus aquis.
At pater Heliadum radios ubi tinxerit undis,
 Et cinget geminos stella serena polos.
 (Nam duo sunt: Austris hic est, Aquilonibus ille
 Proximus, à vento nomen uterque tenet.)
 Tolle humo validos proles Hyrea lacertos,
 Continua Delphin nocte videndus erit.
 Scilicet hic olim Vollicos Aequosque fugatos
 Viderat in campis Algida terra tuis.
 Unde suburbano clarus Tyburte triumpho,
 Vectus es in niveis Posthume victor equis.

Jam sex & totidem lucas de mensæ superflunt,
 Huic unum numero tu tamen adde diem.
 Sol abit è Geminis, & Cancri signa rubescunt,
 Cæpit Aventina Pallas in arce coli.
Jam tua Læomedon oritur nurus, orcaque noctem
 Pellit, & è pratis cana pruina fugit.
 Reddita, quisquis is est, Sumano templa feruntur,
 Tum cum Romanis Pyrrhe timendus eras.
Hunc quoque cum patris Galathea receperit undis,
 Plenaque secure terra quietis erit.
 Surgit humo juvenis telis aflatu avitis,
 Et gemino nexas porrigit angue manus.
 Notus amor Phædræ, nota est injuria Thesei;
 Devovit natum credulus ille suum.
 Solliciti terrentur equi, frustra que retenti
 Per scopulos dominum, duraque saxa trahunt.
 Exciderat curru, lorisque morantibus artus
 Hippolytus lacero corpore raptus erat.
 Reddideratque anima multum indignante Diana,
 Nulla Coronides causa doloris ait.
 Namque pio juveni vitam sine vulnere reddam:
 Et cedent arti tristia fata mexæ.
 Gramina continuo loculis deproinit eburnis,
 Præferant Glauci manibus illa prius,
 Tunc cum observatas augur descendit in herbas,
 Uius & auxilio est anguis ab angue dato.
 Pectora ter tetigit, ter verba salubria dixit,
 Deposuit terra sustulit ille caput.
 Lacus eum memorisque sui? Dictynna recessu
 Celat, Ariceno est Virbius ille lacu.
 At Lachesis Clotho que dolent sua fila teneri,
 Et seri regni jura minora sui.
 Jupiter exemplum veritus direxit in ipsum
 Fulmina, qui nimis noverat artis opem.
 Phæbe quærebaris: Deus est, placare parenti,
 Propter te fieri quod vetat, ipse facit.
Non ego te, quanvis properabis vincere Cæsar,
 Si vetat auspicium, signa movere velim.
 Siat

Sint tibi Flaminius Trasymenaque littora testes;
 Per volucres æquos multa monere Deos;
 Tempora si veteris quæris temeraria damni,
 Quartus ab externo mense bis ille dies.
Postera lux melior, superat Masinissa Syphacem,
 Et cecidit telis Haïdrubal ipse suis.
Tempora labuntur, tacitisque senescimus annis,
 Et fugiunt freno non remorante dies.
 Quam cito venerunt Fortunæ fortis honores,
 Post septem lucas Junius actus erit.
 Ite, Deam læti fortem celebrate Quirites,
 In Tyberis ripa munera regis habet.
 Pars pede, pars etiam celeris decurrite cymba:
 Nec pudeat potos inde redire domum.
 Ferte coronatæ juvenum convivium lintres,
 Multaque per medias vina bibantur aquas.
 Plebs colit hanc: quia qui posuit, de plebe fuisse
 Fertur, & ex humili sceptrum tulisse loco.
 Convenit & servis, serva quia Tullius ortus
 Constituit dubiæ templa propinqua Deæ.
Ecce suburbana rediens male sobrius æde,
 Ad stellas aliquis talia verba jacit.
 Zona latet tua nunc, & cras fortasse latebit,
 De hinc erit Orion aspicienda mihi.
 At si non esset potus, dixisset eadem
 Venturum tempus solstitialie die.
Lucifero subeant, Lares delubra tulerunt,
 Hic ubi sit docta multa corona manu.
 Tempus idem Stator ædis habet, quâ Romulus olim
 Ante Palatini condidit ora jugi.
Tot restam de mense dies, quot nomina Parcís,
 Cum data sunt trabæ templa Quirine tuæ.
Tempus Juleis cras est natale Kalendis,
 Piendes cæptis addite summa meis.
 Dicite Pierides, quis vos adduxerit illuc,
 Cui dedit invitas victa noverca manus.
 Sic ego: sit Clio, clari monumenta Philippi,
 Aspicias, unde trahit Martia casta genús.

Mar-

Martia sacrificio deductum nomen ab Anco,
 In qua par facies nobilitate fuit.
 Par animo quoque forma suo responder in illa,
 Et genus, & facies ingeniumque simul.
 Nec quod laudamus formam, tu turpe putaris:
 Laudamus magnas hac quoque parte Deas.
 Nupta fuit quondam matertera Caesaris illi:
 O decus, o sacra femina digna domo?
 Sic cecinit Clio: doctæ assensere sorores:
 Annuit Alcides, increpuitque lyra.

FINIS.

PUBLII OVIDII NASONIS
 TRISTIUM
 LIBER PRIMUS.
 ELEGIA I.

ARGUMENTUM.

Per Propopejam exsul & infelix Poeta librum
 suum admonet, ut è Scythia ad Urbem profes-
 turus, eo habitu accedat, quo exules utuntur:
 mandatque quid velit responderi sciscitantibus,
 quid ipse agat. Docet simul quomodo se excu-
 set, si forte carmina hæc minora videbuntur ejus
 ingenio. Postremo jubet, ut Palatium evitet, unde
 fulmen emissum in se fuisse commemorat.

Parve (nec invideo) sine me liber ibis in urbem,
 Hei mihi, quod Domino non licet ire tuo.
 Yade

Est Deus in nobis, agitante calescimus illo;
 Impetus hic sacrae semina mentis habet.
 Fas mihi praecipue vultus vidisse Deorum,
 Vel quia sum vates, vel quia sacra cano.
 Est nemus arboribus densum, secretus ab omni
 Voce locus, si non obstreperet aquis.
 Hic ego quaerebam, caepti quae mensis origo
 Esset, & in cura nominis hujus eram.
 Ecce Deas vidi, non quas praceptor arandi
 Viderat, Ascras cum sequeretur oves.
 Nec quas Priamides in aquosae vallibus Ide
 Contulit ex illis sed tamen una fuit.
 Ex illis fuit una, sui germana mariti,
 Haec erat (agnovi) quae stat in arce Jovis;
 Horrueram, tacitoque animum pallore fatebar,
 Tunc Dea, quos fecit sustulit ipsa metus.
 Namque ait, o vates Romani conditor anni,
 Aufe per exiguos magna referre modos,
 Jus tibi fecisti numen caeleste videndi,
 Cum placuit numeris condere festa tuis.
 Ne tamen ignores, vulgique errore traharis,
 Junius à nostro nomine nomen habet.
 Est aliquid nupisse Jovi, Jovis esse forem
 Fratre magis dubito glorier, anne viro.
 Si genus aspiciatur, Saturnum prima parentem
 Feci, Saturni fors ego prima fui.
 A patre dicta meo quondam Saturnia Roma est,
 Haec illi à caelo proxima terra fuit.
 Si torus in pretio est, dicor matrona tonantis,
 Junctaque Tarpeo sunt mea templa Jovi.
 An potuit Majo pellex dare nomina mensi,
 Hic honor in nobis invidiosus erit?
 Cur igitur regina vocor, princepsque Dearum?
 Aurea cur dextrae sceptrum dedere meae?
 An facient mensum laces, Lucinaque ab illis
 Dicar, & à nullo nomina mense traham?
 Tum me paeniteat posuisse fideliter itas,
 In genus Electrae, Dardaniamque domum:

Causa

Causa duplex irae, raptò Ganymede dolebam,
 Forma quoque Idæo judice victa mea est.
 Paeniteat quod non fovi Carthaginis aeres,
 Cum mea sint illo currus, & arma loco.
 Paeniteat Sparten, Argosque measque Mycenas,
 Et veterem Latio supposuisse Samon.
 Adde senem Tatiūm, Junonicolasque Phaliscos;
 Quos ego Romanis succubuisse tuli.
 Sed neque paeniteat, nec gens mihi charior ulla est,
 Hic color, hic teneo cum Jove templa meo.
 Ipse mihi Mavors, Commendo mænia, dixit
 Hæc tibi, tu pollens urbe nepotis eris.
 Dicta fides sequitur, centum celebramur in aris,
 Nec levior quovis est mihi mensis honor.
 Nectamen hunc nobis tantummodo praestat honoræ
 Roma suburbani dant mihi munus idem.
 Inspice quos habeat memorialis Aricia fastos.
 Et populus Laurens, Laviniumque meum.
 Est illic mensis Junonius, aspice Tybur.
 Et Prænestinae menia sacra Deæ.
 Junonale leges tempus, nec Romulus illas
 Condidit, at nostri Roma nepotis erat.
 Finierat Juno: respeximus: Herculis uxor
 Stabat, & in vultu signa dolentis erant.
 Non ego, si toto mater me cedere caelo
 Jusserit, invita matre morabor, ait.
 Nunc quoque non luctor de nomine temporis hujus,
 Blandior, & partes pene rogantis ago.
 Remque mei juris malim tenuisse precando,
 Et faveas causae forsitan ipse meae.
 Aurea possedit socio Capitolia templo
 Mater, & ut debet, cum Jove summa tenet.
 At decus omne mihi contingit origine mensis:
 Unicus est, de quo sollicitamur, honor.
 Quid grave si titulum mensis Romane dedisti
 Herculis uxori, posteritasque memor.
 Hæc quoque terra aliquid debet mihi nomine magni
 Conjugis, huc captas appulit ille boves.

Hic

Hic maie defensus flammis, & dote paterna
 Cacus Aventinam sanguine tinxit humum.
 Ad propiora vocor: populum digessit ab annis
 Romulus, in partes distribuitque duas.
 Hæc dare consilium, pugnare paratior illa est,
 Hæc ætas bellum suadet, at illa gerit.
 Sic statuit mensæque nota secrevit eadem,
 Junius est juvenum, qui fuit ante senum.
 Dixit, & in litem studio certaminis issent,
 Atque ira pietas dissimulata foret.
 Venit Apollinea longas Concordia lauro
 Nexa comas, placidi numen opusque ducis.
 Hæc ubi narravit Tatium fortemque Quirinum,
 Binaque cum populis regna coisse suis.
 Et lare communi foceros generosque receptos,
 His nomen junctis Junius inquit, habet.
 Dicta triplex causa est: at vos ignoscite divæ,
 Res est arbitrio non derimenda meo.
 Ite pares à me: perierunt iudice formæ
 Pergama: Plus ledunt, quam juvat una, dua.
 P Rinta dies tibi Carna datur, Dea cardinis hæc est,
 Numine clausa aperit, claudit aperta suo.
 Unde datas habeat vires, obscurior ævo,
 Fama est, sed nostro carmine certus cris.
 Adiacet antiquus Tyberino locus Ilerni;
 Pontifices illuc nunc quoque sacra ferunt.
 Inde fata est nymphæ, Cranen dixere priores,
 Ne quicquam multis sæpe petita precis.
 Rura sequi, jaculisque feras agitare solebat,
 Nodolasque cava tendere valle plagas.
 Non habuit pharetram, Phæbi tamen esse sorores
 Credebant: nec erat, Phæbe, pudenda tibi.
 Huic aliquis juvenum dixisset amantia verba,
 Reddebat tales protinus illa sonos.
 Hæc loca lucis habent nimis, & cum luce pudori
 Si secreta magis ducis in antra, sequar.
 Credulus ante subit: frutices hæc nacta refisit:
 Et latet, & nullo est inveniendâ modo.

Viderat hanc Janus, visæque cupidine captus,
 Ad duram verbis mollibus usus erat.
 Nympha jubet quæri de more remotius antrum,
 Utque comes sequitur, destituitque ducem.
 Stalta (videt Janus quæ post sua terga geruntur)
 Nil agis, & latebras respicit ille tuas.
 Nil agis en dixit: nam te sub rupe latentem
 Occupat amplexu, teque potitus, ait.
 Jus pro concubitu nostro tibi cardinis esto,
 Hoc pretium positæ virginitatis habe.
 Sic fatus, spinam, qua tristes pellere posset
 A foribus noxas, hæc erat alba, dedit.
 Sunt avidæ volucres, non quæ Phinæja mensis
 Guttura fraudabant, sed genus inde trahunt.
 Grande caput, stantes oculi, rostra apta rapinæ,
 Canities, pennis, unguibus hamus inest.
 Nocte volant, puerosque petunt nutricis egentes,
 Et vitiant cunis corpora rapta suis.
 Carpere dicuntur latentia viscera rostris,
 Et plenum potio sanguine guttur habent.
 Est illis Strigibus nomen: sed nominis hujus
 Causa, quod horrenda stridere nocte solent.
 Sive igitur nascuntur aves, seu carmine fiunt,
 Næniaque in volucres falsa figurat anus,
 In thalamos venere Procæ: Proca natus in illis
 Præda recens avium quinque diebus erat.
 Pectoraque exorbent avidis infantia linguis:
 Et puer infelix vagit, opemque petit.
 Territa voce sui nutrix accurrit alumni,
 Et rigido sectas invenit ungue genas.
 Quid faceret? color oris erat, qui frondibus olim
 Esse solet feris quas nova læsit hyems.
 Pervenit ad Cranem, & rem docet: illa, timorena
 Pone, tuos sospes, dixit, alumnus erit.
 Venerat ad cunas, flebant materque paterque,
 Sifite vos lacrymas, ipsa medebor, ait.
 Protinus arbutea postes ter in ordine tangit
 Fronde, ter arbutea limina fronde notat.

Spargit aquis aditus, & aquæ medicamen habebat
 Extaque de porca cruda bimestre tenet.
 Atque ita noctis aves extis puerilibus, inquit,
 Parcite: pro parvo victima parva cadit.
 Cor pro corde precor, pro fibris fumite fibras,
 Hanc animam vobis pro meliore damus.
 Sic ubi libavit, profecta sub æthere ponit:
 Quique adsint facris, respicere illa vetat.
 Virgaque Ianalis de spina sumitur alba,
 Qua lumen thalamis parva fenestra dabat.
 Post illud neque aves cunas violasse feruntur,
 Et rediit puero qui fuit ante color.
 Pingua cur illis guitentur larda calendis,
 Mistaque cum calido sit faba farre, rogas?
 Prisca Dea est, aliturque cibis quibus ante solebat
 Nec petit adscitas luxuriosa dapes.
 Piscis adhuc illis populis sine fraude natabat,
 Ostreaque in chonchis tuta fuere suis.
 Nec Latium norat quam præbet Ionia dives,
 Nec quæ Pygmeo sanguine gaudet avis.
 Et præter pennas nihil in pavone placebat,
 Nec tellus captas miserat ante feras.
 Sus erat in pretio, casta sue festa colebant:
 Terra fabas tantum duraque farra dabat.
 Quæ duo mista simul sextis quicumque calendis
 Ederit, huic lædi viscera posse negant.
 Arce quoque ex summa Junoni templa Moneta
 Ex voto memorant facta Camille tuo.
 Ante domus Manli fuerat, qui Gallica quondam
 A Capitolino reppulit arma Jove.
 Quam bene, Dii magni, pugna cecidisset in illa
 Defensor solii Juppiter alte tui.
 Vixit, ut occideret damnatus crimine regni,
 Hunc illi titulum longa senectæ dabat.
 Lux eadem Marti festa est, quem prospicit exu
 Appositum testæ porta Capena viæ.
 Te quoque Tempestat merita delubra fatemur,
 Cum pene est Coris obruta classis aquis.

Hæc

Hæc hominum monumenta patent: si quærimus altra
 Tunc oritur magni præpes adunca Jovis.
 Ostra lex Hyadas taurinæ cornua frontis
 P Evocat, & multa terra madescit aqua.
 M Ane ubi bis fuerit, Phæbusque iteraverit ortus;
 Factaque erit posito rore bis uda leges.
 Hæc sacrata die Thusco Bellona duello
 Dicitur, & Latio prospera semper adest.
 Appius est auctor, Pyrrho qui pace negata
 Multum animo vidit, lumine captus erat.
 Prospicit a tergo summum brevis area circum,
 Est ubi non parvæ parva columna notæ.
 Hinc solet hasta manu belli prænuntia mitti,
 In regem, & gentes cum placet arma capi.
 A Ltera pars circi custode sub Hercule tuta est,
 Quod Deus Euboico carmine munus habet.
 Muneris est tempus, qui nonas lucifer ante est,
 Si titulos quæris, Sylla probavit opus.
 Q Uærebam, nonas Sancto, Fidione referrem.
 An tibi Semipater? tunc mihi Sanctus ait.
 Cuiuscumque ex illis dederis, ego munus habebō,
 Nomina terna fero, sic voluere Cures.
 Hunc igitur veteres donarunt æde Sabini,
 Inque Quirinali constituere iugo.
 E St mihi, sitque precor nostris diuturnior annis
 Filia, qua felix sospite semper ero.
 Hanc ego cum vellem genero dare, tempora tædis
 Aptæ requirebam, quæque cavenda forent.
 Tunc mihi post sacras monstratur Junius Idus
 Utiles & nuptis, utilis esse viris.
 Præterque pars hujus thalamis aliena reperta est:
 Nam mihi si conjux sanctæ Dialis ait.
 Donec ab Iliac placidus purgaminat Vesta
 Detulerit flavis in mare Tybris aquis.
 Non mihi deponso crines depectere buxo,
 Non unguis ferro subsecuisse licet.
 Non tetigisse virum, quamvis Jovis ille sacerdos,
 Quamvis perpetua sit mihi lege datus.

Tu

Tu quoque ne propera, melius tua filia nubet,
Ignea cum pura veste nitebit humus.

Tertia post Nonas removere Lycaona Phæbe
Fertur, & à tergo non habet ursa metum.

Tunc ego me memini ludos in gramine campi
Aspicere, & dici lubricæ Tybri tuos.

Festa dies illis, qui lina madentia ducunt,
Quique tegunt parvis æra recurva cibis.

Mens quoq; numen habet, Menti delubra videmus
Vota metu belli perfide Pæne tui.

Pæne rebellabas, & letho Consulis omnes
Attoniti Mauras pertinuere manus.

Spem metus abstulerat, cum menti vota Senatibus
Suscipit & melior protinus illa venit.

Aspicit instantes mediis sex lucibus Idus
Illa dies qua sunt vota soluta Deæ.

Vesta fave, tibi nunc operata resolvimus ora,
Ad tua si nobis sacra venire licet.

In prece totus eram, cælestia numina sensi,
Lataque purpurea luce refulsit humus.

Non equidem vidi (valeant mendacia vatium)
Te Dea, nec fueras aspicienda viro.

Sed quæ nescieram, quorumque errore tenebar,
Cognita sunt nullo præcipiente mihi.

Dena quater memorant habuisse Palilia Romam,
Cum flammæ custos æde recepta Dea est.

Regis opus placidi, quo non metuentius ullum
Numinis ingenium terra Sabina tulit.

Quæ nunc ære nitent, stipula tunc tecta virebant
Et paries lento vimine textus erat.

Hic locus exiguus, qui sustinet atria Vestæ,
Tunc erat intonsi regia magna Numæ.

Forma tamen templi quæ nunc manet, ante fuisse
Dicitur, & formæ causa probanda subest.

Vesta eadem est, & terra: subest vigil ignis utrique
Significant sedem terra focusque suam.

Terra pilæ similis, nullo fulcimine nixa
Aere subiecto tam grave pendet onus.

Ipsa

Ipsa volubilitas libratum sustinet orbem,

Quique premat partes, angulus omnis abest.
Cumque sit in media rerum regione locata,

Et tangat nullum pluvie, minusve lateris,
Ni convexa foret, parti vicinior esset,

Nec medium terræ mundus haberet onus.
Arte Siracusia suspensus in aere clauso.

Stat globus immensi parva figura poli.
Et quantum à summis, tantum secessit ab imis

Terra: quod ut fiat, forma rotunda facit.
Par facies templi, nullus procurrit in illo

Angulus, à pluvio vendicat imbre tholus.
Cur sit virginibus, quæris, Dea culta ministris?

Inveniam causas hac quoque parte suas.
Ex Ope Junonem memorant Cereremque creatas
Semine Saturni: tertia Vesta fuit.

Utraque nupserunt: ambæ peperisse feruntur:
De tribus impatiens restitit una viri.

Quid mirum virgo, si virgine læta ministra
Admittit castas in sua sacra manus?

Necti aliud Vestam, quam vivam intellige flammam
Nataque de flamma corpora nulla vides.

Jure igitur virgo est, quæ femina nulla remittit,
Nec capit, & comites virginitatis amat.

Esse diu stultus Veste simulacra putavi,
Mox didici curvo nulla subesse tholo.

Ignis inextinctus templo cælatur in illo.
Effigiem nullam Vesta, nec ignis, habent.

Stat vi terra sua: vi stando Vesta vocatur:
Causaque par Graii nominis esse potest.

At focus à flammis, & quod fovet omnia, dictus:
Qui tamen in primis ædibus ante fuit.

Hinc quoque vestibulum dici reor: inde precando
Dicimus, o Vesta, quæ loca prima tenes.

Ante focos olim scammis confidere longis
Mos erat: & mensæ credere adesse Deos.

Nunc quoque cum sunt antiquæ sacra Vacunæ,
Ante Vacunales stantque, sedentque focos.

F

Ve

Venit in hos annos aliquid de more vetusto:
 Fert missos Vestæ pura patella cibos.
 Ecce coronatis panis dependet a sellis,
 Et velant scabras florida serta molas.
 Sola prius furnis torrebant farra coloni:
 Et Fornacali sunt stata sacra Deæ.
 Suppositum cineri panem focus ipse parabat:
 Strataque erat tepido tegula quassa solo.
 Inde focum servat pistor, dominamque focorum:
 Et quæ puniceas versat a sella molas.
 Præteream? referam ne tuum, rubicunde Priape,
 Deducas? est multi fabula plena joci.
 Turrigera frontem Cybele rediipita corona
 Convocat æternos ad sua festa deos.
 Convocat & Satyros, & rustica numina Nymphas,
 Silenus, quamvis nemo vocarat, adest.
 Nec licet, & longum est, epulas narrare deorum:
 In nullo nox est pervigilata mero.
 Di temere errabant, in opacæ vallibus Idæ
 Pars jacet, & molli gramine membra levat.
 Hi ludunt: hos somnus habet: pars brachia necitat
 Pars vindem celeri ter pede pulsât humum.
 Vesta jacet, placidamque capit secura quietem,
 Sicut erat positum cespite sulca caput.
 At rubei hortorum custos, Nymphasque, Deasque
 Captat, & errantes fertque refertque pedes.
 Aspicit & Vestam, dubium est, Nymphamne putarit,
 An scierit Vestam: scisse sed ipse negat.
 Spem capit obscenam: furtimque accedere tentat,
 Et fert suspensos corde micante gradus.
 Forte senex, quo vectus erat Silenus, asellum
 Liquerat ad ripas lenæ sonantis aquæ.
 Ibat ut inciperet longi Deus Helleponti:
 Intempestivo cum rudit ille sono.
 Territa voce gravi surgit Dea: convolat omnis
 Turba: per infestas effugit ille manus.
 Lampasacos hoc animal solita est mactare Priapo:
 Hinc asini flammis incidis extra damus.

Quem

Quem tu diva memor de pane monilibus ornas:
 Cessat opus: vacuæ conticuere molæ.
 Nomine quam pretio celebratior, arce Tonantis,
 Dicam pistoris quid velit ara Jovis.
 Cincta præmebantur trucibus capitolia Gallis:
 Fecerat obsidio jam diuturna famem.
 Jupiter ad solium superis regale vocatis:
 Incipe, ait Marti: protinus ille refert.
 Scilicet ignotum est, quæ sit fortuna meorum?
 Et dolor hic animi voce querentis eget?
 Si tamen, ut referam breviter mala juncta pudori,
 Exigis; Alpino Roma sub hoste jacet.
 Hæc est, cui fuerat promissa potentia rerum:
 Jupiter hanc terris impositurus eras.
 Jamque suburbanos, Hetruscaque contudit arma:
 Spes erat in cursu: nunc lare pulsa suo est.
 Vidimus ornatos, ærata per atria, picta
 Veste triumphales occubuisse senes.
 Vidimus Iliacæ transferri pignora Vestæ
 Sede putent aliquos scilicet esse deos?
 At si respicerent, qua vos habitatis in arce,
 Totque domos vestras obsidione premi.
 Nil opis in cura scirent superesse deorum
 Et data sollicita thura petire manu.
 Atque utinam pugnae pateat locus: arma capebant:
 Et si non poterunt exsuperare, cadant.
 Nunc inopes victus, ignavaque fata timentes,
 Monte suo clausos barbara turba premit.
 Tunc Venus, & lituo pulcher, trabeaque quirinus
 Vestaque pro Latio multa locuta suo est.
 Publica, respondit, cura est pro manibus istis,
 Jupiter: & pænas Gallia victa dabit.
 Tu modo, quæ desunt fruges, superesse putentur:
 Effice: nec sedes desere, Vesta tuas.
 Quodcumque est solidæ cereris, cava machina frangat
 Mollitamque manu duret in igne focus.
 Juderat, & fratris virgo Saturnia iussis
 Annuit; & mediæ tempora noctis erant.

F 2

JAM

Jam ducibus fommum dederat labor: increpat illo
 Jupiter: & sacro, quid velit, ore docet.
 Surgite, & in medios de fummis arcibus hostes
 Mittite, quam minime tradere vultis, opem,
 Somnus abit, quæruntque novis ambagibus acti
 Tradere quam nolint, & jubeantur opem.
 Esse Ceres visa est, jaciunt cercalia dona:
 Jacta super galeas, longaque scuta sonant.
 Posse fame vinci spes excidit: hoste repulso
 Candida pistori ponitur ara Jovi.
 Forte revertetur festis Vestalibus illa,
 Qua via Romano nunc nova juncta foro est.
 Huc pede matronam nudo descendere vidi,
 Obstupui tacitus, sustinuitque gradum.
 Sensit anus vicina loco; jussimque sedere
 Alloquitur, quatiens voce tremente caput.
 Hæc ubi nunc fora sunt, udæ tenuere, plaudes:
 Amne redundatis fossa madebat aquis.
 Curtius ille lacus, siccas qui sustinet aras,
 Nunc solida est tellus, sed lacus ante fuit.
 Qua Velabra solent in circum ducere pompas,
 Nil præter salices, crassaque canna fuit.
 Sæpe suburbanas rediens conviva per undas
 Cantat, & ad nautas ebria verba jactit.
 Nondum conveniens diversis iste figuris,
 Nomen ab adverso ceperat amne Deus.
 Hic quoque lucus erat juncis & arundine densus,
 Et pede velato non adeunda palus.
 Stagna recesserunt, & aquas sua ripa coercet,
 Siccaque nunc tellus; mos tamen ille manet.
 Reddiderat causam: valeas anus optima, dixi;
 Quod superest ævi, molle sit omne tui.
 Cætera jam pridem didici puerilibus annis;
 Non tamen idcirco prætereunda mihi.
 Mænia Dardanides nuper nova fecerat Ilus:
 Ilus adhuc Asiæ dives habebat opes.
 Creditur armiferæ signum cæleste Minervæ
 Urbis in Iliacæ defluisse juga.

Cura videre fuit; vidi templumque, locumque;
 Hoc superest illic. Pallada Roma tenet.
 Consultitur Smintheus: lucoque obscurus opaco
 Hos non mentito reddidit ore fonos.
 Aetheream servate deam; servabitis urbem:
 Imperium secum transferet illa loci.
 Servat, & inclusam summa tenet Ilus in arce,
 Curaque ad hæredem Laomedonta venit.
 Sub Priamo servata parum: sic ipsa volebas,
 Ex quo judicio forma revicta tua est.
 Seu genus Adraffi, seu furcis aptus Ulysses,
 Seu pius Aeneas, eripuisse ferunt.
 Auctor in incerto est, res est Romana: tuetur
 Vesta, quod assiduo lumine cuncta videt.
 Heu quantum timuere patres, quo tempore Vesta
 Arsit, & est tectis obruta pene suis.
 Flagrabant sancti sceleratis ignibus ignes,
 Mistaque erat flammæ flamma profana piæ,
 Attonitæ flebant demisso crine ministræ:
 Abstulerat vires corporis ipse timor.
 Provolat in medium, & magna, Succurite, voce,
 Non est officium flere, Metellus ait.
 Pignora virgineis fatalia tollite palmis
 Non ea sunt voto, sed rapida manu.
 Me misetum dubitatis? ait, dubitare videbat,
 Et pavidas posito procubuisse genu.
 Haurit aquas, tollensque manus, Ignoscite dixit,
 Sacra vir intrabo non adeunda viro.
 Si scelus est, in me commissi pœna redundet,
 Sit capitis damno Roma soluta mei.
 Dixit, & abripuit: factum Dea rapta probavit,
 Pontificisque sui munere tuta fuit.
 Nunc bene lucretis sacro sub Cæsare flammæ;
 Ignis in Iliacis nunc erit, estque focus.
 Nullaque dicitur vittas temerare sacerdos
 Hoc duce, nec viva defodietur humo.
 Sic incesta perit, quia quam violavit, in illa
 Conditur, & tellus Vestaque numen idem est.

Sint tibi Flaminius Trasymenaque littora testes;
 Per volucres æquos multa monere Deos;
 Tempora si veteris quæris temeraria damni,
 Quartus ab externo mense bis ille dies.
Postera lux melior, superat Masinissa Syphacem,
 Et cecidit telis Haïdrubal ipse suis.
Tempora labuntur, tacitisque senescimus annis,
 Et fugiunt freno non remorante dies.
 Quam cito venerunt Fortunæ fortis honores,
 Post septem lucas Junius actus erit.
 Ite, Deam læti fortem celebrate Quirites,
 In Tyberis ripa munera regis habet.
 Pars pede, pars etiam celeris decurrite cymba:
 Nec pudeat potos inde redire domum.
 Ferte coronatæ juvenum convivium lintres,
 Multaque per medias vina bibantur aquas.
 Plebs colit hanc: quia qui posuit, de plebe fuisse
 Fertur, & ex humili sceptrum tulisse loco.
 Convenit & servis, serva quia Tullius ortus
 Constituit dubiæ templa propinqua Deæ.
Ecce suburbana rediens male sobrius æde,
 Ad stellas aliquis talia verba jacit.
 Zona latet tua nunc, & cras fortasse latebit,
 De hinc erit Orion aspicienda mihi.
 At si non esset potus, dixisset eadem
 Venturum tempus solstitialie die.
Lucifero subeant, Lares delubra tulerunt,
 Hic ubi sit docta multa corona manu.
 Tempus idem Stator ædis habet, quâ Romulus olim
 Ante Palatini condidit ora jugi.
Tot restant de mense dies, quot nomina Parcibus,
 Cum data sunt taberæ templa Quirine tuæ.
Tempus Juleis cras est natale Kalendis,
 Piendes cæptis addite summa meis.
 Dicite Pierides, quis vos adduxerit illuc,
 Cui dedit invitas victa noverca manus.
 Sic ego: sit Clio, clari monumenta Philippi,
 Aspicias, unde trahit Martia casta genâs.

Mar-

Martia sacrificio deductum nomen ab Anco,
 In qua par facies nobilitate fuit.
 Par animo quoque forma suo responder in illa,
 Et genus, & facies ingeniumque simul.
 Nec quod laudamus formam, tu turpe putaris:
 Laudamus magnas hac quoque parte Deas.
 Nupta fuit quondam matertera Caesaris illi:
 O decus, o sacra femina digna domo?
 Sic cecinit Clio: doctæ assensere sorores:
 Annuit Alcides, increpuitque lyra.

FINIS.

PUBLII OVIDII NASONIS
 TRISTIUM
 LIBER PRIMUS.
 ELEGIA I.

ARGUMENTUM.

Per Propopejam exsul & infelix Poeta librum
 suum admonet, ut è Scythia ad Urbem profes-
 turus, eo habitu accedat, quo exules utuntur:
 mandatque quid velit responderi sciscitantibus,
 quid ipse agat. Docet simul quomodo se excu-
 set, si forte carmina hæc minora videbuntur ejus
 ingenio. Postremo jubet, ut Palatium evitet, unde
 fulmen emissum in se fuisse commemorat.

Parve (nec invideo) sine me liber ibis in urbem,
 Hei mihi, quod Domino non licet ire tuo.
 Yade

Vade sed incultus, qualem decet exulis esse,
 Infelix habitum temporis hujus habe.
 Nec te pupureo velent vaccinia succo,
 Non est conveniens luctibus ille color.
 Nec titulus minio, nec cedro charta notetur,
 Candida nec nigra cornua fronte geras.
 Nec fragili geminae poliantur pumice frontes,
 Hæfutus passis ut videre comis.
 Felices ornent hæc instrumenta libellos,
 Fortunæ memorem te decet esse meæ.
 Neve lituram pudeat, qui viderit illas,
 De lacrymis factas sentire esse meis.
 Vade liber, verbiq; meis loca gratâ saluta,
 Contingam certe quo licet illa pede.
 Si quis, ut in populo, nostri non immemor illos,
 Si quis, qui, quid agam, forte requiret, erit.
 Vivere me dices, salvum tamen esse negabis,
 Id quoque quod vivam, minus habere Dei.
 Atque ita in tacitus, quærenti plura, legendus,
 Ne quæ non opus est, forte loquere, cave.
 Protinus admonitus repetet mea crimina, lector,
 Ex peragas populi publicus ore reus.
 Tu cave defendas, quanvis mordebere dictis,
 Causa patrocini non bona maior erit.
 Invenies aliquem, qui me suspiret ademptum,
 Carmina nec fœcis perlegat ista gens.
 Et tacitus secum, ne quis malus audiat, optet,
 Sit mea lenito Cæsare pœna levis.
 Nos quoque, quisquis erit, ne sit miser ipse, precamur,
 Placatos miseris qui volet esse Deos,
 Quæque volet, rata sint, ablata principis ira,
 Sedibus in patris det mihi posse mori.
 Ut peragas mandata liber, culpabere forsan,
 Ingeniique minor laude ferere mei.
 Iudicis officium est, ut res, ita tempora rerum
 Quærenti quaesito tempore tutus eris.
 Carmina proveniant animo deductâ sereno,
 Nubila sunt subitis tempora nostra malis.

Car-

Carmina secessum scribentis & otia quærunt:
 Me mare, me venti, me fera iactat hiems.
 Carminibus metus omnis abest: ego perditus ensem
 Hæsurum jugulo jam puto, jamque meo.
 Hæc quoque, quæ facio, iudex mirabitur æquus,
 Scriptaque cum venia qualiacunque leget.
 Da mihi Mæoniden, & tot circumspice calus,
 Ingenium tantis excidet omne malis.
 Denique securus famæ liber ire memento,
 Nec tibi sit lecto displicuisse pudor.
 Non ita se nobis præbet fortuna secundam,
 Ut tibi sit ratio laudis habenda tuæ.
 Donec eram sospes, tituli tangebar amore,
 Quærendique mihi nominis ardor erat.
 Carmina nunc simulo, studiumque quod obfuit, odi,
 Sit satis ingenio sic fuga parva meo.
 I tamen, & pro metu, cui licet, aspice Romam,
 Dii facerent, posses non meus esse liber.
 Nec te, quod venias magnam peregrinus in urbem
 Ignotum populo posse venire puta.
 Ut titulo careas, ipso noscere colore,
 Dissimulare velis, te licet esse meum.
 Clam tamen intrato, nec te mea carmina lædant
 Non sunt, ut quondam plena favoris erant.
 Si quis erit, qui te quod sis meus, esse legendum
 Non patet, è gremio reiiciatque suo.
 Inspice dic titulum: non sum præceptor amoris,
 Quas meruit pœnas, jam dedit illud opus.
 Forsitan expectes an in alta palatia missum
 Scandere te jubeam, Cæsareamque domum.
 Ignoscant angusta mihi loca, Diique locorum,
 Venit in hoc illa fulmen ab arce caput.
 Esse quidem meminî mitissima sedibus illis
 Numina, sed timeo, qui nocuere, Deos,
 Terretur minimo pennæ stridore columba
 Unguibus accipiter faucia facta tuis.
 Non procul à stabulis audet discedere, siqua
 Excutta est avidi dentibus agna lupi.

Vi-

Vitaret cælum Phaethon, si viveret, & quos
 Optavit stulte, tangere nollet equos.
 Me quoque, quæ sensi, fateor Jovis arma timere.
 Me reor infesto, cum tonat, igne peri.
 Quicumque Argolica de classe Capharea fugit,
 Semper ab Euboicis vela retorquet aquis.
 Et mea cymba femel vassa percussa procella,
 Illum, quo læsa est, horret adire locum.
 Ergo cave liber, & timida circumspice mente,
 Et satis à media sit tibi plebe legi.
 Dum petit infamis nimium sublimia pennis
 Icarus, Icarias nomine fecit aquas.
 Difficile est tamen hic remis utaris, an aura
 Dicere, consilium resque locusque dabunt.
 Si poteris vacuo tradi, si cuncta videbis
 Mitta, si vires fregit ira suas.
 Si quis erit, qui te dubitantem, & adire timentem
 Tradat, & ante raris pauca loquatur adi.
 Luce bona, Dominoque tuo felicior ipso,
 Pervenias illuc, & mala nostra leves.
 Namque ea vel nemo, vel qui mihi vulnera fecit,
 Solus Achilleo tollere more poterit.
 Tantum ne noccas, dum vis prodesse videto:
 Nam spes est animi nostra timore minor.
 Quæque quiescebat, ne mota recesserat, ira,
 Et pœnæ tu sis altera causa, cave.
 Cum tamen in nostrum fueris penetrare receptus,
 Contingerisque tuam semina curva domum
 Abiciēs illic positos ex ordine fratres,
 Quos studium cunctos evigilavit idem.
 Cætera turba palam titulos ostendit apertos,
 Et sua detecta nomina fronte gerit.
 Tres procul obscura latitantes parte videbis,
 Hi quoque, quod nemo nescit, amare docent.
 Hos tu vel fugias, vel si satis oris habebis,
 Oedipodas facito, Telegonasque voces.
 Deque tribus moneo, siqua est tibi cura parentis,
 Ne quenquam, quamvis ipse docebit, ames.
 Sunt

Sunt quoque mutatæ ter quinque volumina formæ,
 Nuper ab exequiis carmina rapta meis.
 His mando dicas, inter mutata referri
 Fortunæ vultum corpora posse meæ.
 Nanque ea dissimilis subito est effecta priori:
 Flendaque nunc, aliquo tempore læta fuit.
 Plura quidem mandare tibi si quæris, habebam,
 Sed vereor tardæ causa fuisse moræ.
 Et si quæ subeunt, tecum liber omnia ferres,
 Sarcina laturo magna futurus eras.
 Longa via est, propera: nobis habitabitur orbis
 Ultimus, à terra terra remota mea.

ELEGIA II.

ARGUMENTUM.

In exilium proficiscens Poeta, jubente Augusto, deprehensusque in medio mari, fluctibusque pene obrutus, Deos precatur, ut ipsi saltem ignorent, nec cum Cæsare ipsum funditus perdant. Probatque multis exemplis posse eos id facere. Describit deinde tempestatem: Tum Deos precatur, ut se incolumen ad Tomitas perducant.

Dilimar, & cæli [quid non nisi vota supersunt?] Solvere quassatæ parcite membra ratis.
 Neve, precor, magnæ subscribite Cæsaris iræ,
 Sæpe premente Deo fert Deus alter opem.
 Fulciber in Trojam, pro Troja stabat Apollo,
 Aequa Venus Teucris, Pallas iniqua fuit.
 Dilerat Aeneam proprior Saturnia Turno,
 Ille tamen Veneris numine tutus erat.
 Nepe feroræ cautum petit Neptunus Ulysses,
 Eripuit patuo sæpe Minerva suo.
 Et nobis aliquod, quanvis distamus ab illis,
 Quis vetat irato numen adesse Deo?

Verba miser frustra non proficientia perdo;
 Ipsa graves persurgunt ora loquentis aquae.
 Terribilique Notus iactat mea verba, precesque;
 Ad quos mittuntur non finit ire Deos.
 Ergo iidem venti, ne causa laedar in una,
 Velaque nescio quo, votaue nostra ferunt.
 Me miserum, quanti montes voluuntur aquarum,
 Jam jam tacturos sidera summa putes.
 Quante diducto subsidunt æquore valles,
 Jam jam tacturas Tartara nigra putes.
 Quocumque aspicio, nihil est nisi pontus, & æther;
 Fluctibus hic tumidus, nubibus ille minax.
 Inter utrumque fremunt immmani murmure venti,
 Nescit cui Domino pareat unda maris.
 Nam modo purpureo vires capit Eurus ab ortu,
 Nunc Zephirus sero vespere missus adest.
 Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab Arcto,
 Nunc notus adversa praelia fronte gerit.
 Rector in incerto est, nec quid fugiatve, petatve,
 Invenit, ambiguus ars stupet ipsa malis.
 Scilicet occidimus, nec spes est ulla salutis,
 Dumque loquor, vultus obruit unda meos.
 Opprimit hanc animam fluctus, frustraue precantem
 Ore necaturas accipiemus aquas.
 At pia nil aliud, quam me dolet exule coniux,
 Hoc munus nostri scitque, gemitque mali.
 Nescit in immenso iactari corpora ponto,
 Nescit agi ventis, nescit adesse necem.
 O bene quod non sum mecum conscendere passus,
 Ne mihi mors misero bis patienda foret.
 At nunc ut peream: quoniam caret illa periculo,
 Dimidia certe parte superstes ero.
 Hei mihi, quam celeri micuerunt nubila flammæ,
 Quantus ab ætherio personat axe fragor.
 Nec levius laterum tabulæ feriuntur ab undis,
 Quam grave balistæ mœnia pulsant onus.
 Qui venit hic fluctus, fluctus supereminet omnes;
 Posterior nono est, undecimoque prior.

Nec lethum timeo, genus est miserabile lethi:
 Demite naufragium, mors mihi munus erit.
 Est aliquid, fatoque suo, ferroque cadentem
 In solida moriens ponere corpus humo.
 Et mandare suis aliqua, & sperare sepulcrum,
 Et non æquoreis piscibus esse cibum.
 Fingite me dignum tali nece, non ego solus
 Huc vehor: immeritos cur mea pœna trahit?
 Proh superi, viridesque Dei: quibus æquora curæ
 Utraque jam vestras sistite turba minas.
 Quamque dedit vitam mitissima Cæsaris ira,
 Hanc finite infelix in loca iusta feram.
 Si quam promervi pœnam, me perdere vultis?
 Culpa mea est ipso iudice morte minor.
 Mittere me Stygias si jam voluisset ad undas
 Cæsar, in hoc vestra non eguisset ope.
 Est illi nostri non invidiosa cruoris
 Copia, quodque dedit, cum volet, ipse feret:
 Vos modo, quos certe nullo, fronte, crimine læsi,
 Contenti nostris jam, precor, esse malis.
 Nec tamen, ut cuncti miserum servare velitis,
 Quod periit, salvum jam caput esse potest.
 Ut mare subsidat, ventisque ferentibus utar,
 Ut mihi pareatis, non minus exul ero.
 Non ego divitias avidus sine fine parandi
 Latum mutandis mercibus æquor aro.
 Non peto, quas quondam petii studiosus, Athenas,
 Oppida non Asiæ, non loca visa prius.
 Non ut Alexandri claram delatus in urbem
 Delicias videam Nile iocose tuas;
 Quod facile est, opto ventos (quis credere posset?)
 Sarmatis est tellus, quam mea vota petunt.
 Obligor ut tangam lævi feralitiora Ponti,
 Quodque sit à patria jam fuga tarda queror.
 Nescio quod videam positos ut in orbe Tomitas,
 Exilii facio per mea vota viam.
 Seume diligitis, tantos compescite fluctus,
 Pronaque sint nostræ numina vestra rati

Seu magis odistis, iustæ me advertite terræ:
 Supplicii pars est in regione mori.
 Ferte (quid hic facio?) rapidi mea corpora venti,
 Ausonios fines cur mea vela vident?
 Noluit hoc Cæsar: quid, quem fugat ille, tenetis?
 Aspiciat vultus Pontica terra meos.
 Et jubet, & mervi: nec quæ damnaverit ille
 Crimina, defendi falsæ piumve puto.
 Si tamen aëta Deos nunquam mortalia fallunt,
 A culpa facinus scitis abesse mea.
 Immo ita si scitis, si me meus abstulit error,
 Stultaque mens nobis, non scelera sunt.
 Quod [licet è miminis] domui si favimus illi,
 Sint satis Auguli publica iussa mihi.
 Hoc duce si dixi felicia secula, proque
 Cæsare thura pius, Cæsaribusque dedi.
 Si fuit hic animus nobis, ita parcite divi:
 Sin minus, alta cadens obruat unda caput.
 Fallor? an incipiunt gravidæ evanescere nubes?
 Victaque mutati frangitur unda maris?
 Non casus, sed vos sub conditione vocati,
 Fallere quos non est, hanc mihi fertis opem.

ELEGIA III.

ARGUMENTUM.

Miserabiliter exponit Poeta consternationem illam,
 qua affectus est, posteaquam iussit eum Cæsar in
 exsilium abire: quidque ea nocte etiam egerit, quæ
 fuit illi in Urbe novissima, declarat. Miserabiliter
 deinde uxoris, & domesticorum lacrymas describit.
 Se se dicit tandem mari conceditur; tantamque
 in Jonio mari tempestatem coortam, ut ipsi eti-
 am nautæ salutem suam desperaverint.

Cum subit illius tristissima noctis imago,
 Quæ mihi supremum tempus in urbe fuit.

Cum

Cum repeto noctem, qua tot mihi chara reliqui,
 Labitur ex oculis tunc quoque gutta meis.
 Jam prope lux aderat, qua me discedere Cæsar
 Fimbis extremæ iusserat Ausoniæ,
 Nec spatium, nec mens fuerat satis apta parandi
 Torpuerant longa pectora nostra mora.
 Non mihi servorum, comites non cura legendi,
 Non aptæ profugo vestis opifve fuit.
 Non aliter stupui, quam qui Jovis ignibus ictus
 Vivit, & est vitæ nescius ipse suæ.
 Ut tamen hanc animi nubem dolor ipse removit,
 Et tandem sensus convalescere mei.
 Alloquor extremum mæstos abiturus amicos,
 Qui modo de multis unus & alter erant.
 Uxor amans flentem flens acrius ipsa tenebat,
 Imbre per indignas usque cadente genas.
 Nata procul Libycis aberat diversa sub oris,
 Nec poterat fati certior esse mei.
 Quocumque aspiceres, luctus gemitusque sonabant,
 Formaque non taciti funeris intus erat.
 Fæmina, virque, meo pueri quoque funere mærent,
 Inque domo lacrymas angulus omnis habet.
 Si licet exemplis in parvis grandibus uti,
 Hæc facies Trojæ, cum caperetur, erat.
 Jamque quiescebant voces hominumque canumque,
 Lunaque nocturnos alta regebat equos.
 Hanc ego suspiciens, & adhuc Capitolia cernens,
 Quæ nostro frustra juncta fuere lari.
 Numina vicinis habitantia sedibus, inquam,
 Jamque oculis nunquam templa videnda meis:
 Dique relinquendi, quos urbs habet alta Quirini,
 Esse salutari tempus in omne mihi.
 Et quanquam sero clypeum post vulnera sumo,
 Attamen hanc odiis exonerate fugam.
 Cælestique viro, quis me deceperit error,
 Licite, pro culpa ne scelus esse putet.
 Ut quod sentitis, pænæ quoque sentiat auctor,
 Placato possim non miser esse Deo.

Hac

Hæc prece adoravi superos ego, pluribus uxor,
 Singultu medios impediende fonos.
 Illa etiam ante lares sparsis prostrata capillis
 Contigit extractos ore tremente focos.
 Multaque in adversos effudit verba penates,
 Pro deplorato non valitura viro.
 Jamque moræ spatium nox præcipitata negabat,
 Versaque ab axe suo Paræus Arctos erat.
 Quid facerem? blando patriæ retinebar amore,
 Ultima sed justæ nox erat illa fugæ.
 Ah quoties aliquo dixi properante, quid urges?
 Vel, quo festinas ire: vel unde, vide.
 Ah quoties certam me sum mentitus habere
 Horam, præpositæ quæ foret apta via.
 Ter limen tetigi, ter sum revocatus, & ipse
 Indulgens animo, pes mihi tardus erat.
 Sæpe vale dicto, rursus sum multa locutus,
 Et quasi discedens oscula summa dedi.
 Sæpe eadem mandata dedi, meque ipse fefelli,
 Respicens oculis pignora chara meis. (quam
 Deniq; quid propero? Scythia est, quo mittimur, in
 Roma relinquenda est, utraque iusta mora est
 Uxor in æternum vivo mihi viva negatur,
 Et domus, & fidæ dulcia membra domus:
 Quosque ego dilexi fraterno more sodales,
 O mihi Theæta pectora juncta fide.
 Dum licet amplectar, nunquam fortasse licebit
 Amplius: in lucro est quæ datur hora mihi.
 Nec mora: sermonis verba imperfecta relinquo,
 Amplectens animo proxima quæque meo.
 Dum loquor, & semus, cælo intidissimus alto
 Stella gravis nobis Lucifer ortus erat?
 Dividor haud aliter quam si mea membra relinquant
 Et pars abrumpi corpore vili meo est.
 Sic doluit Priamus tunc, cum in contraria versu
 Ultiores habuit conditionis equos.
 Tunc vero exoritur clamor, gemitusque meorum
 Et feriunt mæstæ pectora nuda manus.

Tunc

Tunc vero conjux humeris abeuntis inhaerens,
 Miscuit hæc lacrymis tristitia dicta meis.
 Non potes avelli, simul hinc simul ibimus, inquit,
 Te sequar, & conjux exulis exul ero.
 Et mihi facta via est, & me capit ultima tellus,
 Accedam profugæ sarcina parva rati.
 Te jubet à patria discedere Cætaris ira:
 Me pietas, pietas hæc mihi Cæsar erit.
 Talia tentabar, sicut tentaverat ante,
 Vixque dedit victas utilitate manus.
 Egredior, sive illud erat sine funere ferri,
 Squallidus immixtis hirta per ora comis.
 Illa dolore amens tenebris narratur obortis
 Semianimis media procubuisse domo.
 Utque resurrexit sædatis pulvere turpi
 Crinibus, & gelidâ membra levavit humo.
 Se modo, desertos modo deplorasse penates,
 Nomen & adempti sæpe vocastit viri.
 Nec genuisse minus, quam sit natæve, meumve
 Vidisset structos corpus habere rogos.
 Et voluisse mori, morendo ponere sensus,
 Respectuque tamen non petuisse mei.
 Vivat, & absentem (quoniam sic fata tulerunt]
 Vivat, & auxilio sublevet usque suo.
 Tingitur Oceano custos Erymanthidos Uræ,
 Aequoreaque suo fidere turbat aquas.
 Nos tamen Ionium nostra non findimus æquor
 Sponte, sed audaces cogimur esse metu.
 Me miserum, quantis nigrescunt æquora ventis,
 Erutaque ex imis fervet arena fretis.
 Monte nec inferior proræ, puppique recurvæ
 Insilit, & pictos verberat unda Deos.
 Pineæ texta sonant, pulsi stridore rudentes:
 Aggemit & nostris ipsa carina malis.
 Navina confessus gelidum pallore timorem,
 Jam sequitur victus, non regit arte ratem.
 Utque parum validus non proficientia rector
 Cervicis rigidæ fræna remittit equo.

G

Sic

Sic non quod voluit, sed quo rapit impetus undæ,
 Aurigam video vela dedisse rati.
 Quod nisi mutatas emisit Aeolus auras,
 In loca jam nobis non adæunda ferar.
 Nam procul Illyricis læva de parte relictis
 Interdicta mihi cernitur Italia.
 Delinat in vetitas, quæso contendere terras,
 Et mecum magno pareat unda Deo.
 Dum loquor, & cupio pariter, timeoque repelli,
 Increpuit quantis viribus unda latus.
 Parcite cærulei vos saltem numina ponti,
 Infectumque mihi sit satis esse Jovem.
 Vos animam sæve fessam subducite morti,
 Si modo qui perit, non perisse potest.

ELEGIA IV.

ARGUMENTUM.

Amici fidem laudat Poeta, quod etiam in adversis eum numquam deseruerit: quam rem raros admodum ex tam multis fatetur sibi præstitisse. Simul eum hortatur, ut in pristino amore persistat, nec Augustum timeat.

O Mihi post nullos unquam memorande sodales,
 Et cui precipue iouis mea vasa sua est.
 Attonitum qui me [memini, charissime] primus
 Ausus es alloquio sustinuisse tuo.
 Qui mihi consilium vivendi mite dedisti,
 Cum foret in misero pectore mortis amor.
 Scis bene cui dicam positus pro nomine signis:
 Officium nec te fallit, amice, tuum.
 Hæc mihi semper erunt imis infixæ medullis,
 Perpetuusque animæ debitor hujus ero.
 Spiritus hic vacuas prius extenuandus in auras
 Ibit, & in tepido deseret ossa rogo.

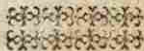
Quam

Quam subeant animo meritum oblivia nostro,
 Et longa pietas excidat ista die.
 Dii tibi sint faciles, & opis nullius egentem
 Fortunam præstent, dissimilemque meæ.
 Si tamen hæc navis vento ferretur amico,
 Ignoraretur forsitan ista fides.
 Thesea Pirithous non tam sensit amicum,
 Si non infernas vivus adisset aquas.
 Ut foret exemplum veri Phocæus amoris,
 Fecerunt furia tristis Oreste tuæ.
 Si non Euryalus Rutulos cecidisset in hostes;
 Hyrtacidæ Nisi gloria nulla foret.
 Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum;
 Tempore sic duro est inspicienda fides.
 Dum juvat, & vultu ridet fortuna sereno,
 Indelibras cuncta sequuntur opes.
 At simul intonuit, fugiunt, nec nocitur ulli,
 Agminibus comitum qui modo cinctus erat.
 Atque hæc exemplis quondam collecta priorum,
 Nunc mihi sunt propriis cognita vera malis.
 Vix duo tresve mihi de tot superestis amici:
 Cætera fortunæ, non mea turba fuit.
 Quo magis o pauci rebus succurite læsis,
 Et date naufragio littora tuta meo.
 Neve metu falso nimium trepidate timentes,
 Hac offendatur ne pietate Deus.
 Sæpe fidem adversis etiam laudavit in armis,
 Inque suis amat hanc Cæsar, in hoste probat.
 Causa mea est melior, quia non contraria fovi
 Arma, sed hanc merui simplicitate fugam.
 Invigiles igitur nostris pro casibus oro,
 Diminui si qua numinis ira potest.
 Scire meos casus si quis desiderat omnes.
 Plusquam quod fieri res finit, ille petit.
 Tot mala sum passus, quot in æthere sidera lucent,
 Parvaque quot siccus corpora pulvis habet.
 Multaque credibili nullius majora, ratamque
 Quamvis acciderint, non habitura fidem.

G 2

Pars

Pars etiam quædam mecum moriatur oportet,
 Meque velim possit dissimulante tegi.
 Si vox in fragilis, pectus mihi firmius esset,
 Pluraque cum linguis pluribus ora forent.
 Non tamen idcirco complecterer omnia verbis,
 Materia vires exuperante meas.
 Pro duce Neritio docti mala nostra poetæ
 Scribite, Neritio nam mala plura tuli.
 Ille brevi spatium multis erravit in annis
 Inter Dulichias Iliacasque domos.
 Nos freta fidenibus totis distantia mensos
 Sors tulit in Geticos Sarmaticosque sinus.
 Ille habuit fidamque manum, sociosque fideles,
 Me profugum comites deserere mei.
 Ille suam lætus patriam, victorque petebat:
 A patria fugio victus & exul ego.
 Nec mihi Dulichium domus est, Ithaceve, Sameve,
 Pæna quibus non est grandis abesse locis.
 Sed quæ de septem totum circumspicit orbem
 Montibus, imperii Roma, Deumque locus,
 Illi corpus rat durum, patientique laborum:
 Invalidæ vires, ingeniumque mihi.
 Ille erat assidue sævis agitatus in armis:
 Assuetus studiis molibus ipse fui.
 Me Deus oppressit nullo mala nostra levante:
 Bellatrix illa diva ferebat opem.
 Cumque minor Jove sit tumidis qui regnat in undis
 Illum Neptuni, me Jovis ira premit.
 Adde quod illius pars maxima facta laborum:
 Ponitur in nostris fabula nulla malis.
 Denique quæstos tetigit tamen ille penates,
 Quæque diu petiit, contigit arva tamen.
 At mihi perpetuo patria tellure carendum est,
 Ni fuerit læsi mollior ira Dei.

ELEGIA V.

ARGUMENTUM.

Uxoris fidem & industriam laudat Poeta: quod cum nonnulli inhiarent ejus opibus, ipsa ingenio, & amicorum præsidio integra omnia servavit. Unde Poeta verecunde tantum pollicetur, eam fore suis carminibus immortalem.

Nec tantum Clario Lide est dilecta poetæ,
 Nec tantum Coe Batis, amata suo.
 Pectoribus quantum tu nostris uxor inhæres,
 Digna minus misero, non meliore viro.
 Te mea supposita est veluti trabe sulca ruina:
 Si quid adhuc ego sum, muneris omne tui est.
 Tu facis ut spoliū non sim, nec nuder ab illis,
 Naufragii tabulas qui petiere mei.
 Utque rapax stimulante fame, cupidusque cruoris
 Incustoditum captat ovile lupus.
 Aut ut edax vultur corpus circumspicit, ecquod
 Sub nuda positum cernere possit humo.
 Sic mea nescio quis rebus male fidus acerbis
 In bona venturus: si paterere, fuit.
 Hunc tua per fortes virtus summovet amicos,
 Nulla quibus reddi gratia digna potest.
 Ergo quam misero, tam vero teste probaris,
 Hic aliquod pondus si modo testis habet.
 Nec probitate tua prior est aut Hectoris uxor;
 Aut comes extincto Laodamia viro.
 Tu si mæonium vatem fortita fuisses,
 Penelopes esset fama secunda tuæ.
 Sive tibi hoc debes, nullo pia facta magistro,
 Cumque nova mores sunt tibi luce dati.
 Famula seu princeps omnes tibi culta per annos
 Te docet exemplum conjugis esse bonæ.

Affimilemque fui longa assuetudine fecit,
 Grandia si parvis affimulare licet.
 Hei mihi non magnas quod habent mea carmina vires,
 Nostraque sunt meritis ora minora tuis.
 Si quid & in nobis vivi fuit ante vigoris,
 Extinctum longis excidit omne malis.
 Prima locum sanctas Heroidas inter haberes,
 Prima bonis animi conspicerere tui.
 Quantumcunque tamen præconia nostra valebunt,
 Carminibus vives tempus in omne meis.

ELEGIA VI.

ARGUMENTUM.

Amicum admonet Poeta, ut gemma faciem suam
 insculptam intuens, ejus exilii recorderetur, de-
 matque illi coronam ex hedera: siquidem hujus-
 modi insignia conveniunt felicibus Poetis. Man-
 dat tamen insculptæ imaginis loco legatur opus
 Metamorphoseon in quindecim libellos digestum
 quos quamvis ipse in exilium proficiscens in
 ignem conjecerit, tamen eosdem pluribus exem-
 plis conscriptos existare intelligit. Postremo sex
 versus mandat conscribi in prima libelli fronte:
 quo lector admonetur, illud opus in emendatum
 subita ejus consternatione circumferri.

SI quis habes nostris similes in imagine vultus,
 Deme meis hederas Bæcchica ferta comis.
 Ista decent lætos felicia signa poetas:

Temporibus non est apta corona meis.
 Hæc tibi dissimulas, sentis tamen optime, dici,
 Indigito qui me ferisque referisque tuo.
 Effigiemque meam salvo complexus in auro,
 Chara relegati, qua potes, ora vides.
 Quæ quoties spectas, fubeat tibi dicere forsân,
 Quam procul à nobis Naso sodalis abest.

Grata

Grata tua est pietas, sed carmina major imago
 Sunt mea quæ mando qualiacunque legas.
 Carmina mutatas hominum dicentia formas,
 Infelix Domini quod fuga rupit opus.
 Hæc ego discedens sicut bene multa meorum
 Ipse mea posui mactus in igne manu.
 Uique cremasse suam fertur sub stipite natum
 Thestias, & melior matre fuisse soror.
 Sic ego non meritis mecum peritura libellos
 Imposui rapidis viscera nostra rogis.
 Vel quod eram Musas, ut crimina nostra, perosus,
 Vel quod adhuc creicens & rude carmen erat.
 Quæ quoniam non sunt penitus sublata, sed extant,
 Pluribus exemplis scripta fuisse reor.
 Nunc precor, ut vivant, & non ignava legentem
 Otia delectent, admoneantque mei.
 Non tamen illa legi poterunt patienter ab ullo,
 Nesciat his summam si quis abesse manum.
 Ablatum mediis opus est incudibus illud,
 Desuit & scriptis ultima lima meis.
 Et veniam pro laude peto, laudatus abunde,
 Non fastiditus si tibi lector ero.
 Hos quoque sex versus in prima fronte libelli,
 Si præponendos esse putabis, habe.
 Orba parente suo quicumque volumina tangis,
 His saltem vestra detur in urbe locus.
 Quoque magis faveas, non hæc sunt edita ab illo,
 Sed quasi de Domini funere rapta sui.
 Quicquid in his igitur vitii rude carmen habebit,
 Emendaturus, si licuisset, erat.

ELEGIA VII.

ARGUMENTUM.

Queritur Poeta eum, quocum diu familiariter vi-
 xerat, subita Poetæ consternatione, & exilii
 ruina fidem mutasse. Mox tamen illum admo-
 net, ut in fide permaneat, quo ejus officium
 laudare queat.

G 4

In

IN caput alta suum labentur ab æquore retro
 Flumina, convertis solque recurret equis.
 Terra feret stellas, cælum findetur aratro,
 Unda dabit flammam, & dabit ignis aquas.
 Omnia naturæ præpostera legibus ibunt,
 Parsque suum mundi nulla tenebit iter.
 Omnia jam fient, fieri quæ posse negabam,
 Et nihil est, de quo non sit habenda fides.
 Hæc ego vaticinior, quia sum deceptus ab illo,
 Latorum misero quem mihi rebar opem.
 Tantane te fallax cepere obliviam nostri?
 Assistumque fuit tantus adire timor?
 Ut neque respiceres, nec solarere jacentem
 Dure, nec exequias prosequerere meas?
 Illud amicitiae sanctum & venerabile nomen
 Nunc tibi pro vili, sub pedibusque jacet?
 Quid fuit, ingenti prostratum mole sodalem
 Visere? & alloqui partem levare tui?
 Inque meos si non lacrymas dimittere casus,
 Pauca tamen ficto verba dolore loqui?
 Idque, quod ignoti faciunt, vale dicere saltem?
 Et vocem populi, publicaque ora sequi?
 Denique lugubres vultus, numquamque videndos
 Cernere supremo dum licuitque die?
 Dicendumque semel toto non amplius ævo
 Accipere, & parili reddere voce, vale?
 At fecere alii nullo mihi fœdere juncti,
 Et lacrymas animi signa dedere sui.
 Quid, nisi convictu causisque valentibus essem,
 Temporis & longi junctus amore tibi?
 Quid, nisi tot lusus, & tot mea seria nosse?
 Tot nossem lusus, seriaque ipse tua?
 Quid si duntaxat Romæ mihi cognitus esses?
 Aditus toties in genus omne joci?
 Cunctane in æquoreos abierunt irrita ventos?
 Cunctane Læthæis mersa feruntur aquis?
 Non ego te genitum placida reor urbe Quirini,
 Urbe, meo quæ jam non adeunda pede est.

Sed

Sed scopulis Ponti, quos hæc habet ora finistri,
 Inque feris Scythiæ, Sarmaticisque jugis.
 Et tua sunt silicis circum præcordia venæ,
 Et rigidum ferri semina pectus habet.
 Quæque tibi quondam tenero ducenda palato
 Plena dedit nutrix ubera, tigris erat
 Aut matris nostræ minus, quam non aliena putasses,
 Duritiæque mihi non agerere reus.
 Sed quoniam accedunt fatalibus hæc quoque damnis,
 Ut careant numeris tempora prima suis.
 Edice peccati ne sim memor hujus, & illo
 Officium laudem, quo queror, ore tuum.

ELEGIA VIII.

ARGUMENTUM.

Queritur Poeta, vulgum sequi fortunam, & secundis tantum rebus adesse amico, at in adversis eum desinere: quod quidem re sibi cognitum fuisse docet. Siquidem antequam relegaretur ab Augusto, multos habuit amicos: at postquam subita ruina corruit, neminem invenit, in cujus præsidio acquiesceret, quum multis per Cæsaris modestiam id præstare licuisset: quandoquidem ab eo hostilis erga amicum amor etiam probebatur. Amico tandem gratulatur, quod studio & doctrina magnam sibi laudem paraverit, gravioribus disciplinis intentus: cum ipse ob lasciviorum Miuam gravem in se calamitatem derivavit.

Detur inoffensæ vitæ tibi tangere metam,
 Qui legis hoc nobis non inimicus opus.
 Atque utinam possent pro te mea vota valere,
 Quæ pro me duos non tetigere Deos.
 Donec eris felix, multos numerabis amicos:
 Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Aspicias ut veniant ad candida tecta columba,
 Accipiat nullas fordida turris aves?
 Horrea formicæ tendunt ad inania nunquam:
 Nullus ad amiffas ibit amicis opes.
 Utque comes radios per Solis euntibus umbra est,
 Cum latet hic pressus nubibus, illa fugit.
 Mobile sic sequitur fortunæ lumina vulgus,
 Quæ simul inducta nube teguntur, abit.
 Hæc precor ut semper possint tibi falsa videri:
 Sunt tamen eventu vera fatenda meo.
 Dum stetimus, turbæ quantum satis esset habebas
 Nota quidem, sed non ambitiosa domus.
 At simul impulsæ est, omnes timere ruinam,
 Cautaque communi terga dedere fugæ.
 Sæva nec admiror metuunt si fulmina, quorum
 Ignibus affari proxima quæque solent.
 Sed tamen in duris remanentem rebus amicum
 Quilibet inviso Cæsar in hoste probat.
 Nec solet irasci [nec enim moderatior alter]
 Cum quis in adversis, si quid amavit, amet.
 De comite Argolico postquam cognovit Orestem,
 Narratur Piladen ipse probasse Thoas.
 Quæ fuit Actoride cum magno semper Achille,
 Laudari solita est Hæctoris ore fides.
 Quod pius ad manes Theseus comes iret amico,
 Tartareum dicunt indoluisse Deum.
 Euryali Nisique fide tibi Tuano relata,
 Credibile est lacrymis immaduisse genas.
 Est etiam in miseris pietas, & in hoste probatur,
 Hei mihi, quam paucos hæc mea dicta movent.
 Hic status, hæc rerum nunc est fortuna mearum,
 Debeat ut lacrymis nullus adesse modus.
 At mea sunt proprio quamvis mestissimæ, asinus
 Pectora, pro sensu facta serena tuo.
 Hoc mihi venturum jam tum charissime vidi,
 Ferret adhuc istam cum minus cura ratem.
 Sive aliquid morum, seu vitæ labe carentis
 Est pretium, nemo plus habendus erit.

Sive.

Sive per ingenuas aliquis caput extulit artes,
 Quælibet eloquio fit bona causa tuo.
 His ego commotus dixi tibi protinus ipse,
 Scena manet dotes grandis, amice, tuas.
 Hoc mihi non ovium fibræ, tonitruive sinistri;
 Linguave fervatæ pennave dixit avis.
 Angurium, ratio, & tunc conjectura futuri,
 Hæc divinavi, notitiamque tuli.
 Et quoniam vera est, tota tibi mente, mihi que
 Gratulor ingenium non latuisse tuum.
 At nostrum tenebris utinam latuisset in imis!
 Expediit studiis lumen abesse meis.
 Utque tibi profunt artes facunde severæ,
 Dissimiles illis sic nocuere mihi.
 Vita tamen tibi nota mea est, scis artibus illis
 Auctoris mores abstinuiffe sui.
 Scis vetus hoc juveni lusum mihi carmen, & istos
 Ut non laudandos, sic tamen esse jocos.
 Ergo ut defendi nullo mea posse colore,
 Sic excusari crimina posse puto.
 Qua potes, excusa, nec amici defere causam:
 Quo pede cæpisti, sic bene semper eas.

ELEGIA IX.

ARGUMENTUM.

Laudat navim Ovidius, quam in sinu Corinthiaco accepit: & quum altera navis diu eundem cursum tenuisset, quem navis Poetæ; quumque postea ex Samothracia solverent, utriusque navigationem, & loca describit. Opiat deinde, ut incolamis Tomum navis eum perferat, quod si contigerit, Minervæ se agnam immolaturum pollicetur. Postremo Castorem, & Pollucem precatur, ut utrique navi adfint.

Est mihi, sitque, precor, flavæ tutela Minervæ
 Navis, & à pietæ casside nomen habet.

G 6

Sive

Sive opus est velis, minimam bene currit ad auram:
 Sive opus est remo, remige carpit iter.
 Nec comites voluceri contenta est vincere cursu,
 Occupat egressas quamlibet ante rates.
 Et patitur fluctus, fertque a silientia longe
 Aequora nec sævis victa madescit aquis.
 Illa Corinthiacis primum mihi cognita Cenchris
 Fida manet trepidæ duxque comæque fugæ.
 Perque tot eventus; & iniquis concita ventis
 Aequora, Palladio numine tuta fuit.
 Nunc quoque tuta precor vasti fecet ossia ponti:
 Qualque petit, Getici litoris intret aquas.
 Quæ simul Acoliæ mare me deduxit in Helles;
 Et longum tenui limite fecit iter.
 Fleximus in lævum cursus, & ab Actoris urbe
 Venimus in portus Imbria terra tuos.
 Inde levi vento Zerinthia littora nacta
 Threiciam tetigit fessa carina Samon.
 Salus ab hac terra brevis est Tentyra petenti:
 Hac domum tenuis est illa secuta iuven.
 Nam mihi Bistonios placuit pede carpere campos,
 Hellepontiacas illa reliquit aquas.
 Dardaniæque petit auctoris nomen habentem,
 Et te ruricola Lampface tuta Deo.
 Quaque per angustas male vectæ virginis undas
 Sciton Abydena separat urbe fretum.
 Hincque Propontiacis hærentem Cyzicon oris,
 Cyzicon Aemoniæ nobile gentis opus.
 Quaque tenent ponti Byzantia littora fauces,
 Hic locus est gemini janua vasa maris.
 Hæc precor, evincat, propullaque fortibus Austri
 Transeat instabiles itrenua Cyaneas.
 Thynniachosque sinus, & ab his per Apollinis urbem
 Vecta sub Anchiali mœnia findat iter.
 Inde Mesembriacos portus, & Odeson, & arces
 Prætereat dictas nomine Bacche tuo.
 Et quos Alcathoes memorant à mœnibus ortos
 Sedibus his profugos constituisse lares.

A qui-

Argibus adveniat Milesida sospes ad urbem:
 Offensi quo me compulit ira Dei.
 Hæc si contigerint, meritæ cadet agna Minervæ,
 Non facit ad nostras hostia major opes.
 Vos quoque Tyndaridæ, quos hæc colit insula fratres
 Mite, precor, duplici numen adeste rati.
 Altera nanque parat Symplegadas ire per altas,
 Scindere Bistonias altera puppis aquas.
 Vos facite ut ventos, loca cum diversa petamus,
 Illa suos habeat, nec minus ista suos.

ELEGIA X.

ARGUMENTUM.

Excusat se Ovidius, si quid forte in ejus carmine
 incultum fuerit & minus elegans: culpamque
 hujus rei omnem rejicit in tempestatem & flu-
 ctus, quibus obtrementibus se hæc scripsisse nar-
 rat.

Littera quæcumque est toto tibi lecta libello,
 Est mihi sollicitæ tempore facta vice.
 Aut hæc me gelido tremorem cum mense Decembri,
 Scribentem mediis Adria vidit aquis.
 Aut postquam bimarem cursu superavimus Isthmon,
 Alteraque est nostræ sancta carina fugæ.
 Quod facerem ventus inter fera murmura ponti,
 Cycladas Aegæas obstruissè puto.
 Ipse ego nunc miror tantis animumque marisque
 Fluctibus ingenium non cecidisse meum.
 Seu stupor hæc studio, sive est insania nomen,
 Omnis ab hac cura mens relevata mea est.
 Sæpe ego nimbosus dubius jactabar ab Hædis,
 Sæpe minax Steropes sidere pontus erat.
 Fuscabatque diem custos Erimanthidos urse,
 Aut Hyadas sævis lauxerat Auster aquis.

Sæpe

Sæpe maris pars intus erat, tamen ipse trementi
 Carmina ducebam qualiacunque manu.
 Nunc quoque contenti strident Aquilone rudentes;
 Inque modum tumuli concava surgit aqua.
 Ipse gubernator tollens ad sideras palmas,
 Exposcit votis, immemor artis operam.
 Quocunque aspexi, nihil est nisi mortis imago,
 Quam dubia timeo mente, timensque precor.
 Contingam portum, portu terrebor ab ipso,
 Plus habet infesta terra timoris aqua.
 Nam simul insidiis hominum pelagique laboro,
 Et faciunt geminos ensis & unda metus.
 Ille meo vereor ne speret sanguine predam:
 Hæc titulum nostræ mortis habere velit.
 Barbara pars læva est avidæ substructa rapinæ,
 Quam cruor & cædes, bellaque semper habent.
 Cumque sit hybernis agitata fluctibus æquor,
 Pectora sunt ipso turbidiora mari.
 Quo magis his debes ignoscere candide lector,
 Si spe sint, ut sunt inferiora tua.
 Non hæc in nostris, ut quondam, scribimus hortis.
 Nec consuevit meum lectule corpus habes.
 Jactor in indomito brumali luce profundo,
 Ipsaque caruleis charta feritur aquis.
 Improba pugnat hyems, indignaturque quod ausim
 Scribere, se rigidas incutiente minas.
 Vincat hyems hominem: sed eodem tempore, quæso,
 Ipse modum statuam carminis, illa sui.

DIRECTION GENERAL

*****

*****

*****

****

***

**

*

PUBLII OVIDII NASONIS

TRISTIUM

LIBER SECUNDUS.

AD AUGUSTUM CÆSAREM

ARGUMENTUM.

Precatur Augustum Ovidius, ut si non reditum velit, mitius tamen ac tutius exsilium concedat. Dicitque se tentare, si forte carmina, quæ illi antea nocuere, nunc possint salutem reddere: quemadmodum Aëchillis hasta, quæ Telephum & vulneravit, & sanavit. Longo igitur & artificioso carmine conatur Cæsarem placare, ostendens se multa de eo scripsisse. Enumeratque Poetas alios quamplurimos, qui nunquam ulla clade affecti sunt, quamvis mordacia aut turpia poemata ediderint.

Quid mihi vobiscum est, infelix cura libelli,
 Ingenio perii qui miser ipse meo.
 Cur modo damnatas repeto mea carmina, Musas?
 An semel est pœnam commoverisse parum?
 Carmina fecerunt ut me cognoscere vellent
 Omne non fausto sœmina virque meo.
 Carmina fecerunt ut me moreisque notaret
 Jampridem invisâ Cæsar ab arte meos.
 Deme mihi studium, vitæ quoque crimina demes:
 Acceptum refero veribus esse nocens.
 Hoc pretium vitæ, vigilatorumque laborum
 Cepimus, ingenio est pœna reperta meo.
 Si sciperem, doctas odissem jure sorores,
 Numina cultori perniciosâ suo.
 At nunc tanta meo comes est infania morbo,
 Saxa memor refero rursus ad ista pedem.

Sæpe maris pars intus erat, tamen ipse trementi
 Carmina ducebam qualiacunque manu.
 Nunc quoque contenti strident Aquilone rudentes;
 Inque modum tumuli concava surgit aqua.
 Ipse gubernator tollens ad sideras palmas,
 Exposcit votis, immemor artis operam.
 Quocunque aspexi, nihil est nisi mortis imago,
 Quam dubia timeo mente, timensque precor.
 Contingam portum, portu terrebor ab ipso,
 Plus habet infesta terra timoris aqua.
 Nam simul insidiis hominum pelagique laboro,
 Et faciunt geminos ensis & unda metus.
 Ille meo vereor ne speret sanguine predam:
 Hæc titulum nostræ mortis habere velit.
 Barbara pars læva est avidæ substructa rapinæ;
 Quam cruor & cædes, bellaque semper habent.
 Cumque sit hybernis agitata fluctibus æquor,
 Pectora sunt ipso turbidiora mari.
 Quo magis his debes ignoscere candide lector,
 Si spe sint, ut sunt inferiora tua.
 Non hæc in nostris, ut quondam, scribimus hortis.
 Nec consuevit meum lectule corpus habes.
 Jactor in indomito brumali luce profundo,
 Ipsaque caruleis charta feritur aquis.
 Improba pugnat hyems, indignaturque quod ausim
 Scribere, se rigidas incutiente minas.
 Vincat hyems hominem: sed eodem tempore, quæso,
 Ipse modum statuam carminis, illa sui.

DIRECTION GENERAL

*****

*****

*****

****

***

**

*

PUBLII OVIDII NASONIS

TRISTIUM

LIBER SECUNDUS.

AD AUGUSTUM CÆSAREM

ARGUMENTUM.

Precatur Augustum Ovidius, ut si non reditum velit, mitius tamen ac tutius exsilium concedat. Dicitque se tentare, si forte carmina, quæ illi antea nocuere, nunc possint salutem reddere: quemadmodum Aëchillis hasta, quæ Telephum & vulneravit, & sanavit. Longo igitur & artificioso carmine conatur Cæsarem placare, ostendens se multa de eo scripsisse. Enumeratque Poetas alios quamplurimos, qui nunquam ulla clade affecti sunt, quamvis mordacia aut turpia poemata ediderint.

Quid mihi vobiscum est, infelix cura libelli,
 Ingenio perii qui miser ipse meo.
 Cur modo damnatas repeto mea carmina, Musas?
 An semel est pœnam commoverisse parum?
 Carmina fecerunt ut me cognoscere vellent
 Omne non fausto sœmina virque meo.
 Carmina fecerunt ut me moreisque notaret
 Jampridem invisâ Cæsar ab arte meos.
 Deme mihi studium, vitæ quoque crimina demes:
 Acceptum refero veribus esse nocens.
 Hoc pretium vitæ, vigilatorumque laborum
 Cepimus, ingenio est pœna reperta meo.
 Si sciperem, doctas odissem jure sorores,
 Numina cultori perniciosâ suo.
 At nunc tanta meo comes est infania morbo,
 Saxa memor refero rursus ad icta pedem.

Neve quibus scribam possis dubitare, libellus
 Quatuor hos versus è tribus unus habet.
 Este procul vitæ tenues, insigne pudoris,
 Quæque tegis medios insilita longa pedes,
 Nil, nisi legitimum, concessaque furta canemus:
 Inque meo nullum carmine crimen erit.
 Ecquid ab hac omnes rigidas summovimus arte,
 Quas stola contingi, vittaque sumpta vetat?
 At matrona potest alienis artibus uti,
 Quodque trahat, quamvis non doceatur habet.
 Nil igitur matrona legat, quæ carmine ab-omni
 Ad delinquendum doctor esse potest.
 Quodcumque attigerit [si qua est studiosa sinistri]
 Ad vitium mores instruet inde suos.
 Sumperit annales [nihil est hirsutius illis]
 Facta sit unde parens Ilia, nempe leget.
 Sumperit Aeneadum, genitrix ubi prima requiret,
 Aeneadum genitrix unde sit alma Venus.
 Persequar inferius (modo si licet ordine ferri)
 Possè nocere animis carminis omne genus.
 Non tamen idcirco crimen liber omnis habebit:
 Nil prodest, quod non lædere possit idem.
 Igne quid utilius si quis tamen urere testæ
 Comparat, audaces instruit igne manus.
 Eripit interdum, modo dat medicina salutem:
 Quæq; juvet, monstrat, quæque sit herba nocens.
 Et larro, & cautus præcingitur ense viator,
 Ille sed insidias, hic sibi portat opem.
 Discitur innocuas ut agat facundia causas,
 Protegit hæc fontes, immeritosque premit.
 Sic igitur carmen recta si mente legatur.
 Constat nulli posse nocere meum.
 Et tandem vitium quicumque hic concipit, errat,
 Et nimium scriptis arrogat ille meis,
 Ut tamen hoc fatear, ludi quoque semina præbeat
 Nequitia, tolli tota theatra jube,
 Peccandi causam quam multi sæpe dederunt,
 Martia cum durum sternit arena solum.

Tol-

Tollatur Circus; non tuta licentia Circi est:
 Hic sedet ignoto juncta puella viro.
 Cum quædam spatientur in hac, ut amator eodem
 Conveniat, quare porticus ulla patet?
 Quis locus est templis angustior? hæc quoque vitet,
 In culpam si qua est ingeniosa suam.
 Cum steterit Jovis æde; Jovis succurret in æde,
 Quam multas matres fecerit ille Deus.
 Proxima adorantis Junonis templa subibit.
 Pellicibus multis indoluisse Deam.
 Pallade conspecta, natum de crimine virgo
 Sustulerit quare quæret Erichthonium.
 Venerit in templum magni tua numina Martis,
 Stat Venus ultori juncta viro ante fores.
 Isis æde sedens cur hanc Saturnia quæret,
 Egerit Ionio, Bosphorioque mari.
 In Venerem Anchises, in Lunam Latmius heros,
 In Cererem Jason, qui referatur, erit.
 Omnia perverfas possunt corrumpere mentes:
 Stant tamen illa suis omnia tuta locis.
 At procul à scripta solis meretricibus arte
 Summovet ingenuas pagina prima manus.
 Quæcumque erumpit, qua non finit ire sacerdos,
 Protinus hæc vetiti criminis acta rea est.
 Nec tamen est facinus molles evolvere versus;
 Multa licet castæ non facienda legant.
 Sæpe supercilli nudas matrona severi,
 Et Veneris stantes ad genua omne videt.
 Corpora Vestales oculi meretricia cernunt:
 Nec domino pænæ res ea causa fuit.
 At cur in nostra nimia est lascivia Musa?
 Curve meus cuiquam suadet amare liber?
 Nil nisi peccatum, manifesta quoque culpa fatenda est:
 Pænitet ingenii, judicique mei.
 Cur non Argolicis potius quæ concidit armis,
 Vexata est iterum carmine Troja meo.
 Cur tacui Thebas? & mutua vulnera fratrum?
 Et septem portas sub duce quamque suo?

Non

Non mihi materiam bellatrix Roma negabat:
 Et pius est patriæ facta referre labor.
 Denique cum meritis impleveris omnia Cæsar,
 Pars mihi de multis una canenda fuit.
 Utque trahunt oculos radiantia lumina Solis,
 Traxissent animum sic tua facta meum.
 Arguor immerito: tenuis mihi campus aratur,
 Illud erat magnæ fertilitatis opus.
 Non ideo debet pelago se credere, siqua
 Audet in exiguo ludere cymba lacu.
 Forfan & hoc dubitem, numeris levioribus aptus
 Sum satis, in parvos sufficiamque modos.
 At si me jubeas domitos Jovis igne gigantes
 Dicere, conantem debilitabit onus.
 Divitis ingenii est immania Cæsaris acta
 Condere, materia ne superetur opus.
 Et tamen aulus eram, sed detrectare videbar,
 Quodque nefas, damno viribus esse tuis.
 Ad leve rursus opus, juvenilia carmina, veni,
 Et falso movi pectus amore meum.
 Non equidem vellem, sed me mea facta trahebant,
 Inque meas pœnas ingeniosus eram.
 Hæc mihi cur didici? cur me docuere parentes?
 Litteraque est oculos ulla morata meos?
 Hæc tibi me inuisum lascivia fecit, ob artes,
 Quas ratus es vetitos sollicitare toros.
 Sed neque me nuptæ didicerunt facta magistro,
 Quodque parum novit, nemo docere potest.
 Sic ego delicias, & mollia carmina feci,
 Strinxerit ut nomen fabula nulla meum.
 Nec quibusquam est adeo media de plebe maritus,
 Ut dubius vitio sit pater ille meo.
 Crede mihi, distant mores à carmine nostro:
 Vita verecunda est, Musa jocosa mea est.
 Magnaque pars mendax operum est, & facta meorum,
 Plus sibi permisit compositore suo.
 Nec liber indicium est animi, sed honesta voluntas
 Plurima mulcendis auribus apta refert.

Accius

Pœcius esset atrox, conviva Terentius esset,
 Essent pugnaces, qui fera bella canunt.
 Denique composui teneros non solus amores:
 Composito pœnas solus amore dedi.
 Quid nisi cum multo Venerem confundere vino
 Præcepit Lyrici Teja Musa senis?
 Lesbia quid docuit Sappho, nisi amare puellas?
 Tuta tamen Sappho, tutus & ille fuit.
 Nec tibi Battiade nocuit, quod sæpe legenti
 Delicias versu fastus es ipse tuas.
 Fabula incundi nulla est sine amore Menandri,
 Et solet hic pueris virginibusque legi.
 Ilias ipsa quid est, nisi turpis adultera, de qua
 Inter amatorem pugna virumque fuit?
 Quid prius est illic flamma Chryseidos, aut quæ
 Fecerit iratos rapta puella duces?
 Aut quid Odyssea est, nisi fœmina propter amorem,
 Dum vir abest, multis una petita prociis?
 Quid nisi Mæonides Venerem Martemque ligatos
 Narrat in obicæno corpora pressa toro?
 Unde nisi indicio magni sciremus Homeri,
 Hospitis igne duas incaluisse Deas?
 Omne genus scripti gravitate Tragædia vincit:
 Hæc quoque materiam semper amoris habet.
 Nam quid in Hippolyto est, nisi fœvæ flamma novercæ?
 Nobilis est Canace fratris amore sui.
 Quid num Tantalides agitante Cupidine currus
 Pifæam Phrygiis vexit ebumus equis?
 Tingeret ut ferrum natorum sanguine mater,
 Concitus à læso fecit amore dolor.
 Fecit amor subitas volucres cum pellice regem,
 Quæque suum liget nunc quoque mater Ithym.
 Si non Europæi frater sceleratus amasset,
 Averfos solis non legeremus equos.
 Impia nec tragicos tetigisset Scylla cothurnos,
 Ni patrium crinem descuisset amor.
 Qui legis Elefiran, & egentem mentis Orestem,
 Aegisti crimen, Tynaridosque legis.

H

Nara

Nam quid de tetrico referam domitore Chimærae,
 Quem letho fallax hospita pene dedit?
 Quid loquar Hermionen? quid te Schæncia virgo?
 Teque Micenæo Phæbas amata duci?
 Quid Danaen, Danaesque nurum? matremque Lyæi
 Hemonaque? & noctes quæ coiere duas?
 Quid generum Pelia? quid Theſea quidve Pelasgum
 Iliacam tetigit qui rate primus humum?
 Huc Jole, Pyrrhique parens, huc Herculis uxor,
 Huc accedit Hylas, Iliaculque puer,
 Tempore deficiat, tragicos si persequar ignes,
 Vixque meus capiet nomina nuda liber.
 Est & in obscuros deslexa Tragedia risus,
 Multaque præteriti verba pudoris habet.
 Nec nocet auctori, mollem qui fecit Achillem,
 Infregisse suis fortia facta modis.
 Junxit Aristides Milesia crimina secum,
 Pulsus Aristides nec tamen urbe sua est.
 Nec qui descripsit corrumpi semina matrum
 Eubius impuræ conditor historiae.
 Nec qui composuit nuper Sybaritida, fugit.
 Nec qui concubitus non tacuere suos.
 Sunt ea doctorum monumentis mista virorum,
 Muneribusque ducum publica facta patent.
 Neve peregrinis tantum defendar ab armis,
 En Romanus habet multa jocosa liber.
 Utque suo Martem cecinit gravis Ennius ore,
 Ennius ingenio maximus arte rudis.
 Explicat ut causas rapidi Lucretius ignis,
 Causarumque triplex vaticinatur opus.
 Sic sua lascivo cantata est sæpe Catullo
 Fæmina, cui falsum Lesbia nomen erat.
 Nec contentus ea, multos vulgavit amores,
 In quibus ipse suum fassus adulterium est.
 Par fuit exigui, similisque licentia Calvi,
 Detexit variis qui sua facta modis.
 Quid referam Ticide? quid Memmi carmen? apud quos
 Nomen adest rebus, nominibusque pudor.

Cin-

Cinna quoque his comes est, Cinq;ue procatior Anser,
 Et leve Cornifici, parque Catonis opus.
 Et quorum libris modo dissimulata per illos,
 Nomine nunc legitur dicta Metelle tuo.
 Is quoque Phasiacas Argon qui duxit in undas,
 Non potuit Veneris furta tacere suæ.
 Nec minus Hortensii, nec sunt minus improba Servi
 Carmina: quis dubitet nomina tanta sequi?
 Vertit Aristidem Sisenna nec obfuit illi,
 Historiæ turpes inservisse jocos.
 Nec fuit opprobrio celebrasse Lycorida Gallo,
 Sed linguam nimio non tenuisse mero.
 Credere juranti durum putat esse Tibullus,
 Hoc etiam de se, quod neget illa viro.
 Fallere custodem demum docuisse fatetur,
 Sequæ sua miserum nunc ait arte premi.
 Sæpe velut gemmam dominæ signumque probaret,
 Per causam meminit se tetigisse manum.
 Utque refert, digitis sæpe est nutuque locutus,
 Et tacitam mensæ duxit in orbe notam.
 Et quibus è fœccis abeat de corpore livor
 Impresso fieri qui solet ore, docet.
 Denique ab incauto nimium petit ille marito,
 Se quoque uti servet, peccet ut illa minus.
 Scit cui latretur, cum solus obambulat ipse,
 Cui toties clausas extreret ante fores.
 Multaque dat furti talis præcepta, docetque
 Qua nuptæ posset fallere ab arte viros.
 Nec fuit hoc illi fraudi, legiturque Tibullus,
 Et placet, & jam te principe notus erat.
 Invenies eadem blandi præcepta Properti,
 Districtus minima nec tamen ille nota est.
 His ego successi, quoniam præstantia candor
 Nomina vivorum dissimulare jubet.
 Non timui [fateor] ne qua tot jere carinae,
 Naufraga servatis omnibus una foret.
 Sunt aliis scriptæ, quibus alicæ hæduntur, artes:
 Hoc est ad vestros non leve crimen avos.

H 2

Quid

Quid valeant tali, quo possis plurima jactu
 Figere, damnosos effugiatque canes.
 Testera quos habeat numeros distante vocato,
 Mittere quo deceat, quo dare missa modo.
 Discolor ut recto grassaret limite miles,
 Cum medius gemino calculus hoste perit.
 Ut mage velle sequi sciat, & revocare priorem,
 Nec tuto fugiens incomitatus eat.
 Parva sedet ternis instructa tabella lapillis,
 In qua vicisse est continuasse suos.
 Quique alii lusus (neque enim nunc persequar omnes)
 Perdere rem charam tempora nostra solent.
 Ecce canit formas alius, jactuque pilarum:
 Hic artem nandi præcipit, ille trochi.
 Composita est aliis fuscandi cura coloris:
 Hic epulis leges, hospitioque dedit.
 Alter humam de qua singantur procula, monstrat,
 Quæque docet liquido testa sit apta mero.
 Talia luduntur fumoso mense Decembri,
 Quæ jam non ulli composuisse noceat.
 His ego deceptus, non tristia carmina feci,
 Sed tristis nostros pæna secuta jocos.
 Denique non video tot de scribentibus unum,
 Quem sua perdidit Musa: repertus ego.
 Quid si scripsissem mimos obscæna iocantes,
 Qui semper ficti crimen amoris habent?
 In quibus assidue cultus procedit adulter,
 Verbaque dat stulto callida nupta viro.
 Nubilis hic virgo, matronaque, virque, puerque
 Spectat, & ex magna parte senatus adest.
 Non satis incesis temerari vocibus aures:
 Assuescunt oculi multa pudenda pati.
 Cumque sefellit amans aliqua novitate maritum,
 Plauditur, & magno palma favore datur.
 Quodque minus prodest, pæna est lucrosa poetæ,
 Tantaque non parvo crimina prætor emit.
 Inspice ludorum sumptus Auguste tuorum,
 Æmpta tibi magno talia multa leges.

Hæc

Quæque tibi est linguæ facundia, confer in illud,
 Ut doceas votum posse valere meum.
 Quo quisque est major, magis est placabilis iræ:
 Et faciles motus mens generosa capit.
 Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni,
 Pagna suum finem, cum jacet hostis, habet.
 At lupus, & turpes instant morientibus ursi,
 Et quæcunque minor nobilitate fera est.
 Majus apud Trojam forti quid habemus Achille?
 Dardanii lacrymas non tulit ille senis?
 Quæ ducis Aemathii fuerit clementia, Pharos,
 Præclarique docent funeris exequiæ.
 Neve hominum referam flexas ad mitius iras,
 Junonis gener est, qui prius hostis erat.
 Denique non possum nullam sperare salutem,
 Cum non sit pænæ causa cruenta meæ.
 Non mihi quærenti pessundare cuncta petitem
 Cæsareum caput est, quod caput orbis erat.
 Non aliquid dixi, violentaque lingua locuta est:
 Lapsæ sunt nimio verba profana mero.
 Inscia quod crimen viderunt lumina, plector:
 Peccatumque oculos est habuisse meos.
 Non equidem totam possum defendere culpam,
 Sed partem nostri criminis error habet.
 Spes igitur superest, facturum ut molliat ipse
 Mutati pænâ conditione loci.
 Hoc utinam nitidi solis prænunciis ortus
 Afferat admisso Lucifer albus equo.

ELEGIA VI.

ARGUMENTUM.

Hac etiam elegia amici fidem laudat, quam etiam
 antè velit, minime dissimulare posse ostendit:
 cujus consilio si usus fuisset, fatetur se incolu-
 men semper esse potuisse. Demum illum preca-
 tur, ut ei Augustum mitiorem reddat, quo is
 sibi exilii locum mutet: quandoquidem nulli
 sceleri se obnoxium esse sciat.

Fos.

Scilicet ut victus repetit gladiator arenam,
 Et redit in tumidas naufraga puppis aquas.
 Forſitan ut quondam Teuthrantia regna tenenti,
 Sic mihi res eadem vulnus opemque feret.
 Muſaque quæ movit, motam quoque liniet iram,
 Exorant magnos carmina ſæpe Deos.
 Ipſe quoque Aufonias Cæſar matreſque nuruſque
 Carmina turpigeræ dicere juſſit Opi.
 Juſſerat & Phæbo dici, quo tempore ludos
 Fecit, quos ætas aſpicit una ſemel.
 His precor exemplis tua nunc miſiſſime Cæſar
 Fiat ab ingenio mollior ira meo.
 Illa quidem juſta eſt, nec me mirariſſe negabo,
 Non adeo noſtro fugit ab ore pudor.
 Sed niſi peccaſſem, tu quid concedere poſſes?
 Materiam veniæ ſors tibi noſtra dedit.
 Si quoties peccant homines, ſua fulmina mittat
 Jupiter, exiguo tempore inermis erit.
 Nunc ubi detonuit, ſtrepituque exterruit orbem,
 Parum diſcuſſis æra reddit aquis.
 Jure igitur genitorque Deum, rectorque vocatur,
 Jure capax mundus nil Jove majus habet.
 Tu quoque cum patriæ rector dicare, paterque,
 Utere more Dei nomen habentis idem.
 Idque facis, nec te quiſquam moderatius unquam
 Imperii potuit ſrena tenere ſui.
 Tu veniam Partho ſuperato ſæpe dedidi,
 Non conceditur quam tibi victor erat.
 Divitiis etiam multos & honoribus auctos
 Vidi, qui tulerant in caput arma tuum.
 Quæque dies bellum, belli tibi ſuſtulit iram,
 Parſique ſimul templis utraque dona tulit.
 Utque tuus gaudet miles qui vicerit hoſtem,
 Sic cur ſe victum gaudeat, hoſtis habet.
 Cauſa mea eſt melior, quia non contraria dicor
 Arma, nec hoſtiles eſſe ſecutus opes.
 Per mare, per terras, per tertia numina juro,
 Per te præſentem conſpicuumque Deum.

Hunc

Hunc animum faviſſe tibi vir maxime, meque,
 Qua ſola potui, mente fuiſſe tuum.
 Optavi peteres cæleſtia ſidera tarde.
 Parſque fuit turbæ parva precantis idem.
 Et pia thura dedi pro te, cumque omnibus unus
 Ipſe quoque adiuvî publica vota meis.
 Quid referam libros, illos quoque, crimina noſtra,
 Miſſe locis plenos nominis eſſe tui?
 Inſpice majus opus, quod adhuc ſine ſine reliqui,
 In non credendos corpora verſa modos.
 Invenies veſtri præconia nominis illic,
 Invenies animi pignora multa mei.
 Non tua carminibus major ſit gloria, nec quo
 Ut major fiat, crefcere poſſit, habet.
 Fama Jovis ſuperest, tamen hunc ſua facta referri,
 Et ſe materiam carminis eſſe juvat.
 Cumque Gigantei memorantur prælia belli
 Credibile eſt lætum laudibus eſſe ſuis.
 Te celebrant alii, quanto decet ore, tuasque
 Ingenio laudes uberiore canunt.
 Sed tamen ut fuſo taurorum ſanguine centum,
 Sic capitur minimo thuris honore Deus.
 Ah ferus, & nobis nimium crudelior hoſtis,
 Delicias legit qui tibi cunque meas.
 Carmina ne noſtris ſic te venerantia libris,
 Judicio poſſint candidiore legi.
 Eſſe ſed irato quis te mihi poſſet amicus?
 Vix tunc ipſe mihi non inimicus eram.
 Cum cepit quaſſata domus ſubſidere, partes
 In proclinas omne recumbit onus.
 Cunctaque fortuna rimam faciente dehincant:
 Ipſa ſuo quædam pondere tracta ruunt.
 Ergo hominum quaſitum odium mihi carmine, quæque
 Debat, eſt vultus turba ſecuta tuos.
 At meminî, vitamque meam moreſque probabas,
 Illo, quem dederas prætereuntis equo.
 Quod ſi non prodeſt, & honeſti gloria nulla
 Redditur, at nullum crimen adeptus eram.

Nec

Nec male commissa est nobis fortuna reorum,
 Vique decem decies inspicienda viris.
 Res quoque privatas statui sine crimine iudex,
 Deque mea facta est pars quoque victa fide.
 Me miserum potui, si non extrema nocerent,
 Iudicio tutus non semel esse tuo.
 Ultima me perdit, imoque sub aequore naergit
 Incolumen toties una procella ratem
 Nec mihi pars nocuit de gurgite parva, sed omnes
 Pressere hoc factus, Oceanusque caput.
 Cur aliquid vidi? cur noxia lumina feci?
 Cur imprudenti cognita culpa mihi est?
 Inscius Actæon vidit sine veste Dianam,
 Præcia suas canibus non minus ille fuit.
 Scilicet in superis etiam fortuna luenda est:
 Nec veniam læso numine casus habet.
 Illa namque die, qua me malus abstulit error,
 Parva quidem perit, sed sine labe, domus.
 Sic quoque parva tamen, patrio dicatur ut ævo
 Clara, nec ullius nobilitate minor.
 Et neque divitiis, nec paupertate notanda est,
 Vnde sit in neutram conspiciendus eques.
 Sic quoque nostra domus vel censu parva, vel ortu
 Ingenio certe non latet illa meo.
 Quo videar quanvis nimium juveniliter usus,
 Grande tamen toto nomen ab orbe fero.
 Turbaque doctorum Nasonem novit, & audet
 Non fastiditis annumerare viris.
 Corruit hæc igitur Musis accepta sub uno,
 Sed non exiguo crimine lapsa domus.
 Atque ea sic lapsa est, ut surgere, si modo læsi
 Ematurerit Cæsaris ira, queat.
 Cujus in eventu pænæ clementia tanta est,
 Vt fuerit nostro lenior ira metu.
 Vita data est, citraque necem tua consistit ira.
 O princeps parce viribus use tuis.
 Insuper accedunt, te non adimente, paternæ,
 Tanquam vita parum muneris esset, opes.

Nec

Nec mea decreto damnasti facta Senatus,
 Nec mea selecto iudice iussa fuga est.
 Tristibus invecus verbis (ita principe dignum est)
 Vultus es offensas, ut decet, ipse tuas.
 Adde quod edictum quanvis immitte, minaxque
 At tamen in pænæ nomine lenè fuit.
 Quippe relegatus non exul dicor in illo,
 Parcaque fortunæ sunt tibi verba meæ.
 Nulla quidem sana gravior mentisque potentia
 Pæna est, quam tanto displicuisse viro.
 Sed solet interdum fieri placabile numen:
 Nube solet pulsa candidus ire dies.
 Vidi ego pampineis oneratam vitibus ulmum,
 Quæ fuerat sævo fulmine tacta Jovis.
 Ipse licet sperare vetes, sperabimus, æque
 Hoc unum fieri te prohibente potest.
 Spes mihi magna subit, cum te, mitissime princeps,
 Spes mihi, respicio cum mea facta, cadit.
 Et veluti ventis agitantibus æquora, non est
 Aequalis rabies, continuusque furor.
 Sed modo subidunt, intermissique fiescunt,
 Vimque putes illos deposuisse suam.
 Sic abeunt, redeuntque mihi, variantque timores,
 Et spem placandi dantque negantque tui.
 Per superos igitur, qui dant tibi longa, dabuntque
 Tempora, Romanum si modo nomen anant,
 Per patriam, quæ te tata & secunda parente est,
 Cujus & in populo pars ego nuper eram.
 Sic tibi, quem semper factis, animoque mereris,
 Reddatur gratæ debitus urbis honor.
 Livia sic tecum sociales impleat annos,
 Quæ, nisi te, nullo conjuge visa fuit:
 Quæ si non esset, cælebs te vita deceret:
 Nullaque, cui posses esse maritus, erat,
 Sospite sic te sit natus quoque sospes: & olim
 Imperium regat hoc cum seniore senex:
 Efficiantque, tui fidus juvenile nepotes;
 Per tua, perque sui facta parentis eant:

Sic

Sic affueta tuis semper victoria castris
 Nunc quoque se praestet, notaque signa petat:
 Ausoniumque Ducem solitis circumvolet alis:
 Ponat & in nitida laurea ferta coma:
 Per quem bella geris, cujus nunc corpore pugnas;
 Auspicium cui das grande, Deosque tuos:
 Dimidioque tui praefens es, & aspicias Urbem;
 Dimidio procul es, sevaeque bella geris.
 Hic tibi sic redeat superato victor ab hoste;
 Inque coronatis fulgeat altus equis,
 Parce, praecor; fulmenque tuum fera tela reconde;
 Heu nimium misero cognita tela mihi!
 Parce Pater Patriae; nec nominis immemor hujus
 Oim placandi spem mihi tolle tui.
 Non precor, ut redeam; quamvis majora petitis
 Credibile est magnos saepe dedisse Deos.
 M tuis exilium si das, propiusque roganti;
 Pars erit è poena magna levata mea,
 Ultima perpetior mediis projectus in hostes.
 Nec quisquam patria longius exsul abest.
 Solus ad egressus missus septemplex Istri,
 Parthasæ gelido virginis axè premor.
 Iazyges, & Colchi, Metereaue turba, Gotæque;
 Danubii meditis vix prohibentur aquis.
 Cumque alii causa tibi sint graviore fugati,
 Ulterior nulli, quam mihi, terra data est.
 Longius hac nihil est, nisi tantum frigus & hostis;
 Et maris adstricto quæ coit unda gela.
 Hactenus Euxini pars est Romana sinistri;
 Proxima Basteræ, Sauromataeque tenent.
 Hæc est Ausonio sub jure novissima, vixque
 Hæsit in imperii margine terra tui.
 Vnde precor supplex ut nos in tuta releges:
 Ne sit cum patria pax quoque adempta mihi.
 Ne timeam gentes, quas non bene submovet Ister:
 Neve tuus possim civis ab hoste capi.
 Fas prohibet Latio quemquam de sanguine natum
 Cæsaribus salvis barbara vincla pati.

Per-

Perdiderint cum me duo crimina, carmen & error;
 Alterius facti culpa silenda mihi.
 Nam non sum tanti, ut renovem tua vulnera, Cæsar;
 Quem nimio plus est indoluisse semel.
 Altera pars superest; qua turpi crimine tactus
 Arguor obsecani doctor adulterii.
 Fas ergo est aliqua cælestia pectora falli,
 Et sunt notitia multa minora tua?
 Utque Deos, cælumque simul sublime tuenti
 Non vacat exiguis rebus a lesse Jovi.
 Ex te pendentem sic dum circumspicis orbem,
 Effugiunt curas inferlora tuas.
 Scilicet imperii princeps statione relicta
 Imparibus legeres carmina facta modis?
 Non ea te moles Romani nominis urget,
 Inque tuis humeris tam leve fertur onus,
 Lufibus ut possis advertere numen ineptis,
 Excutiasque oculis otia nostra tuis.
 Nunc tibi Pannonia est, nunc Illyris ora domanda,
 Rhetica nunc præbent, Thraciaque arma metum.
 Nunc petit Armenius pacem, nunc porrigit arcus
 Parthus eques, timida captaque signa manu.
 Nunc te prole tua juvenem Germania sentit,
 Bellaque pro magno Cæsare Cæsar habet.
 Denique ut in tanto, quantum non exstitit unquam,
 Corpore pars nulla est, quæ labet imperii.
 Urbs quoque te, & legum lassat tutela tuarum,
 Et morum, similes quos cupis esse tuis.
 Non tibi contingunt, quæ gentibus otia præstas,
 Bellaque cum multis irrequieta geris.
 Miror in hoc igitur tantarum pondere rerum,
 Numquam te nostros evoluisse jocos?
 At si (quod mallet) vacuus fortasse fuisses,
 Nullum legissem crimen in arte mea.
 Illa quidem fateor frontis non esse severæ
 Scripta, nec à tanto principe digna legi.
 Non tamen ideirco legum contraria jussis
 Sunt ea, Romanas erudiuntque nurus.

Neve

Quid valeant tali, quo possis plurima jactu
 Figere, damnosos effugiatque canes.
 Testera quos habeat numeros distante vocato,
 Mittere quo deceat, quo dare missa modo.
 Discolor ut recto grassaret limite miles,
 Cum medius gemino calculus hoste perit.
 Ut mage velle sequi sciat, & revocare priorem,
 Nec tuto fugiens incomitatus eat.
 Parva sedet ternis instructa tabella lapillis,
 In qua vicisse est continuasse suos.
 Quique alii lusus (neque enim nunc persequar omnes)
 Perdere rem charam tempora nostra solent.
 Ecce canit formas alius, jactuque pilarum:
 Hic artem nandi præcipit, ille trochi.
 Composita est aliis fuscandi cura coloris:
 Hic epulis leges, hospitioque dedit.
 Alter humam de qua singantur procula, monstrat,
 Quæque docet liquido testa sit apta mero.
 Talia luduntur fumoso mense Decembri,
 Quæ jam non ulli composuisse noceat.
 His ego deceptus, non tristia carmina feci,
 Sed tristis nostros pæna secuta jocos.
 Denique non video tot de scribentibus unum,
 Quem sua perdidit Musa: repertus ego.
 Quid si scripsissem mimos obscæna iocantes,
 Qui semper ficti crimen amoris habent?
 In quibus assidue cultus procedit adulter,
 Verbaque dat stulto callida nupta viro.
 Nubilis hic virgo, matronaque, virque, puerque
 Spectat, & ex magna parte senatus adest.
 Non satis incesis temerari vocibus aures:
 Assuescunt oculi multa pudenda pati.
 Cumque sefellit amans aliqua novitate maritum,
 Plauditur, & magno palma favore datur.
 Quodque minus prodest, pæna est lucrosa poetæ,
 Tantaque non parvo crimina prætor emit.
 Inspice ludorum sumptus Auguste tuorum,
 Æmpta tibi magno talia multa leges.

Hæc

Quæque tibi est linguæ facundia, confer in illud,
 Ut doceas votum posse valere meum.
 Quo quisque est major, magis est placabilis iræ:
 Et faciles motus mens generosa capit.
 Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni,
 Pagna suum finem, cum jacet hostis, habet.
 At lupus, & turpes instant morientibus urfi,
 Et quæcunque minor nobilitate fera est.
 Majus apud Trojam forti quid habemus Achille?
 Dardanii lacrymas non tulit ille senis?
 Quæ ducis Aemathii fuerit clementia, Pharos,
 Præclarique docent funeris exequiæ.
 Neve hominum referam flexas ad mitius iras,
 Junonis gener est, qui prius hostis erat.
 Denique non possum nullam sperare salutem,
 Cum non sit pænæ causa cruenta meæ.
 Non mihi quærenti pessundare cuncta petitem
 Cæsareum caput est, quod caput orbis erat.
 Non aliquid dixi, violentaque lingua locuta est:
 Lapsæ sunt nimio verba profana mero.
 Inscia quod crimen viderunt lumina, plector:
 Peccatumque oculos est habuisse meos.
 Non equidem totam possum defendere culpam,
 Sed partem nostri criminis error habet.
 Spes igitur superest, facturum ut molliat ipse
 Mutati pænâ conditione loci.
 Hoc utinam nitidi solis prænunciis ortus
 Afferat admisso Lucifer albus equo.

ELEGIA VI.

ARGUMENTUM.

Hac etiam elegia amici fidem laudat, quam etiam
 antè velit, minime dissimulare posse ostendit:
 cujus consilio si usus fuisset, fatetur se incolu-
 men semper esse potuisse. Demum illum preca-
 tur, ut ei Augustum mitiorem reddat, quo is
 sibi exilii locum mutet: quandoquidem nulli
 sceleri se obnoxium esse sciat.

Fos.

Hæc ubi sum furtim lingua titubante locutus,
 Qui mihi monstraret, vix fuit unus, iter.
 Dii tibi dent, nostrò quod non tribuere poetæ,
 Molliter in patria vivere posse tua.
 Duc age, namque sequar, quamvis terraque marique
 Longinquo referam lassus ab orbe pedem.
 Paruit, & ducens hæc sunt fora Cæsaris, inquit,
 Hæc est à sacris quæ via nomen habet.
 Hic locus est Vestæ, qui Pallada servat, & ignem
 Hæc fuit antiqui regia parva Numæ.
 Inde petens dextram, porta est, ait, ista palatii
 Hic fator, hoc primum condita Roma loco est.
 Singula dum miror, video fulgentibus armis
 Conspicuos postes, tectaque digna Deo.
 En domus hæc, dixi, Jovis est: quot ut esse putarem
 Augurium menti quærna corona dabat.
 Cui: ut accepi dominum, non fallimur, inquam,
 Et magni verum est hanc Jovis esse domum.
 Cur tamen apposita velatur janua lauro?
 Cingit & angustas arbor opaca comas?
 An quia perpetuus meruit domus ista triumphos?
 An quia Leucadio semper amata Deo est?
 Ipsane quod festa est? an quod facit omnia festa
 Quam tribuit terris, pacis an ista nota est?
 Utque viret semper laurus, nec fronde caduca
 Carpitur, æternum sic habet illa decus.
 Causaque suppositæ scripto restante coronæ
 Servatos cives indicat hujus ope.
 Adicæ servatis unum pater optime civem,
 Qui procul extremo pulsus in orbe latet.
 In quo pænarum, quas se meruisse fatetur,
 Non facinus causam, sed suus error habet.
 Me miserum, vereorque locum, vereorq; potentem,
 Et quatitur trepido littera nostra metu.
 Aspicias exangui chartam pallere colore?
 Aspicias alternos intramuisse pedes?
 Quandocunque precor nostrò placare parenti,
 Iisdem sub dominis aspiciare domus.

conferre: quam rem sibi solum Augustum præ-
 stare posse ostendit: Narratque exilii sui incom-
 moda; Optatque ut tandem Cæsar iræ modum
 statuât, & mitius præbeat exilium.

Nunc ego Triptolemi cuperè conscendere currus,
 Misit in ignotam qui rude semen humum.
 Nunc ego Medææ vellem frænare dracones,
 Quos habuit fugiens arce Corinthie tua.
 Nunc ego jactandas optarem sumere pennas,
 Sive tuas Perseu, Dædale sive tuas.
 Ut tenera nostris cedente volatibus aura,
 Aspicerem patriæ dulce repente solum.
 Desertæque domus vultum, memoresque sodales,
 Caraque præcipue coniugis ora meæ.
 Stultè quid hæc frustra votis puerilibus optas,
 Quæ non ulla tibi fertque fertque dies?
 Si lenel optandum est, Augusti numen adora,
 Et quem sensit, rite precare Deum.
 Ille tibi pennasque potest, curasque volucres
 Tradere: det redditum, protinus ales eris.
 Si precor hæc (neque enim possum majora precari)
 Ne mea sint timeo vota modesta parum.
 Forsitan hoc olim, cum jam satiaverit iram,
 Tunc quoque sollicita mente rogandum erit.
 Quod minus interea est, instar mihi muneri ampli
 Ex his me jubeat quolibet ire locis.
 Nec cælum nec aquæ faciunt, nec terra, nec auræ
 Hei mihi perpetuus corpora languor habet.
 Seu viriant artus agræ contagia mentis,
 Sive mei causa est in regione mali.
 Ut tetigi pontum, vexant insomnia, vixque
 Ossa tegit macies, nec juvat ora cibus.
 Quique per autumnum percussis frigore primo
 Est color in foliis, quæ nova læsit hyems,
 Is mea membra tenet, nec viribus allevor ullis,
 Et nunquam queruli causa doloris abest.

Nec melius valeo, quam, corpore, mente: sed ægra est
 Utraque pars æque, binaqua damna fero.
 Hæret & ante oculos veluti spectabile corpus
 Adstat fortunæ forma videnda meæ.
 Cumque locos, morefque hominum, cultusq; sonosque
 Cernimus, & quid sim, quid fuerimque subit.
 Tantis amor necis est, querar ut de Cæsaris ira,
 Quod non offensas vindicet ense suas.
 Aut quoniam semel est odio civiliter usus,
 Mutato levior sit fuga nostra loco.

ELEGIA IX.

ARGUMENTUM.

Urbes Græcas Geticam oram incoluisse docet, ab iis
 etiam Tomitanae Urbi nomen fuisse impositum ostendit.

Hic quoque sunt igitur Graeae (quis crederet urbes?
 Inter inhumanae nomina barbariae
 Huc quoque Miletio missi venere coloni,
 Inque Genis Grajas constituere domos.
 Sed vetus hinc nomen, postaque antiquius urbe
 Constat ab Aisyri caede fuisse loco.
 Nam rate, quæ cura pugnacis facta Minervæ,
 Per non tentatas prima cucurrit aquas.
 Impia desertum fugiens Medæa parentem,
 Dicitur his remos applicuisse vadis.
 Quem procul ut vidit tumulto speculator ab alto,
 Hospes, ait, nosco Colchide vela dari.
 Dum trepidant Minyæ, dum solvitur aggere funis,
 Dum sequitur celeres anchora tracta manus,
 Conscia, percussit meritum pectora Colchis,
 Ausa, atque ausura multa nefanda manu.
 Et quanquam superest ingens audacia menti,
 Pallor in attonitæ virginis ore fuit.

Ergo

Ergo ubi prospexit venientia vela, Tenemur,
 Et pater est aliqua fraude morandus, ait.
 Dum quid agat querit, dum versat in omnia vultus
 Ad fratrem casu lumina flexa tulit.
 Cujus ut oblata est presentia, Vicinus, inquit,
 Hic mihi morte sua causa salutis erit.
 Protinus ignari, nec quidquam tale timentis,
 Inocuum rigido perforat ense latus.
 Atque ita divellit, divisaque membra per agros
 Dissipat, in multis invenienda locis.
 Neu pater ignoret, scopulo proponit in alto
 Pallentesque manus, sanguineumque caput.
 Ut genitor luctuque novo tardetur, & artus
 Dum legit exstinctos, triste tetardet iter.
 Inde Tomos dictus locus hic, quia fertur in illo
 Membra soror fratris consecuisse sui.

ELEGIA X.

ARGUMENTUM.

Exsili sui incommoda describit Poeta, sed inter cetera
 tantam vim frigoris esse asserit, ut flumina & maria
 atque in his etiam pisces congelentur: & eo tempo-
 re Scythæ hostes, qui equitatu & sagittis plurimum
 pollent, iterum transcant, atque ea loca depopu-
 lentur, ac homines captivos ducant.

Si quis adhuc istic meminit Nasonis adepti,
 Et superest sine me nomen in urbe meum.
 Suppositum stellis nunquam tangentibus æquor
 Me sciat in media vivere barbarie.
 Sauromatæ cingunt fera gens, Bellique, Getæque
 Quam non ingenio nomina digna meo.
 Dum tamen aura tepet, medio defendimur litro.
 Ille suis liquidus bella repellit aquis.
 At cum tristis hyems squallentia protulit ora,
 Terraque marmoreo est candida facta geli.

Dum

Dum patet & Boreas, & nix jactata sub Arcto,
 Tum patet has gentes axe tremente premi.
 Nix jacet, & jactam non Sol pluviaeque resoluunt
 Indurat Boreas, perpetuamque facit.
 Ergo ubi delicuit nondum prior, altera venit,
 Et solet in multis bima jacere locis.
 Tantaque commoti vis est Aquilonis, ut altas
 Aequet humo turres, testaque raptā ferat.
 Pellibus & fatis arcent mala frigora braccis,
 Oraque de toto corpore sola patent.
 Sæpe sonant moti glacie pendente capilli,
 Et nitet inducto candida barba gelu.
 Udaque consiliunt formam servantia testæ
 Vina, nec hausta meri, sed data frustra bibunt
 Quid loquar, ut vineti concretescant frigore rivi
 Deque lacu fragiles effodiantur aquæ?
 Ipse, papyrifero qui non angustior amne,
 Miscetur vasso multa per ora frecto:
 Caruleos ventis latices durantibus iister
 Congelat, & testis in mare serpit aquis.
 Quaque rates jerant, pedibus nunc itur, & unda
 Frigore concretas ungula pulsat equi.
 Perque novos pontes subter labentibus undis
 Ducunt Sarmatici barbara plaustra boves.
 Vix equidem credar, sed cum sint præmia falsi
 Nulla, ratam debet testis habere fidem.
 Vidimus ingentem glacie consistere pontum,
 Lubricaque immotas testa premebat aquas.
 Nec vidisse sat est, durum calcavimus aquor,
 Undaque non vdo sub pede summa fuit.
 Si tibi tale fectum quondam Leandre fuisset,
 Non foret angustæ mors tua crimen aquæ.
 Tum neque se pandi possunt delphines in auras
 Tollere, conantes dura coerctet hyems.
 Et quancumq; Boreas jactatis insonet alis,
 Fluctus in obfesso gurgite nullus erit.
 Inclutæque gelu stabunt ut marmore puppes,
 Nec poterit rigidas scindere remus aquas.

Vi-

Vidimus in glacie pisces hæerere ligatos,
 Sed pars ex illis tum quoque viva fuit.
 Sive igitur nimii Boreæ vis sæva marinas,
 Sive redundatas flumine cogit aquas.
 Protinus æquato siccis Aquilonibus Istro
 Invehitur celeri barbarus hostis equo.
 Hostis e quo pollens, longeque volante saggitta,
 Vicinam late depopulatur humum.
 Diffugiunt alii, nullisque tuentibus agros,
 Incustoditæ diripiuntur opes.
 Ruris opes parvæ pecus, & fridentia plaustra,
 Et quas divitias incola pauper habet.
 Pars agitur vinctis post tergum capta lacertis,
 Respiciens frustra rura laremque suum.
 Pars cadit hamatis misere confixa sagittis,
 Nam volucris ferro tinctile virus inest.
 Quæ nequeunt secum ferre, aut abducere, perdunt
 Et cremat infontes hostica turba casus.
 Tum quoque cum pax est, trepidant formidine belli,
 Nec quisquam presso vomere sulcat humum.
 Aut videt, aut metuit locus hic quem non videt, hostem
 Cessat iners rigido terra relicta situ.
 Non hic pampinea dulcis latet vva sub umbra,
 Nec cumulant altos fervida musta lacus.
 Poma negat regio: nec haberet Acontius, in quo
 Scriberet hic dominæ verba legenda suæ.
 Aspiceres nudos sine fronde, sine arbore campos,
 Hæc loca felici non adeunda viro.
 Ergo tam late pateat cum maximus orbis,
 Hæc est in pænas terra reperta meas.

ELEGIA XI.

ARGUMENTUM.

Crudelestimum quemdam suppresso nomine accusat
 Ovidius, quod cum in Scythica regione, orba-
 tus omni re cara, in maximis degat incommo-
 dis,

I

dis, ille non bis contentus, ei tamen insultet.
Addique, magnum illi esse dedecus; oppugna-
re hominem prostratum & jacentem. Monet po-
spresso, ut memor humanæ fortis nolit amplius
commemorare Poetæ crimina, sed ea sinat cicat-
ricem obducere, cum præsertim nulla ejus for-
tuna possit fieri miserior.

Si quis es infultes qui casibus improbe nostris,
Megue reum dempto sine cruentus agas,
Natus es è scopulis, nutritus lacte ferino:
Et dicam filices pectus habere tuum.
Quis gradus ulterior, quo se tua porrigat ira,
Restat: quidve meis cernis abesse malis?
Barbara me tellus, & inhospita litora Ponti,
Cumque truci Borea Manalis Urta videt.
Nulla mihi cum gente fera commercia linguæ:
Omnia solliciti sunt loca plena metus.
Utque fugax avidis cervus depressus ab urfis,
Cinctaque montanis ut pavet agna lupis.
Sic ego belligeris à gentibus undique septus,
Terreor, hoste meum pene premente latus.
Utque sit exiguum pænæ, quod coniuge chara,
Quod patria careo, pignoribusque meis.
Vt mala nulla feram, nisi nudam Cæsaris iram,
Nuda parum nobis Cæsaris ira mali est?
Et tamen est aliquis, qui vulnera cruda retractet,
Solvat & in mores ora diserta meos.
In causa facili cuivis licet esse disertum,
Et minimæ vires frangere quassa valent.
Subruere est arcus, & stantia mænia, virtus,
Quamlibet ignavi præcipitata premunt.
Non sum qui fueram: quid inanem poteris umbram?
Quid cinerem faxis, bustaque nostra petis?
Hector erat tunc cum bello certabat, & idem
Tractus ab Aemonio non erat Hector equo.
Me quoque, quem moras olim, non esse memento:
Ex illo superant hæc simulacra viro.

Quid

Quid simulacra ferox dictis incessis amaris?
Parce precor manes sollicitare meos.
Omnia vera puta mea crimina, nil sit in illis,
Quod magis errorem, quam scelus esse putes.
Pendimus en profugi [fatia tua pectora] pænas
Exilioque graves, exilique loco.
Carnifici fortuna potest mea flenda videri,
Te tamen est uno iudice mesta parum.
Sævior es tristi Bustride, sævior illo
Qui falsum lento torruit igne bovem.
Quique bovem Siculo fertur donasse tyranno,
Et dictis artes conciliasse suas.
Munere in hoc usus, rex, est, sed imagine major;
Nec sola est operis forma probanda mei.
Aspicis à dextra latus hoc adapertile tauri?
Hac tibi, quem perdis, coniciendus erit.
Protinus inclusum lentis carbonibus ure.
Mugiet, & veri vox erit illa bovis.
Pro quibus inventis, ut munus munere penfes,
Da precor ingenio præmia digna meo.
Dixerat at Phalaris, pænæ mirande repertor
Ipse tuum præsens imbue dixit opus.
Nec mora, monstratis crudeliter ignibus ustus
Exhibuit geminos ore gemente tonos.
Quid mihi cum Siculis? inter Scythicosque Getasque
Ad te (quisquis is es) nostra querela venit,
Utque situm nostro possis explere cruore,
Quantaque vis, avido gaudia corde feras.
Tot mala sum fugiens tellure, tot æquore passus,
Te quoque ut auditis posse dolere putem,
Crede mihi, si sit nobis collatus Ulysses,
Neptuni minor est, quam Jovis ira fuit.
Ergo quicumque es, rescindere crimina noli,
Deque gravi duras vulnere tolle manus.
Utque meæ famam tenuent oblivia culpæ,
Facta cicatricem ducere nostra sine.
Humanæque memor fortis, quæ tollit eisdem,
Et premit, incertas ipse verere vices.

I 2

Et

Et quoniam, fieri quod nunquam posse putavi,
 Est tibi de rebus maxima cura meis.
 Non est quod timeas, fortuna miserrima nostra est,
 Omne trahit secum Cæsaris ira malum.
 Quod magis ut liqueat, neve hoc ego fingere credas
 Ipse velim pænas experiare meas.

ELEGIA XII.

ARGUMENTUM.

Frigoribus pulsus adesse vernum tempus, cujus jucunditatem ex loco adjunctorum latius describit; incipiuntque etiam nautæ tunc navigare: qui, si in Scythiam pervenerint, se illis dicit occurrere, ut ab his intelligat de Cæsaris triumphis. Quod si quis aliquid referre potuit, protinus à Poeta domum ducitur, sitque ejus hospes: Precatur demum, ut domus, quam habebat in Scythia, non sic perpetua Poetæ sedes, sed hospitium, ut aliquando in patriam redeat.

Frigora jam Zephyri minuunt, annoque peracto
 Tardior antiqua visa Meotis hyems.
 Impositamquæ sibi qui non bene pertulit Hellen,
 Tempora nocturnis æqua diurna facit.
 Jam violas puerique legunt, hilaresque puellæ,
 Rustica quas nullo terra ferente gerit.
 Prataque pubescunt variorum flore colorum:
 Indocilique loquax gutture vernat avis.
 Utque malæ crimen matris deponat hirundo,
 Sub trabibus cunas, parvaque tecta facit.
 Herbaque quæ latuit Cerealibus obruta sulcis,
 Exerit è tepida molle cacumen humo.
 Quoque loco est vitis, de palmitè gemma movetur:
 Nam procul à Getico littore vitis abest.
 Quoque loco est arbor, turgescit in arbore ramus,
 Nam procul à Geticis sinibus arbor abest.

Otia

ELEGIA IV.

ARGUMENTUM.

Amicum laudat, exponitque Tomitani exilii incommoda; precaturque cum latenter, ut ab Augusto mitius & paulo propinquius exilium petat; quod facile impetrari posse docet, cum magna sit ipsius clementia. Postremo narrat quemadmodum è locis non nimium longinquis fugerit Orestes cum Iphigenia forere, ablata etiam inde Diana ad meliora loca.

Qui nominibus cum sis generosus avorum,
 Exuperas morum nobilitate genus.
 Cujus inest animo patrii candoris imago:
 Non careat nervis candor ut iste fuis.
 Cujus in ingenio patriæ facundia linguæ,
 Qua prior in Latio non fuit ulla foro.
 Quod minime volui, positis pro nomine signis
 Dictus es: ignoscas laudibus ipse tuis.
 Nil ego peccavi, tua te bona cognita produnt;
 Si quod es, appares, culpa soluta mea est.
 Nec tamen officium nostro tibi carmine factum
 Principe tam iniusto posse nocere puto.
 Ipse pater patriæ, quid enim civilius illo?
 Sustinet in nostro carmine sæpe legi.
 Nec prohibere potest, quia res est publica Cæsaris:
 Et de communi pars quoque nostra bono est.
 Juppiter ingeniis præbet sua numina vatam,
 Sequæ celebrari quolibet ore finit.
 Causa tua exemplo superiorum tuta duorum est;
 Quorum hic espicitur: creditur ille Deus.
 Ut non debuerim, temen hoc ego crimen habebō:
 Non fuit arbitrii littera nostra tui.
 Nec nova, quod tecum loquor, est injuria nostra
 Incolumis cum quo sæpe locutus eram.

Quo

Foedus amicitiae non vis charissime nostrae,
 Nec si forte velis, dissimulare potes.
 Donec enim licuit, nec te mihi charior alter;
 Nec tibi me tota junctior urbe fuit.
 Isque erat usque adeo populo testatus, ut esset
 Pene magis quam tu, quamque ego, notus amor.
 Quisque est in charis animi tibi candor amicis,
 Cognitus est illi, quem colis ipse viro.
 Nil ita celabas, ut non ego conscius essem,
 Pectoribusque dabas multa tegenda meis.
 Cuique ego narrabam secreti quicquid habebam,
 Excepto quod me perdidit, unus eras.
 Id quoque si scisses, salvo frurere sodali.
 Consilioque forem sospes amice tuo.
 Sed mea me in paenam nimirum fata trahebant,
 Omne bonae claudunt utilitatis iter.
 Sive malum potui tamen hoc vitare cavendo;
 Seu ratio fatum vincere nulla valet.
Tu tamen o nobis usu junctissime longo,
 Pars desiderii maxima pene mei.
 Sis memor, & si quas fecit tibi gratia vires;
 Illas pro nobis experiare, rogo.
 Numinis ut laesi fiat mansuetior ira:
 Mutatoque minor sit mea paena loco.
 Idque ita, si nullum scelus est in pectore nostro,
 Principiumque mei criminis error habet.
 Ne breve, nec tutum est, quo sint mea dicere casu
 Lumina funesti conscia facta mali.
 Mensque reformidat, veluti sua vulnera, tempus
 Illud, & admonitu fit novus ipse dolor.
 Et quaecunque adeo possint afferre pudorem,
 Illa tegi caeca condita nocte decet.
 Nil igitur referam, nisi me peccasse, sed illo
 Praemia peccato nulla petita mihi.
 Stultitiamque meum crimen debere vocari,
 Nomina si facis reddere vera velis.
 Quae si non ita sunt, alium, quo longius absum,
 Quare [suburbana haec sit mihi terra] locum.

ELEGIA VII.

ARGUMENTUM.

Ad Filiam Perillam scribens Ovidius primo fatetur
 se Musis vacare, quamvis illae sibi nocuerint:
 eamque hortatur ut idem faciat, quo sibi im-
 mortalitatem compararet, nam ea formae elegan-
 tia, inquit, quae in ipsa erat, senectute & tem-
 pore vituabitur: at ingenii dotes semper perma-
 nebunt.

Vade salutatum subito perarata Perillam
 Littera, sermonis fida ministra mei.
 Aut illam invenies dulci cum matre sedentem,
 Aut inter libros, Pieridesque suas.
 Quicquid aget, cum te scierit venisse relinquet:
 Nec mora, quid venias, quidque, requiret, agam.
 Vivere me dices, sed sic, ut vivere nolim,
 Nec mala tam longa nostra levata mora.
 Et tamen ad Musas, quanvis nocuere, reverti,
 Aptaque in alternos cogere verba pedes.
 Tu quoque dic, studiis communibus ecquid in haeres;
 Doctaque non patrio carmina more canis?
 Nam tibi cum facie mores natura pudicos,
 Et raras dotes, ingeniumque dedit.
 Hoc ego Pegasidas deduxi primus ad undas,
 Ne male fecundae vena periret aquae.
 Primus id adpexi teneris in virginis annis,
 Utque pater, natae duxque comesque fui.
 Tunc quoque, si forsam nostrum delevit amorem,
 Tempus, eram nimio junctus amore tibi.
 Ergo si remanent ignes tibi pectoris iidem,
 Sola tuum vates Lesbia vincet opus.
 Sed vereor ne nunc mea te fortuna retardet,
 Postque meos casus sit tibi pectus iners.

Dum licuit, tua sæpe mihi, tibi nostra legebant;
 Sæpe tui iudex; sæpe magister eram.
 Aut ego præbebam factis modo versibus aures,
 Aut ubi cessaras, causa ruboris eram.
 Forsitan exemplo, quia me læsere libelli,
 Tu quoque sis pænæ facta ruina mee.
 Pone per illa metum, tantummodo fœmina nulla,
 Neve vir à scriptis discat amare tuis.
 Ego desidiæ remove doctissima causas,
 Inque bonas artes & tua sacra redi.
 Ista decens facies longis vitiabitur annis,
 Rugaque in antiqua fronte senilis erit.
 Iniicietque manus formæ damnosa fenestras,
 Quæ strepitum passu non faciente venit?
 Cumque aliquis dicet, fuit hæc formosa, dolebitis
 Et speculum mendax esse querere tuum.
 Sunt & opes modicæ, cum sis dignissima magnis:
 Finge sed immenfis censibus esse pares.
 Nempe dat & quodcumque libet fortuna, rapitque
 Irus & est subito, qui modo Cræsus erat.
 Singula quid referam? nil non mortale tenemus,
 Pectoris exceptis ingeniique bonis.
 En ego cum patria caream, vobisque domoque
 Raptaque sint, adimi quæ potuere mihi.
 Ingenio tamen ipse meo comitorque fruorque:
 Cæsar in hoc potuit juris habere nihil.
 Qui licet hanc sævo vitam mihi finiat ense,
 Me tamen extincto fama superstes erit.
 Dumque suis victrix septem de montibus orbem
 Prospiciet domitum Martia Roma, legar.
 Tu quoque, quam studii maneat felicius usus,
 Effuge venturos qua potes usque rogos.

ELEGIA VIII.

ARGUMENTUM.

Desiderio cum patriæ, tum suorum ita se tenent
 Poeta scribit, ut cupiat celeri aliquo cursu eo se
 con-

Inde tenore pati gradibus sublimia celsis,
 Ducor ad intonti candida templa Dei.
 Signe peregrinis ubi sunt alterna columnis,
 Belides, & stricto stat ferus ense pater.
 Quæque vini docto veteres fecere, novique
 Pectore, lectoris inspicienda patent.
 Quærebam fratres, exceptis scilicet illis
 Quos suus optaret non genuisse parens.
 Quærentem frustra custos è sedibus illis
 Præpositus sancto iussit abire loco.
 Altera templa peto vicino juncta theatro,
 Hæc quoque erant pedibus non adeunda meis:
 Nec me, quæ doctis patuerunt prima libellis
 Atria, libertas tangere passa sua est.
 In genus auctoris miseri fortuna redundat,
 Et patimur nati quam tulit ipse fugam.
 Forsitan & nobis olim minus asper, & illi
 Evictus longo tempore Cæsar erit.
 Dii precor, atque adeo neq; non mihi turbaroganda est
 Cæsar ades voto maxime dive meo.
 Interea quoniam statio mihi publica clausa est,
 Privato liceat delituisse loco.
 Vos quoque, si fas est, consueta pudore repulsa
 Sumite plebejæ carmina nostra manus.

ELEGIA II.

ARGUMENTUM.

In hac Elegia queritur Poeta, quod fata eum in
 Scythiam compulerint; nec sacerdoti suo opem
 tulerint Apollo, aut Pierides. Deinde dicit, se
 in Scythia in assiduo fletu & mœnore degere.
 Postremo Deos precatur, ut tandem ei mori
 liceat,

Ergo erat in fati Scythiam quoque visere nostris
 Quæque Lycaonio terra sub axe jacet?

Nec vos Pierides, nec stirps Latonia vestro
 Docta sacerdoti turba tulistis opem.
 Nec mihi quod lusi vero sine crimine, prodest,
 Quodque magis Musa est, vita jocosa mea, est.
 Plurima sed pelago terraque pericula passum
 Ustus ab aethiæ frigore Pontus habet.
 Quicque fugax rerum, securaque in otia natus
 Mollis, & impatiens ante laboris eram.
 Ultima nunc patior, nec me mare portibus orbem
 Perdere, diversæ nec potuere via.
 Suffecitque malis animus: nam corpus ab illo
 Accepit vires, vixque ferenda tulit.
 Dum tamen & ventis dubius læctabar, & undis,
 Fallebat curas, ægraque corda labor.
 Ut via finita est, & opus requievit eundi,
 Et pænxæ tellus est mihi tacta mea.
 Nil nisi flere libet, nec nostro parcior imber
 Lumine, quam verna de nive manat aqua.
 Roma domusque subit, desideriumque locorum,
 Quicquid & amissa restat in urbe mei.
 Hei mihi quod toties nostri pulsata sepulchri
 Janua, sed nullo tempore aperta fuit.
 Cur ego tot gladios fugi? totiesque minata
 Obruit infelix nulla procella caput?
 Dii, quos experior nimium constanter iniquos,
 Participes iræ quam Deus unus habet.
 Extimulate præcæ cessantia fata, meique
 Interitus clausas esse vetate fores.

ELEGIA III.

ARGUMENTUM.

Ad uxorem scribens ex Scythia, se excusat, quod
 aliena manu scriptam miserit epistolam: quod
 aliter non potuisse fieri ostendit ob adversam va-
 letudinem, qua consuebat: simulque incom-

moda commemorat. Sed præter cetera illud fa-
 tetur esse maximum, quod careat ipsius uxoris
 aspectu. Mandat ut ejus ossa Romam deferan-
 tur in parva urna, & signentur epitaphio a se
 composito.

Hæc, mea si conjux miraris, epistola quare
 Alterius digitis scripta sit, æger eram.
 Æger in extremis ignoti partibus orbis,
 Incertusque meæ pene salutis eram.
 Quem mihi tunc animum dura in regione jacenti
 Inter Sauromatas esse Geæque putas?
 Nec cælum patior, nec aquis assuevimus istis,
 Terraque nescio quo non placet ista modo.
 Non domus apta satis, non hic cibus utilis ægro:
 Nullus Apollinea qui levet arte malum, est.
 Non qui soletur, non qui labentia tarde
 Tempora narrando fallat, amicus adest.
 Lassus in extremis jaceo populisque locisque,
 Et subit affectu nunc mihi quicquid adest.
 Omnia eum subeant, vincis tamen omnia conjux,
 Et plus in nostro pectore parte tenes.
 Te loquor absentem, te vox mea nominat unam,
 Nulla venit sine te nox mihi, nulla dies.
 Quis etiam sic me dicunt aliena locutum,
 Ut foret amentis nomen in ore tuum.
 Si jam desiciam, suppressaque lingua palato
 Vix infillato restituenta mero.
 Nunciet huc aliquis dominam venisse, resurgam,
 Spesque tui nobis causa vigoris erit.
 Dumque ego sum vitæ dubius, tu forsitan istis
 Jucundum nostri nescia tempus agis.
 Non agis affirmo, liquet hoc charissima nobis,
 Tempus agi sine me non nisi triste tibi.
 Si tamen implevit mea fors quos debuit annos,
 Et mihi vivendi tam cito finis adest.
 Quantum erat, o magni perituro parcere divi,
 Ut saltem patria contumularer humo.

Vel pœna in mortis tempus dilata fuisset, plon
 Vel præcessisset mors properata fugam.
 Integer hanc potui nuper bene reddere vitam. H
 Exul ut occiderem, nunc mihi vita data est.
 Tam præcûl ignotis igitur moriemur in oris. A
 Et sient ipso tristitia fata loco? Dicere
 Nec mea confueto languescunt corpora lecto? Ho
 Deposuit nec me qui fleat, ullus erit? H
 Nec dominæ lacrymis in nostra cadentibus ora. O
 Accedant animæ tempora parva meæ? Non
 Nec mandata dabo? nec cum clamore supremo. T
 Labentes oculos condet amica manus? H
 Sed sine funeribus caput hoc, sine honore sepulchri
 Indeploratum bardara terra teget? H
 Ecquid ubi audieris, tota turbabere mente? H
 Et feries pavida pectora fida manu? H
 Ecquid in has frustra tendens tua brachia partes. A
 Clamabis miseri nomen inane viri?
 Parce tamen lacerare genas, nec scinde capillos;
 Non tibi nunc primum lux mea raptus ero.
 Cum patriam amisit, tunc me periisse putato,
 Et prior & gravior mors fuit illa mihi.
 Nunc, si forte potes, sed non potes optima conjux,
 Finitis gaude tot mihi morte malis.
 Quod potes, extenua forti mala corde ferendo,
 Ad mala jam pridem non rude pectus habes;
 Atque utinam pereant animæ cum corpore nostro,
 Effugiatque avidos pars mea nulla rogos.
 Nam si morte carens vacuas volat altus in auras
 Spiritus, & Samii sunt rata dicta senis.
 Inter Sarmaticas Romana vagabitur umbras,
 Perque feros manes hospita semper erit.
 Ossa tamen facito parva referantur in urna,
 Sic ego non, etiam mortuus, exul ero.
 Non vetat hoc quisquam, fratrem Thebana peremptum
 Supposuit tumulo rege verante foror.
 Atque ea cum foliis, & anomi pulvere misce,
 Atque suburbano condita crede solo.

Quosque legat versus oculo properante viator,
 Grandibus in tumuli marmore cæde notis:
 Hic ego qui jaceo tenerorum lusor amorum,
 Ingenio perii Naso poeta meo.
 At tibi qui transis, ne sit grave, quisquis amasti,
 Dicere, Nasonis molliter ossa cubent.
 Hoc satis in tumulo est: etenim majora libelli,
 Et diuturna magis sunt monumenta mei.
 Quos ego confido, quanvis nocuere, danuros
 Nomen, & auctori tempora longa suo.
 Tu tamen extincto feralia munera semper,
 Deque tuis lacrymis humida fersa dato.
 Quamvis in cinerem corpus mutaverit ignis,
 Sentiet officium mæsta favilla piûm.
 Scribere plura libet, sed vox mihi fessa loquendo
 Dictandi vires, siccaque lingua negat.
 Accipe supremo dictum mihi forsitan ore,
 Quod, tibi qui mittit, non habet ille, vale.

ELEGIA IV.

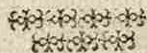
ARGUMENTUM.

Amicum carissimum, quem propter Augustum non
 audeat nominare, Poeta admonet, ut magna atria,
 & potentes fugiat: qui quamvis possint plurimum
 prodesse, non profunt, sed potius nocent. Laudat
 deinde amici fidem, quam sibi in adversis rebus
 nunquam defuisse cognovit: simulque enumerat
 exilii sui incommoda. Rogat postremo, ut quam
 possit, illi opem ferat.

O Mihi chare quidem semper, sed tempore duro
 Cognite, res postquam procubere meæ.
 Usibus edocto si quicquam credis amico,
 Vive tibi, & longe nomina magna fuge.
 Vive tibi, quantumque potes, prælustria vita,
 Sævum prælustri fulmen ab arce venit,

Nam quamquam foli possunt prodesse potentes,
 Non profunt, potius plurimum obesse solent.
 Effugit hybernas dem sua antenna procellas,
 Lataque plus parvis vela timoris habent.
 Apicis ut summa cortex levis innatat unda,
 Cum grave nexa simul retia mergat onus?
 His ego si monitis monitus prius ipse fuisset,
 In qua debebam, forsitan urbe forem.
 Dum tecum vixi, dum me levis aura ferebat,
 Hæc mea per placidas cymba cucurrit aquas.
 Qui cadit in plano, vix hoc tamen evenit ipsum,
 Sic cadit, ut tacta furgere possit humo.
 At miser elpenor tecto de lapsus ab alto,
 Occurrit regi flebilis umbra suo.
 Quid fuit ut turas agitare Dedalus alas,
 Icarus immensas nomine signet aquas?
 Nempæ quod hic alte, deminus ille volabat,
 Nam penas ambo non habuere suas.
 Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra
 Fortunam debet quisque manere suam.
 Non foret Eumenides orbis, si filius ejus.
 Stultus Achilleos non adamasset equos.
 Nec natum in flamma vidisset in arbore natas,
 Cepisset genitor si Phæthontia Merops.
 Tu quoque formida nimium sublimia semper
 Propositive precor, contrahe vela tui.
 Nam pede inoffenso spatium procurrare vitæ
 Dignus es, & fato candidiore frui.
 Quod pro te ut voveam, miti pietate mereris,
 Hæsuraque mihi tempus in omne fide.
 Vidi ego te tali vultu mea fata gementem,
 Qualem credibile est ore fuisse meo.
 Nostra tuas vidi lacrymas super ora cadentes,
 Tempore quas uno, fidaque verba dabis
 Nunc quoque sum morum studio defendis amicum,
 Et mala vix ulla parte levanda levas.
 Vive sine invidia, mollesque inglorios annos
 Exige, amicitias & tibi junge pares.

Nasonisque tui, quod adhuc non exulat, unum
 Nomen ama, Scythicus cætera pontus habet.
 Proxima sideribus tellus Erymanthos urtæ
 Me tenet, astricto terra perusia gelu.
 Bosphorus, & Tanais superant, Scythiæque paludes
 Vixque satis noti nomina pauca loci.
 Ulterius nil est, nisi non habitabile frigus,
 Heu quam vicina est ultima terra mihi
 At longe patria est, longe est charissima conjux,
 Quicquid & hæc nobis post duo dulce fuit.
 Sic tamen hæc absunt, ut quæ contingere non est
 Corpore, sint animo cuncta videnda meo.
 Ante oculos errat domus, urbs, & forma locorum,
 Acceduntque suis singula facta locis.
 Conjugis ante oculos sicut præsentis imago,
 Illa meos casus aggravat, illa levat.
 Aggravat hæc, quod abest: levat hæc, quod præstat
 Impositumque sibi firma tuetur onus. (amorem
 Vos quoque pectoribus nostris haretis amici,
 Dicere quos cupio nomine quemque suo.
 Sed timor officium cautus compefcit, & ipsos
 In nostro poni carmine nolle puto.
 Ante volebatis, gratique erat instar amoris,
 Versibus in nostris nomina vestra legi.
 Quod quoniam est anceps, intra mea pectora quemque
 Alloquar, & nulli causa timoris ero.
 Nec meus indicio latitantes versus amicos
 Protrahet occulte si quis anavit, amet.
 Scite tamen quamvis longa regione remotus
 Absum, vos animo semper adeite meo.
 Et qua quisque potest, oro, mala nostra levate,
 Fidam projecto neve negate manum.
 Prospera sic maneat vobis fortuna, nec unquam
 Contacti simili sorte rogetis idem.

ARGUMENTUM.

Amici fidem perspectam & cognitam in adversis praecipue rebus laudat, quam dicit numquam abitura ex ejus animo. Denum fatetur, se aliqua spe, ut aliquando Augustus mitior fiat, & magis placidum tribuat exilium.

U^Sus amicitiae tecum mihi parvus, ut illam
Non aegre possis dissimulare, fuit.
Ni me complexus vinculis propioribus esses,
Nave mea vento forsitan eunte suo.
Ut cecidi, cunctique metu fugere ruinam,
Versaque amicitiae terga debere meae.
Ausus es igne Jovis percussum tangere corpus,
Et deploratae lamen adire domus.
Idque recens praestas, nec longo cognitus usu,
Quod veterum misero vix duo tresve mihi.
Vidi ego confusus vultus, visosque notavi,
Osque madens fletu, pallidumque meo.
Et lacrymas cernens in singula verba cadentes:
Ore meo lacrymas, auribus illa, bibi.
Brachiaque excepi presso pendentia collo,
Et singultatis oscula mista sonis.
Sum quoque Care tuis defensus viribus absens,
Seis Carum veri nominis esse loco.
Multaque praeterita manifesti signa favoris
Pectoribus teneo non abitura meis.
Dii tibi posse tuos tribuant defendere semper,
Quos in materia prosperiore juves.
Si tamen interea quid in his ego perditus oris,
Quod te credible est quaerere, quaeris, agam.
Spe trahor exigua, quam tu mihi demere noli,
Tristia leniri numina posse Dei.
Seu temere exspecto, sive hoc contingere fas est,
Tu mihi quod cupio, fas precor esse proba.

Hæc tu spectasti, spectandaque sæpe dedisti:
Majestas adeo comis ubique tua est.
Luminibusque tuis, totus quibus utitur orbis,
Scenica vidisti lætus adulteria.
Scribere si fas est imitantes turpia mimos,
Materiae minor est debita pœna meae.
An genus hoc scripti faciunt sua pulpita tutum,
Quodque licet mimis, scena licere dedit?
Et mea sunt populo saltata poemata sæpe:
Sæpe oculos etiam detinuerunt tnos.
Scilicet in domibus vestris ut prisca virorum
Artificis fulgent corpora picta manu.
Sic qua concubitus varios, variaque figuras
Exprimit, est aliquo parva tabella loco.
Uique sedet vultu fastus Telamonius iram,
Inque oculis facinus barbara mater habet.
Sic madidos ficit digitis Venus uda capillos,
Et modo maternis tecta videtur aquis.
Bella sonant alii telis instructa cruentis:
Parsque tui generis, pars tua facta canit.
Invida me spatio natura coercuit arcto:
Ingenio vires exiguaque dedit.
Et tamen ille tuæ felix Aeneidos auctor
Contulit in Tyrios arma virumque toros:
Nec legitur pars ulla magis de corpore toto,
Quam non legitimo fœdere junctus amor.
Phyllidis hic idem, teneræque Amarillidis ignes
Bucolicis juvenis luserat ante modis.
Nos quoque jam pridem scripto peccavimus isto:
Supplicium patitur non nova culpa novum.
Carminaque edideram, cum te delicta notantem
Præterit toties irrequietus eques.
Ergo quæ juveni mihi non nocitura putavi
Scripta parum prudens, nunc nocuere seni.
Sed redundavit veteris vindicta libelli.
Distat & à meriti tempore pœna sui.
Ne tamen omne meum credas onus esse remissum,
Sæpe dedi nostræ grandia vela rati.

Sex ego Fastorum scripti, totidemque libellos;
 Cumque suo finem mense volumen habet.
 Idque tuo nō per scriptum sub nomine, Cæsar;
 Et tibi, sacratum fors mea rupit opus.
 Et dedimus Tragicis scriptum regale cothurnis,
 Quæque gravis debet verba cothurnus habet.
 Diætaque sunt nobis, quanvis manus ultima cæpto
 Defuit, in facies corpora versa novas.
 Atque utinam revoces animum paulisper ab ira,
 Et vacuo jubeas hinc tibi pauca legi.
 Pauca quibus prima surgens ab origine mundi
 In tua deduxi tempora Cæsar opus.
 Aspicias quantum dederis mihi pectoris ipse,
 Quoque favore animi teque tuosque canam.
 Non ego mordaci distinxi carmine quenquam,
 Nec meus ullius crimina versus habet.
 Candidus à salibus suffusus felle refugi.
 Nulla venenato littera mista joco est.
 Inter tot populi, tot scripti millia nostri,
 Quem mea Calliope læserit, unus ero.
 Non igitur nostris ullum gaudere Quintem
 Auguror, at multos indoluisse malis.
 Nec mihi credibile est quenquam insultare jacenti,
 Gratia candori si qua relata meo est.
 Hic precor, atque aliis possint tua numina flesti.
 O pater, o patriæ cura salusque tuæ.
 Non ut in Auloniæ redeam, nisi forsitan olim,
 Cum longo pænæ tempore victus eris.
 Tutius exilium, pauloque quietius oro.
 Ut par delicto sit mea pænâ suo.

*****

*****

*****

*****

*

PUBLII OVIDII NASONIS

TRISTIUM

LIBER TERTIUS.

ELEGIA I.

ARGUMENTUM.

Librum Romam mittit Poeta incultum quidem, & fordidum: inducitque illum errare per varia Urbis loca, præcarique Augustum, ut patri exsuli, & poetæ det veniam. Sed cum nusquam recipi se videat, rogat manus plebejas, ut eum illæ saltem accipiant, ut habeat ubi possit divertere.

Missus in hanc venio timide liber exulis urbem.
 Da placidam fesso lector amice manum.
 Neve reformida, ne sim tibi forte pudori:
 Nullus in hac charta versus amare docet.
 Nec domini fortuna mei est, ut debeat illam
 Infelix ullis dissimulare jocis.
 Id quoque quod viridi quondam male ludit in ævo
 Heu nimium sero damnat & odit opus.
 Aspice quid portem, nihil hic nisi triste videbis,
 Carmine temporibus conveniente suis.
 Clauda quod alterno subsident carmina versu,
 Vel pedis hoc ratio, vel via longa facit.
 Quod neque sum cedro flavus, nec pumice levis;
 Erubui domino cultior esse meo.
 Littera suffusus quod habet maculosa lituras,
 Læsit opus lacrymis ipse poeta suum.
 Siqua videbuntur casu non dicta Latine
 In qua scribebat, barbara terra fuit.
 Dicite lectores, si non grave, qua sit eundem,
 Quasque petam sedes hospes in urbe liber.

Et quoniam, fieri quod nunquam posse putavi,
 Est tibi de rebus maxima cura meis.
 Non est quod timeas, fortuna miserrima nostra est,
 Omne trahit secum Cæsaris ira malum.
 Quod magis ut liqueat, neve hoc ego fingere credas
 Ipse velim pænas experiare meas.

ELEGIA XII.

ARGUMENTUM.

Frigoribus pulsus adesse vernum tempus, cujus jucunditatem ex loco adjunctorum latius describit; incipiuntque etiam nautæ tunc navigare: qui, si in Scythiam pervenerint, se illis dicit occurrere, ut ab his intelligat de Cæsaris triumphis. Quod si quis aliquid referre potuit, protinus à Poeta domum ducitur, sitque ejus hospes: Precatur demum, ut domus, quam habebat in Scythia, non sic perpetua Poetæ sedes, sed hospitium, ut aliquando in patriam redeat.

Frigora jam Zephyri minuunt, annoque peracto
 Tardior antiqua visa Meotis hyems.
 Impositamquæ sibi qui non bene pertulit Hellen,
 Tempora nocturnis æqua diurna facit.
 Jam violas puerique legunt, hilaresque puellæ,
 Rustica quas nullo terra ferente gerit.
 Prataque pubescunt variorum flore colorum:
 Indocilique loquax gutture vernat avis.
 Utque malæ crimen matris deponat hirundo,
 Sub trabibus cunas, parvaque tecta facit.
 Herbaque quæ latuit Cerealibus obruta sulcis,
 Exerit è tepida molle cacumen humo.
 Quoque loco est vitis, de palmitè gemma movetur:
 Nam procul à Getico littore vitis abest.
 Quoque loco est arbor, turgescit in arbore ramus,
 Nam procul à Geticis sinibus arbor abest.

Otia

ELEGIA IV.

ARGUMENTUM.

Amicum laudat, exponitque Tomitani exilii incommoda; precaturque cum latenter, ut ab Augusto mitius & paulo propinquius exilium petat; quod facile impetrari posse docet, cum magna sit ipsius clementia. Postremo narrat quemadmodum è locis non nimium longinquis fugerit Orestes cum Iphigenia forere, ablata etiam inde Diana ad meliora loca.

Qui nominibus cum sis generosus avorum,
 Exuperas morum nobilitate genus.
 Cujus inest animo patrii candoris imago:
 Non careat nervis candor ut iste fuis.
 Cujus in ingenio patriæ facundia linguæ,
 Qua prior in Latio non fuit ulla foro.
 Quod minime volui, positis pro nomine signis
 Dictus es: ignoscas laudibus ipse tuis.
 Nil ego peccavi, tua te bona cognita produnt;
 Si quod es, appares, culpa soluta mea est.
 Nec tamen officium nostro tibi carmine factum
 Principe tam iniusto posse nocere puto.
 Ipse pater patriæ, quid enim civilius illo?
 Sustinet in nostro carmine sæpe legi.
 Nec prohibere potest, quia res est publica Cæsaris:
 Et de communi pars quoque nostra bono est.
 Juppiter ingeniis præbet sua numina vatam,
 Sequæ celebrari quolibet ore finit.
 Causa tua exemplo superiorum tuta duorum est;
 Quorum hic espicitur: creditur ille Deus.
 Ut non debuerim, temen hoc ego crimen habebō:
 Non fuit arbitrii littera nostra tui.
 Nec nova, quod tecum loquor, est injuria nostra
 Incolumis cum quo sæpe locutus eram.

Quo

Illa meos oculos mediam deducit in urbem;
 Immunes tanti nec finit esse boni.
 Invenietque animus, qua curus spectet eburnos:
 Sic certe in patria per breve tempus ero.
 Vera tamen capiet populus spectacula felix,
 Lætaque erit præiens eum duce turba suo:
 At mihi fingenti tantum, longeque remoto
 Auribus hic fructus percipiendus erit.
 Atque procul Latio diversum missus in orbem,
 Qui narret cupido vix erit illa mihi.
 Is quoque jam serum referet, veteremque triumphum,
 Quo tamen audiero tempore, lætus ero.
 Illa dies veniet, mea qua lugubria ponam,
 Cautaque privata publica major erit.

ELEGIA III.

ARGUMENTUM.

Utramque Ursum precatur, ut Romanam Urbem, ac
 uxorem aspiciat; sibi que referant sit ne ea mariti
 memor, an non. Postmodum se ipsum arguit,
 quod dubitet de uxoris fide, à qua se amari intel-
 ligat. Tum ea laudat, doletque quod sua causa
 in assiduo luctu versetur. Demum hortatur utin
 fide permaneat.

Magna minorque feræ, quarum regis altera Grajas,
 Altera Sidonias utraque sicca rates.
 Omnia cum summo posite videatis in axe,
 Et maris, occiduas non subeat aquas.
 Aetheriamque suis cingens amplexibus arcem,
 Vester ab intacta circulus extet humo.
 Aspice illa precor, quæ non bene mænia quondam
 Dicitur Iliades transiuisse Remus.
 Inque meam nitidos dominam convertite vultus,
 Sitque memor nostri, nec ne, referte mihi.

Hei

Hei mihi cur nimum quæ sunt manifesta requiro?
 Cur labat ambiguo, spes mea mista metu?
 Crede quod est, & vis, ac desine tuta vereri,
 Deque fide certa sit tibi certa fides.
 Quodque polo fixæ nequeunt tibi dicere flammæ,
 Non mentitura tu tibi voce refer.
 Esse tui memorem, de qua tibi maxima cura est;
 Quodque potest, secum nomen habere tuum.
 Vultibus illa tuis tanquam præsentibus hæret,
 Teque remota procul, si modo vivit, amat.
 Equid, ut incubuit iusto mens ægra dolori,
 Lenis ab admonito pectore somnus abit?
 Tunc subeant curæ, dum te electisque locufque
 Tangit, & oblitam non finit esse mei?
 Et veniunt æstus, & nox immensa videtur?
 Fessaque jactati corporis ossa dolent?
 Non equidem dubito quin hæc & cætera fiant;
 Detque tuus mæsti signa doloris amor.
 Nec cruciere minus, quam cum Thebana cruentum
 Hæctora Thessalico vidit ab axe rari.
 Quid tamen ipse precer dubito, nec dicere possunt
 Affectum quem te mentis habere velim.
 Tristis es, indignor quod sim tibi causa doloris,
 Non es, ut amisso conjugè digna fores.
 Tu vero tua danma dôle mitissima conjux,
 Tempus & a nostris exige triste malis.
 Fleque meos casus est quædam flere voluptas,
 Expletur lacrymis egeriturque dolor.
 Atque utinam lugenda tibi non vita, sed esset
 Mors mea: morte fores sola relicta mea.
 Spiritus hic per te patrias exisset in auras,
 Sparsissent lacrymæ corpora nostra piæ.
 Supremæque die notum spectantia cælum
 Texissent digiti lumina nostra tui.
 Et cinis in tumulo positus jacuisset avito:
 Tactaque nascenti corpus haberet humus.
 Denique ut & vixi, sine crimine mortuus essem;
 Nunc mea supplicio vita pudenda foret

Me

Me miserum, tu si, cum diceris exulis uxor,
 Avertis vultus, & subit ora rubor.
 Me miserum, si turpe putas mihi nupta videri:
 Me miserum, si te jam pudet esse meam.
 Tempus ubi est illud, quo te jactare solebas
 Coniuge? nec nomen dissimulare meum?
 Tempus ubi est, quo te, nisi non vis illa referri,
 Et dici [memini] juvit & esse meam?
 Utque proba dignum est, omni tibi dote placebam,
 Addebat veris multa faventis amor.
 Nec quem præferres, ita res tibi magna videbar,
 Quemve tuum malles esse, vir alter erat.
 Nunc quoque ne pudeat, quod sis mihi nupta, tuique
 Non debet dolor hinc, debet abesse pudor,
 Cum cecidit Capaneus subito temerarius ictu,
 Non legis Evadne erubuisse viro.
 Nec quia rex mundi compefcuit ignibus ignes
 Ipse suis Phæthon insiciendus erat.
 Nec Semele Cadmo facta est aliena parenti,
 Quod precibus perit ambitiosa suis.
 Nec tibi, quod fecis ego sum Jovis ignibus ictus,
 Purpureus molli fiat in ore pudor.
 Sed magis in nostris curam confurge tuendi:
 Exemplamque mihi conjugis esto bonæ.
 Materiamque tuis tristem virtutibus imple:
 Ardua per præceptis gloria vadit iter.
 Hæc tibi quis nosset, felix si Troja fuisset?
 Publica virtutis per mala facta via est.
 Ars tua Tiphys jacet, si non sit in æquore fluctus:
 Si valeant homines, ars tua Phæbe jacet.
 Quæ latet, inque bonis cessat non cognita rebus,
 Apparet virtus arguiturque malis.
 Dat tibi nostra locum tituli fortuna, capatque
 Conspicuum pietas qua tua tollat, habet.
 Utere temporibus: quorum nunc munere freta es,
 Et patet in laudes area lata tuas.

Otia nunc istic, junctisque ex ordine ludis,
 Cedunt verbosi garrula verba fori.
 Lusus equis nunc est, levibus nunc luditur armis;
 Nunc pila, nunc celeri vertitur orbe trochus.
 Nunc ubi perfusa est oleo labente juventus,
 Defessos artus tingere gaudet aqua.
 Scena viget, studiisque favor distantibus ardet,
 Cumque tribus resonant terna theatra foris.
 O quater, o quoties non est numerare beatum,
 Non interdicta cui licet urbe frui.
 At mihi sentitur nix verno sole soluta,
 Quæque lacu duro non fodiuntur aquæ.
 Nec mare concrefcit glacie, nec, ut ante, per Istrum
 Stridula Sauromates plaustra bubulcus agit.
 Si tamen incipiunt aliquæ huc adnare carinæ,
 Hospitaque in Ponti littore puppis erit.
 Sedulus occurram nautæ, dictaque salute,
 Quid veniat quæram, quivse, quibusve locis.
 Ille quidem mirum ni de regione propinqua,
 Non nisi vicinas tutus araret aquas.
 Rarus ab Italia tantum mare navita transit,
 Littora rarus in hæc portibus orba venit.
 Sive tamen Græca scierit, sive ille Latina
 Voce loqui, certe gratior hujus erit.
 Fas quoque ab ore freti, longæque Propontidis undis
 Huc aliquem certo vela dediste Noto.
 Quisquis is est, memori rumore voce referre,
 Et fieri famæ parique gradusque potest.
 Is præcor auditos possit narrare triumphos
 Cæsaris, & Latio reddita vota Jovi.
 Teque rebellatrix tandem Germania magni
 Triste caput pedibus supposuisse ducis.
 Hæc mihi qui referat, quæ non, vidisse dolebo,
 Ille meæ domui protinus hospes erit.
 Hei mihi, jamne domus Scythico Nafonis in orbe est?
 Jamque suum mihi dat pro lare pæna locum?
 Dii facite, ut Cæsar non hoc penetrare, domunque
 Hospitium pæna sed velit esse meæ.

Quo vereare minus, ne sim tibi crimen amicus?
 Invidiam, si qua est, auctor habere potest.
 Nam tuus est primis cultus mihi semper ab annis,
 [Hoc saltem noli dissimulare] pater.
 Ingeniumque meum (potes hoc meminisse) probabat,
 Plus etiam quam me iudice, dignus eram.
 Deque meis illo referebat verbis ore,
 In quo pars magna nobilitatis erat.
 Non igitur tibi nunc, quod me domus ista recepit,
 Sed prius auctori sunt data verba tuo.
 Nec data sunt [mihi crede] tamen, sed in omnibus actis.
 Ultima si demas, vita tuenda mea est.
 Hanc quoque, qua perii, culpam scelus esse negabis,
 Si tanti series sit tibi nota mali.
 Aut timor, aut error: nobis prius obsuit error:
 Ah sine me fati non meminisse mei.
 Neve retractando nondum coeuntia rumpe
 Vulnere, vix illis proderit ipsa quies.
 Ergo ut jure damus pœnas, sic obsuit omne
 Peccato facinus consiliumque meo.
 Idque Deus sentit, pro quo nec lumen ademptum est,
 Nec mihi detractas possidet alter opes.
 Forsitan hanc ipsam, vivat modo, finiet olim,
 Tempore cum fuerit lenior ira fugam.
 Nunc precor hinc alio jubeat discedere, si non
 Nostra verecundo vota pudore carent.
 Mitius exilium, pauloque propinquius oro,
 Quique sit à sevo longius hoste locum.
 Tantaque in Augusto est clementia, si quis ab illo
 Hæc peteret pro me forsitan ille daret.
 Frigida me cohibent Euxini littora Ponti:
 Dictus ab antiquis Axenus ille fuit.
 Nam neque jactantur moderatis æquora ventis,
 Nec placidos portus hospita navis habet.
 Sunt circa gentes, quæ prædam sanguine quærunt,
 Nec minus infida terra timetur aqua.
 Illa quos audis hominum gaudere cruore,
 Pene sub ejusdem sideris igne jacent.

Nec

Nec procul à nobis locus est ubi Taurica dira
 Cæde pharetræ spargitur ara Deæ.
 Hæc prius (ut memorant) non invidiosa nefandis,
 Nec cupienda bonis, regna Thoantis erant.
 Hic, pro supposita virgo Pelopeja cerva,
 Sacra Deæ coluit qualiacunque suæ.
 Quo postquam dubium est pius an sceleratus Orestes
 Exactus furis venerat ipse suis.
 Et comes exemplum veri Phocæus amoris,
 Qui duo corporibus, mentibus unus erant:
 Protinus evincti iustem ducuntur ad aram,
 Quæ stabat geminas ante cruenta fores.
 Nectamen hunc sua mors, nec mors sua terruit illum,
 Alter ob alterius funera mæstus erat.
 Et jam confiterat stricto mucrone sacerdos,
 Cinxerat & Grajas barbara vitta comas.
 Cum vice sermonis fratrem cognovit, & illi
 Pro nece complexus Iphigenia dedit.
 Læta Deæ signum crudelia sacra perosa,
 Transtulit ex illis in meliora locis.
 Hæc igitur regio magni pene ultima mundi,
 Quam fugere homines, Danque, propinqua mihi est,
 Atque meam terram prope sunt funebria sacra.
 Si modo Nafoni barbara terra sua est.
 O utinam venti quibus est ablatas Orestes,
 Placato referant & mea vela Deo.

ELEGIA V.

ARGUMENTUM.

Amicum laudat Poeta, eumque monet, ut constanter munus amicitiae exequatur, eique apud Augustum opem ferat. Ostendit deinde multis exemplis, tempore omnia moliri præter ejus curas; & ostendit se ita deficere, ut non diu credat se supervicturam tantis malis, quam rem dicit sibi solatio relictam esse.

O mi

O Mihi dilectos inter pars prima sodales;
 Unica fortunis ara reperta meis.
 Cujus ab alloquiis anima hæc moribunda revixit;
 Ut vigil infusa pallade flamma solet.
 Qui ventus non es portus aperire fideles
 Fulmine percussæ confugiumque rati.
 Cujus eram censu non me senturus egentem,
 Si Cæsar patrias eripuisset opes.
 Temporis oblitum dum me trahit impetus hujus;
 Excidit heu nomen quam mihi pene tuum.
 Tu tamen agnoscis, tactusque cupidine laudis
 Ille ego sum, cuperes dicere posse palam.
 Certe ego, si fineres titulum tibi reddere vellem,
 Et raram famæ conciliare fidem.
 Ne noccam grato vereor tibi carmine neve
 Intempestivus nominis obstet honor.
 Quod licet, & tutum est, intra tua pectora gaude
 Meque tui memorem, teque fuisse pium.
 Utque facis, remis ad opem luctare ferendam,
 Dum veniet placido mollior aura Deo.
 Et tutare caput nulli servabile, si non
 Qui merfit, Stygia sublevet illud aqua.
 Teque [quod est rarum] præsta constanter ad omne
 Indeclinatæ munus amicitia.
 Sic tua processus habeat fortuna perennes,
 Sic ope non egeas ipse, juvesque tuos.
 Sic æquet tua nupta virum bonitate perenni,
 Incidat & vestro rara querela toro.
 Diligat & semper socius te sanguinis illo,
 Quo pius affectu Castora frater amat.
 Sic juvenis, similisque tibi sit natus, & illum
 Moribus agnoscat quilibet esse tuum.
 Sic socerum faciat tæda te nata jugali,
 Nec tarde inveni det tibi nomen avi.

hæc scribebat, non gloriæ cupiditate, sed ut re-
 quem peteret, & dolorem exilii carminibus con-
 solaretur. Enumerat postremo mala, quæ patitur
 in Scythia.

SI qua meis fuerint, ut erunt, vitiosa libellis;
 Excusata suo tempore lector habe.
 Exul eram, requiesque mihi, non fama petita est,
 Mens intenta suis ne foret ulque malis.
 Hoc est cur cantet victus quoque compede fossor,
 Indocili numero cum grave mollit opus.
 Cantat & innitens limosæ pronus arenæ,
 Adverso tardam qui trahit amne ratem.
 Quique ferens pariter lentos ad pectora remos,
 In numerum pulsa brachia verlat aqua.
 Fessus ut incubuit baculo, faxoque resedit
 Pastor arundineo carmine mulcet oves.
 Cantantis pariter, pariter data pensa trahentis
 Fallitur ancillæ, decipiturque labor.
 Fertur & abducta Lyrneiside tristes Achilles
 Aemonia curas attenuasse lyra.
 Cum traheret sylvas Orpheus, & dura canendo
 Saxa, bis amissa coniuge mæsius erat
 Me quoque Musa levat Ponti loca iussa petentem,
 Sola comes nostræ persistit illa fugæ.
 Sola nec infidias inter, nec militis ensem,
 Nec mare, nec ventos, barbariamque timet.
 Scit quoque cum perii, quis me deceperit error,
 Et culpam in factis non scelus esse meo.
 Scilicet hoc ipso nunc æqua, quod obfuit ante,
 Cum mecum juncti criminis acta rea est.
 Non equidem vellem (quoniam nocitura fuerunt)
 Pieridam sacris impouisse manum.
 Sed nunc quid faciam? vis me tenet ipsa sacrorum
 Et carmen deinens carmine læsus amo.
 Sic nova Dulichio lotos gustata palato,
 Illo quo nocui, grata sapore fuit.

Sentit amans sua damna fere, tamen hæret in illis;
 Materiam culpæ persequiturque suæ.
 Nos quoque delectant, quanvis nocuere, libelli;
 Quodque mihi telum vulnera fecit, amo.
 Forsitan hoc studium possit furor esse videri,
 Sed quiddam furor hic utilitatis habet.
 Semper in obtutu mentem vetat esse malorum,
 Præsentis casus immemoremque facit.
 Utque suam Bacchis non sentit faucia vulnus,
 Dum stupet Idæis exululata jugis.
 Sic ubi mota calent sacro meâ pectora thyrso,
 Altior humano spiritus ille malo est.
 Ille nec exilium Scythici nec littora Ponti,
 Ille nec iratos sentit habere Deos.
 Utque soporiferæ biberem si pocula Lethes,
 Temporis aduersi sic mihi sensus abest.
 Jure Deas igitur veneror mala nostra levantes,
 Sollicitas comites ex Helicone fugæ.
 Et partim pelago, partim vestigia terra,
 Vel rate dignatas, vel pede nostra sequi.
 Sint precor hæc saltem faciles mihi nanque Deorum.
 Cæsare cum magno cætera turba facit.
 Meque tot aduersis cumulat, quot litus arenas,
 Quotque fretum pisces, ovaque piscis habet.
 Vere prius flores, æstu numerabis aristas,
 Poma per Autumnum, frigoribusque nives.
 Quam mala quæ patior toto jactatus in orbe,
 Dum miser Euxini littora sæva peto.
 Nec tamen ut veni, levior fortuna malorum est,
 Huc quoque sunt nostras fata secuta vias.
 Hic quoque cognosco natalis flamina nostri,
 Stamina de nigro vellere facta mihi.
 Utque neque insidias, capitique pericula narrem,
 Vera quidem vidi, sed graviora fide.
 Vivere quam miserum est inter Bessosque Getasque
 Illam, qui populi semper in ore fuit.
 Quam miserum est porta vitam, muroque tueri,
 Vixque sui tutum viribus esse loci.

Aspera militiæ juvenis certamina fugi,
 Nec nisi luvata movimus arma manu.
 Nunc senior gladioque latus, scutoque sinistram,
 Canitiem gætæ subicioque meam.
 Nam dedit e specula custos ubi signa tumultus,
 Induimus trepida protinus arma manu.
 Hostis habens arcus, imbutaque tela veneno,
 Sævus anhelanti mænia lustrat equo.
 Utque rapax pecudem, quæ se non textit ovili,
 Per fata, per sylvas fertque trahitque lupus.
 Sic si quem nondum portarum sede receptum
 Barbarus in campis repperit hostis, habet.
 Aut sequitur captus, conjectaque vincula collo.
 Accipit, aut telo virus habente perit.
 Hic ego sollicitæ jaceo novus incola sedis,
 Heu nimium fati tempora lenta mei.
 Et tamen ad numeros, antiquaque sacra reverti
 Sustinet in tantis hospita Mula malis.
 Sed neque cui recitem quiquam est mea carmina nec qui
 Auribus accipiat verba Latina suis.
 Ipse mihi (quid enim faciam?) scriboque, legoque,
 Tutaque judicio littera nostra suo est.
 Sæpe tamen dixi, cui nunc hæc cura laborat?
 An mea Sauromatæ scripta Getæque legent;
 Sæpe etiam lacrymæ sunt me scribente profusæ,
 Humidaque est fletu littera facta meo.
 Corque vetusta meum tanquam nova vulnera norit,
 Inque sinum mæstæ labitur imber aquæ.
 Dum vice mutata qui sim fuerimque recorder,
 Et tulerit me quo casus, & unde subit.
 Sæpe manus demens studiis irata, sibi que,
 Misit in asifuros carmina nostra rogos.
 Atque ea de multis quoniam non multa supersunt
 Cum venia facito, quisquis es ista legas.
 Tu quoque non melius quam sunt mea tempora carmē
 Interdicta mihi consule Roma boni.

ELEGIA II.

ARGUMENTUM.

Tiberium Germanicam expeditionem suscepisse, in Scythiam ad Poetam fama pertulerat. Dicit ergo, victoriam ab eo fortasse partam fuisse, cum hæc scriberet. Ejus autem triumpho dicit se merite interesse, quandoquidem corpore non possit. Quod si quis ei triumphum formam retulerit, quamvis sero; tamen ostendit se additurum tanta lætitia, ut proprium incommodum sit posthabuit tantæ lætitiæ.

JAm fera Cæsaribus Germania, totus ut orbis,
 Victa potest flexo succubuisse genu.
 Altaque velantur fortasse palatia fertis:
 Tauraque in igne sonant, insciantque diem
 Candidaque adducta collum percussa securi,
 Vixima purpureo sanguine tingit humum.
 Dona que amicorum tempus promissa Deorum
 Reddere victores Cæsar uterque parant.
 Et qui Cæsareo juvenes sub nomine crescunt,
 Perpetuo terras ut domus illa regat.
 Cumque bonis viribus pro sospite Livia nato
 Munera dat meritis, sæpe datura, Deis,
 Et pariter matres, & quæ sine crimine castos
 Perpetua servant virginitate focos.
 Plebs pia, cumque pia lætatur plebe Senatus,
 Parvaque cujus eram pars ego nuper eques.
 Nos procul expulsos communia gaudia fallunt,
 Famaque tam longe non nisi parva venit.
 Ergo omnis Populus poterit spectare triumphos,
 Cumque ducum titulis oppida capta leget.
 Vinculaque captiva regiservice ferentes
 Ante coronatos ire videbit equos.

Et

Et cernet vultus aliis pro tempore versos,
 Terribiles aliis, immemoresque sui.
 Quorum pars causas, & res, & nomina quæret,
 Pars refert, quamvis noverit illa parum.
 Hic, qui Sidonio fulget sublimis in ostro,
 Dux fuerat belli proximus ille duci.
 Hic qui nunc in humo lumen miserabile fixit,
 Non tristi vultu cum tulit arma fuit.
 Ille ferox & adhuc ocalis hostilibus ardens,
 Hortator pugne, consiliumque facit.
 Perfidas hic nostros incluit fraude locorum,
 Squallida prolixis qui tegit ora comis.
 Illo, qui sequitur, dicunt mactata ministro
 Sæpe reculanti corpora capta Deo.
 Hic lacus, hi montes, hæc tot castella tot amnes
 Plena ferae cedis, plena cruoris erant.
 Drusus in his intruit quondam cognomina terris,
 Quæ bona progenies digna parente fuit.
 Cornibus hic fractis viridi male testus ab ulva
 Decolor ipse suo sanguine Rhenus erat.
 Crinibus en etiam fertur Germania passis,
 Et ducis invicti sub pede mæsta sedet.
 Collaque Romanæ præbens animosa securi,
 Vincula fert illa qua tulit arma manu.
 Hos super in curru Cæsar victore veheris
 Purpureus populi rite per ora tui.
 Quaque ibis, manibus circum plaudere tuorum,
 Undique jactato flore tegente vias.
 Tempora Phæbea lauro cingentur, loque
 Miles Iô magna voce triumphæ canet.
 Ipse sono, plausuque simul, fremituque canentium
 Quadriungos cernes sæpe resistere equos.
 Inde petes arcem, & delubra faventia votis,
 Et dabitur merito laurea vota Jovi.
 Hæc ego summotus, qua possum mente videbo:
 Erepti nobis jus habet illa loci.
 Illa per immensas spatietur libera terras,
 In cælum celeri pervenit illa fuga.

Illa

ELEGIA XIII.

ARGUMENTUM.

Cum natalis Poetae adesset, superfluum fuisse dicit,
in ea loca eum venisse, ubi non licet illi ex
more sollemnia facta exhibere: monetque, ne
amplius redeat, dum erit in Scythia.

ECce supervacuum [quid enim fuit utile nasci?]

Ad sua natalis tempora noster adest.

Dure quid ad miseros veniebas exulis annos?

Debueras illis imposuisse modum.

Si tibi cura mei, vel si pudor ullus inesset,

Non ultra patriam me sequerere meam.

Quoque loco primum male sum tibi cognitus infans,

Illo tentasses ultimus esse mihi.

Inque relinquendo, quod idem fecere sodales,

Tu quoque dixisses tristis in urbe, vale.

Quid tibi cum Ponto? num te quoque Caesaris ira

Extremam gelidi misit in orbis humum?

Scilicet expectas solitum tibi moris honorem?

Pendeat ex humeris vestis ut alba meis?

Famula cingatur florentibus ara coronis?

Micaque solenni thuris in igne sonet?

Libaque dem pro me geniale notantia tempus,

Concipiamque bonas ore favente preces?

Non ita sum postus, nec sunt ea tempora nobis,

Adventu possim lætus ut esse tuo.

Funeris ara mihi ferali cincta cupresso

Convenit, & structis flamma parata rogis.

Nec dare thura libet nil exorantia divos,

In tantis subeunt nec bona verba malis.

Si tamen est aliquid nobis hac luce petendum,

In loca ne redeas amplius ista precor.

Dum me terrarum pars pene novissima Ponti

Euxini falso nomine dictus habet.

ELEGIA XIV.

ARGUMENTUM.

Amici colligentis ejus scripta fidem & amorem lau-
dat Poeta: hortaturque, ut quoad potest, ejus
nomen in urbe retineat. Simulque exponit Meta-
morphosis opus inemendatum è manibus exisse. Po-
stremo dicit, quicquid ex illi tempore compositum
à se fuit in Scythia, excusandum esse.

Cultor, & antistes doctorum sancte virorum,

Quid facis ingenio temper amice meo?

Ecquid, ut incolumem quondam celebrare solebat,

Nunc quoque ne videar totus abesse, caves?

Conspicis exceptis ecquid mea carmina solis,

Artibus, artificii quæ nocuere suo?

Immo ita fac quæso vatam studiose novorum,

Quaque potes retine nomen in urbe meum.

Est fuga dicta mihi, non est fuga dicta libellis,

Qui Domini pœnam non meruere sui.

Sæpæ per extremas profugus pater exulat oras,

Urbe tamen natis exulis esse licet.

Palladis exemplo de me sine matre creata

Carmina sunt: stirps hæc progeniesque mea.

Hanc tibi commendo, quæ quo magis orba parente est,

Hoc tibi tutori sarcina major erit.

Tres mihi sunt nati contagia nostra secuti,

Cætera fac curæ sit tibi turba palam.

Sunt quoque mutatae ter quinque volumina formæ,

Carmina de Domini funere rapta sui.

Illud opus potuit, si non prius ipse perissem,

Certius à summa nomen habere manu.

Nunc incorrectum populi pervenit in ora,

In populi quicquam si tamen ore nati est.

Hoc quoque nescio quid nostris appone libellis:

Diverso missum quod tibi ab orbe venit.

Sæpe suas volucres legit mihi grandior ævo,
 Quæque nocet serpens, quæ iuvat herba, macer.
 Sæpe suos solitus recitare Propertius ignes,
 Jure sodalitiî qui mihi junctus erat.
 Ponticus heroo, Battus quoque clarus jambo,
 Dulcia convictus membra fuere mei.
 Detinuit nostras numerosus Horatius aures,
 Dum ferit Aufonia carmina culta lyram.
 Virgilium vidi tantum, nec avara Tibullo
 Tempus amicitiae fata dedere meæ.
 Successor fuit hic tibi Galle, Propertius illi,
 Quartus ab his ferie temporis ipse fui.
 Utque ego majores, sic me coluere minores:
 Notaque non tarde facta Thalia mea est.
 Carmina cum primum populo iuvenilia legi,
 Barba reflecta mihi bive semelve fuit.
 Moverat ingenium totam cantata per urbem
 Nomine non vero dicta Corynna mihi.
 Multa quidem scripsi, sed quæ vitiosa putavi,
 Emendaturis ignibus ipse dedi.
 Tum quoque cum fugerem, quædâ placitura cremavi,
 Iratus studio, carminibusque meis.
 Molle cupidineis nec inexpugnabile telis
 Cor mihi, quodque levis causa moveret, erat.
 Cum tamen hic essem, minimoque accenderet igne,
 Nomine sub nostro fabula nulla fuit.
 Pene mihi puero nec digna nec utilis uxor
 Est data, quæ tempus per breve nupta fuit.
 Illi successit, quamvis sine crimine conjux,
 Non tamen in nostro firma futura toro.
 Ultima, quæ mecum feros permanfit in annos,
 Sustinuit conjux exulis esse viri.
 Filia me mea bis prima facunda juvena,
 Sed non ex uno conjuge fecit avum.
 Et jam complerat genitor sua fata novemque
 Addiderat lustris altera lustra novem.
 Non aliter flevi, quam me fleturus adeptum
 Ille fuit: matri proxima busta tuliv.

Felices ambo, tempestiveque sepulti;
 Ante diem pæne quod periere meæ.
 Me quoque felicem, quod non viventibus illis
 Sum miser, & de me quod doluere nihil.
 Si tamen extinctis aliquid nisi nomina restant,
 Et gracilis structos effugit umbra rogos,
 Fama parentales si vos mea contigit umbræ,
 Et sunt in Stygio crimina nostro foro.
 Scite precor causam [nec vos mihi fallere fas est]
 Errorem justæ, non scelus esse fugæ.
 Manibus hoc satis est: ad vos studiosa revertor
 Pectora, quæ vitæ quæritis acta meæ.
 Jam mihi canities pulsus melioribus annis
 Venerat, antiquas miscuarque comas.
 Postque meos ortus Pisæa vincet oliva
 Abstuleram decies præmia victor eques.
 Cuni maris Euxini positos ad læva Tomitas
 Quærere me læsi principis ira jubet.
 Causa meæ cunctis nimium quoque nota ruinæ
 Indicio non est testificanda meo.
 Quid referam comitumq; nefas? famulosq; nocentes?
 Ipseque multa tuli non leviora fuga.
 Indignata malis mens est succumbere, seque
 Præstitit invictam viribus usa suis.
 Oblitusque mei, ductæque per otia vitæ,
 Insolita cepi temporis arma manu.
 Totque tuli pænas terra pelagoque quot inter
 Occultum stellæ conspicuumque polum.
 Tacta mihi tandem longis erroribus acto
 Juncta pharetratis Sarmatis ora Getis.
 Hic ego finitimis quamvis circumfonder armis,
 Tristitia, quo possum, carmina fata levo.
 Quod, quamvis nemo est cujus referatur ad aures,
 Sic tamen absumo, decipioque diem.
 Ergo quod vivo, durisque laboribus obflo,
 Nec me sollicitæ tædia lucis habent.
 Gratia Musa tibi: nam tu solatia præbes:
 Tu curæ requies, tu medicina mali.

Tu dux & comes es, tu nos abducis ab Istro,
 In medioque mihi das Helicone locum.
 Tu mihi, quod rarum est, vivo sublime dedisti
 Nomen, ab exquisitis quod dare fama solet.
 Nec qui detrectat præsentia livor, iniquo,
 Ullum; de nostris dente momordit opus.
 Nam tulerint magnos cum secula nostra poetas,
 Non fuit ingenio fama maligna meo.
 Cumque ego præponam multos mihi, non minor illis
 Dicor, & in toto plurimus orbe legor.
 Si quid habent igitur vatum præfagia veri,
 Procinus ut moriar, non ero terra tuus.
 Sive favore tuli, sive hanc ego carmine famam,
 Jure tibi grates candide lector ago.

PUBLII OVIDII NASONIS

TRISTIUM

LIBER QUINTUS.

ELEGIA I.

ARGUMENTUM.

Mittens Romam è Scythia hunc ultimum librum
 Ovidius, sui studiosos monet, ut quatuor prio-
 ribus libellis illinc quoque ab eo missis hunc eti-
 am addant: Excusatque se non potuisse materi-
 am aliam, quam tristem, ejusque rebus miseris
 & perditis convenientem sumere. Quod si in pa-
 triam revocetur, scripturum se jocosa & læta
 profretur: Simulque veniam petit, si quid sit,
 quod lectorem offendat.

Hunc

Hunc quoque de Getico nostri studiose libellum
 Littore, præmissis quattuor adde meis.
 Hic quoque talis erit, qualis fortuna poetæ,
 Invenies toto carmine dulce nihil.
 Flebilis ut noster status est, ita flebile carmen,
 Materię scripto conveniente suæ.
 Integer & lætus læta & juvenilia lusi,
 Illa tamen nunc me composuisse piget.
 Ut cecidi, perago subiti præconia casus,
 Sumque argumenti conditor ipse mei.
 Utque jacens ripa deslere Caystrius ales
 Dicitur ore suam deficiente necem,
 Sic ego Sarmaticas longe projectus in oras
 Efficio tacitum ne mihi funus eat.
 Delicias si quis lascivaque carmina quaerit,
 Præmoneo nunquam scripta quod ista legat.
 Aptior huic Gallus, blandique Propertius oris,
 Et plures, quorum nomina magna vigent.
 Atque utinam numero nos non essemus in illo,
 Hei mihi, cur unquam Musa locuta mea est?
 Sed dedimus penas, Scythicique in sinibus lusu
 Ille pharetrati lusor amoris abest.
 Quod superest, socios ad publica carmina flexi,
 Et memores justis nominis esse mei.
 Si tamen ex vobis aliquis tam multa requiret,
 Unde dolenda canam, multa dolenda tuli.
 Non hæc ingenio, non hæc componimus arte,
 Materia est propriis ingeniosa malis.
 Et quota fortunæ pars est in carmine nostræ?
 Felix qui patitur, quæ numerare potest.
 Quot frutices silvæ, quot slavas Tybris arenas,
 Mollia quot Martis gramina campus habet.
 Tot mala pertulimus, quorum medicina quiescere
 Nulla nisi in studio est, Pieridumque mora.
 Quis tibi Naso modus lacrymosi carminis? inquis,
 Idem, fortunæ qui modus hujus erit.
 Quod querar, illa mihi pleno de fonte ministrat,
 Nec mea sunt, fati verba sed ista mei.

K 4

At

Quod quicumque leget, si quis leget, aestimet ante
 Compositum quo sit tempore, quoque loco.
 Aequus erit scriptis, quorum cognoverit esse
 Exilium tempus, barbariemque locum.
 Inque tot adversis carmen mirabitur ullum
 Ducere me triffi sustinuisse manu.
 Ingenium fregere meum mala, cuius & ante
 Fons infœcundus parvaque vena fuit.
 Sed quæcunq; fuit, nullo exercente refugit,
 Et longo periit arida facta situ.
 Non hic librorum, per quos inviter alarq;
 Copia: pro libris arcus & arma sonant.
 Nullus in hac terra recitem cui carmina, cuius
 Intellecturis auribus utar, adest.
 Nec quo secedam locus est: custodia muri
 Summovet infestos clausaque porta Getas.
 Sæpe aliquid quæro verbum, nomenque locumque
 Nec quisquam est à quo certior esse queam.
 Dicere sæpe aliquid conanti (turpe fateri).
 Verba mihi desunt, dædidicique loqui.
 Threicio, Geticoque fero circumsonor ore,
 Et videor Geticis scribere posse modis.
 Crede mihi, timeo, ne sint immista Latinis,
 Inque meis scriptis Pontica verba legas.
 Qualemcumque legas, venia dignare libellum
 Sortis & excusa conditione meæ.

PUBLII OVIDII NASONIS

TRISTIUM

LIBER QUARTUS.

ELEGIA I.

ARGUMENTUM.

Excusandos esse dicit Poeta suos libellos, si quid
 fuerit in his reprehendendum: siquidem exul
 hæc

ELEGIA VI.

ARGUMENTUM.

Hæc inconsideratius cum superioribus conjunguntur,
 cum unius separatæ Elegiæ argumentum videantur
 exequi. Tractatur locus communis de vi temporis,
 seu consuetudinis, qua cum mitigentur & tolerabiliora evadant omnia, non tamen mitigari
 curas & angores suos; mala sua ipsa mora ingravescere,
 & exasperari queritur Poeta.

Tempore ruricolæ patiens fit taurus aratri,
 Præbet & incurvo colla premenda iugo.
 Tempore paret equus lentis animosus habenis,
 Et placido duros accipit ore lupos.
 Tempore Pænorum compefcitur ira leonum,
 Nec feritas animo quæ fuit ante, manet.
 Quæque sui iustis obtemperat Inda magistri
 Bellua, servitium tempore victa subit.
 Tempus ut extentis tumeat facit uva racemis,
 Vixque merum capiant grana, quod intus habent.
 Tempus & in canas semen perducit aristas,
 Et ne sint triffi poma sapore facit.
 Hoc tenuat dentem terram renovantis aratri,
 Hoc rigidos silices, hoc adamantia terit.
 Hoc etiam sævas paulatim mitigat iras,
 Hoc minuit luctus, mæstaque corda levat.
 Cuncta potest igitur tacito pede lapsa vetustas,
 Præterquam curas attenuare meas.
 Ut patria careo, bis frugibus area trita est,
 Dissiluit nudo pressa bis uva pede.
 Non quæsitâ tamen spatia patientia longo est,
 Menique mali sensum nostra recentis habet.
 Scilicet & veteres fugiunt juga sæpe juveni,
 Et domitus freno sæpe repugnat equus.

Tri-

Tristior est etiam praesens arumna priore,
 Ut sit enim sibi par, crevit, & aucta mora est.
 Nec tam nota mihi, quam sunt, mala nostra fuerunt.
 Sed magis haec, quo sunt cognitora, gravant.
 Est quoque non minimum vires afferre recentes.
 Nec praesumptum temporis esse malis.
 Fortior in fulva novus est luctator arena,
 Quam cui sunt tarda brachia fessa mora.
 Integer est melior nitidis gladiator arenis,
 Quam cui tela suo sanguine tincta rubent.
 Fert bene praecipites navis modo facta procellas,
 Quamlibet exiguo solvitur imbre vetus.
 Nos quoque quae ferimus, tulimus patientius ante,
 Quae mala sunt longa multiplicata die.
 Credite: deficio, nostrosque a corpore (quantum
 Auguror) accedunt tempora parva malis,
 Nam neque sunt vires, nec qui color esse solebat,
 Vix habeo tenuem, quae tegat ossa, eutem.
 Corpore sed mens est aegro magis aegra, malique
 In circumpectu stat sine fine sui.
 Urbis abest facies, absunt mea cura sodales,
 Et, qua nulla mihi charior, uxor abest.
 Vulgus adest Scythicum braccataque turba Getarum,
 Sic mala quae video, non videoque, nocent.
 Una tamen spes est, quae me solatur in istis,
 Hac fore morte mea non diuturna mala.

ELEGIA VII.

ARGUMENTUM.

Miratur Poeta, quod, biennio jam exacto, nullas
 ab amico acceperit litteras: quum hi praesertim ad
 eum scripserint, quibuscum amicitiae usus non fu-
 erat jam probatus. Subjungit tamen male se om-
 nia credere, quam illum nullas ad eum dedisse
 litteras, quas interceptas fuisse existimat. Admo-
 net postremo, ut ad eum scribat, ne semper ex-
 gaudendus sit.

Bis

Bis me sol adit gelidae post frigora brumae,
 Bisque suum tacto pisce peregit iter.
 Tempore tam longo cur non tua dextera versus,
 Quamlibet in paucos officiosa fuit?
 Cur tua cessavit pietas, scribentibus illis,
 Exiguus nobis cum quibus usus erat?
 Cur quoties alicui chartae sua vincula dempsi,
 Illam speravi nomen habere tuum?
 Dii faciant, ut saepe tua sit epistola dextra
 Scripta, sed è multis reddita nulla mihi.
 Quod precor, esse liquet: credam prius ora Medusae
 Gorgonis anguineis cincta fuisse comis.
 Esse canes utero sub virginis, esse Chimaram,
 A truce quae flammis separat angue Leam,
 Quadrupedemque homines cum pectora pectora victos,
 Tergeminumque virum, tergeminumque canem.
 Sphingaque, & Harpyias, serpentigerosque gigantes,
 Centimanumque Gygen, semivobemque virum.
 Haec ego cuncta prius, quam te charissime credam
 Mutatum, & curam deposuisse mei.
 Innumeri montes inter me, teque, viaeque,
 Fluminaque & campi, nec freta pauca jacent.
 Mille potest causis à te quae littera saepe
 Missa sit, in nostras rara venire manus.
 Mille tamen causas scribendo vince frequenter,
 Excusem ne te semper amico mihi.

ELEGIA VIII.

ARGUMENTUM.

Quinquagenarius Poeta queritur, se jam canescere
 in infelicissima regione, eo tempore, quo frui de-
 buisset patria, carissima conjuge, amicis, & ce-
 teris: Quae si olim à Delphico oraculo, aut Do-
 donæa columba futura accepisset, vana dicit se
 ea responsa exultaturum fuisse: Clarissimaque

sen-

sententia docet, nihil tam validum esse, quod non subjaceat divinæ voluntati ac Potentiæ. Postremo ceteros admonet, ut ejus casibus muniti, Augustum, cujus potentia par est Diis in mortalibus, demereantur.

Iam mea cygneas imitantur tempora plumas,
 Inficit & nigras alba senectæ comas.
 Jam subeunt anni fragiles, & inertior ætas,
 Jamque parum firmo me mihi ferre grave est.
 Nunc erat, ut posito deberem sine laborum,
 Vivere me nullo sollicitante metu.
 Queque meæ semper placuerunt otia menti,
 Carpere, & in studiis mollior esse meis.
 Et parvam celebrare domum: patriosque penates
 Et quæ nunc Domino rura paterna carent.
 Inque sinu dominæ, charisque sodalibus, inque
 Securus patria consensuisse mea.
 Hæc mea sic quondam peragi speraverat ætas,
 Hos ego sic annos ponere dignus eram.
 Non ita diis visum est, qui me terraque marique
 Jactum, Sarmaticis exposuere locis.
 In cava ducuntur quasæ navalia puppes,
 Ne temere in mediis dissoluantur aquis.
 Ne cadat, & multas palmas inhonestet adeptas,
 Languidus in pratis gramina carpit equus.
 Miles ut emeritis non est satis utilis armis,
 Ponit ad antiquos quæ tulit arma lares.
 Sic igitur tarda vires adimente senectæ,
 Me quoque donari jam rude, tempus erat.
 Tempus erat, nec me peregrinum ducere cælum,
 Nec siccam Getico fonte levare sitim.
 Sed modo quos habui vacuos secedere in hortos,
 Nunc hominum visu rursus & urbe frui.
 Sic animo quondam non divinante futura
 Optabam placide vivere posse senex.
 Fata repugnarunt, quæ cum mihi tempora prima
 Mollia præbuerint, posteriora gravant.

Jam.

Jamque decem lustris omni sine labe peractis,
 Parte prior vitæ deteriore meæ.
 Nec procul à metis, quas pene tenere videbar,
 Curriculo gravis est facta ruina meo.
 Ergo illum demens in me sævire coegi,
 Mitius immensus quo nihil orbis habet.
 Ipsaque delictis victa est clementia nostris,
 Nec tamen errori vita negata mea est.
 Vita procul patria peragenda sub axe Boreo est;
 Qua maris Euxini terra sinistra jacet.
 Hæc mihi si Delphos, Dodonaque diceret ipsa,
 Esse videretur vanus uterque locus.
 Nil adeo validum est, adamas licet alliget illud,
 Ut maneat rapido firmius igne Jovis.
 Nil ita sublime est, supraque pericula tendit,
 Non sit ut inferius suppositumque Deo.
 Nam quamquam vitio pars est contracta malorum,
 Plus tamen exitii numinis ipsa dedit.
 At vos admoniti nostris quoque casibus este,
 Aequantem superos emeruisse virum.

ELEGIA IX.

ARGUMENTUM.

Inimico minatur Poeta, se in eum scripturum, nisi pœnituerit inimicitiarum.

Sic licet, & pateris, nomen, facinusque tacebo,
 Et tua Lethæis acta dabuntur aquis.
 Nostraque vincetur lacrymis clementia feris,
 Pac modo te pateat pœnituisse tui.
 Pac modo te damnes, cupiasque eradere vitæ
 Tempora, si possis, Tisiphonea tuæ.
 Sin minus, & flagrant odio tua peccata nostro,
 Induet infelix arma coacta dolor.
 Sin licet extremum, sicut sum, missus in orbem,
 Nostra suas istuc porriget ira manus.

K

Om-

Omnia, si nescis, Cæsar mihi jura reliquit:
 Et sola est patria pæna carere mea
 Et patriam, modo sit sospes, speramus ab illo:
 Sæpe Jovis telo quercus adusta viret.
 Denique vindictæ sit fit mihi nulla facultas,
 Pierides vires, & sua tela dabunt.
 Ut Scythiis habitem longe summotus in oris,
 Siccaque sint oculis proxima signa meis.
 Nostra per immentas ibunt præconia gentes,
 Quodque querar, notum, qua patet orbis, erit.
 Ibit in Occalum, quicquid dicetur ab Ortu:
 Testis & Hesperia vocis Eous erit.
 Trans ego Tellurem, trans altas audiar undas,
 Et gemitus vox est magna futura mei.
 Nec tua te fontem tantummodo secula norint,
 Perpetuæ crimen posteritatis eris.
 Jam feror in pugnas, & nondum cornua sumpsi,
 Nec mihi sumendi causa sit ulla velim.
 Circus adhuc cessat, spargit tamen acer arenam
 Taurus, & infesto jam pede pulsat humum.
 Hoc quoque, quam volui, plus est: cane musa receptus
 Dum licet huic nomen dissimulare suum.

ELEGIA X.

ARGUMENTUM.

Lectorem docet, qua patria, quibus consiliis natus sit. Deinde totam suam vitam paucis pericribit. Postremo exilii mala commemorat: quorum magnitudinem dicit se Musis consolari, & illis acquiescere.

Ille ego qui fueram tenerorum lusor amorum,
 Quem legis, ut noris, accipe posteritas.
 Sulmo mihi patria est gelidis uberrimus undis,
 Millia qui novies distat ab urbe decem.

Edi-

Editus hinc ego sum: nec non ut tempora noris,
 Cum cecidit fato Consul uterque pari.
 Si quid id est, usque à proavis vetus ordinis hæres,
 Non modo fortunæ munere factus eques.
 Nec stirps prima fui, genito sum fratre creatus,
 Qui tribus ante quater mensibus ortus erat.
 Lucifer amborum natalibus adfuit idem:
 Una celebrata est per duo liba dies.
 Hæc est armigeræ festis de quinque Minervæ
 Quæ fieri pugna prima cruenta solet.
 Protinus excolimur teneri, curaque parentis
 Imus ad insignes urbis ab arte viros.
 Frater ad eloquium viridi tendebat ab ævo,
 Fortia verbosi natus ad arma fori.
 At mihi jam puero cælestia sacra placebant,
 Inque suum furtim Musa trahebat opus.
 Sæpe pater dixit: studium quid inutile tentas;
 Mæonides nullas ipse reliquit opes.
 Motus eram dictis, totoque Helicone relicto
 Scribere conabar verba soluta modis.
 Sponte sua cæcæ numeros veniebat ad aptos,
 Et quod tentabam scribere, verus erat.
 Interea tacito passu labentibus annis
 Liberior fratri sumpta mihiq; toga est.
 Induiturque humeris cum lato purpura clavo,
 Et studium nobis, quod fuit ante, manet.
 Jamque decem vitæ frater geminaverat annos,
 Cum perit, & cæpi parte carere mei.
 Cepimus & teneræ primos ætatis honores,
 Deque viris quondam pars tribus una fui.
 Curia restabat, clavi mensura coacta est,
 Majus erat nostris viribus illud onus.
 Nec patiens corpus, nec mens fuit apta labori,
 Sollicitæque fugax ambitionis eram.
 Et petere Aoniæ suadebant tuta sorores
 Otia, judicio semper amata meo.
 Temporis illius colui, fovique poetas.
 Quodque aderant vates, rebar adesse Deos.

K 2

Sæpe

Tu dux & comes es, tu nos abducis ab Istro,
 In medioque mihi das Helicone locum.
 Tu mihi, quod rarum est, vivo sublime dedisti
 Nomen, ab exquisitis quod dare fama solet.
 Nec qui detrectat præsentia livor, iniquo,
 Ullum; de nostris dente momordit opus.
 Nam tulerint magnos cum secula nostra poetas,
 Non fuit ingenio fama maligna meo.
 Cumque ego præponam multos mihi, non minor illis
 Dicor, & in toto plurimus orbe legor.
 Si quid habent igitur vatum præfagia veri,
 Procinus ut moriar, non ero terra tuus.
 Sive favore tuli, sive hanc ego carmine famam,
 Jure tibi grates candide lector ago.

PUBLII OVIDII NASONIS

TRISTIUM

LIBER QUINTUS.

ELEGIA I.

ARGUMENTUM.

Mittens Romam è Scythia hunc ultimum librum
 Ovidius, sui studiosos monet, ut quatuor prio-
 ribus libellis illinc quoque ab eo missis hunc eti-
 am addant: Excusatque se non potuisse materi-
 am aliam, quam tristem, ejusque rebus miseris
 & perditis convenientem sumere. Quod si in pa-
 triam revocetur, scripturum se jocosa & læta
 profretur: Simulque veniam petit, si quid sit,
 quod lectorem offendat.

Hunc

Hunc quoque de Getico nostri studiose libellum
 Littore, præmissis quattuor adde meis.
 Hic quoque talis erit, qualis fortuna poetæ,
 Invenies toto carmine dulce nihil.
 Flebilis ut noster status est, ita flebile carmen,
 Materiam scripto conveniente suam.
 Integer & lætus læta & juvenilia lusi,
 Illa tamen nunc me composuisse piget.
 Ut cecidi, perago subiti præconia casus,
 Sumque argumenti conditor ipse mei.
 Utque jacens ripa deslere Caystrius ales
 Dicitur ore suam deficiente necem,
 Sic ego Sarmaticas longe projectus in oras
 Efficio tacitum ne mihi funus eat.
 Delicias si quis lascivaque carmina quaerit,
 Præmoneo nunquam scripta quod ista legat.
 Aptior huic Gallus, blandique Propertius oris,
 Et plures, quorum nomina magna vigent.
 Atque utinam numero nos non essemus in illo,
 Hei mihi, cur unquam Musa locuta mea est?
 Sed dedimus penas, Scythicique in sinibus lusu
 Ille pharetrati lusor amoris abest.
 Quod superest, socios ad publica carmina flexi,
 Et memores justis nominis esse mei.
 Si tamen ex vobis aliquis tam multa requiret,
 Unde dolenda canam, multa dolenda tuli.
 Non hæc ingenio, non hæc componimus arte,
 Materia est propriis ingeniola malis.
 Et quota fortunæ pars est in carmine nostræ?
 Felix qui patitur, quæ numerare potest.
 Quot frutices silvæ, quot slavas Tybris arenas,
 Mollia quot Martis gramina campus habet.
 Tot mala pertulimus, quorum medicina quiescere
 Nulla nisi in studio est, Pieridumque mora.
 Quis tibi Naso modus lacrymosi carminis? inquis,
 Idem, fortunæ qui modus hujus erit.
 Quod querar, illa mihi pleno de fonte ministrat,
 Nec mea sunt, fati verba sed ista mei.

K 4

At

ELEGIA IX.

ARGUMENTUM.

Laudat amici fidem, fateturque ejus beneficio vitam ducere, simulque gratias agit. Postremo dicit se libenter ejus beneficia nota omnibus facturum fuisse, si ille suis se scriptis nominari pateretur.

O Tua si sineres in nostris nomina poni
Carminibus, postus quam mihi sæpe fores.
Te canerem solum meriti memor, inque libellis
Crevisset sine te pagina nulla meis.
Quid tibi deberem, tota scirerur in urbe,
Exul in amissa si tamen urbe legor.
Te præsens mitem nosset, te senior ætas,
Scripta vetustatem si modo nostra ferunt.
Nec tibi cessaret doctus bene dicere lector,
Hic te servato vate maneret honor.
Cæsaris est primum munus, quod ducimus auras,
Gratia post magnos est tibi habenda Deos.
Ille dedit vitam: tu, quam dedit ipse, tueris:
Et facis accepto munere posse frui.
Cumque perhorreret casus pars maxima nostros,
Pars etiam credi pertinuisse velit.
Naufragiamque meum tumulo spectaret ab alto,
Nec dederit nauci per freta sæva manu.
Seminecem Stygia revocasti solus ab unda.
Hoc quoque, quod memores possumus esse, tuum est.
Dii tibi se tribuant cum Cæsare semper amicos:
Non potuit votum plenius esse meum.
Hæc meus argutus, si tu paterere, libellis
Poneret in multa luce videnda labor.
Nunc quoque jam quamvis est iusta quiescere, quin te
Nominet invitum, vix mea Musa tener.
Utque canem pavidæ nactum vestigia ceruæ
Latrantes frustra copula dura tenet.

Utque

Utque fores nondum referati carceis acer
Nunc pede, nunc ipsa fronte laceffit equus:
Sic mea lege data vincita atque inclusa Thalia
Per titulum vetiti nominis ire cupit.
Ne tamen officio memoris lædaris amici,
Parebo justis, parce timere, tuis.
At non parerem, si non meminisse putares:
Hoc, quod non prohibet vox tua, gratus ero.
Dumque (quod ò breve sit) lumen vitale videbo
Serviet officio spiritus ille tuo.

ELEGIA X.

ARGUMENTUM.

Tres annos se egisse Poeta scribit: eos tamen sibi decem videri, idque loci asperitate, & difficultatibus, quas deinde subjungit.

UT sumus in Ponto, ter frigore constitit Ister,
Facta est Euxini dura ter unda maris.
At mihi jam videor patria procul esse tot annis,
Dardana quod Grajo Troja sub hoste fuit.
Stare putes, adeo procedunt tempora tarde:
Et peragit lentis passibus annus iter.
Nec mihi solstitium quiequam de noctibus aufert:
Efficit angustus nec mihi bruma dies.
Scilicet in nobis rerum natura novata est?
Cumque meis cutis omnia longa facit?
An peragunt solitos communia tempora motus,
Suntque magis vitæ tempora dura meæ?
Quem tenet Euxini mendax cognomine Pontus,
Et Scythici vere terra sinistra freti.
Innumerae circum gentes fera bella minantur,
Quæ nisi de rapto vivere turpe putant.
Nil extra tutum est, tumulus defenditur ipse
Manibus exiguis, ingenioque loci.

Quod

Quod minime credas, ut aves, densissimus hostis
 Advolat, & prædam vix bene visus agit.
 Sæpe intra muros clausis venientia portis
 Per medias legimus noxia tela vias.
 Est igitur rarus, qui rus colere audeat, isque
 Hac arat infelix, hac tenet arma manu.
 Sub galea pastor junctis pice cantat aënis.
 Proque lupo pavidæ bella verentur oves.
 Vix ope castelli defendimur, & tamen intus
 Mistra facit Graiis barbara turba metum.
 Quippe simul nobiscum habitat discrimine nullo
 Barbarus, & teci plus quoque parte tenet.
 Quos ut non timeas, possis odisse, videndo
 Pallibus, & longa tempora tecta coma.
 Hos quoque, qui geniti Graja creduntur ab urbe,
 Pro patrio cultu Persica bracca tegit.
 Exercent illi sociæ commercia linguæ:
 Per gestum res est significanda mihi.
 Barbarus hic ego sum, quia non intelligor ulli,
 Derident stolidi verba Latina Getæ.
 Meque palam de me tuto male sæpe loquuntur,
 Forsitan obiciunt exihumque mihi.
 Utque sit, in me aliquid, si quid dicentibus illis
 Abnuerim quoties, adnumerimque putant.
 Adde quod injustum rigido jus dicitur ense,
 Dantur & in medio vulnera sæpe foro.
 O duram Lachesis, quæ tam grave fidus habenti,
 Fila dedit vitæ non breviora meæ.
 Quod patriæ, vultu, vestroque caremus amici,
 Atque hæc in Scythicis gentibus esse queror.
 Utraque pæna gravis, merui tamen urbe carere,
 Non merui tali forsitan esse loco.
 Quid loquor ab demens? ipsam quoque perdere vitam
 Cæsaris offenso numine dignus eram.

ELEGIA XI.

ARGUMENTUM.

Dolet Poeta, uxorem ab inimico jurgiis laceffitam; exulisque uxorem appellatam seamque hortatur, ut omnia patiat; quandoquidem Augustus se non exulem, sed relegatum nominavit.

Quod te, nescio quis, per jurgia dixerit esse
 Exulis uxorem, littera quæstia tua est.
 Indolui, non tam mea quod fortuna male audit,
 Qui jam consuevi fortiter esse miser.
 Quam quia, cui minime vellem, sum causa pudoris
 Teque reor nostris erubuisse malis.
 Perfer, & obdura, multo graviora tulisti,
 Eripuit cum me principis ira tibi.
 Fallitur iste tamen, quo judice nominor exul,
 Mollior est culpam pæna secuta meam.
 Maxima pæna mihi est ipsum offendisse, priusque
 Venisset mallem funeris hora mihi.
 Quasla tamen nostra est non merfa nec obruta navis,
 Utque caret portu sic tamen extat aquis.
 Nec vitam, nec opes, nec jus mihi civis ademit,
 Quæ merui vitio perdere cuncta meo.
 Sed quia peccato facinus non adfuit ullum,
 Nil nisi me patriis jussit abesse focis.
 Utque aliis, quorum numerum comprehendere non est,
 Cæsareum numen sic mihi mite fuit.
 Ipse relegati, non exulis utitur in me
 Nomine: tuta suo judice causa mea est.
 Jure igitur laudes Cæsar pro parte virili
 Carmina nostra tuas qualiacumque canunt.
 Jure Deos, ut adhuc cæli tibi lumina claudant,
 Teque velint sine se comprecor esse Deum.
 Optat idem populus: sed ut in mare flumina vastum,
 Sic solet exiguæ currere riuus aquæ.

At tu fortunam, cujus vocor exul ab ore,
 Nomine mendaci parce gravare meam.

ELEGIA XII.

ARGUMENTUM.

Amico hortanti ut aliquid scriberet, respondet Poeta causasque assignat, cur id sibi facere non liceat. Demum ostendit se non posse teneri, quin semper aliquid componat, composita vero igni comburat.

Scribis ut oblectem studio lacrymabile tempus,

Ne pereant turpi pectora nostra situ.

Difficile est quod, amice, mones, quia carmina lætum,

Sunt opus, & pacem mentis habere volunt.

Nostra per adversas agitur fortuna procellas:

Sorte nec ulla mea tristior esse potest.

Exigis, ut Priamus natorum funere plaudeat,

Et Niobe festos ducat ut orba choros.

Luctibus, an studio videor debere teneri,

Solus in extremos jussus abire Getas?

Des licet invalido pectus mihi robore fultum;

Fama refert Anyti quale fuisse rei.

Fracta cadet tantæ sapientia mole ruinæ;

Plus valet humanis viribus ira Dei.

Ille senex dictus sapiens ab Apolline, nullum

Scribere in hoc casu sustinisset opus.

Ut veniant patriæ, veniant oblivia nostri

Omnis & amissi sensus abesse queat.

At timor officio fungi vetat ipse quieto,

Cinctus ab innumero me tenet hoste locus.

Adde quod ingenium longa rubigine læsum

Torpet, & est multo quam fuit ante minus.

Fertilis assiduo si non renovetur aratro,

Nil nisi cum spinis gramen habebit ager.

Tem-

Tempore qui longo steterit, male curret, & inter
 Carceribus missos ultimus ibit equus.

Vertitur in teneram cariem, rimisque dehiscit,

Siqua diu solitis cymba vacavit aquis.

Me quoque despera, fuerim cum parvus & ante,

Illi qui fueram, posse redire parem.

Contudit ingenium patientia longa malorum,

Et pars antiqui nulla vigoris adest.

Sæpetamen nobis, ut nunc quoque sumpta tabella est,

Inque suos volui cogere verba pedes.

Carmina scripta mihi sunt nulla, aut qualia cernis

Digna sui domini tempore, digna loco.

Denique non parvas animo dat gloria vires,

Et facunda facit pectora laudis amor.

Nominis & famæ quondam fulgore trahebar,

Dum tulit antennis aura secunda meas.

Non adeo est bene nunc, ut sit mihi gloria curæ;

Si liceat, nulli cognitus esse velim.

An quia cesserunt primo bene carmina, suades,

Scribere, successus ut sequar ipse meos?

Pace novem vestra liceat dixisse sorores,

Vos estis nostræ maxima causa fugæ.

Utque dedit iustas tauri fabricator aheni,

Sic ego do pænas artibus ipse meis.

Nil mihi debebat cum versibus amplius esse,

Sed fugerem, merito naufragus omne fretum.

At puto, si demens studium fatale retentem,

Hic mihi præbebit carminis arma locus.

Non liber hic ullus, non qui mihi commodet aurem,

Verbaque significant quid mea norit adest.

Omnia barbariæ loca sunt, vocisque ferinæ

Omnia, quæ possunt, plena timore sonant.

Ipse mihi videor jam dedidicisse latinæ,

Nam didici Geticæ, Sarmaticeque loqui.

Nec tamen, ut verum fatear tibi, nostra teneri

A componendo carmine Musa potest.

Scribimus, & scriptos absumimus igne libellos:

Exitus est studii parva favilla mei.

L 2

Nec

Nec possum, & cupio non ullos ducere verſus,
 Ponitur idcirco noſter in igne labor.
 Nec niſi pars caſu flammis erepta dolore,
 Ad vos ingenii pervenit ulla mei.
 Sic utinam, quæ nil metuentem tale magiſtrum
 Perdidit, in cineres ars mea verſa foret.

ELEGIA XIII.

ARGUMENTUM.

Amicum hortatur, ut quandoquidem amoris multa olim pignora ſibi dederit, nunc verbis & litteris ne pareat. Quod ſi emendant, dicit nihil ab ejus amicitia amplius deſiderandum eſſe.

Hanc tuus è Getico mittit tibi Naſo ſalutem,
 Mittere ſi quiſquam, quo caret ipſe, poteſt.
 Aeger enim traxi contagia corpore mentis,
 Libera tormento pars mihi ne qua vacet.
 Perque dies multos lateris cruciatibus uror,
 Sed quod in immodico frigore læſit hyems.
 Si tamen ipſe vales, aliqua nos parte valemus,
 Quippe mea eſt humeris ſulta ruina tuis.
 Qui mihi cum dederis ingentia pignora, cumque
 Per numeros omnes hoc tueare caput.
 Quod tua me raro ſolatur epiſtola peccas,
 Remque piam præſtas, & mihi verba negas.
 Hoc precor emenda: quod ſi correxeris unum,
 Nullus in egregio corpore nævus erit.
 Pluribus accuſem fieri niſi poſſet, ut ad me
 Littera non veniat, miſſa ſit illa tamen.
 Dii faciant ut ſit temeraria noſtra querela,
 Teque putem falſo non meminiffe mei.
 Quod precor, eſſe liquet: neque enim mutabile robur
 Credere me fas eſt pectoris eſſe tui.
 Cana prius gelido deſint abſynthia Ponto.
 Et careat dulci Trinacris Hybla thymo.

Im-

Immemorem quam te quiſquam convincat amici,
 Non ita ſunt fati flamina nigra mei.
 Tu tamen ut falſæ poſſis quoque tollere culpæ
 Crimina: quod non es, nec videre, cave.
 Utque ſolebamus conſumere longa loquendo
 Tempora ſermoni deſiciente die.
 Sic ferat ac referat tacitas nunc littera voces,
 Et peragant linguæ charta manuſque vices.
 Quod tibi ne nimum videar diſſidere, ſitque
 Verſibus hoc paucis admonuiſſe ſatis.
 Accipe, quo ſemper finitur epiſtola verbo,
 Atque meis diſtent ut tua fata, vale.

ELEGIA XIV.

ARGUMENTUM.

In hac ultima elegia uxori immortalitatem pollicetur Poeta: dicitque multas fore, quæ quamvis eam miſeram eſſe exiſtiment, illi tamen invident, & felicem appellant; Simulque oſtendit, nihil à ſe majus præſtari potuiſſe. Quod cum ita ſit, eam hortatur, ut in fide permaneat, ne à quoquam jure accuſari queat. Exempliſque etiam probat, ejuſmodi fidem erga maritos nullo unquam ævo taceri ſolitam.

Quanta tibi dederint noſtris monumenta libellis,
 Quid mihi me conjux charior, ipſa vides.
 Detrahat auctori multum fortuna licebit,
 Tu tamen ingenio clara ferere meo.
 Dumque legar, pariter mecum tua fama legetur;
 Non potes in mæſtos omnis abire rogos.
 Cumque viri caſu poſſis miſeranda videri,
 Invenies aliquas, quæ quod es, eſſe velint.
 Quæ te noſtrorum cum ſis in parte laborum,
 Felicem dicant, invidentque tibi.
 Non ego divitias dando tibi plura dediſſem:
 Divitis ad manes nil feret umbra ſuos.

L 3

Per-

Perpetui fructum donavi nominis, idque
 Quo dare nil potui munere majus habes:
 Adde quod & rerum sola es tutela mearum,
 At te non parvi venit honoris onus.
 Quod numquam vox est de te mea muta, tuique
 Judiciis debes esse superba viri.
 Quæ ne quis possit temeraria dicere, persta,
 Et pariter serua meque piamque fidem.
 Nam tua, dum stetimus, turpi sine crimine mansit,
 Et tandem probitas irreprehensa fuit.
 Par eadem nostra nunc est tibi facta ruina.
 Conspicuum virtus hic tua ponat opus.
 Esse bonam facile est, ubi quod vetet esse, remotū est,
 Et nihil officio nupta quod obliet habet.
 Cum Deus intonuit, non se subducere nimbo,
 Id demum est pietas, id socialis amor.
 Rara quidem est virtus, quam non fortuna gubernet
 Quæ maneat stabili, cum fugit illa pede
 Siqua tamen pretii sibi merces ipsa petiti est,
 Inque parum lætis ardua rebus abest.
 Si tempus numeres, per secula nulla tacetur,
 Et loca mirantur, qua patet orbis iter.
 Aspicias ut longo teneat laudabilis ævo
 Nomen inextinctum Penelopæa fides?
 Cernis ut Admeti cantetur, & Hectoris uxor?
 Aulaque in accensis Iphias ire rogos?
 Ut vivat fama conjux Philæcia, cujus
 Iliacam celerrim vir pede pressit humum?
 Nil opus est lætho pro me, sed amore, fideque:
 Non ex difficili fama petenda tibi est.
 Nec te credideris, quia non facis, ista moueri:
 Vela damus, quamvis remige puppis eat.
 Qui monet, ut facias, quod jam facis, ille moeando
 Laudat, & hortatu comprobata acta suo.

FINIS.

PU.

PUBLII OVIDII NASONIS

DE PONTO

LIBER PRIMUS.

Epistola I. Ad Brutum.

ARGUMENTUM.

Ad Brutum Romanum scribens Ovidius è Timotana Urbe, & Pontica regione, ubi exulabat, à qua opus de Ponto appellavit, primo rogat, ut librum suum excipiat: deinde quid ibi contineatur, exponit.

Naso Tomitanæ jam non novus incola terræ,
 Hoc tibi de Getico littore mittit opus.
 Si vacat, hospitio peregrinos Brute libellos
 Excipe, dumque aliquo, quolibet abde loco.
 Publica non audent inter monumenta venire,
 Ne suus hoc illis clauferit auctor iter.
 Ah quoties dixi, certe nil turpe docetis,
 Ite, patet castis versibus iste locus.
 Nec tamen accedunt, sed, ut aspicias ipse. latere
 Sub lare privato tutius esse putant.
 Quæris ubi hos possis nullo componere læso:
 Qua steterant artes, pars, vacat illa tibi.
 Quid veniat novitate roges fortasse sub ipsa,
 Accipe, quodcumque est, dummodo non sit amor.
 Invenies quamvis non sit miserabilis index,
 Non minus hoc illo triste, quod ante dedi.
 Rebus idem, titulo differt, & epistola cui sit
 Non occultato nomine missa, docet.
 Nec vos hoc vultis, sed non prohibere potestis,
 Musa que ad invitos officiosa venit.

L 4

Quis

At mihi si chara patriam cum conjuge reddas,
 Sint vultus hilares, sinque quod ante fui.
 Lenior invicti si sit mihi Cæsaris ira,
 Carmina lætitiæ jam tibi plena dabo.
 Non tamen, ut lustr, rursus mea littera ludet:
 Sit semel illa ioco luxuriata meo.
 Quod probet ipse canam, pænæ modo parte levata,
 Barbariam, rigidos effugiamque Getas.
 Interea nostri quid agant, nisi triste libelli?
 Tibi funeribus convenit ista meis.
 At poteras, inquis, melius mala ferre silendo,
 Et tacitus casus dissimulare tuos.
 Exigis ut nulli gemitus tormenta sequantur:
 Acceptoque gravi vulnere flere vetas.
 Ipse Perilleo Phalaris permisit in ære
 Edere mugitus, & bovis ore queri.
 Cum Priami lacrymis offensus non sit Achilles,
 Tun sletus inhibes durior holte meos?
 Cum faceret Nioben orbam Latonia proles,
 Non tamen hanc ficcas jussit habere genas.
 Est aliquid fatale malum per verba levare,
 Hoc querulam Prognen, Halcionemque facit.
 Hoc erat in gelido quare Pæantius antro
 Voce fatigaret Lemnia faxa sua.
 Strangulat inclusus dolor atque cor æstuat intus,
 Cogitur & vires multiplicare suas.
 Da veniam potius: vel totos tolle libellos,
 Si mihi quod prodest, hoc tibi lector obest.
 Sed nec obesse potest ulli, nec scripta fuerunt
 Nostra nisi auctori perniciosâ suo.
 At mala sunt fateor: quis te mala sumere cogit?
 Aut quis deceptum ponere sumpta verat?
 Ipse nec emendo: sed ut huc deducta legantur,
 Non sunt illa suo barbariora loco.
 Nec me Roma suis debet conferre poetis:
 Inter Sarmaticos ingeniosus eram.
 Denique nulla mihi captatur gloria, quæque
 Ingenii stimulos subdere fama solet.

Noluitis assiduus animum tabescere curis:
 Quæ tamen irrumpunt, quoque vetantur, eunt.
 Cur scribam, docui: cur mittam quæritis illos:
 Vobiscum cupio quolibet esse modo.

ELEGIA II.

ARGUMENTUM.

Ad uxorem scribens, dicit se corpore bene valere,
 quamvis mente langueat. Ostenditque dolorem
 eundem esse, qui primo fuit, cum relegatus sit
 ab Augusto. Postea commemorat incommoda, quibus
 sine fine conficitur: Et quandoquidem levis sit
 exilii causa, & magna Cæsaris clementia, pro
 marito roget, hortatur: nec ullam sibi spem reli-
 ctam, quam Augusti clementiam.

Ecquid ut è Ponto nova venit epistola, palles?
 Et tibi sollicita solvitur illa manu?
 Pone metum, valeo, corpusque quod antelaborum
 Impatiens nobis, invalidumque fuit.
 Sufficit, atque ipso vexatum induruit usu:
 Et magis infirmo non vacat esse mihi?
 Mens tamen ægra jacet, nec tempore robora sumpsit
 Affectusque animi, qui fuit ante, manet.
 Quæque mora, spatiumque suo coitara putavi
 Vulnera, non aliter quam modo facta dolent.
 Scilicet exiguis prodest annosa vetustas,
 Grandibus accedunt tempore damna malis.
 Pene decem totis aluit Pæantius annis
 Pestiferum tumido virus ab angue datum.
 Telephus æterna consumptus tabe perisset,
 Si non quæ nocuit, dextra tulisset opem.
 Et mea, si facinus nullum commissum opto
 Vulnera qui fecit, facta levare velit.
 Contentusque mei jam tandem parte doloris,
 Exiguam pleno de mare demat aquæ.

Detrahat ut multum, multum restabit acerbi;
 Parsque meæ pænæ to ius instar erit.
 Littora quot conchas, quot amena rosaria flores;
 Quotve saporiferum grana papaver habet.
 Silva feras quot alit, quot piscibus unda natatur;
 Et tenerum pennis æra pulsat avis.
 Tot premor adversis, quæ si comprehendere coner,
 Icaris numerum dicere coner aquas.
 Utque viæ casus, ut amara pericula Ponti,
 Ut taceam strictas in mea fata manus.
 Barbara me tellus, orbisque novissima magni
 Sustinet, & favo cinctus ab hoste locus.
 Hinc ego traicerer (neque enim mea culpa eruenta est)
 Effret, quæ debet, si tibi cura mei.
 Ille Deus, bene quo Romana potentia nixa est,
 Sæpe suo victor lenis in hoste fuit.
 Quid dubitas? & tuta times? accede, rogaque
 Cæsare nil ingens mitius orbis habet.
 Memiserum, quid agam? si proxima quæq; relinquat,
 Subtrahis & fracto tu quoque colla iugo?
 Quo ferar? unde petam lassus solatia rebus?
 Anchora jam nostram non tenet ulla ratem.
 Viderit ipse, sacram, quamvis invisus, ad aram
 Confugiam, nullas summovet ara manus.
 Alloquor en abiens absentia numina supplex,
 Si fas est homini cum Jove posse loqui.
 Arbitr imperii, quo certum est sospite cunctos
 Ausoniarum curam gentis habere Deos.
 O decus, o patriæ per te florentis imago,
 O vir non ipso, quem regis, orbe minor.
 Sic habites terram, sic te desideret æther,
 Sic ad pacta tibi sidera tardus eas.
 Parce precor, minimamque tuo de fulmine partem
 Deme satis pænæ, quod superabit, erit.
 Ira quidem moderata tua est, vitamque dedisti,
 Nec mihi jus civis, nec mihi nomen abest.
 Nec mea concessa est aliis fortuna, nec exul
 Edicti verbis nominor ipse tui.

Om.

Omniaque hæc timui, quia me meruisse videbar:
 Sed tua peccato lenior ira meos est.
 Arua relegatum iussisti visere Ponti,
 Et Scythicum profuga scindere puppe fretum.
 Iussus ad Euxini deformia littora veni
 Aequoris: hæc gelido terra sub axe jacet.
 Nec me tam cruciat nunquam sine frigore cælum;
 Glebaque canenti semper obusta gelu.
 Nesciaque est vocis quod barbara lingua Latinæ,
 Græcaque quod Getico victa loquela sono est.
 Quam quod finitimo cinctus premor undiq; marte,
 Vixque brevis tutum murus ab hoste facit.
 Pax tamen interdum est, pacis fiducia nunquam,
 Sic hic nunc patitur, nunc timet arma locus.
 Hinc ego dum muter, vel me Panchæa Charybdis
 Devoret, atque suis ad Styga mittat aquis.
 Vel rapidæ flammis urar patienter in Aetnæ
 Vel freta Leucadii mittar in alta Dei.
 Quod petimus, pænâ est: neque enim miser esse recuso:
 Sed precor ut possim tutius esse miser.

ELEGIA III.

ARGUMENTUM.

Queritur Ovidius, quod cum Bacchi festum celebraretur, sibi una cum ceteris poetis Romæ esse non liceat, ut ante solebat; miraturque illum sibi uni ex ejus cultoribus non opem tulisse. Demum illum, studiique consortes poetas precatur, ut à Cæsare reditum impetrent.

Illa dies hæc est qua te celebrare poeta,
 Si modo non fallunt tempora, Bacche solent.
 Festaque odoratis innectunt tempora fertis,
 Et dicunt laudes ad tua vina tuas.
 Inter quos, memini, dum me mea fata sinebant,
 Non invisa tibi pars ego magna fui.

K 6

Quem

Quem nunc suppositum stellis Erymanthidos urfae
 Juncta tenet crudis Sarmatis ora Getis.
 Quique prius mollem vacuumque laboribus egi
 In studis vitam, Pieridumque choro.
 Nunc procul à patria Genicis circumsonor armis,
 Multa prius pelago, multaque passus humo.
 Sive mihi casus, sive hoc dedit ira Deorum
 Nubila nascenti seu mihi Parca fuit.
 Tu tamen è facris hederæ cultoribus unum
 Numine debueras sustinuisse tuo.
 An dominæ fati quicquid cecinere forores,
 Omne sub arbitrio desinit esse Dei?
 Ipse quoque æthereas meritis investus es arces
 Quo non exiguo facta labore via est.
 Nec patria est habitata tibi, sed adusque nivosum
 Strymona venisti, marticolamque Geten.
 Perfidaque & lato spatiantem flumine Gangem,
 Et quascunque bibit decolor Indus aquas.
 Scilicet hanc legem nentes fatalia Parca
 Stamina bis genito bis cecinere tibi.
 Me quoque, si fas est exemplis ire Deorum
 Ferrea fors vitæ, difficilisque premit.
 Illo nec melius cecidi, quem magna locutum
 Reppulit à Thebis Juppiter igne suo.
 Ut tamen audisti percussum fulmine vatem
 Admonitu matris condoluisse potes.
 Et potes, aspiciens circum tua sacra poetas,
 Nescio quis nostri, dicere, cultor abest.
 Ferbone Liber opem, sic altam degravet ulmum
 Vitis, & incluso plena sit uva mero.
 Sic tibi cum Bacchis Satyrorum grata juvenus
 Adsit, & attonito non taceare sono.
 Ossa bipenniferi sic sint male pressa Lycurgi:
 Impia nec pæna Pentheos umbra vaet.
 Sic micet æternum, vicinaque sidera vincat
 Coniugis in cælo clara corona tuæ.
 Huc ades, & casus reles pulcherrime nostros,
 Unum de numero me memor esse tuo.

Sunt

Sunt diis inter se commercia: flectere tenta
 Cæsareum numen numine Bacche tuo.
 Vos quoque confortes studii pia turba poetæ,
 Hæc eadem sumpto quisque rogare mero.
 Atque aliquis vestrum Nasonis nomine dicto,
 Apponat lacrymis pocula mista suis.
 Admonitusque mei, cum circumspexerit omnes,
 Dicat, ubi est nostri pars modo Naso chori?
 Idque ira, si vestrum merui candore favorem,
 Nullaque judicio littera læsa meo est.
 Si veterum digne veneror cum scripta virorum,
 Proxima non illis esse minorâ reor.
 Sic igitur dextro faciatis Apolline carmen,
 Quod licet, inter vos nomen habete meum.

ELEGIA IV.

ARGUMENTUM.

Epistolam ab Euxino littore Romam venisse, coram
 que laudare amici fidem, inducit Ovidius. Eum
 postremo precatur, ut se constanter tueatur.

Littore ab Euxino Nasonis epistola veni,
 Lassaque facta mari, lassaque facta via.
 Qui mihi flens dixit, tu, cui licet, alpice Romam,
 Hæc quanto melior fors tua sorte mea est.
 Flens quoque me scripsit, nec qua signabat, ad os est
 Ante, sed ad madidas gemma relata genas.
 Tristitiæ causam si quis cognoscere quærit,
 Ostendi solem postulat ille sibi.
 Nec frondes silvis, nec aperto gramina campo
 Mollia nec pleno flumine cernit aquas.
 Quid Priamus doleat, mirabitur Hectore raptò,
 Quidve Philoctetes ictus ab angue gemat.
 Dii facerent utinam talis status esset in illo,
 Ut non tristitiæ causa dolenda foret.

Fert

Fert tamen, ut debet, casus patienter amatos;
 More nec indomiti fræna recusat equi.
 Nec fore perpetuam sperari sibi numinis iram,
 Conscius in culpa non scelus esse sua.
 Sæpe refert, sit quanta Dei clementia, cuius
 Se quoque in exemplis annumerare solet.
 Nam quod opes teneat patrias, quod nomina civis;
 Denique quod vivat, munus habere Dei.
 Te tamen, o, (si quid credis mihi) charior ille
 Omnibus, in toto pectore semper habet.
 Teque Menætiaden, te qui comitatus Oresten,
 Te vocat Aegiden, Euryalunque suam.
 Nec patriam magis ille suam desiderat, & quæ
 Plurima cum patria, sensit abesse sibi.
 Quam vultus, oculosque tuos, o dulcior illo
 Melle quod in ceris Attica ponit apis.
 Sæpe etiam mærens tempus reminiscitur illud,
 Quod non præventum morte fuisse dolet.
 Cumque alii fugerent subitæ contagia cladis,
 Nec vellent ietæ limen adire domus.
 Te sibi cum paucis meminuit mansisse fidelem,
 Si paucos aliquis treve duosve vocat.
 Quamvis attonitus, sensit tamen omnia, nec te
 Se minus adversis indoluisset suis.
 Verba solet, vultusque tuum, gemitusque referre:
 Et te siente suos demaduisse sinus.
 Quam sibi præfiteris, qua consolatus amicum
 Sis ope, solandus cum simul ipse fores.
 Pro quibus affirmat fore se memoremque piæque,
 Sive diem videat, sive tegatur humo.
 Per caput ipse suum solitus jurare tuumque,
 Quod scio non illi vilis esse suo.
 Plena tot & tantis referetur gratia factis.
 Non finet ille tuos littus arare boves.
 Fac modo constanter profugum tuare: quod ille
 Qui bene te novit, non rogat, ipsa rogo.

ELEGIA V.

ARGUMENTUM.

Se ipsum hortatur ad celebrandum uxoris natalem;
 pro qua bene precatur, diemque laudat, qui eam
 elegantissimis moribus in lucem protulit. Et quam-
 vis digna esset feliciori fortuna, eam tamen horta-
 tur, ut omnia æquo animo ferat: siquidem ejus
 virtus non nisi in adversis perspici possit. Demum
 Deos precatur, ut si nolint sibi parcere, saltem
 uxori innocenti ignoscant.

Annuus affectum dominæ natalis honorem
 Exigit, ite manus ad pia sacra meæ.
 Sic quondam festum Laertius egerat heros,
 Forsan in extremo conjugis orbe diem.
 Lingua favens adsit nostrorum oblita laborum,
 Quæ puto dedidit jam bona verba loqui.
 Quæque semel toto velis mihi sumitur anno,
 Sumatur satis discolor alba meis.
 Araque gumineo viridis de cespite fiat,
 Et velet tepidos nexa corona focos.
 Da mihi thura puer pingues facientia flammæ,
 Quodque pio fufum fridat in igne merum.
 Optime natalis, quamvis procul abiamus, opto
 Candidus huc venias, dissimilisque meo.
 Si quid & instabat dominæ miserabile vulnus,
 Sit perfuncta meis tempus in omne malis.
 Quæque gravi nuper plusquam quasiata procella est;
 Quod superest, tutum per mare navis eat.
 Illa domo, nataque sua, patriaque fruatur:
 Erepta hæc uni sit satis esse mihi.
 Quatenus & non est in charo conjugæ felix,
 Pars vitæ tristi cætera nube vacet.
 Vivat, ametque virum, quoniam sic cogitur absens,
 Consumatque annos, sed diuturna suos.

Adiicerem & nostros: sed ne contagia fati
 Corruptant timeo, quos agit ipsa, mei.
 Nil homini certum est: fieri quis posse putaret
 Ut facerem in mediis hæc ego sacra Getis?
 Aspice ut aura tumens fumos e thure coortos
 In partes Italas & loca dextra ferat.
 Scelus inest igitur nebulis, quas exigit ignis:
 Consilium fugiunt cætera pene meum.
 Consilium commune sacrum cum fiat in ara
 Fratibus, alterna qui periere manu.
 Ipsa sibi discors, tamquam mandetur ab illis,
 Scinditur in partes atra favilla duas.
 Hæc [memini] quondam fieri non posse loquebar,
 Et me Bardiades iudice falsus erat.
 Omnia nunc credo, cum tu non sulctus ab Arcto
 Terga vapor dederis, Ausoniamque petas.
 Hæc igitur lux est, quæ si non orta fuisset,
 Nulla fuit misero festa videnda mihi.
 Edidit hæc mores illis heroibus æquos,
 Quis eris Eurytion, Icanusque pater.
 Nata pudicitia est, mores, probitasque fidesque
 At non sunt ista gaudia nata die.
 Sed labor, & curæ fortunaque moribus impar,
 Iustaque de viduo pene querela toro.
 Scilicet adversis probitas exercita rebus
 Tristi materiam tempore laudis habet.
 Si nihil infestis durus vidisset Ulyses,
 Penelope felix sed sine laude forer.
 Victor Echionias si vir penetrasset in arces,
 Forsitan Evadnen vix sua nosset humus.
 Cum Pelia genitæ tot sint, cur cognita nobis?
 Nempe fuit misero nupta quod una viro.
 Effice ut Iliacas tangat prior alter arenas,
 Laodameia nihil cur referatur erit.
 Et tua, quod malles, pietas ignota fuisset,
 Impierent venti si mea vela sui.
 Dii tamen, & Cæsar diis accessure, sed olim
 Aequarint Pylios cum tua fata dies.

Non,

Non mihi, qui pœnam fateor meruisse, sed illi
 Parcite, quæ nullo digna dolore dolet.

ELEGIA VI.

ARGUMENTUM.

Queritur se ab amico destitui: hortaturque illum,
 ut constanter in amicitia persistat, quam primo
 coluerat.

TU quoque nostrarum quondam fiducia rerum,
 Qui mihi confugium, qui mihi portus eras.
 Tu quoque suscepti curam dimittis amici?
 Officii que piæ tam cito ponis onus?
 Sarcina sum fateor, quam si tu tempore duro
 Depositurus eras non subeunda fuit.
 Fluctibus in mediis navem Palinure relinquis:
 Ne fuge, neve tua sit minor arte fides.
 Numquid Achilleos inter fera prælia fidi
 Deseruit levitas Automedontis equos?
 Quem semel excepit, nunquam Podalirius ægro
 Promissam medicæ non tulit artis opem.
 Turpius eicitur, quam non admittitur hospes,
 Quæ paruit dextræ firma sit ara meæ.
 Nil nisi me solum primo tutatus es, at nunc
 Me pariter serva, iudiciumque tuum.
 Si modo non aliqua est in me nova culpa, tuamque
 Mutarunt subito crimina nostra fidem.
 Spiritus hic, Scythica quem non bene ducimus aura
 Quod cupio, membris exeat ante meis.
 Quam tua delictis stringantur pectora nostro,
 Et videar merito vilior esse tibi.
 Non adeo toti fatis urgemur iniquis,
 Ut mea sit longis mens quoque mota malis.
 Finge tamen motam, quoties Agamennone natum
 Dixisse in Pyladen verba proterva putas?

Nec

Nec procul à vero est, quod vel pulsarit amicum:
Manfit in officiis non minus ille suis.

Hoc est cum miseris solum commune beatis,
Ambobus tribui quod solet obsequium.

Ceditur & cæcis, & quos prætexta verendos,
Virgaque cum verbis imperiofa facit.

Si mihi non parcis, fortunæ parcere debes,
Non habet in nobis ullius ira locum.

Elige nostrorum minimum, minimumque laborum;
Isto, quo quereris, grandius illud erit.

Quam multa madidæ celantur arundine fossæ,
Florida quam multas Hybla tuetur apes.

Quam multæ gracili terrena sub horrea ferre
Limite formicæ grana reperta solent.

Tam me circumstat densorum turba malorum
Crede mihi, vero est nostra querela minor.

His qui contentus non est, in littus arenas,
In segetem spicas, in mare fundat aquas.

Intempestivos igitur compesce furores,
Vela neque in medio desere nostra mari:

ELEGIA VII.

ARGUMENTUM.

Amico quærenti quid ageret in Scythia, respondet
breviter Ovidius, se miserum esse. Postmodum
Tomitanæ regionis incolarum mores describit. De-
inde dicit studiis poeticis animum detineri, ac pa-
fici, & se carminibus mala sua oblivisci.

Quam legis, à Scythia tibi venit epistola terra

Latus ubi æquoreis Ister aditur aquis.

Si tibi contingat cum dulci vita salute,

Candida fortunæ pars manet una meæ.

Scilicet (ut semper) quid agam, charissime, quæris,
Quamvis hoc vel me scire tacente potes.

Sum

Sum miser, hæc brevis est nostrorum summa laborum;
Quisquis & offenso Cæsare vivet, erit.

Turba Tomitanæ quæ sit regionis, & inter
Quos habitent mores, discere tibi cura est.

Mista sit hæc quamvis inter Græcosque Getasque;
A male placatis plus trahit ora Getis.

Sarmaticæ major, Gæticæque frequentia gentis
Per mediis in equis itque reditque vias.

In quibus est nemo, qui non coryton, & arcum,
Telaque vipereo lurida felle gerat.

Vox fera, trux vultus, verissima mortis imago:
Non coma, non ulla barba resecta manu.

Dextera non segnis fixo dare vulnera cultro,
Quem vincitum lateri barbarus omnis habet.

Vivit in his igitur tenerorum lusor amorum:
Hos videt, hoc vates audit amice tuus.

Atque utinam vivat, & non moriatur in illis,
Absit ab invisis & tamen umbra locis.

Carmina quod pleno saltari nostra teatro,
Versibus & plaudi scribis amice meis.

Nil equidem feci, tu scis hoc ipse, theatris:
Musa nec in plausus ambitiosa mea est.

Non tamen ingratum est quodcumque oblivja nostri
Impedit, & profugi nomen in urbe refert.

Quamvis interdum, quæ me læsisse recorder
Carmina devoveo, Pieridesque meas.

Cum bene devovi, nequeo tamen esse sine illis,
Vulneribusque meis tela cruenta sequor.

Quæque modo Euboicis lacerata est fluctibus, aude
Graja Capharea currere puppis aqua.

Non tamen ut lauder vigilo, curamque futuri
Nominis, utilis quod latuisset, ago.

Detineo studiis animum, falloque labores,
Exterior curis & dare verba meis.

Quid potius faciam desertis solus in oris?

Quamve malis aliam quærere coner opem?

Sive locum spectro, locus est inamabilis, & quo
Esse nihil toto tristius orbe potest.

Sive

Sive homines, vix sunt homines hoc nomine digni

Quamque lupi, fœvæ plus feritatis habent.

Non meruunt leges, sed cedit viribus æquum:

Victaque pugnaci jura sub ense jacenti.

Pellibus, & laxis arcant mala frigora braccis,

Oraque sunt longis horrida tecta comis.

In paucis extant Græcæ vestigia linguae,

Hæc quoque jam Getico barbara facta sono est.

Unus in hoc nemo est populo, qui forte Latine

Quælibet è medio reddere verba queat.

Ipse ego Romanus vates, ignoscite Musæ,

Sarmatico cogor plurima more loqui.

En pudet, & fateor, jam defuetudine longa

Vix subeunt ipsi verba Latina mihi.

Nec dubito, quin sint & in hoc non pauca libello

Barbara: non hominis culpa, sed ista loci est.

Ne tamen Ausoniæ perdam commercia linguae,

Et fiat patrio vox mea muta sono.

Ipse loquor mecum defuetaque verba retracto,

Et studii repeto lingua sinistra mei.

Sic animum tempusque traho, meque ipse reduco,

A contemplati semoveoque mali.

Carminibus quæro miserarum obliviam rerum:

Præmia si studio consequar ista, fat est.

ELEGIA VII.

ARGUMENTUM.

Inimicum sibi insultantem monet, ut memor fortune
variae, minime lætetur ejus exilio & ruina: quan-
doquidem possit accidere ut in patriam redeat, il-
lumque videat graviore aliqua causa fugatum.

Non adeo cecidi, quamvis abiectus, ut infra
Te quoque sim, inferius quo nihil esse potest.
Quæ tibi res animos in me facit improbe? curve
Cassibus insultas, quos potes ipse pati?

Nec

Nec mala te reddunt mitem, placidumque jacenti

Nostra, quibus possunt illacrymare feræ.

Nec meus dubio Fortunæ stantis in orbe

Numen, & exosæ verba superba Deæ?

Exigerat dignas ultrix Rhannusia pœnas,

Imposito calcas quod mea fata pede.

Vidi ego naufragiumque, viros & in æquore mergi:

Et nunquam dixi, Iustior unda fuit.

Vilia qui quondam miseris alimenta negarat,

Nunc mendicatio pascitur ille cibo.

Passibus ambiguis Fortuna volubilis errat,

Et manet in nullo certa tenaxque loco.

Sed modo læta manet, vultus modo sumit acerbos,

Et tantum constans in levitate sua est.

Nos quoque florimus: sed flos fuit ille caducus:

Flammaque de stipula nostra brevisque fuit.

Neve tamen tota capias fera gaudia mente,

Non est placandi spes mihi nulla Dei.

Vel quia peccavi citra scelus, utque pudore

Non caret invidia sic mea culpa caret.

Vel quia nil ingens ad finem Solis ab ortu

Illo, cui paret, mitius orbis habet.

Scilicet ut per vim non est superabilis ulli,

Molle cor ad timidam sic habet illa preces.

Exemploque Deum, quibus accessurus & ipse est,

Cum pœnæ venia plura roganda petam.

Si numeres anno soles & nubila toro,

Invenies nitidum sæpius esse diem.

Ergo ne nimium nostra lætere ruina,

Restitui quondam me quoque posse puta.

Posse puta fieri lenito principe, vultus

Ut videas media tristis in urbe meos.

Utque ego te videam causa graviore fugatum,

Hæc sunt à primis proxima vota meis.

ELE-

Perpetui fructum donavi nominis, idque
 Quo dare nil potui munere majus habes:
 Adde quod & rerum sola es tutela mearum,
 At te non parvi venit honoris onus.
 Quod numquam vox est de te mea muta, tuique
 Judiciis debes esse superba viri.
 Quæ ne quis possit temeraria dicere, perfla,
 Et pariter serva meque piamque fidem.
 Nam tua, dum stetimus, turpi sine crimine mansit,
 Et tandem probitas irreprehensa fuit.
 Par eadem nostra nunc est tibi facta ruina.
 Conspicuum virtus hic tua ponat opus.
 Esse bonam facile est, ubi quod vetet esse, remotū est,
 Et nihil officio nupta quod obliet habet.
 Cum Deus intonuit, non se subducere nimbo,
 Id demum est pietas, id socialis amor.
 Rara quidem est virtus, quam non fortuna gubernet
 Quæ maneat stabili, cum fugit illa pede
 Siqua tamen pretii sibi merces ipsa petiti est,
 Inque parum lætis ardua rebus abest.
 Si tempus numeres, per secula nulla tacetur,
 Et loca mirantur, qua patet orbis iter.
 Aspicias ut longo teneat laudabilis ævo
 Nomen inextinctum Penelopæa fides?
 Cernis ut Admeti cantetur, & Hectoris uxor?
 Aulæque in accensis Iphias ire rogos?
 Ut vivat fama conjux Philæcia, cujus
 Iliacam celerrim vir pede pressit humum?
 Nil opus est lætho pro me, sed amore, fideque:
 Non ex difficili fama petenda tibi est.
 Nec te credideris, quia non facis, ista moueri:
 Vela damus, quamvis remige puppis eat.
 Qui monet, ut facias, quod jam facis, ille moeando
 Laudat, & hortatu comprobata acta suo.

FINIS.

PU.

PUBLII OVIDII NASONIS

DE PONTO

LIBER PRIMUS.

Epistola I. Ad Brutum.

ARGUMENTUM.

Ad Brutum Romanum scribens Ovidius è Timotana Urbe, & Pontica regione, ubi exulabat, à qua opus de Ponto appellavit, primo rogat, ut librum suum excipiat: deinde quid ibi contineatur, exponit.

Naso Tomitanæ jam non novus incola terræ,
 Hoc tibi de Getico littore mittit opus.
 Si vacat, hospitio peregrinos Brute libellos
 Excipe, dumque aliquo, quolibet abde loco.
 Publica non audent inter monumenta venire,
 Ne suus hoc illis clauferit auctor iter.
 Ah quoties dixi, certe nil turpe docetis,
 Ite, patet castis versibus iste locus.
 Nec tamen accedunt, sed, ut aspicias ipse. latere
 Sub lare privato tutius esse putant.
 Quæris ubi hos possis nullo componere læso:
 Qua steterant artes, pars, vacat illa tibi.
 Quid veniat novitate roges fortasse sub ipsa,
 Accipe, quodcumque est, dummodo non sit amor.
 Invenies quamvis non sit miserabilis index,
 Non minus hoc illo triste, quod ante dedi.
 Rebus idem, titulo differt, & epistola cui sit
 Non occultato nomine missa, docet.
 Nec vos hoc vultis, sed non prohibere potestis,
 Musa que ad invitos officiosa venit.

L 4

Quis

Neve fretum laudes terra magis: æquora semper
 Ventorum rabie solibus orba tument.
 Quocumque aspicias, campi cultore carentes,
 Vassaque, quæ nemo vindicet, arva jacent.
 Hostis adest dextra lævaque à parte timendus,
 Vicinoque metu terret utrumque latus.
 Altera Bistonias pars est sensura sagittas,
 Altera Sarmatica spicula missa manu.
 ¶ nunc, & veterum nobis exempla virorum;
 Qui forti casum mente tulere, refer.
 Et grave magnanimi robor mirare Rutili,
 Non usi reditus conditione dati.
 Smyrna virum tenuit, non pontus, & hostica tellus;
 Smyrna minus nullo pœne petenda loco.
 Non doloit patria Cynicus procul esse Sinopeus:
 Legit enim sedes, Attica terra, tuas.
 Arma Neoclides qui Persica contudit armis,
 Argolica primam sensit in urbe fugam.
 Pulsus Aristides patria Lacedæmona fugit,
 Inter quas dubium, quæ prior esset, erat.
 Cede puer facta Patroclus Opunta reliquit,
 Thessalicamque adiit hospes Achillis humum.
 Exul ab Hæmonia Pirenida cessit ad undam,
 Quo duce trabs Colchas sacra cucurrit aquas.
 Liquit Ageronides Sidonia mœnia Cadmus,
 Poneret ut muros in meliore loco.
 Venit ad Adrastum Tydeus Calidone fugatus;
 Et Teucrum Veneri grata recepit humus.
 Quid referam veteres Romanæ gentis, apud quos
 Exsiliis tellus ultima Tybur erat?
 Persequar ut cunctos, nulli datus omnibus ævis
 Tam procul à patria est, horridiorve locus.
 Quo magis ignoscat sapientia vestra dolenti,
 Qui facit ex dictis non ita multa tuis.
 Nec tamen inficior, si possiat nostra coire
 Vulnera, præceptis posse coire tuis.
 Sed vereor, ne me frustra sanare labores,
 Nec juver adnota perditus æger ope.

Nec

Nec loquor hæc, quia sit major prudentia nobis,
 Sed sim quam medico notior ipse mihi.
 Ut tamen hoc ita sit, munus tua grande voluntas
 Ad me pervenit, consulturque boni.

Epistola V. Ad uxorem.

ARGUMENTUM.

Ad uxorem scribens Poeta, canum se & languidum factum esse designat: Hujusque rei causas duas esse colligit: Senectutem scilicet, & dolorem, quo assidue conficitur. Deinde facta collatione Jasonis expeditionis, qui in ea loca pervenit, & sui exilii, docet suum malum majus fuisse illius opere & peregrinatione. Postremo optat ut possit in patriam redire, fruique dulcissimæ conjugis amplexu & colloquio, Cæsaribusque sacrificare.

¶ Am mihi deterior canis aspergitur ætas,
 Jamque meos vultus ruga senilis arat.
 Jam vigor, & quasso languat in corpore vires;
 Nec juveni lusus qui placuere, placent.
 Nec si me subito videas, agnoscere possis,
 Ætatis facta est tanta ruina meæ.
 ¶ Confiteor facere hæc annos: sed & altera causa est;
 Anxietas animi, continuusque labor.
 Nam mea per longos si quis mala digerat annos,
 Crede mihi, Pilio Nessore major ero.
 Cernis, ut in duris [& quid bove firmius?] arvis
 Fortia taurorum corpora frangat opus?
 Quæ numquam vacuo solita est cessare novali,
 Fructibus assiduis lasla senescit humus.
 Occidet, ad Circi si quis certamina semper,
 Non intermissis curibus, ibit equus.
 Firma sit illa licet, solvetur in æquore navis,
 Quæ numquam liquidis sicca carebit aquis.

Me

Me quoque debilitat series immensa laborum;
 Ante meum tempus cogit & esse senem.
 Otia corpus alunt, animus quoque pascitur illis;
 Immodicus contra caput utrumque labor.
 Aspice, in has partes quod venerit Æsone natus,
 Quam laudem à sera posteritate ferat.
 At labor illius nostro leviorque minorque,
 Si modo non verum nomina magna premunt.
 Ille est in Pontum Pelia mittente profectus,
 Qui vix Theffaliæ sine timendus erat.
 Cæsaris ira mihi nocuit, quem solis ab ortu
 Solis ad occasus utraque terra timet.
 Junctior Hamonia est Ponto, quam Roma sit Iistro;
 Et brevius quam nos ille peregit iter.
 Ille habuit comites primos telluris Achivæ,
 At nostram cuncti deseruere fugam.
 Nos fragili ligno vastum fulcavimus æquor:
 Que tulit Æsonidem, firma carina fuit.
 Nec mihi Typhis erat rector, nec Agenore natus
 Quas fugerem docuit, quas sequereturque vias.
 Illum tutata est cum Pallade regia Juno:
 Defendere meum numina nulla caput.
 Illum furtivæ juvere Cupidinis artes,
 Quas à me vellem non didicisset amans.
 Ille domum rediit, nos his moriemur in arvis,
 Persisterit læsi si gravis ira Dei.
 Durius est igitur nostrum, fidissima conjux,
 Illo, quod subit Æsone natus, onus.
 Te quoque, quam juvenem discedens urbe reliqui,
 Credibile est nostris insensuisse malis.
 O ego Dii faciant talem te cernere possim,
 Caraque mutatis oscula ferre comis.
 Amplectique meis corpus non pingue faceris,
 Et gracile hoc fecit, dicere, cura mei.
 Et narrare meos sienti flens ipse labores,
 Sperato nunquam colloquioque frui.
 Thuraque Cæsaris cum conjugè Cæsare digna,
 Dis veris, memori debita ferre manu.

Me.

Memnonis hanc utinam lenito Cæsare mater
 Quam primum roseo provocet ore diem.

Epistola VI. Ad Maximum.

A R G U M E N T U M.

Ad Maximum scribens Poeta, illum admonet ne miretur, si in carmen minus elegans & incultum offenderit: siquidem tot malis & situ ingenium oppressum, non possit eo calore insurgere, quo prius. Deinde docet, cur, quamvis sibi carmina nocuerint, tamen adhuc scribat. Postremo consilium exponit, cur non conetur facere optimum carmen, & illud polire.

Ille tuos quondam non ultimus inter amicos,
 Ut sua verba legas Maxime, Naso rogat.
 In quibus ingenium desilite requirere nostrum,
 Nescius exilii ne videare mihi.
 Cernis ut ignavum corrumpant otia corpus?
 Ut capiant vitium, ni moveantur aque?
 Sic mihi, si quis erat dicendi carminis usus,
 Deficit, estque minor factus inerte situ.
 Hæc quoque que legitis, si quid mihi Maxime credis
 Scribimus invita, vixque movente manu.
 Non liber in tales animum contendere curas:
 Nec venit in duros Musa vocata Getas.
 Ut tamen ipse vides, luctor deducere ventum,
 Sed non fit fato mollior ipse meo.
 Cum relego, scripsisse pudet, quia plurima cerno,
 Me quoque qui feci, iudice digna lini.
 Nec tamen emendo, labor hic, quam scribere major,
 Mensque pati durum sustinet ægra nihil.
 Scilicet incipiam lima mordacius uti,
 Ut sub iudicium singula verba vocem?
 Torquet enim fortuna parum: nisi Lycus in Hebrum
 Confluat, & frondes alpinus addat Athos?

Par.

Quicquid id est, adiunge meis: nil impedit ortos
 Exule, servatis legibus urbe frui.
 Quod metuas non est: Antoni scripta leguntur:
 Doctus & in promptu carmina Brutus habet.
 Nec me nominibus furiosus confero tantis.
 Sæva Deos contra non tamen arma tuli.
 Denique Cæsareo, quod non desiderat ipse,
 Non caret è nostris ullus honore liber.
 Si dubitas de me laudes admitte Deorum,
 Et carmen dempto nomine sume meum.
 Adiuvat in bello pacatæ ramus olivæ,
 Proderit auctorem pacis habere nihil?
 Cum foret Aeneæ cervix subiecta parenti,
 Dicitur ipsa viro flamma dedisse viam.
 Fert liber Aeneaden, & non iter omne patebit?
 At patriæ pater hic ipsius ille fuit.
 Equis ita est audax, ut limine cogat abire
 Iactantem Pharia tinnula sinistra manu?
 Ante Deum matrem cornu tibicen adunco
 Cum canit, exiguæ quis stipis æra neget?
 Scimus ab imperio fieri nil tale Dianæ,
 Unde tamen vivat, vaticinator habet.
 Ipsa movent animos superiorum numina nostros?
 Turpe nec est tali credulitate capi.
 En ego pro sistro, Phrygiique foramine buxi
 Gentis Iuleæ nomina sacra fero.
 Vaticinor, moneoque; locum date sacra ferenti,
 Non mihi, sed magno poscitur ille Deo.
 Nec quia vel merui, vel sensi principis iram.
 A nobis ipsum nolle putare coli.
 Vidi ego lingerae numen violasse fatentem
 Iſidis, Iſiacos ante sedere focos.
 Alter ob huic similem privatus lumine culpam,
 Clamabat media se meruisse via.
 Talia cælestes fieri præconia gaudent.
 Ut sua quid valeant numina, teste probent.
 Sæpe levat pœnas, ereptaque lumina reddunt,
 Cum bene peccati pœnituisse vident.

Pœnitet ð, si quid miserorum creditur ulli,
 Pœnitet, & factio torqueor ipse meo.
 Cumque sit exilium, magis est mihi culpa dolori;
 Estque pati pœnam, quam meruisse minus.
 Ut mihi dii faveant, quibus est manifestior ipse,
 Pœna potest demi, culpa perennis erit.
 Mors faciet certe ne sim, cum venerit, exul:
 Ne non peccarim, mors quoque non faciet.
 Non igitur mirum est, si mens mea tabida facta
 De nive manantis more liquefcit aquæ.
 Estur ut occulta vitata putredine navis,
 Aequoreos scopulos, ut cavat unda falis.
 Roditur ut scabra positum rubigine ferrum,
 Conditus ut tinææ carpitur ore liber.
 Sic mea perpetuos curarum pectora morsus
 Fine quibus nullo conficiantur, habent.
 Nec prius hi mentem stimuli, quam vita relinquunt:
 Quique dolet, citius quam dolor ipse, cadet.
 Hoc mihi si superi, quorum fumus omnia, credent
 Forsitan exigua dignus habebor ope.
 Inque locum Scythico vacuum mutabor ab arcu,
 Plus isto duri, si precor, oris ero.

Epistola II. Ad Maximum.

ARGUMENTUM.

In hac epistola primo captat benevolentiam à Fabii
 persona, eum laudando. Deinde illum attentum
 reddit, cum docet ea de quibus dicturus sit:
 hoc est velle propria mala ingemiscere & ex-
 ponere, quæ multa esse narrat, hostium scilicet
 periculum, faciem loci, dolorem ex his rebus
 maximum, adeo ut cupiat mutari in aliquam ali-
 am formam. Colligit postremo, se clementia Cæ-
 faris confidere, ut exilii locum mutare liceat:
 Petitque à Maximo, ut id solum, nec aliud
 tentet.

Maxime, qui tanti mensuram nominis imple;,
 Et geminas animi nobilitate genus.
 Qui nasci ut posses, quamvis cecidere trecenti,
 Non omnes Fabios abstulit una dies.
 Forsitan hæc à quo mittatur epistola quæras,
 Quisque loquar tecum, certior esse velis.
 Hei mihi, quid faciam? vereor ne nomine lecto;
 Durus, & adversa cætera mente legas.
 Viderit hæc si quis, tibi me scripsisse fateri
 Audebo, & propriis ingemuisse malis.
 Viderit, audebo tibi me scripsisse fateri,
 Atque modum culpæ notificare meæ.
 Qui dignum pœna cum me graviore fuisse
 Confitear possum vix graviora pati.
 Hostibus in mediis, interque pericula verfor;
 Tamquam cum patria pax sit adempta mihi.
 Qui mortis sævo geminent ut vulnere causas,
 Omnia vipereo spicula felle linunt.
 Hic eques instructus perterrita mœnia lustrat,
 More lupi clausas circumœntis oves.
 At semel intentus nervo levis arcus equino,
 Vincula semper habens irresoluta manet.
 Tecta rigent fixis veluti vallata sagittis.
 Porta que vix firma summovet arma fera.
 Adde loci faciem nec fronde nec arbore tecti:
 Et quod iners hyemi continuatur hyems.
 Hic me pugnantes cum frigore, cunque sagittis,
 Camque meo fato quarta fatigat hyems.
 Fine carent lacrymæ, nisi cum stupor obstitit illis,
 Et similis morti corpora torpor habet.
 Felicem Nioben, quamvis tot funera vidit,
 Quæ posuit sensum saxea facta malis.
 Vos quoque felices, quarum clementia fratrem
 Cortice velavit Populus ora novo.
 Ille ego sum, lignum qui non admittor in ullum:
 Ille ego sum, frustra qui lapis esse velim.
 Ipsa Medusa oculis veniat licet obvia nostris,
 Amittet vires protinus ipsa suas.

Vivi-

Vivimus, ut nunquam sensu careamus amaro,
 Et gravior longa sit mea pœna mora.
 Sic inconsumptum Tityi, semperque renascens
 Non perit, ut possit sæpe perire, jecur
 At puto, cum requies, medicinaque publica curæ
 Somnus adest, solitis nox venit orba malis.
 Somnia me terrent veros imitantia casus,
 Et vigilant sensus in mea damna mei.
 Aut ego Sarmaticas videor vitare sagittas,
 Aut dare captivas in fera vincla manus.
 Aut, ubi decipior melioris imagine somni,
 Aspicio patriæ tecta relicta meæ.
 Et modo vobiscum, quos sum veneratus amici,
 Et modo cum chara conjuge multa loquor.
 Sic, ubi percepta est brevis & non vera voluptas,
 Pejor ab admonitu fit status ille boni.
 Sive dies igitur caput hoc miserabile cernit,
 Sive pruinosa noctis aguntur equi.
 Sic mea perpetuis liquefcunt pectora curis,
 Ignibus admotis ut nova cera solet.
 Sæpe precor mortem, mortem quoque deprecor idem
 Ne mea Sarmaticum contegat ossa solum.
 Cum subit, Augusti quæ sit clementia, credo
 Mollia naufragiis littora posse dari.
 Cum video quam sint mea fata tenacia, frangor;
 Spesque levis magno victa timore cadit.
 Nec tamen ulterius quicquam sperove, percorve,
 Quam male mutato posse carere loco.
 Aut hoc, aut nihil est, pro me tentate modeste
 Gratia quod salus vestra pudore queat.

Epistola III. Ad Maximum.

ARGUMENTUM.

Persequitur superioris Epistolæ argumentum. Patrocinium Maximi implorat ob affinitatem.

L 6

Su-

Suscipe Romanæ facundia Maxime linguæ,
 Difficilis causæ mite patrociniū.
 Est mala (confiteor) sed te bona fiet agente.
 Lenia pro misera fac modo verba fuga.
 Nescit enim Cæsar, quamvis Deus omnia norit,
 Ultimus hic qua sit condicione locus.
 Magna tenent illud numen molimina rerum:
 Hæc est cælesti pectore cura minor.
 Non vacat, in qua sint positi regione Tomitæ,
 Quærere, finitimo vix loca nota Getæ.
 Aut quid Sauromatæ faciant, quid Jazyges arces,
 Cultaque Orestæ Taurica terra Deæ.
 Quæque aliæ gentes, ubi frigore constitit Ister,
 Dura meant celeri terga per amnis equo.
 Maxima pars hominum nec te pulcherrima curat
 Roma nec Ausonii militis arma timet.
 Dant illis animos arcus, plæneque pharetræ,
 Quamque libet longis cursibus aptus equus.
 Quodque sitim didicere diu tolerare, famemque
 Quodque sequens nullas hostis habebit aquas.
 Ira viri mitis non me misisset in istam,
 Si fatis hæc illi nota fuisset humus.
 Nec me, nec quemquam Romanum gaudet ab hoste,
 Meque minus, vitam cui dedit ipse, capi.
 Noluit, ut poterat, minimo me perdere nutu:
 Nil opus est ullis in mea fata Getis.
 Sed neque cur morerer quicquam mihi comperit actū,
 Et minus infestus quam fuit, esse potest.
 Tunc quoque nil fecit, nisi quod facere ipse coegi.
 Pene etiam merito parcius ira meo est.
 Dii faciunt igitur, quorum mitissimus ille est.
 Alma nihil majus Cæsare terra ferat.
 Utque diu sub eo sic sit sub Cæsare terra,
 Perque manus hujus tradita gentis eant.
 Attu tam placido, quam nos quoque sensimus illum,
 Judice, pro lacrymis ora resoluè meis.
 Non petis ut bene sit, sed uti male tutius, utque
 Exiliū sævo distet ab hoste meum.

Quam-

Quamque dedere mihi præsentia numina vitam,
 Non adimat stricto squalidus ense Getes.
 Denique si moriar, subeam pacatius arvom,
 Ossa nec à Scythica nostra premantur humo:
 Nec male compositos, ut scilicet exule dignum est,
 Bistonii cineres angula pulset equi.
 Et ne, si superest aliquis post funera sensus,
 Terreat hic manes Sarmatis umbra meos.
 Cæsaris hæc animum poterant audita movere,
 Maxime, movissent si tamen ante tuum.
 Vox precor angustas pro me tua molliat aures:
 Auxilio trepidis quæ solet esse reis.
 Assuetaque tibi doctæ dulcedine linguæ,
 Equandi superis pectora flecte viri.
 Non tibi Theromedon, crudelive rogabitur Atreus,
 Quique suis homines pabula fecit equis:
 Sed piger ad pænas princeps, ad præmia velox:
 Quique dolet, quoties cogitur esse ferox.
 Qui vicit semper, victis ut parcere posset,
 Clausit & æterna civica bella fera.
 Multa metu pænæ, pæna qui pauca coerces,
 Et jacit invita fulmina rara manu.
 Ergo tam placidas orator missus ad aures,
 Ut propior patriæ sit fuga nostra, roga.
 Ille ego sum, qui te colui, quem festa solebat
 Inter convivas mente videre tuos.
 Ille ego, qui duxi vestros Hymæeon ad ignes,
 Et cecini fausto carmina digna toro.
 Cujus te solitum memini laudare libellos,
 Exceptis, domino qui nocuere suo.
 Cui una non nunquam miranti scripta legebas:
 Ille ego, de vestra cui data nupta domo est.
 Hanc probat, & primo dilectam semper ab ævo
 Est inter comites Martia censa suas.
 Inque suis habuit matertera Cæsaris ante,
 Quarum iudicio si qua probata, proba est.
 Ipsa sua melior fama, laudantibus istis,
 Claudia divina non eguisset ope.

Nos

Noſ quoque præteritos ſine labe perëgimus annos:
 Proxima pars vitæ tranſilienda meæ eſt.
 Sed de me ut fileam, conjux mea ſarcina veſtra eſt
 Non potes hanc ſalva diſſimulare fide.
 Conſugit hæc ad vos, veſtraſque amplectitur aras;
 Jure venit cultos ad ſibi quiſque Deos.
 Plenſque rogat, precibus lenito Cæſare veſtris,
 Buſta ſui ſiant ut propiora viri.

Epistoła IV. Ad Ruſinum.

ARGUMENTUM.

Ex Ruſini litteris magnam ſe cepiſſe voluptatem &
 ſpem fatetur Poeta: nec tamen eas quamvis elo-
 quentes, tantam vim habuiſſe docet, ut dolorem
 potuerint amovere. Cauſam deinde aſſignat. Tum
 reſellit eorum exempla, quos ipſe dixerat forti
 animo tuſiſſe exilium, ea ratione quod illi tam
 longe à patria non exulaſſent. Fatetur tamen po-
 ſtremo, ſi poſſet ejus animus leniri, ipſius præce-
 pta & litteras elegantiffimas id facturas fuiſſe, quas
 loco magni muneris ſe accepiſſe dicit.

Hanc tibi Naſo tuus mittit, Ruſine, ſalutem,
 Qui miſer eſt, ulli ſi ſuus eſſe poteſt.
 Reddita conſuſe nuper ſolatia menti
 Auxilium noſtris ſpemque tulere malis.
 Utque Machaoniis Pæantius artibus heros
 Lenito medicam vulnere ſenſit operi.
 Sic ego mente jacens, & acerbo ſaucius ictu,
 Admonitu cepi fortior eſſe tuo.
 Et jam deſiciens ſic ad tua verba revixi,
 Ut ſolet inſuſo vena redire mero.
 Nec tamen exhibuit tantas ſacundia vires,
 Ut mea ſint diſtis pectora ſana tuis.
 Ut multum demas noſtro de pectore curæ,
 Non minus exhausto, quo ſuperabit, erit.

Tem-

Tempore ducetur longo fortaiſſe cicatrix:
 Horrent admotas vulnere cruda manus.
 Non eſt in medico ſemper relevetur ut æger,
 Interdum doſta plus valet arte malum.
 Cernis, ut è molli ſanguis pulmone remiſſus
 Ad Stygias certo limite ducat aquas?
 Afferat ipſe licet ſacras Epidaurius herbas,
 Sanabit nulla vulnere cordis ope.
 Tollere nodofam neſcit medicina podagram,
 Nec formidatis auxiliatur aquis.
 Cura quoque interdum nulla eſt medicabilis arte;
 Aut ſi ſit, longa eſt attenuanda mora.
 Cum bene firmarunt animum præcepta jacentem;
 Sumptaque ſunt nobis pectoris arma tui.
 Rurſus amor patriæ ratione valentior omni,
 Quod tua fecerunt ſcripta, retexit opus.
 Sive pium vis hoc, ſeu vis muliebre vocari,
 Conſiteor miſero molle cor eſſe mihi.
 Non dubia eſt Ithaci prudentia; ſed tamen optat
 Fumum de patriis poſſe videre focis.
 Neſcio qua natale ſolum dulcedine cunctos
 Ducit, & immemores non finit eſſe ſui.
 Quid melius Roma? Scythico quid frigore pejus?
 Huc tamen ex illa barbarus urbe fugit.
 Cum bene ſint clauſæ cavea Pandione natæ,
 Nititur in ſylvas quæque redire ſuas.
 Aſſuetos Tauri ſaltus, aſſucta Leones
 (Nec feritas illos impedit) antra petunt.
 Tu tamen exilii morſus è pectore noſtro
 Fomentis ſperas cedere poſſe tuis.
 Eſſice, vos ipſi ne tam mihi ſuis amandi,
 Talibus ut levius ſit cœruiffe malum.
 At, puto, qua fueram genius tellure carenti,
 In tamen humano contigit eſſe loco.
 Orbis in extremi jaceo deſertus arenis,
 Pert ubi perpetuas obruta terra nivis.
 Non ager hic pomum, non dulces educat uvas,
 Non ſalices ripa, robora monte virent.

Neve

Me quoque debilitat series immensa laborum;
 Ante meum tempus cogit & esse senem.
 Otia corpus alunt, animus quoque pascitur illis;
 Immodicus contra caput utrumque labor.
 Aspice, in has partes quod venerit Æsone natus,
 Quam laudem à sera posteritate ferat.
 At labor illius nostro leviorque minorque,
 Si modo non verum nomina magna premunt.
 Ille est in Pontum Pelia mittente profectus,
 Qui vix Theffaliæ sine timendus erat.
 Cæsaris ira mihi nocuit, quem solis ab ortu
 Solis ad occasus utraque terra timet.
 Junctior Hamonia est Ponto, quam Roma sit Istro;
 Et brevius quam nos ille peregit iter.
 Ille habuit comites primos telluris Achivæ,
 At nostram cuncti deseruere fugam.
 Nos fragili ligno vastum fulcavimus æquor:
 Que tulit Æsonidem, firma carina fuit.
 Nec mihi Typhis erat rector, nec Agenore natus
 Quas fugerem docuit, quas sequereturque vias.
 Illum tutata est cum Pallade regia Juno:
 Defendere meum numina nulla caput.
 Illum furtivæ juvere Cupidinis artes,
 Quas à me vellem non didicisset amans.
 Ille domum rediit, nos his moriemur in arvis,
 Persisterit læsi si gravis ira Dei.
 Durius est igitur nostrum, fidissima conjux,
 Illo, quod subit Æsone natus, onus.
 Te quoque, quam juvenem discedens urbe reliqui,
 Credibile est nostris insensuisse malis.
 O ego Dii faciant talem te cernere possim,
 Caraque mutatis oscula ferre comis.
 Amplectique meis corpus non pingue faceris,
 Et gracile hoc fecit, dicere, cura mei.
 Et narrare meos flenti flens ipse labores,
 Sperato nunquam colloquioque frui.
 Thuraque Cæsaris cum conjugè Cæsare digna,
 Dis veris, memori debita ferre manu.

Me.

Memnonis hanc utinam lenito Cæsare mater
 Quam primum roseo provocet ore diem.

Epistola VI. Ad Maximum.

A R G U M E N T U M.

Ad Maximum scribens Poeta, illum admonet ne miretur, si in carmen minus elegans & incultum offenderit: siquidem tot malis & situ ingenium oppressum, non possit eo calore insurgere, quo prius. Deinde docet, cur, quamvis sibi carmina nocuerint, tamen adhuc scribat. Postremo consilium exponit, cur non conetur facere optimum carmen, & illud polire.

Ille tuos quondam non ultimus inter amicos,
 Ut sua verba legas Maxime, Naso rogat.
 In quibus ingenium desilite requirere nostrum,
 Nescius exilii ne videare mihi.
 Cernis ut ignavum corrumpant otia corpus?
 Ut capiant vitium, ni moveantur aque?
 Sic mihi, si quis erat dicendi carminis usus,
 Deficit, estque minor factus inerte situ.
 Hæc quoque que legitis, si quid mihi Maxime credis
 Scribimus invita, vixque movente manu.
 Non liber in tales animum contendere curas:
 Nec venit in duros Musa vocata Getas.
 Ut tamen ipse vides, luctor deducere ventum,
 Sed non fit fato mollior ipse meo.
 Cum relego, scripsisse pudet, quia plurima cerno,
 Me quoque qui feci, iudice digna lini.
 Nec tamen emendo, labor hic, quam scribere major,
 Mensque pati durum sustinet ægra nihil.
 Scilicet incipiam lima mordacius uti,
 Ut sub iudicium singula verba vocem?
 Torquet enim fortuna parum: nisi Lycus in Hebrum
 Confluat, & frondes alpinus addat Athos?

Par.

Forſitan hoc optes, ut juſtam ſupprimat iram
 Cæſar, & hoſpitiū ſit tua villa meum:
 Ah nimium eſt quod amice petis, moderatius opta,
 Et voti (quæſo) contrahere vela tui.
 Terra velim propior, nullique obnoxia bello
 Detur: erit noſtris pars bona dempta malis.

Epistoła X. Ad Maximū.

ARGUMENTUM.

Factus certior Poeta literis Maximi de obitu Celsi
 amici, à quo unice amabatur, sperabatque ejus
 precibus Maximum daturum operam, ut reduceret
 in patriam, dicit se eam epistolam lacry-
 mis madefecisse: nec acerbius sibi quicquam ca-
 re contigiſſe eo tempore toto, quo fuit in Pon-
 to. Simul ejus erga se, ac etiam Maximum fi-
 dem & amorem exponit. Quam ob causam fa-
 tetur velle se quoquo potest modo ejus funus de-
 corare; sibi quoque haud secus ac mortuo ut
 opem ferat precatur.

Quæ mihi de raptō tua venit epistoła Cello,
 Protinus eſt lacrymis humida facta meis.
 Quoque nefas dictū, fieri nec poſſe putavi,
 Invitis oculis littera lecta tua eſt.
 Nec quicquam ad noſtras pervenit acerbis aures,
 Ut ſumus in Ponto, perveniatque precor.
 Ante meos, oculos tamquam præſentis imago
 Hæret, & extinctum vivere ſingit amor.
 Sæpe referunt animas luſus gravitate carentes,
 Seria cum liquida sæpe peracta fide.
 Nulla tamen ſubeunt mihi tempora denſius iſtis,
 Quæ vellem vitæ ſumma fuiſſe mee.
 Cum domus ingenti ſubito mea lapſa ruina
 Concidit, in Domini procubuitque caput.

Ad-

Adſuit ille mihi, cum me pars magna reliquit,
 Maxime, fortunæ nec fuit ille comes.
 Illum ego non aliter ſentem mea funera vidi,
 Ponendus quam ſi frater in igne foret.
 Hæſit in amplexu, conſolatusque jacentem eſt:
 Cunque meis lacrymis miſcuit ipſe ſuas.
 O quoties vitæ cuſtos inſivus amare
 Continuit promptas in mea fata manus.
 O quoties dixit, placabilis ira Deorum eſt:
 Vive, nec ignoſci tu tibi poſſe nega.
 Vox tamen illa fuit celeberrima, reſpice quantum
 Debeat auxilium Maximus eſſe tibi.
 Maximus incumbet, quaque eſt pietate, rogabit,
 Ne ſit ad extremum Cæſaris ira tenax.
 Cunque ſuis fratris vires adhibebit, & omnem,
 Quo levius doleas, experietur opem.
 Hæc mihi verba malæ minuerunt tædia vitæ,
 Quæ modo ne fuerint Maxime vana, cave.
 Huc quoque venturum mihi ſe jurare ſolebat,
 Non niſi te longæ juſ ſibi dante viæ.
 Nam tua non alio coluit penetralia ritu,
 Terrarum dominos quam colis ipſe Deos.
 Crede mihi, multos habeas cum dignis amicos;
 Non fuit è multis quolibet ille minor.
 Si modo non cenſus, nec clarum nomen avorum
 Sed probitas magnos ingeniumque facit.
 Jure igitur lacrymas Cello libamus adempto,
 Cum fugerem vivo quas dedit ipſe mihi.
 Carmina jure damus raros teſtantia mores,
 Ut tua venturi nomina Celle legant.
 Hoc eſt quod poſſum Geticis tibi mittere ab aruis;
 Hoc ſolum eſt iſtic, quod licet eſſe meum.
 Funera non potui comitare, nec ungere corpus,
 Atque tuis toto dividor orbe rogis.
 Quod potuit, quem tu pro numine vivus habebas
 Præſtitit officium Maximus omne tibi.
 Ille tibi exequias, & magni funus honoris
 Fecit, & in gelidos fudit amoma ſinus.

M 3

Di-

Diluit & lacrymis mærens unguenta profusis,
 Ossaque vicina condita textit humo.
 Qui quoniam extinctis, quæ debet, præstat amicis
 Et nos extinctis annumerare potest.

Epistola XI. Ad Flaccum.

A R G U M E N T U M.

Ad Flaccum scribens Poeta, corporis languorem,
 ejusque rei causam exponit: eumque rogat cum
 fratre, ut sibi opem ferat, Augustumque ei mi-
 tiorem reddat.

Naso suo profugus mittit tibi Flacce salutem,
 Mittere rem si quis, qua caret ipse, potest.
 Longus enim curis vitiatum corpus amaris,
 Non patitur vires languor habere suas.
 Nec dolor ullus adest, nec febribus uror anhelis,
 Et peragit soliti vena tenoris iter.
 Oshebes est, positæque movent fastidia mensæ:
 Et queror, invisi cum venit hora cibi.
 Quod mare, quod tellus, appone quod educat aer,
 Nil ibi quod nobis esuriatur, erit.
 Nectar & ambrosiam, latices epulasque Deorum
 Det mihi formosa grata juventa manu.
 Non tamen exacuet torpens sapor iste palatum,
 Stabit & in stomacho pondus inerte diu.
 Hæc ego non ausim, cum sint verissima, cuiquam
 Scribere, delicias ne mala nostra vocent.
 Scilicet is status est, ea rerum forma mearum,
 Delicias etiam possit ut esse locus.
 Delicias illi precor has contingere, si quis,
 Ne mihi sit levior Cæsaris ira, timet.
 Is quoque, qui gracili cibus est in corpore, somnus
 Non alit officio corpus inane suo.
 Sed vigilo, vigilantque mei sine fine dolores
 Quorum materiam dat locus ipse mihi.

Vix igitur possis visos agnoscere vultus,
 Quoque irit, quæras qui fuit ante color.
 Parvus in exiles succus mihi pervenit artus,
 Membraque sunt cera palidiora nova.
 Non hæc immodico contraxi damna Lyæo:
 Seis, mihi quam solæ pæne bibantur aquæ.
 Non epulis oneror: quarum si tangar amore,
 Est tamen in Geticis copia nulla locis.
 Nec vires adimit Veneris damnosa voluptas:
 Non solet in mæstos illa venire toros.
 Unda locusque nocent, & causa valentior istis
 Anxietas animi, quæ mihi semper adest.
 Hanc nisi tu pariter simili cum fratre lebares,
 Vix mens tristitiæ mæsta tulisset onus.
 Vos estis fragili tellus non dura Phælo,
 Quamque negant multi, vos mihi fertis opera.
 Ferte precor semper, quia semper egebimus illa,
 Cæsaris offensum dum mihi numen erit.
 Qui meritam nobis minuat, non finiat iram,
 Suppliciter vestros quisque rogate Deos.

PUBLII OVIDII NASONIS

DE P O N T O

LIBER SECUNDUS.

Epistola I. Ad Germanicum Cæsarem.

Tiberii Neronis Ovationem, quam hic digniori no-
 mine triumphum appellat Poeta, ad se in Scythi-
 am fama pertulerat, quam dicit sibi magnam læ-
 titiam attulisse: ejusque formam describens, Cæ-
 saris clementiam laudat, qui cum hostibus in bel-

Parcendum est animo miserabile vulnus habenti,
 Subducunt oneri colla perusta boves.
 At puto fructus adest, iustissima causa laborum,
 Et fata cum multo fanore reddit ager.
 Tempus ad hoc nobis [repetas licet omnia] nullum
 Profuit, atque utinam non nocuisset opus.
 Cur igitur scribam miraris, miror & ipse,
 Et tecum quero saepe quid inde petam.
 An populus vere sanos negat esse poetas?
 Sumque fides hujus maxima vocis ego?
 Qui sterili cum sim toties deceptus ab aruo,
 Damnosa perfito condere semen humo.
 Scilicet est cupidus studiorum quisque suorum,
 Tempus & assueta ponere in arte iuvat.
 Saucius evitat pugnas gladiator, & idem
 Immemor antiqui vulneris arina capit.
 Nil sibi cum pelagi dicit fore naufragus undis,
 Et ducit remos, qua modo navit aqua.
 Sic ego constanter studium non utile servo,
 Et repeto, nollem quas coluisse Deas.
 Quid potius faciam? non sum qui segnia ducam,
 Otia mors nobis tempus habetur iners.
 Nec juvat in lucem nimio marcescete vino,
 Nec tenet incertas alea blanda manus.
 Cum dedimus somno quas corpus postulat horas,
 Quo ponam vigilans tempora longa modo?
 Moris an oblitus patrii contendere discam
 Sarmaticos arcus & trahar arte loci?
 Hoc quoque me studium prohibent assumere vires
 Mensque magis gracill corpore nostra valet.
 Cum bene quaesieris quid agam: magis utile nil est
 Artibus iis, quæ nil utilitatis habent.
 Consequor ex illis casus obliviam vestri.
 Hanc messem satis est si mea reddit humus.
 Gloria vos acuat, vos ut recitata probentur
 Carmina, Pieris invigilate choris.
 Quod venit ex facili, satis est componere nobis,
 Et nimis intenti causa laboris abest.

Cur

Cur ego sollicita poliam mea carmina cura?
 An verear ne non approbet illa Getes?
 Forsitan audacter faciam, sed gloriator situm
 Ingenio nullum majus habere meo.
 Hoc, ubi vivendum est, satis est si consequar aruo,
 Inter inhumanos esse poeta Getas.
 Quid mihi diversum fama contendere in orbem?
 Quem fortuna dedit, Roma sit ille locus.
 Hoc mea contenta est infelix Musa theatro
 Sic merui, magni sic voluere Dei.
 Nec reor hinc istuc nostris iter esse libellis
 Quo Boreas penna deficiente venit.
 Dividimur caelo: quæque est procul urbe Quirini
 Aspicit hirsutos cominus Urta Geras.
 Per tantum terræ, tot aquas, vix credere possum
 Indicium studii transiisse mei.
 Finge legi, quodque est mirabile, finge placere:
 Auctorem certe res juvat ista nihil.
 Quid tibi si calida prosit laudare Syene,
 Aut ubi Taprobanen Indica tingit aqua?
 Altius ire libet, si te distantia longe
 Pleiadum laudent signa, quid inde ferēs?
 Sed neque pervenio scriptis melioribus istuc,
 Famaque cum Domino fugit ab urbe suo.
 Vosque, quibus perii, tum cum mea fama sepulta est
 Nunc quoque de nostra morte tacere reor.

Epistola VII. Ad Græcinum:

ARGUMENTUM.

Ad Græcinum scribens dolet Poeta eum non affa-
 isse eo tempore quo ab Augusto est relegatus: quem
 arbitratur magnum cepisse dolorem, cum primum
 rem omnem acceperit. Secundo eum rogat, ut
 alloquio suo & literis saltem consoletur; nec scire
 cupiat quam ob causam exulari, ne recrudescant

cant vulnera jam occulsa. Postmodum docet non profusus sibi adeptam esse spem reditus: Patiturque simul, in Cæsaris clementia plurimum sperare: quem, ut sibi reconcilietur, precatur. Demum dicit omnia impossibilia potius fieri posse, quam credere se a Gracino fido & veteri amico posse destitui.

EC quid ut audisti (nam te diversa tenebat Terra) meos casus, cor tibi triste fuit?
 Dissimules, metuasque licet Græcine fateri,
 [Si bene te novi] triste fuisse liquet.
 Non cadit in mores feritas inamabilis istos,
 Nec minus à studiis dissidet ista tuis.
 Artibus ingenuis, quarum tibi maxima cura est,
 Pectora mollescunt, alperitalque fugit.
 Nec quisquam meliore fide complectitur illas,
 Quam sinit officium, militæque labor.
 Certe ego cum primum potui sentire quid essem
 [Nam fuit attonito mens mihi nulla diu]
 Hanc quoque fortunam fensi, quod amicus abest
 Qui mihi præsidium grande futurus eras.
 Tecum tunc aberant agræ solatia mentis,
 Magnaque pars animi, consiliique mei.
 At nunc, quod superest, ser opem precor eminus unam
 Alloquioque iuva pectora nostra tuo.
 Quæ [non mendaci si quicquam credis amico]
 Stulta magis dici, quam scelerata decet.
 Nec breve nec tutum est, peccati quæ sit origo
 Scribere, tractari vulnera nostra timent.
 Qualiacumque modo mihi sint ea facta rogare
 Define: non agites si qua coire velis.
 Quicquid id est, ut non facinus, si culpa vocanda
 Omnino an in magnos culpa Deos, scelus est.
 Spes igitur pænæ menti Græcine levandæ
 Non est ex toto nulla relicta meæ.
 Hæc Dea, cum fugerent sceleratas numina terras
 In diis invisa sola remansit humo.

Hæc

Hæc facit ut vivat fossor quoque compede vincitus,
 Liberaque à ferro crura futura putet.
 Hæc facit ut videat cum terras undique nullas,
 Naufragus in mediis brachia jactet aquis.
 Sæpe aliquem solers medicorum cura relinquit:
 Nec spes huic vena deficiente cadit.
 Carcere dicuntur clausi sperare salutem,
 Atque aliquis pendens in cruce vota facit.
 Hæc Dea quam multos laqueo sua colla ligantes,
 Non est proposita passa perire nece.
 Me quoque conantem gladio finire dolorem,
 Arcuit, injecta continuitque manu.
 Quidque facis lacrymis opus est, non sanguine, dixit
 Sæpe per has flecti principis ira solet.
 Quamvis est igitur meritis indebita nostris,
 Magna tamen spes est in bonitate Dei.
 Qui ne difficilis mihi sit, Græcine precare,
 Confer & in votum tu quoque verba meum.
 Inque Tomitana jaceam tumulatus arena,
 Si te non nobis ista vovere liquet.
 Nam prius incipient turres vitare columbæ
 Antra feræ, pecudes gramina, mergus aquas.
 Quam male se præstet veteri Græcinus amico,
 Non ita sunt satis omnia verba meis.

Epistola VIII. Ad Messalinum.

ARGUMENTUM.

EPonto ad Messalinum hanc scribit epistolam Ovidius, docetque simul ejus patris, fratrisque amorem. Loquitur deinde de pænâ, qua cum affectu Augustus: cujus causa se ab eo minime rejiciendum esse colligit. Ostendit postremo, se officiosum semper fuisse in ejus domum.

Littera pro verbis tibi Messalinæ salutem
 Quam legis, à sævis attulit usque Getis.

Indi-

Indicat auctorem locus? an nisi nomine lecto
 Hæc me Nasonem scribere verba later?
 Ecquis in extremo positus jacet orbe tuorum,
 Me tamen excepto, qui precor esse tuus?
 Dii procul à cunctis, qui te venerantur amantq;
 Hujus notitiam gentis abesse velint.
 Non fatis est inter glaciem Scythicasque sagittas
 Vivere, si vita est mortis habenda genus.
 Nos premat aut bello tellus, aut frigore cælum,
 Truxque Gætes armis, grandine pugnet hyems,
 Nos habeat regio nec pomis foeta, nec uvis,
 Et cuius nullum cessat ab hoste latus.
 Cætera sit sospes cultorum culpa tuorum,
 In quibus, ut populo, pars ego parva fui:
 Me miserum, si tu verbis offendens istis,
 Nosque negas ulla parte fuisse tuos.
 Utque sit hoc verum mentito, ignoscere debes:
 Nil demit laudi gloria nostra tuae.
 Quis se Cæsaris notus non fingit amicum?
 Da veniam falso, tu mihi Cæsar eris.
 Nec tamen irumpo quo non licet ire, satisque
 Atria si nobis non patuisse negas.
 Utque tibi fuerit mecum nihil amplius, uno
 Nempe salutaris quam prius ore minus.
 Nec tuus est genitor nos inficiatus amicos,
 Hortator studii, causaq; faxq; mei.
 Cui nos & lacrymas supremum in funere munus:
 Et dedimus medio scripta canenda foro.
 Adde quod est frater tanto mihi junctus amore.
 Quantus in Atridis, Tyndaridisque fuit.
 Is me nec comitem, nec dedignatus amicum est:
 Si tamen hæc illi non nocitura putas.
 Si minus, hac quoque me mendacem parte fatebor
 Clausa mihi porius tota sit illa domus.
 Sed neque claudenda est, & nulla potentia vires,
 Præstandi ne quid peccet amicus habet.
 Et tamen ut cuperem culpam quoque posse negari
 Sic facinus nemo nescit abesse mihi.

Quod

Quod nisi delicti pars excusabilis esset,
 Parva relegati pæna futura fuit.
 Ipse sed hoc vidit, qui prævidet omnia Cæsar,
 Stultitiam dici crimina posse mea.
 Quaque ego permisi, quaque est res passa, pepercit,
 Usus & est modice fuiminis igne sui.
 Nec vitam, nec opes, nec ademit posse reverti:
 Si sua per vestras victa sit ira preces.
 At graviter cecidi: quid enim mirabile, si quis
 A Jove percussus non leve vulnus habet?
 Ipse suas quamvis vires inliberet Achilles,
 Missa graves ictus Pelias hasta dabat.
 Iudicium nobis igitur cum vindicis addit,
 Non est cur tua me janua nosse neget.
 Culta quidem [fateor] citra quam debuit illa est:
 Sed fuit in fatis hoc quoque (credo) meis.
 Nec tamen officium sensit domus altera nostrum:
 Hic illic vestro sub lare semper eram.
 Quæque tua est pietas, ut te non excolat ipsum,
 Jas aliquid tecum fratris amicus habet.
 Quid quod ut emeritis referenda est gratia semper
 Sic est fortunæ promeruisse tuæ?
 Quod si permittis nobis suadere quid optes,
 Ut des, quam reddas, plura, precare Deos.
 Idque facis, quantumque licet meminisse, solebas
 Officii causa pluribus esse dati.
 Quolibet in numero me Messaline repono,
 Sin modo pars vestræ non aliena domus.
 Et mala Nasonem, quoniam meruisse videtur,
 Si non ferre doles, at meruisse dole.

Epistola IX. Ad Severum.

ARGUMENTUM.

Severo amico exponit se cinctum hostibus, in affi-
 duis semper præliis versari, miroque amicorum,
 conjugis, filiarum, & patriæ desiderio teneri. Si-

M

mul

mul dolet, quod cum careat prædiolo & hortis,
arando, seminando curas imminuat. Colligit ta-
men præ hostium multitudine, quæ Tomitanam
civitatem semper infestat, non posse id sibi præ-
stari. Postremo lætatur quod contra in Severo
sint omnia secunda monetque ut impetret locum
aliquem magis propinquum dari sibi ab Augusto.

A Tibi dilecto missam Nasone salutem
Accipe, pars animæ magna Severe meæ.
Neve roga quid agam: si persequar omnia, flebis:
Summa satis nobis sit tibi nota mali.
Vivimus assiduus expertes pacis in armis,
Duce pharetrato bella movente Geta.
Deque tot expulsi sum miles in exule solus:
Tuta (neque invideo) cætera turba latet.
Quoque magis nostros venia dignere libellos,
Hæc in procinctu carmina facta leges.
Stat vetus urbs ripæ vicina binominis Istri,
Mœnibus, & positis vix adeunda loci.
Caspus Aegyptus, de se si creditur ipsis,
Condidit, & proprio nomine dixit opus.
Hanc ferus Odrysiis inopino Marte peremptis
Cepit, & in regem sustulit arma Getes.
Ille memor magni generis, virtute quod auget,
Protinus innumero milite cinctus adest.
Nec prius abcessit, merita quam cæde nocentum
Se nimis ulciscens exiit ille nocens.
At tibi rex ævo detur fortissime nostro,
Semper honorata sceptrâ tenere manu.
Teq; quod & præstat [quid enim tibi plenius optem?]
Marta cum magno Cæsare Roma probet.
Sed memor unde abii, queror ò jucunde sodalis,
Accedant nostris sæva quod arma malis.
Ut careo vobis Scythicas detrusus in oras,
Quattuor autumnos Plejas orta facit.
Nec tu credideris urbanæ commoda vitæ
Quærere Nasonem, quærît & illa ramen.

Nam

Nam modo vos animo dulces reminiscor amici,
Nunc mihi cum chara conjuge nata subit.
Atque domo rursus pulchræ loca vector ab urbis,
Cunctaque mens oculis prævidet illa suis.
Nunc fora, nunc ædes, nunc marmore tecta theatra,
Nunc subit æquata porticus omnis humo.
Gramina nunc campi pulchros spectant in hortos,
Stagnaque & Euripi, virgineusque liquor.
At (puto) sic urbis misero est erepta voluptas,
Quolibet ut saltem rure frui libeat.
Non meus amissos animos desiderat agros,
Ruraque Peligno conspicienda solo.
Nec quos pomiferis positos in montibus hortos
Spectat Flaminiae Claudia juncta viæ.
Quos ego nescio cui colui, quibus ipse solebam
Ad fata fontanas (nec pudet) addere aquas.
Sunt tibi si vivunt, nostra quoque consista quædam,
Sed non & nostra poma legenda manu.
Pro quibus amissis, utinam contingere posset
Hic saltem profugo gleba colenda mihi.
Ipse ego pendentes (liceat modo) rupe capellas,
Ipse velim baculo pascere nixus oves.
Ipse ego, ne solitis insulant pectora curis,
Ducam rucolas sub juga panda boves.
Et discam Getici quæ norunt verba juvenici,
Assuetas illis adiciamque minas.
Ipse manu capulum pressi moderator aratri,
Experiar mota spargere semen humo.
Nec dubitem longis purgare ligonibus arua,
Et dare, quas sitiens jam bibat hortus aquas.
Unde sed hoc nobis, minimum quos inter & hostem
Diserimen murus clausaque porta facit?
At tibi nascenti (quod toto pectore lætor)
Nerunt fatales fortia fila Deæ.
Te modo campus habet, densa modo porticus umbra:
Nunc (in quo ponis tempora rara) forum.
Umbria te revocat, nec non Albana petentem
Appia ferventi ducit in arua rota.

M 2

For-

Diluit & lacrymis mærens unguenta profusis,
 Ossaque vicina condita textit humo.
 Qui quoniam extinctis, quæ debet, præstat amicis
 Et nos extinctis annumerare potest.

Epistola XI. Ad Flaccum.

ARGUMENTUM.

Ad Flaccum scribens Poeta, corporis languorem,
 ejusque rei causam exponit: eumque rogat cum
 fratre, ut sibi opem ferat, Augustumque ei mi-
 tiorem reddat.

Naso suo profugus mittit tibi Flacce salutem,
 Mittere rem si quis, qua caret ipse, potest.
 Longus enim curis vitiatum corpus amaris,
 Non patitur vires languor habere suas.
 Nec dolor ullus adest, nec febribus uror anhelis,
 Et peragit soliti vena tenoris iter.
 Oshebes est, positæque movent fastidia mensæ:
 Et queror, invisi cum venit hora cibi.
 Quod mare, quod tellus, appone quod educat aer,
 Nil ibi quod nobis esuriatur, erit.
 Nectar & ambrosiam, latices epulasque Deorum
 Det mihi formosa grata juventa manu.
 Non tamen exacuet torpens fapor iste palatum,
 Stabit & in stomacho pondus inerte diu.
 Hæc ego non ausim, cum sint verissima, cuiquam
 Scribere, delicias ne mala nostra vocent.
 Scilicet is status est, ea rerum forma mearum,
 Delicias etiam possit ut esse locus.
 Delicias illi precor has contingere, si quis,
 Ne mihi sit levior Cæsaris ira, timet.
 Is quoque, qui gracili cibus est in corpore, somnus
 Non alit officio corpus inane suo.
 Sed vigilo, vigilantque mei sine fine dolores
 Quorum materiam dat locus ipse mihi.

Vix

Vix igitur possis visos agnoscere vultus,
 Quoque irit, quæras qui fuit ante color.
 Parvus in exiles succus mihi pervenit artus,
 Membraque sunt cera palidiora nova.
 Non hæc immodico contraxi damna Lyæo:
 Scis, mihi quam solæ pæne bibantur aquæ.
 Non epulis oneror: quarum si tangar amore,
 Est tamen in Geticis copia nulla locis.
 Nec vires adimit Veneris damnosa voluptas:
 Non solet in mæstos illa venire toros.
 Unda locusque nocent, & causa valentior istis
 Anxietas animi, quæ mihi semper adest.
 Hanc nisi tu pariter simili cum fratre lebares,
 Vix mens tristitiæ mæsta tulisset onus.
 Vos estis fragili tellus non dura Phælo,
 Quamque negant multi, vos mihi fertis opera.
 Ferte precor semper, quia semper egebimus illa,
 Cæsaris offensum dum mihi numen erit.
 Qui meritam nobis minuat, non finiat iram,
 Suppliciter vestros quisque rogate Deos.

PUBLII OVIDII NASONIS

DE PONTO

LIBER SECUNDUS.

Epistola I. Ad Germanicum Cæsarem.

Tiberii Neronis Ovationem, quam hic digniori no-
 mine triumphum appellat Poeta, ad se in Scythi-
 am fama pertulerat, quam dicit sibi magnam læ-
 titiam attulisse: ejusque formam describens, Cæ-
 saris clementiam laudat, qui cum hostibus in bel-

M 4

lo ca-

Maxime, qui claris nomen virtutibus æquas,
 Nec finis ingenium nobilitate premi.
 Culte mihi (quid enim status hic a funere differt?)
 Supremum vitæ tempus adulque meæ.
 Rem facis, afflictum non averfatus amicum,
 Qua non est ævo rarior ulla tuo.
 Turpe quidem dictu, sed si modo vera fatemur,
 Vulgus amicitias utilitate probat.
 Cura, quid expediat, prior est, quam sit quid honestum,
 Et cum fortuna statque caditque fides.
 Nec facile invenies multis in millibus unum,
 Virtutem pretium qui putet esse sui.
 Ipse decor recti, facti si præmia desint,
 Non movet: & gratis pœnitet esse probum.
 Nil nisi quod prodest, charum est: en detrahementi
 Spem fructus avidæ, nemo petendus erit.
 At reditus jam quisque suos amat, & sibi quid sit
 Utile, sollicitis computat articulis.
 Illud amicitia quondam venerabile nomen
 Prostat, & in questu pro meretrice sedet.
 Quo magis admiror non ut torrentibus undis,
 Communis vitii te quoque labe trahi.
 Diligitur nemo, nisi cui fortuna secunda est:
 Quæ simul intonuit, proxima quæque fugat.
 En ego non paucis quondam munitus amicis,
 Dum flavit velis aura secunda meis.
 Ut fera niaboso tumuerant æquora vento,
 In mediis lacera nave relinquitur aquis.
 Cumque alii nolint etiam me nosse fateri,
 Vix duo projecto tresve tulisti opem.
 Quorum tu princeps: neq; enim comes esse, sed auctor
 Nec petere exemplum, sed dare dignus eras.
 Te nihil exacto nisi nos peccasse fatentem,
 Sponte sua probitas officiumque juvat.
 Iudice te mercede caret, per seque petenda est,
 Externis virtus incomitata bonis.
 Turpe putas abici, quia sit miserandus, amicum,
 Quodque sit infelix, desistere esse tuum.

Mi-

Mitius est lasso digitum supponere mento,
 Mergerè quam liquidis ora natantis aquis.
 Cerne quid Aeacides post mortem præstet amico:
 Instar & hanc vitam mortis habere puta.
 Pirithoum Theseus Stygias comitavit ad undas
 A Stygia quantum mors mea distat aqua?
 Adfuit insano juvenis Phocæus Orestis:
 Et mea non minimum culpa furoris habet.
 Tu quoque magnorum laudes admitte virorum;
 Ut facis, & lapsò, quam potes, affer opem.
 Si bene te novi, si qui prius esse solebas,
 Nunc quoque es, atque animi non cecidere tui.
 Quo fortuna magis sævit, magis ipse resistis:
 Utque decet, ne te vicerit illa, caves.
 Et bene uti pugnes, bene pugnans efficit hostis,
 Sic eadem predest causa, noceatquo mihi.
 Scilicet indignum, juvenis rarissime, ducis
 Te fieri comitem stantis in orbe Deæ.
 Firmus es, & quoniam non sunt hæc qualia velles,
 Vela regis quassæ qualiacumque ratis.
 Quæque ita concussa est, ut jam casura putetur,
 Restat adhuc humeris sulca carina tuis.
 Ira quidem primo fuerat tua iusta, nec ipso
 Lenior, offensus qui mihi jure fuit.
 Quisque dolor pectus tetigisset Cæsaris alti,
 Illum jurabas protinus esse tuum.
 Ut tamen audita est nostræ tibi cladis origo,
 Diceris erratis ingenuis meis.
 Tunc tua me primum solari littera cæpit,
 Et læsum flecti spem dare posse Deum.
 Movit amicitia tum te constantia longæ
 Ante tuos ortus quæ mihi cæpta fuit.
 Et quod eras aliis factus, mihi natus amicus,
 Quodque tibi in cunis oscula prima dedi.
 Quod, cum vestra domus teneris mihi semper ab annis
 Culta sit, esse vetus nunc tibi cogor onus.
 Me tuus ille pater Latæ facundia linguæ,
 Qui non inferior nobilitate fuit.

Pri-

Præsum, ut auderem committere carmina sanæ;
 Impulit, ingenii dux fuit ille mei.
 Nec quod sit primo nobis a tempore cultus,
 Contendo fratrem posse referre tuum.
 Te tamen ante omnes ita sum complexus, ut una
 Quolibet in casu gratia nostra fores.
 Ultima me tecum vidit, mællisque cadentes
 Excepit lacrymas Italis ora genis.
 Cam tibi quærenti, num verus nuncius esset,
 Attulerat culpæ quem mala fama meæ.
 Inter confessum medius dubioque negantem
 Hærebam, pavidas dante timore notas.
 Exemploque mixis, quam mollit aquaticus Auster,
 Gutta per attonitas ibat aborta genas.
 Hæc igitur referens, & quod mea crimina prima
 Erroris venia posse latere vides.
 Respicias antiquum lapsis in rebus amicum,
 Fomentisque juvas vulnere nostra tuis.
 Pro quibus, optandi si nobis copia fiat,
 Tam bene pro merito commoda mille precor.
 Sed si sola mihi dentur tua vota, precabor,
 Ut tibi sit salvo Cæsare salva parens.
 Hæc ego, cum faceres altaria pingua thure,
 Te solum memini prima rogare Deos.

Epistola IV. Ad Atticum

ARGUMENTUM.

Attico veterem amicitiam, ejusque fructus ultro citroque jucundiores commemorat: quibus fretus dicit sibi persuadere, illum quamvis absentem, adhuc in fide permanere: quod ut faciat, hortatur.

A Cæpe colloquium gelido Nasonis ab Istro
 Antice judicio non dubitante meo.
 Nequid adhuc remanes memor infelicis amici?
 Deserit an partes languida cura suas?

Non

Non ita Dii mihi sunt testes, ut credere possim,
 Falsque putem jam te non meminisse mei.
 Ante meos oculos præsto est tua semper imago,
 Et videor vultus mente videre tuos.
 Seria multa mihi tecum collata recorder,
 Nec data jucundis temporibus pauca jocis.
 Sæpe citæ longis visæ sermonibus horæ:
 Sæpe fuit brevior, quam mea verba dies.
 Sæpe tuas venit factum modo carmen ad aures
 Et nova judicio subdita Musa tuo est.
 Quod tu laudabas, populo placuisse putabam
 Hoc prædium curæ dulce regentis erat.
 Utque meus lima rufus liber esset amici,
 Non semel admonitu facta litura tuo est.
 Nos fora viderunt pariter, nos porticus omnis
 Nos via, nos cunctis curva theatra locis.
 Denique tantus amor nobis charissime semper,
 Quantus in Aeaciden, Actoridemque fuit.
 Non ego, si biberes securæ pocula Lethes,
 Excidere hæc credam pectore posse tuo.
 Longa dies citior brumali tempore, noxque
 Tardior hyberna solstitialis erit.
 Nec Babylon æstus, nec frigora Pontus habebit,
 Calthaque Pæstana vincet odore rosas,
 Quam tibi nostrarum veniant obliviam rerum,
 Non ita pars fati candida nulla mei est.
 Ne tamen hæc dici possit fiducia mendax,
 Stultaque credulitas nostra fuisse cave.
 Constantique fide veterem tuare sodalem
 Qua licet, & quantum non onerosus ero;

Epistola V. Ad Salanum.

ARGUMENTUM.

Ad Salanum scribit, agitque illi gratias, quando quidem tam moleste tulerit relegationem suam, quamvis modico amicitia: usi illi junctus fuerit.
 Di.

Dicitque sibi gratum fuisse, carmina sua à se laudata fuisse. Eum deinde rogat, ut si ad ejus aures liber de triumpho Germanici pervenerit, ejus tutelam suscipiat. Postremo docet quamdam esse conjunctionem ingeniorum.

Condita disparibus numeris ego Naso Salano
Præposita mihi verba salute meo
Quæ rata sit cupio, rebusque ut comprobet omnes
Te precor à salvo possit amice legi
Candor, in hoc ævo res intermortua pænæ,
Exigit ut faciam talia vota tuis.
Nam fuerim quamvis modico tibi junctus ab usu,
Diceris exiliis ingemuisse meis.
Missaque ab Euxino legeres cum carmina Ponto,
Illa tuus juvat qualiacumque favor.
Optastique brevem fieri mihi Cæsaris iram:
Quod tamen optari, si sciat ipse, finat.
Morbis ista tuis tam mitia vota dedisti,
Iscæ minus idcirco sunt ea grata mihi.
Quodque magis moveare malis doctissime nostris,
Credibile est fieri conditione loci.
Vix hanc invenies [mihi crede] per orbem,
Quæ minus Augusta pace fruatur, humus.
Tu tamen hic fractus inter fera prælia versus
Et legis, & lectos ora favente probas.
Ingenioque meo, vena quod paupere manat,
Plaudis, & è rivo flumina magna facis.
Grata quidem sunt hæc animo suffragia nostro,
Vix sibi cum miseris posse placere putes.
Dum tamen in rebus tentamus carmina parvis,
Materiæ gracili sufficit ingenium.
Nuper ut huc magni pervenit fama triumphis,
Ausus sum tantæ funere molis onus.
Obruit audentem rerum gravitasque, nitorque,
Nec potui cæpti pondera ferre mei.
Illic, quam laudes, erit officiosa voluntas,
Cætera materia debilitante jacent.

Quod

Quod si forte liber vestras pervenit ad aures,
Tutelam mando sentiat ille tuam.
Hæc tibi facturo vel si non ipse rogarem,
Accedat cumulus gratia nostra levis.
Non ego laudandus, sed sunt tua pectora, lacte
Et non calcata candidiora nive.
Mirarisque alios, cum sis mirabilis ipse,
Nec lateant artes, eloquiumque tuum.
Te juvenum princeps, cui dat Germania nomen,
Participem studii Cæsar habere solet.
Tu comes antiquus, tu primis junctus ab annis,
Ingenio mores æquiparante places.
Te dicente prius fit protinus impetus illi.
Teque habet, elicias qui sua verba tuis.
Cum tu delistis, mortaliaque ora quierunt,
Clausaque non longa conticuere mora,
Surgit Iuleo juvenis cognomine dignus,
Qualis ab Eois Lucifer ortus aquis.
Dumque silens astat, status est vultusque disertus,
Spemque docens doctæ vocis amicus habet.
Mox ubi pulsa mora est, atque os caeleste solutum
Hoc superos jures more solere loqui.
Atque hæc est dicas facundia principe digna,
Eloquio tantum nobilitatis inest.
Huic tu cum placeas, & vertice sidera tangas,
Scripta tamen profugi vatis habenda putas.
Scilicet ingenii aliqua est concordia junctis:
Et seruat studii fœdera quisque sui.
Rusticus agricolam, miles fera bella gerentem,
Rectorem dubiæ navita puppis amat.
Tu quoque Pieridum studio studiose teneris,
Ingenioque faves ingeniose meo.
Distat opus nostrum: sed fontibus exit ab iisdem
Artis & ingenus cultor uterque fumus.
Thyrus enim vobis, gestata est laurea nobis,
Sed tamen ambobus debet inesse calor.
Utque meis numeris tua dat facundia nervos:
Sic venit à nobis in tua verba nitor.

Jure

lo captis vitam concesserit, sperat quoque majorem in modum illum usurum in se eadem clementia. Deinde Deos precatur, ut Tiberio longiorem vitam concedant.

HUc quoque Caesarei pervenit fama triumphi,
 Languida quo festi vix venit aura Noti.
 Nil fore dulce mihi Scythica regione putavi,
 Jam minus hic odio est, quam fuit ante, locus.
 Tandem aliquod pulsa curatum nabe ferenum
 Vidi, fortunæ verba dedicere meæ.
 Nolit ut illa mihi contingere gaudia Caesar,
 Velle potest cuivis hæc tamen una dari.
 Dii quoque ut à cunctis hilari pietate colantur,
 Tristitiam poni per sua festa jubent.
 Denique [quod certus furor est audere fateri]
 Hac ego lætitia, si vetet ipse, fruam.
 Jupiter utilibus quoties rigat imbribus agros,
 Milia tenax segeti crescere lappa solet.
 Nos quoque frugiferum sentimus inutilis herba
 Numen, & invita sæpe juvamus ope.
 Gaudia Caesareæ mentis pro parte virili
 Sunt mea, privati nil habet illa domus.
 Gratia, fama tibi, per quam spectata triumphi
 Incluso mediis est mihi pompa Getis.
 Indice te didici, nuper visenda coisse,
 Innumeras gentes ad ducis ora fui.
 Quæque capit latis immensum mænibus orbem,
 Hospitiis Romanæ vix habuisse locum.
 Tu mihi narraisti, cum multis lacibus ante
 Fuderit assiduas nubibus Auster aquas.
 Numine caelesti Solem fulsisse serenam,
 Cum populi vultu conveniente die.
 Atque ita victorem cum magnæ vocis honore
 Bellica laudatis dona dedisse viris.
 Claraque sumpturum pietas insignia vestes,
 Thura prius sanctis imposuisse focis.

Iustitiaque sui castos placasse parentes
 Illo quo templum pectore semper habet.
 Quaque jerit, felix adiectum plausibus omen;
 Saxaque roratis erubuisse rosis.
 Protinus argento veros imitantia muros
 Barbara cum victis oppida lata viris.
 Fluminaque & montes, & in altis profusa silvas;
 Armaque cum telis intruse juncta suis.
 Deque triumphorum, quod Sol incenderat auro
 Aurea Romani tecta fuisse fori.
 Totque tulisse duces captivos addita collis
 Vincula, pæne hostes quot satis esse fuit.
 Maxima pars horum vitam veniamque tulere,
 In quibus & belli summa caputque fuit.
 Cur ego posse negem minui mihi Caesaris iram?
 Cum videam mites hostibus esse Deos?
 Pertulit hoc idem nobis Germanice rumor,
 Oppida sub titulo nominis esse tui.
 Atque ea te contra nec muri mole, nec armis,
 Nec satis ingenio tuta fuisse loci.
 Dii tibi dent annos: à te nam cætera fumes,
 Sint modo virtuti tempora longa tuæ.
 Quod precor, eveniet: sunt quædam oracula vatum
 Nam Deus optandi prospera signa dedit.
 Te quoque victorem Tarpejas scandere in arces
 Læta coronatis Roma videbit equis.
 Maturusque pater nati spectabit honores,
 Gaudia percipiens, quæ dedit ante suis.
 Jam tuæ hæc a me, juvenum belloque togaque
 Maxime, dicta tibi vaticinante nota.
 Hunc quoque carminibus referam fortasse triumphum
 Sufficiat nostris si modo vita malis.
 Imbuero Scythicas si non prius ipse sagittas,
 Abstuleritque ferrox hoc caput ense Getes.
 Quod si me salvo dabitur tua laurea templis,
 Omnia bis dices vera fuisse mea.

Epistola II. Ad Messalinum.

ARGUMENTUM.

Messalinum rogat, ut eo quo solebat vultu, salutem accipiat missam vel ab ipso mari Euxino, ubi Poeta exulabat: Eumque monet, ut lecto ejus nomine, non dubitet etiam legere totam epistolam: quandoquidem non perpetravit tot ac tanta mala, ut ejus carmina non possint ab eo legi. Deinde eum artificiose precatur, ut cum tempus ad idoneum exisset, sibi Augustum reconciliet. Postremo monet, ut hoc tentet ea lege, si videbit sibi id minime nociturum.

Ille domus vestrae primis venerator ab annis,
Pulsus ad Euxini Naso sinistra freti.
Mittit ab indomitis hanc Messaline salutem,
Quam solitus praesens est tibi ferre, Getis.
Hei mihi, si lecto vultus tibi nomine non est
Qui fuit, & dubitas caetera perlegere.
Perlege nec mecum pariter tua verba relega:
Urbe licet vestra verbis esse meis.
Non ego concepi, si Pelion Ossa tulisset,
Clara mea tangi fidera posse manu.
Nec nos Enceladi dementia castra secuti,
In rerum dominos movimus arma Deos.
Nec, quod Tydidæ temeraria dextera fecit,
Numina sunt telis ulla petita meis.
Est mea culpa gravis, sed quæ me perdere solum
Ausa sit, & nullum majus adoria nefas.
Nil nisi non sapiens possum timidusque vocari;
Hæc duo sunt animi nomina vera mei.
Esse quidem fateor meritam post Caesaris iram
Difficilem precibus te quoque jure meis.
Quæque tua est pietas in totum nomen Juli,
Te lædi, cum quis læditur inde, putas.

Sedi

Sed licet arma feras, & vulnera sæva mineris,
Non tamen efficies, ut timeare mihi.
Puppis Achemeniden Grajum Trojana recepit,
Profuit & Myso Pelias hasta duci.
Confugit interdum templi violator ad aram,
Nec petere offensi numinis horret opem.
Dixerit hoc aliquis tutum non esse: fatemur:
Sed non per placidas it mea navis aquas.
Tuta petant alii, fortuna miserrima nostra est:
Nam timor eventus deterioris abest.
Qui rapitur fati, quid præter fata requirit:
Porrigit ad spinas duraque saxa manus.
Accipitrem metuens pennis trepidantibus ales,
Audet in humanos fessa venire sinus.
Nec se vicino dubitat committere tecto,
Quæ fugit infestis territa cerua canes.
Da precor accessum lacrymis mitissime nostris,
Nec rigidam timidis vocibus obde forem.
Verbaque nostra favens Romana ad numina perfer
Non tibi Tarpejo culta Tonante minus.
Mandatque mei legatus suscipe causam,
Nulla meo quamvis nomine causa bona est.
Jam prope depositus, certe jam frigidus æger,
Servatus per te, si modo server, ero.
Nunc tua pro rebus nitatur gratia lapsis,
Principis æterni quam tibi præstat amor.
Nunc tibi & eloqui nitor ille domesticus adfit,
Quo poteras trepidis utilis esse viris.
Vivit enim in vobis facundi lingua parentis,
Et res hæredem repperit illa suum.
Hanc ego non ut me defendere tentet, adoro:
Non est confessi causa tuenda rei.
Num tamen excuses erroris origine factum,
An nihil expediat tale monere? vide.
Vulneris id genus est, quod cum sanabile non sit,
Non contrectari tutius esse puto.
Lingua sile, non est ultra narrabile quicquam,
Possè velim cineres obruere ipse meos.

M 6

Sic

Sic igitur quasi me nullus deceperit error,
 Verba face, ut vita, quam dedit ipse fruatur.
 Cumque serenus erit, vultusque remiserit illos,
 Qui secum terras imperiumque movent.
 Exiguam ne me prædam, sinat esse Getarum,
 Detque solum miseræ mite, precare, fugæ.
 Tempus adest aptum precibus valet ille, videtque
 Quas fecit vires Roma valere tuas.
 Incolumis conjux sua pulvinaria servat,
 Promovet imperium filius Aufonium.
 Præterit ipse suos animo Germanicus annos,
 Nec vigor est Drusi nobilitate minor.
 Adde nurus, nepotesque pius, charosque nepotes,
 Cæteraque Augustæ membra valere domus.
 Adde triumphatos modo Pæonas, adde quieti
 Subdita montanæ brachia Dalmatiæ.
 Nec dedignata est abiectis Illyris armis
 Cæsareum famulo vertice ferre pedem.
 Ipse super curram placido spectabilis ore
 Tempora Phæbea virgine noxa tulit.
 Quem pia vobiscum proles comitavit euntem,
 Digna parente suo, nominibusque datis.
 Fratibus assimilis, quos proxima templa tenentes
 Diuus ab excelsa Julius æde videt.
 His Messalinus, quibus omnia cedere debent,
 Latitiæ primum non negat esse locum.
 Quicquid ab his saperet, venit in certamen amoris.
 Hac hominum nulli parte secundus erit.
 Hanc colit ante diem per quam decreta merenti
 Venit honoratis laurea digna comis.
 Felices, quibus hos licuit spectare triumphos,
 Et ducis ore Deos æquiparantè frui.
 At mihi Sauromata pro Cæsaris ore videndi,
 Terraque pacis inops, undaque victa gelu.
 Si tamen hoc audis, & vox mea pervenit istuc,
 Sit tua mutando gratia blanda loco.
 Hoc pater ille tuus primo mihi cultus ab ævo,
 Si quid habet sensus umbra diserta, petit.
 Hoc

Hoc petit & frater, quamvis fortasse veretur,
 Servandi noceat ne tibi cura mei.
 Tota domus rogat hoc, nec tu potes ipse negare.
 Et nos in turbæ parte fuisse tuæ.
 Ingenii certe quo nos male sensimus usos,
 Artibus exceptis, sæpe probator eras.
 Nec mea, si tantum peccata novissima demas,
 Esse potest domui vita pudenda tuæ.
 Sic igitur vestræ vigeant penetralia gentis,
 Curaque sit superis, Cæsarisque tui.
 Mite, sed iratum merito mihi nomen adora,
 Eximar ut Scythici de feritate loci.
 Difficile est, fateor, sed tendit in ardua virtus,
 Et talis meriti gratia major erit.
 Nec tamen Aetnaeus vasto Polyphemus in antro
 Accipiet voces, Antiplateise tuas.
 Sed placidus faciliq; parens, veniæque paratus,
 Et qui summo sæpe sine igne tonat.
 Qui cum triste aliquid statuit, sit tristis & ipse,
 Cuique fere pænam sumere, pæna sua est.
 Visti tamen vitio est hujus clementia nostro.
 Venit & ad vires ira coacta suas.
 Qui quoniam patria toto sumus orbe remoti,
 Non licet ante ipsos procubuisse Deos.
 Quos colis, ad superos hæc fer mandata sacerdos,
 Adde sed & proprias ad mea verba preces.
 Sic tamen hæc tenta, si non nocitura putabis,
 Ignolcas, timco naufragus omne fretum.

Epistola III. Ad Maximum.

ARGUMENTUM.

Maximus fidem & constantiam in rebus suis miseris &
 perditis laudat Poeta, qui non utilitate, ut vulgus
 ignobile, sed honestate & virtute eos probat,
 quos semel amandos suscepit; hortaturque il-
 lum, ut in fide persistet, & sibi quantum potest
 operam ferat.

Jure igitur studio confinia carmina vestro,
 Et commilitii sacra tuenda putas.
 Pro quibus ut maneat de quo censeris amicus,
 Comprecor ad vitæ tempora summa tuæ.
 Succedatque suis orbis moderator habenis,
 Quod mecum populi vota precantur idem.

Epistola VI. Ad Græcinum.

ARGUMENTUM.

Ad Græcinum scribens Poeta, eum monet ne crimen
 admissum culpat: quandoquidem præterita mutari
 non possunt. Illum postremo monet, ut malit sibi
 lapso opem aliquam ferre, ut facit, quam ea dam-
 nare, quæ potius escufanda sunt.

CArmine Græcinum, quem præfens voce solebat,
 Tristis ab Euxinis Nâso salutat aquis.
 Exulis hæc vox est præbet mihi littera linguam,
 Et si non liceat scribere, mutus ero.
 Corripis, ut debes, stulti peccata sodalis,
 Et mala me meritis ferre minora doles.
 Vera facis, sed fera meæ convitia culpa,
 Aspera confesso verba remitte reo.
 Cum poteram recto transire Ceraunia velo,
 Ut fera vitarem faxa monendus eram.
 Nunc mihi naufragio quid prodest dicere factis,
 Qua mea debuerit currere cymba via.
 Brachia de lasso potius prendenda natanti,
 Nec pigeat mento supposituisse manum.
 Idque facis, faciasque precor: sic mater, & uxor,
 Sic tibi sint fratres, totaque salva domus.
 Quodque soles animo semper, quod voce precari,
 Omnia Cæsariis sic tua facta probes.
 Turpe erit in miseris veteri tibi rebus amico
 Auxilium nulla parte tulisse tuum.

Turpe

Turpe referre pedem, nec passu stare tenaci,
 Turpe laborantem deseruisse ratem.
 Turpe sequi casum, & fortunæ cedere, amicum
 Et, nisi sit felix, esse negare suum.
 Non ita vixerunt Strophio atque Agamemnone nati:
 Non hæc Aegidæ Pirithoique fides.
 Quos prior est mirata, sequens mirabitur ætas,
 In quorum plausus tota theatra sonant.
 Tu quoque per durum servato tempus amico,
 Dignus es in tantis nomen habere viris.
 Dignus es, & quoniam laudem pietate mereris,
 Non erit officii gratia furda tui.
 Crede mihi, nostrum si non mortale futurum est
 Carmen in ore frequens posteritatis eris.
 Fac modo permaneas lapso Græcine fidelis,
 Induret, & in longas impetus iste moras.
 Quæ tu cum præstes, remo tamen utar, & aura
 Nil nocet admissio subdere calcar equo.

Epistola VII. Ad Atticum.

ARGUMENTUM.

Ad Atticum scribens, primo eum salutat. Deinde
 percunctatur, quid agat, & an eum amet: que-
 riturque de fortuna: ac mala sua breviter com-
 memorat, & innumerabilia esse dicit. Postremo
 in tot tantique malis solam sibi spem relictam so-
 latio esse asserit: precaturque ut in fide pristina per-
 maneat, nec se amicum deserat.

Esse salutatum te vult mea littera primum
 A male pacatis Attice missa Getis.
 Proxima subsequitur, quid agas, audire voluntas:
 Et modo si quid agas, sit tibi cura mei.
 Nec dubito quin sit, sed me timor ipse malorum
 Sæpe supervacuos cogit habere metus.

Da

Sic homines novere Deos, quos arduus æther
 Occulit, & colitur pro Jove forma Jovis.
 Denique quæ mecum est, & erit sine fine, cavete,
 Ne sit in invisio vestra figura loco.
 Nam caput è nostra citius cervice recedet,
 Et pariter fossis lumen abire genis.
 Quam caream vobis ò publica numina raptis:
 Vos eritis nostræ portus & aura fugæ.
 Vos ego complectar Geticis si cingar ab armis
 Utque meas aquilas vestra ego signa sequar.
 Aut ego me fallo, nimiaque cupidine ludor,
 Aut spes exili commodioris adest.
 Nam minus & minus est facias in imagine tristes
 Visaque sunt dictis annuere ora meis.
 Vera, precor, fiant timida præfagia mentis,
 Iustaque quamvis est, sit minor ira Dei.

Epistola IX. Ad Cotym.

ARGUMENTUM.

Ad Cotym filium Cotii regis Thraciæ hanc epistolam scribit, laudatque illum à generis origine monerque regium ac divinum esse miseris succurrere, & sibi potissimum, ob studia poetica fucularis: siquidem illa quasi quoddam amicitia vinculum habent. Postremo eum rogat, ut oranti terra sua hellicosa, in qua exulabat, sit ei fida, & amica.

Regia progenies, cui nobilitatis origo
 Nomen in Eumolpi pervenit usque Coti,
 Fama loquax vestras si jam pervenit ad aures
 Me tibi finitimi parte jacere soli.
 Supplicis exaudi juvenum mitissime vocem,
 Quamque potes profugo (nam potes) affer opem.
 Me fortuna tibi [de qua quod non queror, hoc est]
 Tradidit, hoc uno non inimica mihi.

Ex-

Excipe naufragium non duro littore nostrum,
 Ne fuerit terra tutior unda tua.
 Regia [crede mihi] res est succurrere lapsis:
 Convenit & tanto, quantus es ipse, viro.
 Fortunam decet hoc istam, quæ maxima eum sit,
 Esse potest animo vix tamen æqua tuo.
 Conspicitur numquam meliore potentia causa,
 Quam quoties vanas non finit esse preces.
 Hoc nitor iste tui generis desiderat, hoc est
 A superis ortæ nobilitatis opus.
 Hoc tibi & Eumolpus generis clarissimus auctor
 Et prior Eumolpo suadet Erichthonius.
 Hoc tecum commune Diis, quod utrinque rogati
 Supplicibus vestris ferre soletis opem.
 Nam quid erit quare solito dignemur honore
 Numina, si demas, velle juvare Deos?
 Juppiter oranti surdas si præbeat aures,
 Victima pro templo cur cadet icta Jovis?
 Si pacem nullam Pontus mihi præstet eunti,
 Irrita Neptuno cur ego thura feram?
 Vana laborantis si fiant vota coloni,
 Accipiet gravidæ cur suis exta Ceres?
 Nec dabit intonso jugulum caper hostia Baccho;
 Musta sub inducto si pede nulla fluant.
 Caesar ut imperii moderetur frena, precamur,
 Tam bene quod patriæ consiliis ipse sua.
 Utilitas igitur magnos homineque Deosque
 Efficit, auxiliis quoque favente suis.
 Tu quoque fac prosis intra tua castra jacenti,
 O Coti progenies digna parente tuo.
 Conveniens homini est hominem servare voluptas,
 Et melius nulla queritur arte favor.
 Quis non Antiphaten Læstrygona devovet? aut quis
 Munifici mores improbat Alcinoi?
 Non tibi Cassandrus pater est, durusve Caphareus
 Quive repertorem torruit arte sua.
 Sed quam Marte ferox, & vinci nescius armis,
 Tam numquam facta pace cruoris amans.

N 2

Adde

Adde quod ingenuas didicisse fideliter artes,
 Emollit mores, nec finit esse feros
 Nec regum quisquam magis est instructus ab illis,
 Mitibus aut studiis tempora plura dedit.
 Carmina testantur: quæ, si tua nomina demas,
 Threicium juvenem composuisse negem.
 Neve sub hoc tractu vates foret unicus Orpheus;
 Bistonis ingenio est terra superba tuo.
 Utque tibi est animus, cum res ita postulat, arma
 Sumere, & hostili tingere cæde manum.
 Atque ut es excusso jaculum torquere lacerto,
 Collaque velocis flectere doctus equi.
 Tempora sic studiis data sunt ubi iusta paternis,
 Atque tuis humeris forte quievit opus.
 Ne tua marcescant per inertes oria fomnos,
 Lucida Pieria tendis in astra via.
 Hæc quoque res aliquid tecum mihi fæderis afferit:
 Ejuldem sacri cultor uterque sumus.
 Ad vatem vates orantia brachia tendo:
 Terra sit exiliis ut tua fida meis.
 Non ego cæde nocens in Ponti littora veni,
 Mistave sunt nostra dira venena manu.
 Nec mea subiecta convicta est gemma tabella
 Mendacem ceris imposuisse notam.
 Nec quicquam quod lege veter committere, feci:
 Est tamen his gravior noxa fatenda mihi.
 Neve roges quæ sit, stultam quam scripsimus artem,
 Innocuas nobis hæc vetat esse manus.
 Et quid præterea peccarim, querere noli,
 Ut pateat sola culpa sub arte mea.
 Quicquid idest, habuit moderatam principis iram,
 Qui nisi natalem nil mihi dempsit humum.
 Hac quoniam careo, tua nunc vicinia præset,
 Inviso possim tutus ut esse loco.

Epistola X. Ad Macrum:

ARGUMENTUM.

Ad Macrum Poetam scribens, multis indiciis ostendit, debere eum esse memorem sui, & pristinae amicitiae: cujus fructus & amoris signa si illi in mentem venerint, dicit se absentem futurum illi tanquam præsentem semper ante oculos. quod ut ipse quoque efficiat impense precatur Poeta.

ECquid ab impressæ cognoscis imagine cerae,
 Hæc tibi Naëonem scribere verba Macer?
 Austerisque sui si non est annulus index,
 Cognita ne est nostra littera facta manu?
 An tibi notisiam mora temporis eripit horum?
 Nec repetunt oculi signa vetusta tui?
 Sis licet oblitus pariter gemmaeque manusque,
 Exciderit tantum ne tibi cura mei.
 Quam tu vel longi debes convictibus ævi,
 Vel mea quod conjux non aliena tibi est.
 Vel studiis, quibus es quam nos, sapientius usus,
 Utque decet, nulla factus es arte nocens.
 Tu canis æterno quicquid restabat Homero,
 Ne careant summa Troica bella manu.
 Naiso parum prudens, artem dum tractat amandi,
 Doctrinae pretium triste magister habet.
 Sunt tamen inter se communia sacra poetis,
 Diversum quamvis quisque sequamur iter.
 Quorum te memorem (quamquam procul absumus) esse
 Suspicio, & casus velle levare meos.
 Te duce magnificæ Asiae perspeximus urbes,
 Trimaëris est oculis te duce visa meis.
 Vidimus Aetnaea cælum splendescere flamma,
 Suppositus monti quam vomit ore gigas.
 Aetnaeosque lacus, & olentia stagna Palici,
 Quamque suis Cyanem miscet Anapus aquis.

Nen proculhinc Nymphæ, quæ dum fugit Elidis annæ
 Tecta sub æquorea nunc quoque currit aqua.
 Hic mihi labentis pars anni magna peracta est,
 Eheu quam dispar est locus ille Getis.
 Et quota pars hæc sunt rerum quas vidimus ambo,
 Te mihi jucundas efficiente vias?
 Seu rate cæruleas picta sulcavimus undas,
 Effeda nos agili five tulere rota.
 Sæpe brevis nobis vicibus via visa loquendi est,
 Pluraque, si numeres, verba fuere gradu.
 Sæpe dies sermone minor fuit, inque loquendo
 Tarda per æstivos defuit hora dies.
 Est aliquid casus pariter timuisse marinos,
 Junctaque ad æquoreos vota tulisse Deos:
 Est modo res egisse simul, modo rursus ab illis,
 Quorum non pudeat, posse referre jocos.
 Hæc tibi si subeant, hic sim licet omnibus annis
 Ante tuos oculos ut modo visus ero.
 Ipse quidem certe cum sim sub cardine mundi,
 Qui semper liquidis altior extat aquis.
 Te tamen intueor, quo solo pectore possum,
 Et tecum gelido sæpe sub axe loquor.
 Hic es, & ignoras sed ades celeberrimus absens,
 Inque Getas media missus ab urbe venis.
 Redde vicem, & quoniam regio felicior ista est,
 Istic me memori pectore semper habe.

Epistola XI. Ad Rufum:

ARGUMENTUM.

Ad Rufum Fundanum uxoris suæ avunculum hanc
 epistolam scribit Poeta: cujus merita dicit se ha-
 bere in memoria, quamvis sit longissimo inter-
 vallo remotus. Demum Deos precatur, ut illi
 meritas gratias referant.

Hoc

Hoc tibi Rufe brevi properatum tempore mitti
 Naso parum faustæ conditor artis opus.
 Ut quamquam longe toto sumus orbe remoti,
 Scire tamen possis nos meminisse tui.
 Nominis ante mei venient oblivii nobis,
 Pectore quam pietas sit tua pulsa meo.
 Et prius hanc animam vacuas reddemus in auras,
 Quam fiat meriti gratia vana tui.
 Grande voco meritum lacrymas, quibus ora rigabas,
 Cum mea concreto sicca dolore forent.
 Grande voco meritum mæstæ solatia mentis,
 Cum pariter nobis illa tibi que dares.
 Sponte quidem, persequere mea est laudabilis uxor,
 Admonitu melior sit tamen illa tuo.
 Namque quod Hermione Castor fuit, Hector Julo,
 Hoc ego te lætor conjugis esse mee.
 Quæ, ne dissimilis tibi sit probitate, laborat:
 Seque tui vita sanguinis esse probat.
 Ergo quod fuerat stinulis factura sine ullis,
 Plenius auctorem te quoque nacta facit.
 Acer, & ad palmæ per se curfurus honores,
 Si tamen horteris, fortius ibit equus.
 Adde quod absentis cura mandata fideli
 Perficis, & nullum ferre gravaris onus.
 Ore ferant grates, quoniam non possumus ipsi,
 Dii tibi, qui referent, si pia facta vident.
 Sufficiatque diu corpus quoque moribus istis,
 Maxima Fundani gloria Rufe soli.

N 4

PU.

Da veniam, quæso, nimioque ignosce timori,
 Tranquillas etiam naufragus horret aquas.
 Qui semel est læsus fallaci piscis ab hamo,
 Omnibus unca cibus æra subesse putat.
 Sæpe canem visum longe fugit agna, lupumque
 Credit, & ipsa suam nescia vitat opem.
 Membra reformidant mollem quoque sæucia tactum
 Vanaque sollicitis incitat umbra metum.
 Sic ego fortunæ telis confixus iniquis,
 Pectore concipio nil nisi triste meo.
 Jam mihi fata liquet captos servantia cursus
 Per sibi consuetas semper itura vias.
 Observare Deos, ne quid mihi cedat amice,
 Verbaque fortunæ vix puto posse dari.
 Est illi curæ me perdere, quæque solebat
 Esse levis, constans & bene certa nocet.
 Crede mihi, si sum veri tibi cognitus oris,
 Nec numerus nostris casibus esse potest.
 Cinyphiæ segetis citius numerabis aristas,
 Altaque quam multis floreat Hybla thymis.
 Et quot aves motis nitantur in æra pennis,
 Quotque natent pisces æquore, certus eris.
 Quam tibi nostrorum statuatur summa laborum,
 Quos ego sum terra, quos ego passus aqua.
 Nulla Getis toto gens est truculentior orbe,
 Sed tamen hi nostris ingemuere malis.
 Quæ tibi si memori coner præscribere versu,
 Ilias est fati longa futura mei.
 Non igitur vereor, quo te rear esse verendum,
 Cujus amor nobis pignora mille dedit.
 Sed quia res timida est omnis miser, & quia longo
 Tempore lætitiæ janua clausa meæ.
 Jam dolor in morem venit meus: utque caducis
 Percussu crebro saxa cavantur aquis.
 Sic ego continuo fortunæ vulneror ictu.
 Vixque habet in nobis jam nova plaga locum.
 Nec magis assiduo vomer tenuatur ab usu,
 Nec magis est curvis Appia trita rotis.

Pectora quam mea sunt serie calcata malorum,
 Et nihil inventi, quod mihi ferret opem.
 Artibus ingenus quæsitæ est gloria multis,
 Infelix perii dotibus ipse meis.
 Vita prior vitio caret, & sine labe peracta est:
 Auxilli misero nil tulit illa mihi.
 Culpa gravis precibus donatur sæpe suorum:
 Omnis pro nobis gratia muta fuit.
 Adiuvat in duris aliquos præsentia rebus:
 Obruit hoc absens vasta procella caput.
 Quem non obrueret taciti quoque Cæsaris ira?
 Addita sunt pænis aspera verba meis.
 Fit fuga temporibus levior: projectus in æquor
 Arcturum subii, Plejadumque minas.
 Sæpe solent hyemem placidam sentire carinæ:
 Non Ithacæ puppi sævior unda fuit.
 Recta fides comitum poterat mala nostra levare:
 Ditata est spoliis perfida turba meis.
 Mitius exilium faciunt loca tristior ista
 Tera sub ambobus non jacet ulla polis.
 Est aliquid patris vicinum sinibus esse.
 Ultima me tellus, ultimus orbis habet.
 Præstat & exulibus pacem tua laurea Cæsar:
 Pontica finitimo terra sub hoste jacet.
 Tempus in agrorum cultu consumere dulce est:
 Non patitur verti barbarus hostis hamum.
 Temperie cæli corpusque animusque juvatur:
 Frigore perpetuo Sarmatis ora riget.
 Est in aqua dulci non invidiosa voluptas:
 Aequoreo bibitur cum sale mista palus.
 Omnia deficiunt: animus tamen omnia vincit.
 Ille etiam vires corpus habere vertic.
 Sustineas ut onus, nitendum est vertice recto:
 At flecti nervos si patiæ, cades.
 Spes quoque posse mora miscere principis iram,
 Vivere ne nolim, deficiamque facit.
 Nec vos parva datis pauci solatia nobis.
 Quorum spectata est per mala nostra fides.

Caepa tene, quaeſo, nec in aequore deſere navem,
Meque ſimul ſerva, judiciumque tuum.

Epiftola VIII. Ad Cottam.

ARGUMENTUM.

Hanc epiftolam ſcribit ad Cottam, eique gratias agit, quod ad ſe miſerit Auguſti Caeſaris, Liviae, ac etiam Tiberii imagines: quos quoniam praefentes, & aliter videre non poterat, pro Diis venerabatur. Rogat deinde eos, ut ſibi mitius exilium concedant; nec patiantur eorum imagines, quas habet ſemper ſecum, eſſe in hoſtili & in viſo loco.

Reditus eſt nobis Caeſar cum Caeſare nuper,
Quos mihi miſiſi maxime Cotta Deos.
Utque tuum munus, numerum quem debet, haberet
Eſt tibi Caeſaribus Livia juncta ſuis.
Argentum felix, omnique beatius auro,
Quod fuerit precium cum rude, numen habet.
Non mihi divitias dando, majora dediſſes,
Caeribus miſiſis noſtra ſub ora tribas.
Eſt aliquid ſpectare Deos, & ad eſſe putare,
Et quaſi cum vero numine poſſe loqui.
Quantum ad me rediit, nec me tenet ultima tellus,
Utque prius, media ſoſpes in urbe moror.
Caercoo video vultus, velut ante videbam:
Vix hujus voti ſpes fuit illa miſi.
Utque ſalutabam, numen caeſte ſaluto,
Quod reduci tribuas, nil puto majus habes.
Quid noſtris oculis, niſi ſola Palatia deſunt?
Qui locus ablatis Caeſare vilis erit.
Hunc ego cum ſpectem, videor mihi cernere Romam
Nam patriae faciem ſuſtinet ille ſuae.
Fallor? an irati mihi ſunt in imagine vultus,
Torvaque nescio quid forma minantis habet?

Parce

Parce vir immenſo major virtutibus orbe,
Juſtaque vindictae ſupprime ſrena tuae.
Parce puer ſeculi decus admirabile noſtri.
Terrarum Dominum quem tua cura facit.
Per patriae numen, quod te tibi charius ipſo eſt,
Per numquam ſurdos in tua vota Deos.
Perque tori ſociam, quae par tibi ſola reperta eſt,
Et cui majeſtas non oneroſa tua eſt.
Perque tibi ſimilem virtutis imagine natum,
Moribus agnoſci qui tunc eſſe poteſt.
Perque tuos vel avo dignos, vel patre nepotes,
Qui veniunt magno per tua juſta gradu.
Parte leva minima, noſtras & contrahe paenas,
Daque procul Scythico qui ſit ab hoſte, locum.
Et tua [ſi fas eſt] a Caeſare proxima Caeſar,
Numina ſint precibus non inimica meis.
Sic fera quam primum pavido Germania vultu
Ante triumphantes ſerva feratur equos.
Sic pater in Pylios, Cumaeos mater in annos
Vivant, & poſſis filius eſſe diu.
Tu quoque conveniens ingenti nupta marito,
Accipe non dura ſupplicis aure preces.
Sic tibi vir ſoſpes, ſic ſint cum prole nepotes,
Cumque bonis viribus, quas peperere nurus.
Sic quem dira tibi rapuit Germania, Druſus
Pais fuerit partus ſola caduca tui.
Sic tibi mature fraterni funeris ultor
Purpureus niveis filius inſtet equis.
Annute o timidis miſiſſima numina votis;
Praefentes aliquid proſit habere Deos.
Caeſaris adventu tutus gladiator arena
Exit & auxilium non leve vultus habet.
Nos quoque; veſtra juvet quod qua licet ora videmus
Facta quod eſt ſuperis jam domus una tribus.
Felices illi, qui non ſimulacra, ſed ipſos,
Quique Deum coram corpora vera vident.
Quod quoniam nobis invidit inutile fatum,
Quos dedit ars vultus, effigienque colo.

N

Sic

PUBLII OVIDII NASONIS

DE PONTO

LIBER TERTIUS

Epistola I. Ad Conjugem

ARGUMENTUM.

Hanc hujus libri primam epistolam ad uxorem mittit, cui Ponticæ regionis, ubi exulabat, incommoda narrat: quibus dicit debere illi minime mirum videri, si mitioris soli exilium petiit: qua in re ipsa pro marito debet præ ceteris laborare, si vult bonæ uxoris officio fungi. Docet deinde id sibi præstari posse, si ad Liviæ Augusti uxoris præsidium confugerit: cujus clementiam ac benignitatem exponit, ad quam rem peragendam eligendum esse tempus idoneum admonet: quo pacto autem id agendum, quidve petendum sit, elegantissime colligit Poeta.

A Equor Jasonio pulsatum remige primam,
 Quæque nec hoste fero, nec nive terra caret.
 Ecquod erit tempus, quo vos ego Naso relinquam,
 In minus hostili justus abesse loco?
 An mihi Barbaria vivendum est semper in ista,
 Inque Tomitana condar oportet humo?
 Pace tua, si pax ulla est tua, Pontica tellus,
 Finitimus rapido quam terit hostis equo.
 Pace tua dixisse velim, tu pessima duro
 Pars es in exilio, tu mala nostra gravas.

T

Tu neque versentis cinctum florente corona,
 Tu neque messorum corpora nuda vides.
 Nec tibi Pampineas autumnus porrigit uvas:
 Cuncta sed inmodicum tempora frigus habent!
 Tu glacie freta juncta tenes, & in æquore piscis
 Inclusus recta sæpe natavit aqua.
 Non tibi sunt fontes, laticis nisi pene marini:
 Qui potus dubium est, sistat alatne sitim.
 Rara, nec hæc felix, in apertis eminet arvis
 Arbor, & in terra est altera forma maris.
 Non avis obloquitur, sylvis nisi si qua remotis
 Acquoreas rauco gutture potet aquas.
 Tristia per vacuos horrent absinthia campos,
 Conveniensque suo missis amara loco est.
 Aude metus, & quod murus pulsatur ab hoste:
 Tinctaque mortifera tabe pagitta madet.
 Quam procul hæc regio est, & ab omni devia cursu;
 Nec pede quo quiquam nec rate tutus eat.
 Non igitur mirum finem quaerentibus horum
 Altera si nobis usque rogarur humus.
 Te magis est mirum non hæc evincere conjux
 Inque meis lacrymas posse tenere malis.
 Quid facias, quæris? queras hoc scilicet ipsum,
 Invenies, verè si reperire voles.
 Velle parum est cupias, ut re potiaris, oportet:
 Et faciat somnos hæc tibi cura breves,
 Velle reor multos quis enim mihi tam sit iniquus;
 Optet, ut exilium pace carere meum?
 Pectore te toto cunctisque incumbere nervis,
 Et nisi pro me nocte dieque decet.
 Utque juvent alii, tu debes vincere amicos
 Uxor, & ad partes prima venire tuas.
 Magna tibi imposita est nostris persona libellis;
 Conjugis exemplum diceris esse bonæ.
 Ne [cave] degeneres: & sint præconia nostra
 Vera, vide: famæ quo tuearis opus.
 Ut nihil ipse querar, tacito me fama queretur,
 Quæ debet, fuerit ni tibi cura mei.

N

Ex

Utque fui solitus, sedissem forsitan unus;
 De centum iudex in tua verba viris.
 Major & implesset præcordia nostra voluptas,
 Dum traheret dictis annueremque tuis.
 Quæ, quoniam fatum patria, vobisque relicta,
 Inter inhumanos maluit esse Getas.
 Quod licet, ut videat tecum magis esse legendo,
 Sæpe, precor, studii pignora mitte tui.
 Exemploque meo, nisi dedignaris idipsum,
 Utere: quod nobis rectius ipse dares.
 Namque ego, qui peni jam pridem Maxime vobis
 Ingenio nitor non permisisse meo.
 Redde vicem, nec rara tui monumenta laboris
 Accipiant nostræ grata futura manus.
 Dic tamen o juvenis studiorum plene meorum,
 Ecquid ab his ipsis admonere mei?
 Ecquibus aut recitas factum modo carmen amicis?
 Aut, quod sæpe soles, exigis ut recitent?
 Interdum queritur tua mens, oblita quid abis,
 Nescio quid certe sensit abesse tui.
 Utque loqui multum de me præsentate solebas,
 Nunc quoque Nasonis nomen in ore tuo est.
 Ipse quidem Getico peream violatus ab arcu,
 Et si perjuri quam prope pæna vides.
 Te nisi momentis video pene omnibus absens,
 Gratia Dns menti, quolibet ire licet.
 Hac ubi perveni nulli cernendus in urbem,
 Sæpe loquor tecum, teque loquente fruor.
 Tunc mihi difficile est quam si bene, dicere, quamque
 Candida iudiciis illa sit hora meis.
 Tunc me, si qua fides, cælesti sede receptum,
 Cum fortunatis suspicor esse Deis.
 Rursus ubi huc redii cælum superosque relinquo,
 A Styge non longe Pontica distat humus.
 Unde ego si fato nitor prohibente reverti,
 Spem sine profectu Maxime tolle mihi.

Epistola VI. Ad Sodalem.

ARGUMENTUM.

Ad amicum quemdam, qui volebat à Poeta inscri-
 ptis suis propter Augustum nominari, hanc epi-
 stolam scribit: colligitque nihil timendum esse,
 quandoquidem Cæsare nihil sit clementius: ta-
 men pollicetur se non ulterius ejus nomen mo-
 numentis suis inserturum. Postremo rogat, ut
 quandoquidem tuto non possit se aperte amare,
 latenter saltem amicitia vellet meminisse.

Naso suo, posuit nomen cui pæne sodali
 Mittit ab Euxinis hoc breve carmen aquis:
 At si cauta parum scripssisset dextra, quis esses,
 Forsitan officio parta querela foret.
 Cur tamen, hoc aliis tutum credentibus unus
 Appellent ne te carmina nostra rogas?
 Quanta sit in media clementia Cæsaris ira,
 Si nescis, ex me certior esse potes.
 Huic ego, quam patior, nil possem demere pæne
 Si iudex meriti cogerer esse mei.
 Non vetat ille sui quemquam meminisse sodalis:
 Nec prohibet tibi me scribere, teque mihi.
 Nec scelus admittas si consoleris amicum,
 Mollibus & verbis aspera fata leves.
 Cur, dum tuta times, facis ut reverentia talis
 Fiat in Augustos invidiosa Deos?
 Fulminis afflatus interdum vivere telis,
 Vidimus, & resciri non prohibente Jove.
 Nec quia Neptunus navem lacerarat Ulyssis,
 Leucothoe nanti ferre negavit opem.
 Crede mihi, miseris cælestia numina parcunt;
 Nec semper læsos, & sine fine premunt.
 Principe nec nostro Deus est moderatior ullus:
 Justitia vires temperat ille suas,

Nuper eam Cæsar facto de marmore templo ;
 Jam pridem posuit mentis in æde suæ.
 Juppiter in multos temeraria fulmina torquet ,
 Qui penam culpa non merere pari.
 Obruerit cum tot lævis Deus æquoris undis,
 Ex illis mergi pars quota digna fuit ?
 Cum pereant acie fortissima quæque vel ipso
 Judice, delectus Martis iniquus erit.
 At si forte velis in nos inquirere nemo est
 Qui se, quod patitur, commeruisse neget.
 Adde quod extinctos vel aqua, vel Marte, vel igni
 Nulla potest iterum restituisse dies.
 Restituit multos, aut penæ parte levavit
 Cæsar, & in multis me precor esse velit.
 Aut tu, cum tali populus sub principe simus,
 Alloquio profugi credis inesse metum ?
 Forsitan hæc domino Busiride jure timeres,
 At solito clausos urere in ære viros.
 Desine mitem animum vano infamare timore :
 Sæva quid in placidis faxa vereris aquis ?
 Ipse ego, quod primo scripsi sine nomine vobis,
 Vix excusari posse mihi videor.
 Sed pavor attonito rationis ademerat usum :
 Cesserat omne novis consiliumque malis.
 Fortunamque meam metuens, non vindicis iram,
 Terrebar titulo nominis ipse mei.
 Hæctenus admonitus memori concede poetæ,
 Ponat ut in chartis nomina cara suis.
 Turpe erit ambobus, longo mihi proximus usi
 Si nulla libri parte legare mei.
 Ne tamen iste metus possit tibi rampere somnos,
 Non ultra, quamvis, officiosus ero.
 Teque tegam, qui sis, nisi cum permiseris ipse :
 Cogetur nemo munus habere meum.
 Tu quoque, quem poteras vel aperte tutus amare
 Si res est anceps ista, latenter ama.

Epistola VII. Ad Amicos.

ARGUMENTUM.

Ad Amicos è Ponto scribens Poeta, de eis queritur, quod suis precibus nullus jam finis imponatur, sibi que, cum antea variis epistolis ab iisdem petierit, ut eorum opera aut reditus, aut mitius exilium ab Augusto impetretur, dicit jam verba deesse: variandamque nunc esse materiam, ne illis molestus sit, ac etiam uxori, quæ præ timore non audebat sibi opem ferre. Ea autem omnia sibi ferenda æquo animo proponit, quandoquidem majora etiam tulerit. Postremo in exilio sibi moriendum esse colligit.

Verba mihi desunt eadem tam sæpe roganti ;
 Jamque pudet vanas sine carere preces.
 Tedia consimili fieri de carmine vobis,
 Quidque petam, cunctos edidicisse reor.
 Nostraque quid portet jam nostris epistola, quamvis
 Charta sit à vinculis non labefacta suis.
 Ergo mutetur scripti sententia nostri,
 Ne toties contra quam rapit annis, eam.
 Quod bene de vobis speravi, ignoscite amici :
 Talia peccandi jam mihi finis erit.
 Ne gravis uxori dicar, quæ scilicet in me
 Quam proba, tam timida est, experientique parum.
 Hoc quoque Naso feres, etenim peiora tulisti :
 Jam tibi sentiri sarcina nulla potest.
 Ductus ab armento taurus detractat aratrum,
 Subtrahit & duro colla novella iugo.
 Nos, quibus assuevit fatum crudeliter uti,
 Ad mala jam pridem non sumus ulla rudes.
 Venimus in Geticos fines, moriamur in illis,
 Parcaque ad extremum, quo mea caput, eat :

Spem juvat amplecti, quæ non juvat irrita semper
 Et fieri cupias, si qua futura putes.
 Proximus huic gradus est, bene desperare salutem
 Seque semel vera scisse perisse fide.
 Curando fieri quedam majora videmus
 Vulnera, quæ melius non tetigisse fuit.
 Mitius ille perit, subita qui mergitur unda,
 Quam sua qui liquidis brachia lassat aquis,
 Cur ego concepi Scythicis me posse carere
 Finibus? & terra prosperiore frui?
 Cur aliquid de me speravi lenius unquam?
 An fortuna mihi sic mea nota fuit?
 Torqueor en gravius, repetitaque forma locorum
 Exilium renovat triste, recensque facit.
 Est tamen utilius studium cessare meorum,
 Quam, quas adorint non valuisse preces.
 Magna quidem res est, quam non audetis amici,
 Sed si quis peteret, qui dare vellet, erat.
 Dummodo non vobis hoc Cæsaris ira negarit,
 Fortiter Euxinis immoremur aquis.

Epistola VIII. Ad Maximum :

A R G U M E N T U M .

Ad Maximum Poeta pharetram cum sagittis à Scythia mittens, ostendit se nullum aliud munus habere, rogans eum ut id accipiat, & qualecumque boni consulat.

Quæ tibi quærebam memorem testantia curam
 Dona Tomitanus mittere posset ager.
 Dignus es argento, fulvo quoque dignior auro:
 Sed te, cum donas, ista juvare solent.
 Nec tamen hæc loca sunt ullo pretiosa metallo:
 Hostis ab agricola vix finit illa fodi.
 Purpura sæpe tuos fulgens prætexit amictus,
 Sed non Sarmatico tingitur illa mari.

Vel-

Vellera dura ferunt pecudes, & Palladis uti
 Arte Tomitanæ non didicere purus.
 Fræmina pro lana Cerealia munera frangit,
 Suppositoque gravem vertice portat aquam.
 Non hic Pampineis amicitur vitibus ulmus.
 Nulla premunt ramos pondere poma suo.
 Tristia deformes pariunt absinthia campi,
 Terraque de fructu, quam sit amara docet.
 Nil igitur tota Ponti regione sinistri,
 Quod mea sedulitas mittere posset, erat.
 Clausa tamen mihi Scythica tibi tela pharetra:
 Hoste, precor, fiant illa cruenta tuo.
 Hos habet hæc calamos: hos hæc habet oralibellos
 Hæc viget in nostris, Maxime, Musa locis.
 Quæ quamquam misisse pudet, quia parva videntur
 Tu tamen hæc, quæso, contule missa boni.

Epistola IX. Ad Brutum.

A R G U M E N T U M .

Ad Ovidium scripserat Brutus, quemdam carpere ejus carmina, quod in his nil aliud contineretur quam querela locorum, in quibus exulabat, rogaretque ut frueretur propiore terra. Cui Poeta respondet dicens in suis carminibus plura esse vitia: foreque bene, si unum tantum vitium in eis deprehenderetur. Cur autem ea non emendat, causas assignat. Postremo respondens ad ea, quæ Brutus scripserat, rationem refert quare idem sæpius scripserit.

Quod sit in his eadem sententia Brute libellis,
 Carmina nescio quem carpere nostra refers.
 Nil nisi me terra fruatur ut propiore, rogare,
 Et quam sim denso cinctus ab hoste, loqui.
 Quam de multis vitium reprehenditur unum:
 Hoc peccat solum si mea Musa, bene est.

Q 2

Ipse

Ipsæ ego librorum video delicta meorum;
 Cum sua plus iusto carmina quisque probet.
 Auctor opus laudat: sic forsitan Accius olim
 Therpsitē facie dixerit esse bona.
 Iudicium tamen hoc nostrum non decipit error;
 Nec quicquid genui, protinus illud amo.
 Cur igitur si me videam delinquere, peccem:
 Et patiar scripto crimen inesse rogas?
 Non eadem ratio est sentire, & demere morbos:
 Sensus inest cunctis, tollitur arte malum.
 Sæpe aliquod verbum capiens mutare relinquo,
 Iudicium vires destituuntque meum.
 Sæpe piget (quid enim dubitem tibi vera fateri?)
 Corrigit, & longi ferre laboris onus.
 Scribentem iuvat ipsæ favor, minuitque laborem;
 Cumque suo crescens pectora fervet opus.
 Corrigitur at res est tanto magis ardua, quanto
 Magnus Aristarcho major Homerus erat.
 Sic animum lento curarum frigore lædit:
 Ut cupidi cursor fræna retentat equi.
 Atque ita Dii mites minuant mihi Cæsaris iram;
 Ossaque pacata nostra tegantur humo.
 Ut mihi conanti nonnunquam intendere curas,
 Fortunæ species obstat acerba meæ.
 Vixque mihi videor, faciam quod carmina, fanus
 Inque feris curem corrigere illa Getis.
 Nil tamen est scriptis magis excusabile nostris,
 Quam sensus cunctis pene quod unus inest.
 Læta fere lætus cecini, cano tristia tristis:
 Conveniens operi tempus utrumque suo est.
 Quid nisi de vitio scribam regionis amaræ?
 Utque loco moriar commodiore, precer?
 Cum toties eadem dicam, vix audior ulli,
 Verbaque profectu dissimulata carent.
 Et tamen hæc eadem cum sint, non scribimus iisdem.
 Unaque per plures ars mea tentat opem.
 An ne bis ut scæsum lector reperiret eundem,
 Unus amicorum Brute rogandus erat?

Non fuit hoc tanti, confesso ignoscite docti:
 Vilior est operis fama salute mea.
 Denique materia, quam quis sibi finxerit, ipse
 Arbitrio variat multa poeta suo.
 Musa mea est index nimium quoque vera malorum;
 Atque incorrupti pondera testis habet.
 Non liber ut fieret, sed uti sua cuique daretur
 Littera, propositum curaque nostra fuit.
 Postmodo collectas utcumque sine ordine junxi,
 Hoc opus electum ne mihi forte putes.
 Da veniam scriptis, quorum non gloria nobis
 Causa, sed utilitas officiumque fuit.

*****
 *****

PUBLII OVIDII NASONIS

DE PONTO

LIBER QUARTUS.

Epistola I. Ad Sextum Pompejum:

ARGUMENTUM.

Ad Sextum Pompejum scribens Poeta, impium esse dicit, quod nusquam illum in suis scriptis nominaverit: quandoquidem ejus erga se beneficia tanta sint, ut nulli oblivioni tradi debeant.

A Ccipe, Pompei, deductum carmen ab illo,
 Debitor est vitæ qui tibi, Sexte, suæ.
 Qui seu non prohibes à me tua nomina poni,
 Accedet meritis hæc quoque summa tuis.

Exposuit memet populis fortuna videndum;
 Et plus notitiæ, quam fuit ante, dedit.
 Notior est factus Capaneus de fulminis ictu;
 Notas humo meris Amphiarus equis.
 Si minus errasset, notus minus esset Ulysses;
 Magna Philoctetæ vulneris fama suo est.
 Si locus est aliquis magna inter nomina parvis,
 Nos quoque conspicuos nostra ruina facit.
 Nec te nesciri patitur mea pagina, quæ non
 Inferius Coa Battide nomen habet.
 Quicquid ages igitur, scena spectabere magna
 Et pia non paucis testibus uxor eris.
 Crede mihi, quoties laudaris carmine nostro,
 Qui legit has laudes, an mereare, rogat.
 Utque favere reor plures virtutibus istis,
 Sic tua non pauca carpere facta volent.
 Quarum tu præsta ne livor dicere possit,
 Hæc est pro miseri lenta salute viri.
 Cunque ego deficiam, nec possim ducere currum
 Fac tu sustineas debile sola jugum.
 Ad medicum specto venis fugientibus æger:
 Ultima pars animæ dum mihi restat, ades.
 Quodque ego præstarem, si te magis ipse valerem,
 Id mihi cum valeas fortius ipsa, refer.
 Exigit hoc socialis amor, fœdusque maritum
 Moribus hoc conjux exigis ipsa tuis.
 Hoc domui debes, de qua censeris, ut illam
 Non minus officiis, quam probitate colas.
 Cuncta licet facias, nisi eris laudabilis uxor,
 Non poterit credi Martia culta tibi.
 Nec sumus indigni, nec [si vis vera fateri]
 Debetur meritis gratia nulla meis.
 Redditur illa quidem grandi cum fœnore nobis;
 Nec te, si cupiat lædere rumor habet.
 Sed ramen hoc factis adiunge prioribus unum,
 Pro nostris ut sis ambitiosa malis.
 Ut minus infesta jaceam tellure, labora
 Clausa nec officiis pars erit ulla tui.

Magna peto, sed non tamen invidiosa roganti,
 Utque ea non teneas, tuta repulsa tua est.
 Nec mihi succensè, toties si carmine nostro,
 Quod facis, ut facias, teque imitere, rogo?
 Fortibus assuevit tubicen prodesse, suoque
 Dux bene pugnantis incitat ore viros.
 Nota tua est probitas, testataque tempus in omne;
 Sit virtus etiam non probitate minor.
 Nec tibi Amazonia est pro me sumenda securis,
 Aut excussa levi pelta gerenda manu.
 Numen adorandum est, non ut mihi fiat amicum,
 Sed sit ut iratum, quam fuit ante, minus.
 Gratia si nulla est, lacrymæ tibi gratia fiant:
 Hanc potes, aut nulla parte movere Deos.
 Quæ tibi ne desint, bene per mala nostra cavetur,
 Deque viro flendi copia dives adest.
 Utque meæ res sunt, omni puto tempore flebis,
 Has fortuna tibi nostra ministrat opes.
 Si mea mors redimenda tua, quod abominor, esset
 Admoti conjux quam sequereris, erat.
 Acemula Penelopes fieres, si fraude pudica
 Instantes velles fallere nupta procos.
 Si comes extincti manes sequerere mariti,
 Esset dux facti Laodamia tui.
 Iphias ante oculos tibi erit ponenda volenti
 Corpus in accensos mittere forte rogos.
 Morte nihil opus est, nil Icarotide tela
 Cæsaris at conjux ore precanda tuo.
 Quæ præstat virtute sua ne prisca vetustas
 Laude pudicitia secula nostra premat.
 Quæ Veneris formam, mores Junonis habendo
 Sola est caelesti digna reperta toro.
 Quid trepidas? & adire times? non impia Progne,
 Filiavæ Aetæ voce movenda tua est.
 Nec nurus Aegisthi, nec fæva Agamemnonis uxor,
 Scyllaque, quæ Siculas inguine terret aquas,
 Telegonivæ parens vertendis nata figuris,
 Nexaque nodosâs angue Medusa comas.

Fœmina sed princeps, in qua fortuna videtur
 Se probat, & cæcæ crimina falsa tulit.
 Qua nihil in terris ad finem solis ab ortu
 Clarius, excepto Cæsare, mundus habet.
 Eligito tempus captatum sepe roganti,
 Exeat aduersa ne tua navis aqua.
 Non semper sacras reddunt oracula fortes,
 Ipsaque non omni tempore sana patent.
 Cum status urbis erit qualem nunc augurer esse,
 Et nullus populi contrahet ora dolor.
 Cum domus Augusti Capitoli more colenda
 Læta, quod est, & sit, plenaque pacis erit.
 Tunc tibi Dii faciant adeundi copia fiat:
 Profectura aliquid tunc tua verba putes.
 Si quid ager majus, differ tua cæpta, caveque
 Spem festinando præcipitare meam.
 Nec rursus jubeo, dum sit vacuissima quæras,
 Corporis ad cultum vix vacat illa sui.
 Curia cum patribus fuerit stipata verendis,
 Per patrum turbam tu quoque oportet eas.
 Cum tibi contigerit formam Junonis adire,
 Fac si personæ, quam tu care, memor.
 Nec factum defende meum, mala causa silenda est:
 Nec nisi sollicitæ sint tua verba preces.
 Tunc lacrymis demenda mora est, summissaque terræ
 Ad non mortales brachia tende pedes.
 Tu pete nil aliud, salvo nisi ab hoste recedam.
 Hostem fortunam sit satis esse mihi.
 Plura quidem sibi eunt, sed tu turbata timore
 Hæc quoque vix poteris ore tremente loqui.
 Suspicio hæc damno tibi non fore, sentiet illa
 Te majestatem pertinuisset suam.
 Nec tua si fletu scindentur verba, nocebit,
 Interdum lacrymæ pondera vocis habent.
 Lux etiam cæptis facito bona talibus adfit:
 Horaque conveniens, auspiciumque favens.
 Sed prius, imposito sanctis altaribus igne,
 Thura fer, ad magnos, vinaque pura Deos.
 E qui-

E quibus ante omnes Augusti numen adora,
 Progeniemque piam, participemque tori.
 Sint utinam mites solito tibi more, tuasque
 Non duris lacrymas vultibus aspiciant.

Epistola II. Ad Cottam.

ARGUMENTUM.

Ad Cottam Romanum scribens, ejus fidem laudat
 Poeta, quod cum alii amicum in rebus aduersis
 deseruerint, ipse semper in amicitia firma opi-
 nione permanserit; cujus merita dicit futura sibi
 semper in memoria, quoad vixerit, ac etiam
 post ejus mortem, si modo ejus scripta ad po-
 steros pervenerint.

Quam legis à nobis missam tibi Cotta salutem
 Missa sit ut vere, perveniatque precor.
 Namque meis sospes multum cruciatibus aufers,
 Atque sit ut nobis pars bona salva, facis.
 Cumque labent alii, jactataque vela relinquunt,
 Tu lacera remanes anchora sola rati.
 Grata tua est agitur pietas: ignoscimus illis,
 Qui cum fortuna terga dedere fugæ.
 Cum feriant unum, non unum fulmina terrent,
 Junctaque percusso turba pavere solet.
 Cumque dedit paries venturæ signa ruinæ,
 Sollicito vacuus sit locus ille metu.
 Quis non è timidis ægri contagia vitat.
 Vicinum metuens ne trahat inde malum?
 Me quoque amicorum nimio terrore metuque,
 Non odio quidam desituere mei.
 Non illis pietas, non officiosa voluntas
 Desuit aduersos extimere Deos.

Utque magis cauti, possunt; timidique vocari;
 Sic appellari non meruere mali.
 At meus excusat charos ita candor amicos,
 Utque habeant de me crimina nulla facit;
 Sint hi contenti venia, signentque licet
 Purgari factum me quoque teste suum.
 Pars estis pauci melior, qui rebus in arctis
 Ferre mihi nullam turpe putatis opem.
 Tunc igitur meriti morietur gloria vestri,
 Cum cinis absumpto corpore factus ero
 Fallor, & illa mea superabit tempora vitæ,
 Si tamen a memori possentate legar.
 Corpora debentur mæstis exanguia bustis,
 Effugiunt fructus nomen honosque rogos.
 Occidit & Theseus, & qui comitavit Orestem,
 Sed tamen in laudes vivit uterque suas.
 Vos etiam sibi laudabunt sæpe nepotes,
 Claraque erit scriptis gloria vestra meis.
 Hic quoque Sauromatæ jam vos novere, Getæque,
 Et tales animos barbara turba probat.
 Cumque ego de vestra nuper probitate referrem
 (Nam didici, Getice Sarmaticeque loqui.)
 Forte senex quidam, cætu cum staret in illo,
 Reddidit ad nostros talia verba sonos.
 Nos quoque ancillæ nomen bene novimus hospes,
 Quos procul a vobis alter & orbis habet.
 Est locus in Scythia, Tauris dixere priores,
 Qui Getica longe non ita distat humo.
 Hæc ego sum terra, patriæ nec parvitet, ortus
 Consortem Phæbi gens colit illa Deam.
 Tempa manent hodie vallis innixa columnis,
 Perque quater denos itur in illa gradus.
 Fama refert illic signum caeleste fuisse,
 Quoque minus dubites, fiat basis orba Dea:
 Araque, quæ fuerat natura candida saxi,
 Decolor a fuso tincta cruore rubet.
 Fæmina sacra facit tæda non nupta jugali,
 Quæ superat Scythicas nobilitate nurus

Sacrifici genus est (sic instituere priores)
 Advena virgineo cæsus ut ense cadat.
 Regna Thoas habuit Mæotide clarus in hora,
 Nec fuit Euxinis notior alter aquis.
 Sceptra tenente illo, liquidas fecisse per auras
 Nescio quam dicunt Iphigenian iter.
 Quam levibus ventis sub nube per æquora vectam
 Creditur his Phæbe deposuisse locis.
 Præfuerat templo multos ea rite per annos,
 Invita per agens tristitia sacra manu.
 Cum duo velifera juvenes venere carina,
 Præferuntque suo littora nostra pede.
 Par fuit his ætas, & amor, quorum alter Orestes,
 Alter erat Pylades: nomina fama tenet.
 Protinus immitem Triviæ ducuntur ad aram,
 Evincti geminas ad sua terga manus.
 Sparfit aqua captos lustrali Graja sacerdos,
 Ambiat ut fulvas insula longa comas.
 Dumque parat sacrum, dum velat tempora vittis,
 Dum tardæ causas invenit illa moræ
 Non ego crudelis, juvenes ignoscite, dixit,
 Sacra suo facio barbariora loco.
 Ritus is est gentis qua vos tamen urbe venitis?
 Quodve parum fausta puppe petistis iter?
 Dixit, & audito patriæ pia nomine virgo,
 Consortes urbis repperit esse suæ.
 Alter ut è vobis, dixit, cadat hostia sacris,
 Ad patrias sedes nuncius alter eat.
 Ire jubet Pylades charum periturus Orestem,
 Hic negat, inque vicem pugnat uterque mori.
 Exitit hoc unum, quod non convenerat illis,
 Cætera pars concors, & sine lite fuit.
 Dum peragunt juvenes pulchri certamen amoris,
 Ad fratrem icipitas exarat illa notas.
 Ad fratrem mandata dabat, cuique illa dabantur
 (Humanos casus aspice) frater erat.
 Nec mora, de templo rapiunt simulacra Dianæ,
 Clanque per immensas puppe feruntur aquas.

Mirus amor juvenum, quamvis abiere tot annis;
 In Scythia magnum nunc quoque nomen habet.
 Fabula narrata est postquam vulgaris ab illo,
 Laudarunt omnes facta, pianque fidem.
 Scilicet hic etiam, qua nulla ferocior ora est,
 Nomen amicitiae barbara corda movet.
 Quid facere Ausonia geniti debetis in urbe,
 Cum tangat diros talia facta Getas?
 Adde quod est animus semper tibi mitis, & alta
 Iudicium mores nobilitatis habent.
 Quod Volebis patrii cognoscat nominis auctor,
 Quos Numa maternus non neget esse suos,
 Adlectique probent genitiva agnomina Cottæ,
 Si tu non esses interitura domus.
 Digne vir hac serie, lapsu succurrere amico
 Conveniens istis moribus esse puta.

Epistola III. Ad Maximum.

ARGUMENTUM.

Ad Fabium Maximum scribens, fingit sibi in lecto cubantem se se obtulisse Cupidinem; Poetamque de illo questum: ut, cum ejus causa in exilium abiectus sit, velit etiam efficere, ut Augustus placatus mitius exilium concedat. Postremo inducit etiam Cupidinem ad ea respondentem.

SI vacat exiguum profugo dare tempus amico,
 SO fidus Fabiæ Maxime gentis, ades.
 Den tibi quæ vidi refero, seu corporis umbra est,
 Seu veri species, seu fuit ille sopor.
 Nox erat, & bifores intrabat luna fenestras,
 Mense fere medio quanta nitere solet.
 Publica me requies curarum somnus habebat,
 Fusaque erant toto languida membra toro,
 Cum subito pennis agitatus inhorruit aer,
 Et sonuit parvo mota fenestra sono.

Territas in cubitum relevo mea membra sinistrum;
 Pulsus & è trepido pectore somnus abii.
 Stabat amor vultu, non quo prius esse solebat,
 Sceptra tenens lava tristis æterna manu.
 Nec torquem collo, nec habens crinale capillis,
 Nec bene compositas comptus, ut ante, comas.
 Horrida pendebant molles super ora capilli,
 Et visa est oculis horrida penna meis.
 Qualis in aeris tergo solet esse columbæ,
 Tractatam multæ quam tetigere manus.
 Hanc simul agnovi [neque enim mihi notior alter]
 Talibus affata est libera lingua sonis.
 O puer exilii decepto causa magistro,
 Quem fuit utrius non docuisse mihi.
 Huc quoque venisti, pax est ubi tempore nullo,
 Et coit atristis barbarus Ister aquis?
 Quæ tibi causa viæ? nisi uti mala nostra videres?
 Quæ sunt, si nescis, invidiosa tibi.
 Tu mihi dictasti juvenilia carmina primus,
 Apposui senis te dace quinque pedes.
 Nec me Mæonio consurgere carmine, nec me
 Dicere magnorum passus es acta ducum.
 Forsitan exiguas, aliquas tamen, arcus, & ignis
 Ingenii vires comminuere mei.
 Namque ego dum canto tua regna, tuæque parentis,
 In nullum mea mens grande vacavit opus.
 Nec satis hoc fuerat, stultus quoque carmina feci,
 Artibus ut posses non rudis esse meis.
 Pro quibus exilium durum mihi reddita merces,
 Id quoque in extremis, & sine pace locis.
 At non Cætonides Eumolpus in Orphea talis,
 In Phryga nec Satyrum talis Olympus erat.
 Præmia nec Chiron ab Achille talia cepit:
 Pythagoræque ferunt non nocuisse Numam.
 Nomina neu referam longum collecta per ævum,
 Discipulo perii solus ab ipse meo.
 Dum damus arma tibi, dum te lascive docemus,
 Hæc de discipulo dona magister habet.

Scis tamen, & liquido juratus dicere posses
 Non me legitimos sollicitasse toros.
 Scripsimus hæc illis, quarum nec vitta pudicos
 Attingit crines, nec stola longa pedes.
 Dic, precor, hoc, quando didicisti fallere nuptas,
 Et facere incertum per mea iussa genus?
 An sit ab his omnis rigide summotæ libellis,
 Quam lex furtivos arcet habere viros?
 Quid tamen hoc prodest, vetiti si lege severa
 Credor adulterii composuisse notas?
 At tu sic habeas ferientes cuncta sagittas,
 Sic numquam rapido lampades igne vacent.
 Sic regat imperium, terræque coerceat omnes
 Cæsar, ab Aenea qui tibi fratre nepos.
 Effice sit nobis non implacabilis ira,
 Meque loco plecti commodiore velit.
 Hæc ego visus eram puero dixisse volucris,
 Hos visus nobis ille dedisse sonos.
 Per mea tela faces, & per mea tela sagittas,
 Per matrem juro, Cæsareumque caput.
 Nil nisi concessum nos te didicisse magistro,
 Artibus & nullum crimen inesse tuis.
 Utque hoc, sic utinam defendere cætera posses:
 Scis aliud, quod te læserit esse magis.
 Quicquid id est (neque enim debet dolor ipse referri)
 Non potes à culpa dicere abesse tua.
 Tu licet erroris sub imagine crimen obumbres,
 Non gravior merito iudicis ira fuit.
 Ut tamen aspicerem, consolarerque jacentem,
 Lapsa per immanitas est mea penna vias.
 Hæc loca tum primum vidi, cum matre rogante
 Phasias est telis fixa puella meis.
 Quæ nunc cur iterum post secula longa revisam?
 Tu facis ò castris miles amice meis.
 Pone metus igitur, mitescet Cæsaris ira,
 Et veniet votis mollior aura tuis.
 Neve moram timeas, tempus quod quaerimus, instat.
 Cunctaque letitiæ plena triumphus habet.

Dum

Dum domus, & nati, dum mater Livia gaudet,
 Dum gaudes patriæ magne ducisque pater.
 Dum tibi gratatur populus, totamque per urbem
 Omnis odoratis ignibus ara caler.
 Dum præbet faciles aditus venerabile templum,
 Sperandum est nostras posse valere preces.
 Dixit: & aut ille est tenues dilapsus in auras,
 Cæperunt sensus aut vigilare mei.
 Si dubitem, faveas quin his ò Maxime dictis,
 Memmonio cygnos esse colore putem.
 Sed neque inutatur nigra pice lacteus humor,
 Nec quod erat candens sit terrebinthus ebur,
 Conveniens animo genus est tibi nobile namque
 Pectus, & Herculeæ simplicitatis habes.
 Livor, iners vitium, mores non exit in istos,
 Utque latens ima vipera serpit humo.
 Mens tua sublimis supra genus eminet ipsum,
 Grandius ingenio nec tibi nomen inest.
 Ergo alii noceant miseris, optentque timeri.
 Tinctaque mordaci spicula felle gerant.
 At tua supplicibus domus est astucta juvandis,
 In quorum numero me, precor, esse velis.

Epistola IV. Ad Rufinum.

ARGUMENTUM.

Tiberii ovationem seu triumphum de Germania
 vel potius de Illyrico, Romani mittens Poeta
 Rufino amico & doctissimo viro commendat, excusatque se multis rationibus, quod non ita eleganter materiam istam absolvat, ut æquum fuerat. Postremo vertit sermonem ad Liviam Cæsaris matrem, vaticinaturque fore, ut brevi alterum etiam triumphum de Germania ipsa consequatur.

Hæc

Nec tibi non vanam portantia verba salutem
 Nafo Tomitana mittit ab urbe tuus.
 Utque suo faveas mandat Rufine libello,
 In vestras venit si tamen ille manus.
 Est opus exiguum, vestrisque paratibus impar,
 Quale tamen cumque est, ut tuare rogo.
 Firma valent per se, nullumque Machaona quaerunt,
 Ad medicam dubius confugit aeger opem.
 Non opus est magnis placido lectore poetis,
 Quemlibet invitum, difficilemque tenent.
 Nos quibus ingenium longi minuere labores
 Aut etiam nullum forsitan ante fuit,
 Viribus infirmi vestro candore valemus,
 Quem mihi si demas, omnia rapta putem.
 Cunctaque cum mea sint propenso nixa favore,
 Praecipuum veniae jus habet ille liber.
 Spectatum vates alii scripsere triumphum,
 Est aliquid memori visa notare manu.
 Nox ea vix avidam vulgi captata per aurem
 Vidimus, atque oculi fama facere mei.
 Scilicet affectus similes, aut impetus idem
 Rebus ab auditis conspicuisque venit?
 Nec nitor argenti, quem vos vidistis, & auri
 Quod mihi defuerit, purpuraque illa queror:
 Sed loca, vel gentes formatae mille figuris
 Nutrissent carmen, praebaque ipsa meum.
 Et regum vultus certissima pignora mentis
 Juviscent aliqua forsitan illud opus.
 Plausibus ex ipsis populi, laetique favore
 Ingenium quodvis in aluisse potest.
 Tanque ego sumpsissem tali clamore vigorem,
 Quam rudis audita miles ad arma tuba.
 Peccata sint nobis nivibus, glacieque licebit,
 Atque hoc quem patior, frigidiora loco.
 Illa ducis facies in curru stantis eburno
 Excuteret frigus sensibus omne meis.
 His ego defessus, dubisque auctoribus usus,
 Ad vestri venio jure favoris opem.

Nec

Nec mihi nota ducum, nec sunt mihi nota locorum
 Nomina, materiam non habuere manus.
 Pars quota de tanti rebus, quam fama refert,
 Aut aliquis nobis scribere posset, eraser?
 Quo magis o lector debes ignoscere, si quid
 Erratum est illic, praeteritumve mihi.
 Adde quod assiduas domini meditata querelas
 Ad laetum carmen vix mea versa lyra est.
 Vix bona post tanto quaerenti verba subibant,
 Et gaudere aliquid res mihi visa nova est.
 Utque reformidant insuetum lumina Solem,
 Sic ad laetitiam mens mea segnis erat.
 Est quoque cunctarum novitas gratissima rerum,
 Gratiague officio quod mora tardat, abest.
 Caetera certatim de magno scripta triumpho
 Jam pridem populi, suspicor ore legi.
 Illa bibit lector sitiens mea pocula plenus,
 Illa recens pota est, nostra tepescit aqua.
 Non ego cessavi nec fecit inertia serum,
 Ultima me vasti sustinet ora freti.
 Dum venit huc rumor, properataque carmina fiunt
 Factaque eunt ad vos, annus abisse potest.
 Nec minimum refert intacta rosaria primus,
 An fera carpas pene relicta manu.
 Quid mirum lectis exhausto floribus horto,
 Si duce non facta est digna corona suo?
 Deprecor haec, vatum contra sua carmina nequis
 Dicta puret: pro se musa locuta mea est.
 Sunt mihi vobiscum communia sacra poetae,
 In vestro miseris si licet esse choro.
 Magnaque pars animi mecum vixistis amici,
 Hac ego vos abiens nunc quoque parte colo.
 Sint igitur vestro mea commendata favore
 Carmina, non possum pro quibus ipse loqui.
 Scripta placent a morte fere: quia laedere vivos
 Livor, & invilo carpere deante solet.
 Si genus est mortis male vivere, terra moratur,
 Et desunt fati, solas sepulchra meis.

De-

Denique opus nostræ culpetur ut undique curæ,
 Officium nemo qui reprehendat, erit.
 Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas:
 Hac ego contentos auguror esse Deos,
 Hæc facit ut veniat pauper quoque gratus ad aras
 Et placeat cæso non minus agna bove.
 Res quoque tanta fuit, quantæ subsistere summo
 Aeneidos vau grande fuisset onus.
 Ferrè etenim molles Elegi tam vasta triumphi
 Pondera disparibus non potuere rotis.
 Quo pede nunc utar, dubia est sententia nobis:
 Alter enim de te Rhene triumphus adest.
 Irrita verorum non sunt prælagia vatam,
 Danda Jovi laurus, dum prior illa viret.
 Nec mea verba legis, qui sum summo ad litrum,
 Non bene paratis flumina pota Getis,
 Ista Dei vox est, Deus est in pectore nostro.
 Hoc duce prædico, vaticinorque Deo.
 Quid cessas curram, pompamque parare triumphis
 Livia? dant nullas jam tibi bella moras.
 Perfidâ damnatas Germania prolicet haltas:
 Jam pondus dices omen habere meum.
 Crede, brevique fides aderit, geminabit honorem
 Filius, & junctis, ut prius ibit equis.
 Prome quod iniicias humeris victoribus, ostrum
 Ipla potes solitum nosse corona caput.
 Scuta sed & galeæ gemmis radiantur & auro,
 Stentque super victos trunca trophæa viros.
 Oppida turritis emgantur eburnea muris:
 Fictaque res verò more putetur agi.
 Squallidus immittat fracta sub arundine crines
 Rhenus, & infestas sanguine potet aquas.
 Barbara jam capti poscant insignia reges,
 Textaque fortuna divitiâ sua.
 Et quæ præterea virtus invicta tuorum
 Sæpe parata tibi, sæpe paranda facit.
 Dii, quorum monitu sumus hæc ventura locuti,
 Verba, precor, celeri nostra probata fide.

Epi-

Epistola V. Ad Cottam.

ARGUMENTUM.

Ad Maximum Cottam hæc epistolam mittit, ad quem etiam superius scripserat: laudatque ejus Orationem, quam Romæ in foro judiciali habitam, legendam miserat: precaturque ut crebro studii sui hujusmodi pignora mittat. Deinde dicit se absentem illum tamquam præsentem intueri, viderique cum eo Romæ esse, tamquam in Cælo: cum vero meminit se esse in Scythia, dicit videri se ad inferos reverti.

Quam legis, unde tibi mittatur epistola quæris?
 Hinc, ubi cæruleis jungitur Ister aquis.
 Ut regio dicta est, succurrere debet & auctor
 Læsus ab ingenio Naso poeta suo.
 Qui tibi, quam mallet præsens afferre salutem,
 Mittit ab hirsutis maxime Cotta Getis.
 Legimus ò juvenis patrii non degener oris
 Dicta tibi pleno verba diserta foro.
 Quæ quamquam lingua mihi sunt properante per horas
 Lecta satis multas, pauca fuisse queror.
 Plura sed hæc feci relegendo sæpe nec unquam
 Hæc mihi, quam primo grata fuere minus.
 Cumque sua toties nihil a dulcedine perdant,
 Viribus illa suis, non novitate placent.
 Felices, quibus hæc ipso cognoscere in actu,
 Et tam facundo contigit ore frui.
 Nam quamquam sapor est ablata dilectis in unda,
 Gratius ex ipso fonte bibuntur aquæ.
 Et magis adducto pomum decerpere ramo,
 Quam de cæolata fumere lance juvat.
 At nisi peccassem, nisi ire mea Musa fugasset,
 Quod legi, tua vox exhibuisset opus.

Ut-

Ipsæ ego librorum video delicta meorum;
 Cum sua plus iusto carmina quisque probet.
 Auctor opus laudat: sic forsitan Accius olim
 Therpsitē facie dixerit esse bona.
 Iudicium tamen hoc nostrum non decipit error;
 Nec quicquid genui, protinus illud amo.
 Cur igitur si me videam delinquere, peccem:
 Et patiar scripto crimen inesse rogas?
 Non eadem ratio est sentire, & demere morbos:
 Sensus inest cunctis, tollitur arte malum.
 Sæpe aliquod verbum capiens mutare relinquo,
 Iudicium vires destituuntque meum.
 Sæpe piget (quid enim dubitem tibi vera fateri?)
 Corrigit, & longi ferre laboris onus.
 Scribentem iuvat ipsæ favor, minuitque laborem;
 Cumque suo crescens pectora fervet opus.
 Corrigitur at res est tanto magis ardua, quanto
 Magnus Aristarcho major Homerus erat.
 Sic animum lento curarum frigore lædit:
 Ut cupidi cursor fræna retentat equi.
 Atque ita Dii mites minuunt mihi Cæsaris iram;
 Ossaque pacata nostra tegantur humo.
 Ut mihi conanti nonnunquam intendere curas,
 Fortunæ species obstat acerba meæ.
 Vixque mihi videor, faciam quod carmina, sanus
 Inque feris curem corrigere illa Getis.
 Nil tamen est scriptis magis excusabile nostris,
 Quam sensus cunctis pene quod unus inest.
 Læta fere lætus cecini, cano tristia tristis:
 Conveniens operi tempus utrumque suo est.
 Quid nisi de vitio scribam regionis amaræ?
 Utque loco moriar commodiore, precer?
 Cum toties eadem dicam, vix audior ulli,
 Verbaque profectu dissimulata carent.
 Et tamen hæc eadem cum sint, non scribimus iisdem.
 Unaque per plures ars mea tentat opem.
 An ne bis ut scæsum lector reperiret eundem,
 Unus amicorum Brute rogandus erat?

Non fuit hoc tanti, confesso ignoscite docti:
 Vilior est operis fama salute mea.
 Denique materia, quam quis sibi finxerit, ipse
 Arbitrio variat multa poeta suo.
 Musa mea est index nimium quoque vera malorum;
 Atque incorrupti pondera testis habet.
 Non liber ut fieret, sed uti sua cuique daretur
 Littera, propositum curaque nostra fuit.
 Postmodo collectas utcumque sine ordine junxi,
 Hoc opus electum ne mihi forte putes.
 Da veniam scriptis, quorum non gloria nobis
 Causa, sed utilitas officiumque fuit.

*****

PUBLII OVIDII NASONIS

DE PONTO

LIBER QUARTUS.

Epistola I. Ad Sextum Pompejum:

ARGUMENTUM.

Ad Sextum Pompejum scribens Poeta, impium esse dicit, quod nusquam illum in suis scriptis nominaverit: quandoquidem ejus erga se beneficia tanta sint, ut nulli oblivioni tradi debeant.

A Ccipe, Pompei, deductum carmen ab illo,
 Debitor est vitæ qui tibi, Sexte, suæ.
 Qui seu non prohibes à me tua nomina poni,
 Accedet meritis hæc quoque summa tuis.

Epistola VI. Ad Brutum.

ARGUMENTUM.

Ad Brutum Romanum scribens, narrat se quinque annis egisse in Ponto: & cum maxime reditum speraret precibus Fabii Maximi, in quo spem habebat, cum periisse docet. Patetur tamen, Brutum nihilo inferiorem amore erga se esse. Postremo ejus amorem, & virtutes peculiare exponit: proficiturque nunquam se fore ingratum meritorum, quæ apud se ab amicis collata sunt.

O Uam legis, ex illis tibi venit epistola Brute
Nasonem nolles in quibus esse locis.
Sed quod tu nolles, voluit miserabile fatum:
Hei mihi plus illud, quam tua vota, valet.
In Scythia nobis quinquennis olympias acta est,
Jam tempus luffri transit in alterius.
Pestifera enim fortuna tenax, votisque malignum
Opponit nostris invidiosa pedem.
Certe eras pro me Fabiæ laus Maxima gentis
Numen ad Augustum supplice voce loqui.
Occidis ante preces, causamque ego Maxime moris
(Non fueram tanti) me reor esse tuæ.
Jam timeo nostram cuiquam mandare salutem:
Ipsam morte tua concidit auxilium.
Cæperat Augustus deceptas ignoscere culpæ,
Spem nostram, terras deseruitque simul.
Quale tamen potui de cælite Brute recenti,
Vestra procul positus carmen in ora dedi.
Quæ pro sit pietas utinam mihi, sitque malorum
Jam modus, & sacrae mitior ira domus.
Te quoque idem liquido possum jurare precari
O mihi non dubia cognite Brute fide.

Nam

Nam cum præsteris verum mihi semper amorem,
Hic tamen adverso tempore crevit amor.
Quique tuas pariter lacrymas nostraque videret,
Passuros pœnam crederet esse duos.
Lenem te miseris genuit natura, nec ulli
Mitius ingenium, quam tibi Brute dedit.
Ut qui quid valeas, ignoret Marte forensi,
Possè tuo peragi vix putet ore reos.
Scilicet ejusdem est [quamvis pugnare videtur]
Supplicibus facilem, fontibus esse trucem.
Cum tibi suscepta est legis vindicta severæ,
Verba velut tinctum singula virus habent.
Hostibus eveniat, quam sis violentus in armis,
Sentire, & linguæ tela sibiire tuæ.
Quæ tibi tam tenui cura limantur, ut omnes
Istius ingenium corporis esse negent.
At si quem lædi fortuna cernis iniqua,
Mollior est animo femina nulla tuo.
Hoc ego præcipue sensi, cum magna meorum
Notitiam pars est inficiata mei.
Immemor illorum, vestri non immemor unquam?
Qui mala follicite nostra levatis, ero.
Et prius hinc nobis nimium conterminus Ister,
In caput Euxino de mare vertet iter,
Utque Thyestææ redeant si tempora mensæ,
Solis ad Eoas currus agetur aquas.
Quam quisquam vestrum, qui me doluisse adeptum,
Arguat ingratum non meminisse sui.

Epistola VII. Ad Vestalem.

ARGUMENTUM.

Ad Vestalem scribens, cui ora Pontica regenda delata fuerat, cum testem facit incommodorum, quæ sunt in ea regione: post ejus virtutem laudat, quam pollicetur suo carmine testatam fore in omne tempus.

Missus

Missus es Euxinas quoniam Vestalis ad oras,
 Ut postitis reddas jura sub axe locis.
 Aspicias en præfens quali jaceamus in arvo,
 Nec me testis eris falsa solere queri.
 Accedet voci per te non irrita nostræ,
 Alpina juvenis regibus orte fides.
 Ipse vides certe glacie concrevere Pontum,
 Ipse vides rigido stantia vina gelu.
 Ipse vides onerata ferox ut ducat Jazyx
 Per medias Istri plaustra bubulcus aquas.
 Aspicias & mitti sub adunco toxica ferro,
 Et telum causas mortis habere duas.
 Atque utinam pars hæc tantum spectata fuisset,
 Non etiam proprio cognita Marte tibi.
 Tenditis ad primum per densa pericula pilum,
 Contigit ex merito qui tibi nuper honor.
 Sit licet hic titulus plenis tibi fructibus ingens,
 Ipsa tamen virtus ordine major erit.
 Non negat hoc Ister, cujus tua dextera quondam
 Puniceam Getico sanguine fecit aquam.
 Non negat Aegyptos, quæ te subeunte recepta
 Sensit in ingenio nil opus esse loci.
 Nam dubium est, positu melius defensa, manuum
 Urbs erat in sommo nubibus æqua jugo.
 Sithonio regi ferus interceperat illam
 Hostis, & ereptas victor habebat opes.
 Donec fluminea devecta Vitellius unda
 Intulit exposito milite signa Getis.
 At tibi progenies alti fortissima Dauni,
 Venit in adversos impetus ire viros.
 Nec mora, conspicuus longe fulgentibus armis,
 Fortia ne possint facta latere caves.
 Ingentique gradu contra ferrumque, locumque,
 Saxaque bruali grandine plura subis.
 Nec te missa super jaculorum turba moratur,
 Nec quæ vipereo tela cruore mident.
 Spicula cum pistis hærent in calide pennis,
 Partique fere scuti vulnere nulla vacat.

Nec

Nec corpus cunctos feliciter effugit ictus,
 Sed minor est acri laudis amore dolor.
 Talis apud Trojam Danais pro navibus Ajax
 Dicitur Hestoreas sustinuisse faces.
 Ut propius ventum est, admotaque dextera dextræ
 Resque fero potuit comminus ense geri.
 Dicere difficile est quid Mars tuus egerit illic,
 Quotque neei dederis, quotque, quibusque modis,
 Ense tuo factos calcabas victor acervos,
 Impositoque Getes sub pede multus erat.
 Pugnat ad exemplum primi minor ordine pili:
 Multaque fert miles vulnera, multa facit.
 Sed tantum virtus alios tua præterit omnes,
 Ante citos quantum Pegasus ibat equos.
 Vincitur Aegyptos, testataque tempus in omne
 Sunt tua Vestalis carmine facta meo.

Epistola VIII. Ad Suillum.

ARGUMENTUM.

Mortuo Augusto, hanc epistolam mittit Ovidius
 ad Suillum uxoris suæ generum, agitque ei gra-
 tias pro ajuis epistola ad se scripta: quam eni-
 ferò perlatam, gratissimam tamen fuisse dicit. Post-
 modum eum rogat, ut Germanicum junio-
 rem sibi reconciliet: Polliceturque se in hujus rei gra-
 tiam non erecturum ei templa de marmore, sed
 carmine complexurum ejus laudes: Ostenditque
 nihil esse posse Principibus aptius, quam carmine
 officiosum se præstare. Tum nactus occasionem
 Poeta, carminis excellentiam extollit: precatur-
 que ut sibi carmina profint: & si non possit re-
 ditum in patriam obtinere, saltem Urbi propin-
 quus exilium, quo possit Cæsaris gesta intelli-
 gere, & carmine celebrare.

Litte-

Sive trahis vultus equidem peccasse fatebor;
 Delicti tamen est causa probanda mei.
 Non potuit mea mens, esset quin grata, teneris
 Sit, precor, officio non gravis ira pio.
 O quoties ego sum libris mihi visus in istis
 Impius, in nullo quod legerere loco.
 O quoties, aliis vellem cum scribere, nomen
 Rettulit in ceras inscia dextra tuum.
 Ipse quidem placuit mendis in talibus error,
 Et vix invita est facta litura manu.
 Viderit ad summum dixi, licet ipse queratur:
 Ah pudet offensam non meruisse prius.
 Da mihi, si quid ea est, hebetantem pectora Lethen;
 Oblitus potero non tamen esse tui.
 Idque finas, oro, nec fastidita repellas
 Verba nec officio crimen inesse putes.
 Et levis hæc meritis referatur gratia tantis:
 Si minus, invito te quoque gratus ero.
 Numquam pigra fuit nostris tua gratia rebus;
 Nec mihi munificas arca negavit opes.
 Nunc quoque nil subitis clementia territa fatis
 Auxilium vitæ fertque refertque meæ.
 Unde, rogas forsân, fiducia tanta futuri
 Sit mihi: quod finxit quisque, tuetur opus.
 Ut Venus artificis labor est, & gloria Coi,
 Equoreo madidas quæ præmit imbre comas:
 Arcis ut Actææ vel eburna vel ærea cultos,
 Bellica Phidiaca stat Dea facta manu.
 Vendicat ut Calamis laudem, quos fecit, equorum;
 Ut similis veræ vacca Myronis opus.
 Sic ego pars rerum non ultima Sexte tuarum:
 Tutelæque feror munus opusque tuæ.

*****
 *****
 *****
 *****
 *****

Epi-

Epistola II. Ad Severum?

A R G U M E N T U M .

Ad Severum Poetam hanc Epistolam scribit Ovidius, se multis rationibus excusans, quod nondum ejus nomen suis scriptis celebrarit, quamvis tamen numquam cessaverit ad eum epistolas soluta oratione scriptas mittere.

Q Uod legis ò vates magnorum maxime vatum,
 Venit ab intonsis uique Severe Getis,
 Cujus adhuc nomen nostros tacuisse libellos,
 (Si modo permittis dicere vera) pudet.
 Orba tamen numeris cessavit epistola numquam
 Ire per alternas officiosa vices.
 Carmina sola tibi memorem testantia curam
 Non data sunt: quid enim, quæ facis ipse, darem?
 Quis mel Aristæo, quis Baccho vina Falerna,
 Triptolemo fruges, poma det Alcinoos?
 Fertile pectus habes, interque Heliconæ colentes,
 Uberius nulli provenit ista seges.
 Mittere ad hunc carmen, frondes erat addere sylvis,
 Hæc mihi cunctandi causa Severe fuit.
 Nec tamen ingenium nobis respondet ut ante,
 Sed siccum sterili vomere litus aræ.
 Scilicet ut linus venas excæcat in undis,
 Læsaque suppresso fonte resistit aqua.
 Pectora sic mea sunt limo vitata malorum;
 Et carmen vena pauperiore fluit.
 Siquis in hac ipsum terra posuisset Homerum;
 Esset, crede mihi, factus & ille Getes.
 Da veniam fasso, studiis quoque frena remisit:
 Ducitur & digitis littera rara meis.
 Impetus ille facer, qui vatum pectora nutrit,
 Qui prius in nobis esse solebat, abest.

Q 5

Vix

Vix venit in partes, vix sumptæ Mula tabellæ
 Imponit pigras pene coacta manus.
 Parvaque, ne dicam scribendi nulla voluptas
 Est mihi, nec numeris nectere verba iuvat.
 Sive quod hinc fructus adeo non cepimus ullos
 (Principium nostri res fuit ista mali.)
 Sive quod in tenebris numerosos ponere gressus,
 Quodque legas nulli, scribere carmen, obest.
 Excitat auditor studium, laudataque virtus
 Crescit, & immensum gloria calcar habet.
 Hic meâ cui recitem, nisi flavis scripta Corallis,
 Quasque alias gentes barbarus Ister habet?
 Sed quid solus agam? quaque infelicia perdam
 Oia materia, surripiamque diem?
 Nam neque me vinum, nec me tenet alea fallax,
 Per quæ clam tacitum tempus abire solet.
 Nec me, quod cuperem si per fera bella liceret,
 Oblectat culta terra novata suo.
 Quid nisi Pterides solatia frigida restant,
 Non bene de nobis quæ meruere Deæ?
 At tu cui bibitur felicius Aonijs fons,
 Utiliter studium, quod tibi cedit, ama.
 Sacraque Musarum merito cole: quodque legamus,
 Huc aliquid curæ mitte recentis opus.

Epistola III. Ad Amicum instabilem.

ARGUMENTUM.

Amicum suppresso nomine taxat, ejusque perfidiam ac levitatem ostendit, quod cum antea à teneris annis secum conjunctissime semper vixerit, tandem in adversa ejus fortuna non modò eum deserat, sed etiam simulet se non cognoscere. Postremo illum monet, ut fortunæ variantis vicissitudines, & levitatem ante oculos ponat.

Cope

Conquerar, an taceam? ponam sine nomine crimen?
 An notum quis sis omnibus esse velim?
 Nomine non utar, ne commendere querela:
 Queraturque tibi carmine fama meo.
 Dum inca puppis erat valida fundata carina,
 Qui mecum velles currere, primus eras.
 Nunc, quia contraxit vultum fortuna, recedis,
 Auxilio postquam scis opus esse tuo.
 Dissimulas etiam, nec me vis nosse videri,
 Quisquis sit audito nomine Naso, rogas.
 Ille ego sum, quamquam non vis audire, vetusta
 Pene puer puero junctus amicitia.
 Ille ego qui primus tua semina nosse solebam,
 Qui tibi jucundis primus adesse iocis.
 Ille ego victor, densoque domesticus usu,
 Ille ego judiciis unica musa tuis.
 Ille ego sum, qui nunc an vivam, perfide nescis,
 Cura tibi de quo querere nulla fuit.
 Sive fui numquam charus, simulasse fateris:
 Seu non fingebas invenire levis.
 Aut age dic aliquam, quæ te mutaverit, iram?
 Nam nisi justa tua est, justa querela mea est,
 Quod te nunc crimen similem vetat esse priori?
 An crimen, cæpi quod miser esse, vocas?
 Si mihi rebus opem nullam factisque ferebas,
 Venisset verbis charta notata tribus.
 Vix equidem credo sed & insultare sacenti
 Te mihi, nec verbis parcere fama refert.
 Quid facis ah demens? cur si fortuna recedat,
 Naufragio lacrymas eripis ipse tuo?
 Hæc Dea non stabili quam sit levis, orbe fatetur,
 Quæ summum dubio sub pede semper habet.
 Quolibet est folio, & quavis incertior aura,
 Par illi levitas improbe facta tua est.
 Omnia sunt hominum tenui pendentia filo,
 Et subito casu, quæ valere, ruunt.
 Divitis audita est cui non opulentia Cræsi?
 Nempe tamen vitam captus ab hoste tulit.

O 6

Ille

Ille Syracusia modo formidatus in urbe,
 Vix humili duram reppulit arte famem.
 Quid fuerat magno majus? tamen ipse rogavit
 Submissa fugiens voce clientis opem.
 Cuique viro totus terrarum parvit orbis,
 Indigus effectus omnibus ipse magis.
 Illo Jugurthino clarus, Cymbroque triumpho,
 Quo victrix toties consule Roma fuit.
 In cæno Marius jacuit, cannaque palustris,
 Pertulit & tanto multa pudenda viro.
 Ludit in humanis divina potentia rebus,
 Et certam præsens vix habet hora fidem.
 Littus ad Euxinum, si quis mihi diceret, ibis,
 Et metues arcu ne feriare Getæ.
 I, bibe, dixissem purgantes pectora succos,
 Quicquid & in tota nascitur Anticyra.
 Sum tamen hæc passus: nec, si mortalia possem,
 Et summi poteram tela cavere Dei.
 Tu quoque fac timeas, & quæ tibi læta videntur,
 Dum loqueris, fieri tristia posse putari.

Epistola IV. Ad Sextum Pompejum.

ARGUMENTUM.

Ad Sextum Pompejum scribens Poeta, nullam rem tam tristem esse ostendit, quæ non habeat aliquando aliquid lætitiæ: quod sibi contigisse ostendit. Cum enim tristis in litore Pontico spatia-retur, fama ei nuntiavit, Sextum Pompejum Consulem designatum esse. Quam rem dicit maximam sibi lætitiã attulisse. Postmodo dolet non posse, cum Magistratum inibit Pompejus, illi interesse. Postremo illum precatur, ut aliquando sui recordetur.

Nulla dies adeo est Australibus humida nimbis,
 Non intermissis ut fluat imber aquis.

Nec

Nec sterilis locus ullus ita est, ut non sit in illo
 Mistra fere dumis utilis herba rubis.
 Nil adeo fortuna gravis miserabile fecit,
 Ut minuant nulla gaudia parte malum.
 Ecce domo patriaque carens, oculisq; meorum
 Naufragus in Getici littoris ædus aquas.
 Qua tamen, inveni, vultum diffundere causa
 Possim, fortunæ nec meminisse meæ.
 Nam mihi, cum fulva tristis spatia-er arena,
 Visa est à tergo penna dedisse sonum.
 Respicio, nec corpus erat quod cernere possem;
 Verba tamen sunt hæc aure recepta mea.
 En ego lætarum venio tibi nuncia rerum
 Fama per immensas ære lapsa vias.
 Consule Pompejo, quo non tibi charior alter,
 Candidus, & felix proximus annus erit.
 Dixit: & ut læto Pontum rumore replevit,
 Ad gentes alias hinc Dea vertit iter.
 At mihi dilapsis inter nova gaudia curis,
 Excidit asperitas hujus iniqua loci.
 Ergo ubi Jane biceps longum reseraveris annum,
 Pulsus & à sacro mense December erit.
 Purpura Pompejum summi velabit honoris,
 Ne titulis quicquam debeat ille suis.
 Cernere jam videor rumpi pene atria turba.
 Et populum lædi deficiente loco.
 Templaque Tarpeje primi tumbi sedis adiri,
 Et fieri faciles in tua vota Deos.
 Colla boves niveos cærtæ præbere securi,
 Quos aluit campis herba Phaliscæ suis.
 Cumque Deos omnes, tum quos impensius æquos
 Esse tibi cupias, cum Jove Cæsar erit.
 Curia te excipiet, patresque ex more vocati
 Intendent aures ad tua verba suas.
 Hos ubi facundo tua vox hilaraverit ore,
 Utque solet, tulerit prospera verba dies.
 Egeris & meritas superis cum Cæsare grates,
 Qui saulam, facias cur ita sæpe, dabit.

Inde

In domum repetes, toto comitante senatu;
 Cuium populi vix capiente domo.
 Me miserum, turba quod non ego cenor in illa.
 Nec possunt istis lumina nostra frui.
 Qua licet abientem, qua possum mente videbo:
 Aspiciet vultus consulis illa sui.
 Dii faciant, aliquo subeat tibi tempore nostrum
 Nomen, & heu dicas, quid miser ille facit?
 Hæc tua protulerit si quis mihi verba, fatebor
 Protinus exilium mihi esse meum.

Epistola V. Ad eundem jam Consulem.

ARGUMENTUM.

Alloquitur per Prosopopæiam carmen suum Poeta:
 illadque Romam mittit ad Pompejum; ad quem
 etiam scripsit superiorem epistolam: mandataque
 exponit: Et perbelle fatetur primo se illi sum-
 mopere devinctum, declarans se propter eius be-
 neficia fore semper illius mancipium: Postremo
 precatur, ut se donatum vita, ejus opera, eti-
 am seruet in præsentia.

Te leves Elegi doctas ad consulis aures,
 Verbaque honorato ferte legenda viro.
 Longa via est, nec vos pedibus proceditisquis,
 Tectaque brumali sub nive terra latet.
 Cum gelidam Thracen, & opertum nubibus Aemon
 Et maris Ionii transferitis aquas.
 Luce minus decima dominam venietis in urbem,
 Ut festinatum non faciatis iter.
 Protinus inde domus vobis Pompeja petatur,
 Non est augusto junctior ulla foro.
 Si quis, ut in populo, qui fitis & unde requirat,
 Nomina decepra quælibet aure ferat.
 Ut sit enim tutum, sicut reor esse, fateri,
 Verba minus certe ficta timoris habent.

Copia nec vobis ullo prohibente videndis
 Consulis, ut limen contigeritis, erit.
 Aut reget ille suos dicendo jura Quirites,
 Conspicuum signis cum premet altus ebur.
 Aut populi reditus postquam componet ad hastam;
 Et minui magnæ non finet urbis opes.
 Aut ut erunt patres in Julia templa vocati,
 De tanto dignis consule rebus aget.
 Aut feret Augusto solitam, natoque salutem,
 Deque parum noto consulet officio.
 Tempus ab his vacuum Cæsar Germanicus omne
 Auferet, à magis hunc colit ille Deis.
 Cum tamen à turba rerum requieverit harum,
 Ad vos mansuetas porriget ille manus.
 Quidque parens ego vester agam, fortasse requiret
 Talia vos illi reddere verba velim.
 Vivit adhuc, vitamque tibi debere fatetur,
 Quod prius à mihi Cæsare munus habet.
 Te sibi, cum fugeret, memori solet ore referre,
 Barbariæ tutas exhibuisse vias.
 Sanguine Bistonium quod non tepescerit ense,
 Effectum cura pectoris esse sui.
 Addita præterea vitæ quoque multa tuendæ
 Munera, ne proprias attenuaret opes.
 Pro quibus ut meritis referatur gratia, jurat
 Se fore mancipium tempus in omne tuum.
 Nam prius umbrosa carituros arbore montes,
 Et freta velivolas non habitura rates.
 Fluminaque in fontes cursu reditura supino,
 Gratia quam meriti possit abire tui.
 Hæc ubi dixeritis, seruet sua dona rogatus.
 Sic fuerit vestræ causa peracta viæ.

*****
 *****
 *****
 *****

Littera fera quidem studiis excolte Suilli
 Huc tua pervenit, sed mihi grata tamen.
 Qua pia si possit superos lenire rogando,
 Gratia laturum te mihi dicis opem.
 Ut jam nil praestes, animi sum factus amici
 Debitor, & meritum, velle juvare, voco:
 Impetus iste tuus longum modo duret in aevum
 Neve malis pietas sit tua lassia meis.
 Jus aliquod faciunt affinia vincula nobis,
 Quae semper maneant illabefacta, precor.
 Nam tibi quae conjux, eadem mihi filia pene est.
 Et quae te generum, me vocat illa virum.
 Hei mihi, si lectis vultum tu versibus istis
 Dacis, & affinem te pudet esse meum.
 At nihil hic dignum poteris reperire pudore;
 Praeter fortunam, quae mihi caeca fuit.
 Seu genus excutias, equites ab origine prima
 Uique per innumeros inveniemur avos.
 Sive velis mores qui sint inquirere nostros,
 Errorem misero detrahe, labe carent.
 Tu modo, si quid agi sperabis posse precando,
 Quos colis exora supplice voce Deos.
 Dii tibi sunt, Caesar juvenis: tua numina placat
 Hac certe non est notior ara tibi.
 Non finit illa sui vanas antistitis unquam
 Esse preces, nostris hinc pte rebus opem.
 Quamlibet exigua si nos ea juverit aura,
 Obruta de mediis cymba resurget aquis.
 Tunc ego thura feram rapidis solennia flammis,
 Et quantum valeant numina, testis ero.
 Nec tibi de Pario statuan Germanice templum
 Marmore, carpsit opes illa ruina meas.
 Tempa domus facient vobis, urbesque beatæ;
 Nasq' suis opibus carmine gratus erit.
 Parva quideam fateor pro magnis munera reddi,
 Cum pro concessa verba salute damus.
 Sed qui, quam potuit dat maxima, gratus abunde est
 Et siq' pietas contingit illa suum.

Nec,

Nec, quae de parva pauper Diis libat accera,
 Thura minus, grandi quam data lance, valent
 Agnaque tam lactens, quam gramine pasta Phalisco,
 Victimæ Tarpejos inficit icta focos.
 Nec tamen officio vatum per carmina factio
 Principibus res est aptior ulla viris.
 Carmina vestrarum peragunt præconia laudum;
 Neve sit actorum fama caduca, cavent.
 Carmina sit vivax virtus, experique sepulcri
 Notitiam seræ posteritatis habet.
 Tabida consumit ferrum læpidemque vetustas:
 Nullaque res majus tempore robur habet.
 Scripta ferunt annos, scriptis Agamemnona nosti,
 Et quisquis contra vel simul arma tulit.
 Quis Thebas, septemque duces sine carmine nosset?
 Et quicquid post hæc, quicquid & ante fuit?
 Dii quoque carminibus, si fas est dicere, fiunt:
 Tantaque majestas ore canentis eget.
 Sic Chaos ex illa naturæ mole prioris
 Digestum partes scimus habere suas.
 Sic affectantes caelestia regna Gigantes
 Ad Styga nubifero vindicis igne datos.
 Sic victor laudem superatis Liber ab Indis,
 Alcides capta traxit ab Oechalia.
 Et modo Caesar avum, quem virtus addidit astris,
 Sacrarunt aliqua carmina parte tuum.
 Si quid adhuc igitur vivi Germanice nostro
 Restat in ingenio, serviet omne tibi.
 Non potes officium vatis contemnere vates:
 Judicio pretium res habet ista tuo.
 Quod nisi te nomen tantum ad majora vocasset,
 Gloria Pieridum summa futurus eras.
 Sed dare materiam nobis, quam carmina navis,
 Nec tamen ex toto deserere illa potes.
 Nam modo bella geris, numeris modo verba coerces,
 Quodque aliis opus est, hoc tibi lusus erit.
 Utque nec ad citharam nec ad arcum segnis Apollo,
 Sed venit ad sacras nervus uterque manus.

Sic

Temporis officium solatia dicere certi est.
 Dum dolor in cursu est, dam petit æger opem.
 At cum longa dies sedavit vulnera mentis,
 Intempestive qui movet illa, novat.
 Adde quod, atque utinam verum tibi venerit omen
 Conjugio felix jam potes esse novo.

Epistola XII. Ad Tuticanum.

ARGUMENTUM.

Ad Tuticanum scribens Poeta, causam assignat, cur nullam ejus mentionem fecerit in libris suis. Deinde commemorat amicitiam, quæ sibi cum illo fuit à puero semper arctissima. Postremo illum rogat, ut apud Principem tueatur partes suas.

Quo minus in nostris ponaris amice libellis;
 Nominis efficitur conditione tui.
 Ait ego non alium prius hoc dignarer honore:
 Est aliquis nostrum si modo carmen honos.
 Lex pedis officio, fortunaque nominis obstat,
 Quaque meos adeas est via nulla modos.
 Nam pudet in geminos ita nomen scindere versus;
 Desinat ut prior hoc, incipiatque minor.
 Et pudeat, si te qua syllaba parte moretur,
 Arctius appellem, Tuticanumque vocem.
 Et potes in versum Tuticani more venire,
 Fiat ut è longa syllaba prima brevis.
 Aut ut ducatur, quæ nunc correptus exit,
 Et sit porrecta longa secunda mora.
 His ego si vitiis ausim corrumpere nomen,
 Ridear, & merito peccata habere neger.
 Hæc mihi causa fuit dilati muneris hujus,
 Quod meus adiecto fænore reddet æger.
 Teque canam quacumque nota, tibi carmina mittam
 Pene mihi puero cognite pene puer.

Per-

Perque tot annorum seriem, quot habemus uterque,
 Non mihi quam fratri frater amate minus.
 Tu bonus hortator, tu duxque comesque fuisti,
 Cum regerem tenera frena novella manu.
 Sæpe ego correxisti sub te censure libellos,
 Sæpe tibi admonitu facta litura meo est.
 Dignum Mæoniis Phæacida condere chartis,
 Cum te Pierides perdocuere Deæ.
 Hic tenor, hæc viridi concordia cæpta juvena
 Venit ad albentes illabefacta comas.
 Quæ nisi te moveant, duro tibi pectora ferro
 Esse, vel invicto clausa adamante putem.
 Sed prius huic desint & bellum & frigora terræ,
 Invisus nobis quæ duo Pontus habet.
 Et tepidus Boreas, & sit præfrigidus Auster,
 Et possit fatum mollius esse meum.
 Quam tua sint lapsa præcordia dura sodali,
 Hic cumulus nostris abist, abestque malis.
 Tu modo per superos, quorum certissimus ille est,
 Quo tuus assidue principis crevit honor.
 Effice constanti profugum pietate tuendo,
 Ne sperata meam deserat aura ratem.
 Quid mandem quæris: peream, nisi dicere vix est,
 Si modo qui periit, ille perire potest.
 Nec quid agam invenio, nec quid nolumve, velimve
 Nec satis utilitas est mea nota mihi.
 Crede mihi, miseris prudentia prima relinquit,
 Et scelus cum te consiliumque fugit.
 Ipse, precor, quæras, qua sim tibi parte juvandus
 Quove viam facias ad mea vota vado.

Epistola XIII. Ad Carum.

ARGUMENTUM.

Ad amici nomine Carum, Pœtam, & Cæsarū præceptorum scribens, primo dicit eum posse intelligere

P 4

gere

gere ex chartæ colore, & carminis structura;
unde hæc epistola veniat: Postea subdit se car-
men etiam composuisse lingua Getica in laudem
Augusti, Liviae, & ejus liberorum: Postremo
eum per amicitiam rogat, ut cum jam agatur
sextus annus, quo exulat, velit procurare, ut sal-
tem in locum faciliorem traducatur.

O Mi hi non dubias inter memorande sodales,
Qui quod es, id vere Care vocar s, ave.
Unde saluteris, color hic tibi protinus index,
Et structura mei carminis esse potest.
Non quia mirifica est, sed non quod publica certe
Qualis enim cumque est, non latet esse meam.
Ipse quoque ut titulum chartæ de fronte revellas,
Quod sit opus videor dicere posse tuum.
Quamlibet in multis positus noscere libellis,
Perque observatas invenire notas.
Produnt auctorem vires, quas Hercule dignas
Novimus, atque illi quem canis, esse pares.
Et mea Musa potest proprio deprenta colore,
Insignis vitis forsitan esse suis.
Tam mala Therisiten prohibebat forma latere,
Quam pulchra Nereus conspiciendus erat.
Nec te mirari, si sunt vitiosa, decebit
Carmina, quæ faciam pene poeta Getes,
Ah pudet, & scripti Getico sermone libellum,
Structæque sunt nostris barbara verba modis.
Et placui, gratare mihi, cæpique poetæ
Inter inhumanos nomen habere Getas.
Materiam quæris? laudes de Cæsare dixi,
Adiuta est novitas numine nostra Dei.
Nam patris Augusti docui mortale fuisse
Corpus in æthereas numen abisse domos.
Esse parem virtute patri, qui frena rogatus,
Sæpe recusat ceperit imperii.
Esse pudicaram te Vestam Livia matrum,
Ambiguum est nato dignior, anne viro.

Esse

Esse duos juvenes firma adiumenta parentis,
Cui dederint animi pignora certa sui.
Hæc ubi non patria perlegi scripta camæna,
Venit & ad digitos ultima charta meos.
Et caput, & plenas omnes movere pharetras,
Et longum Getico marmor in ore fuit.
Atque aliquis, Scribas hæc cum de Cæsare, dixit,
Cæsaris imperio restituendus eras.
Ille quidem dixit, sed me jam Care nivali
Sexta relegatum bruma sub axe videt.
Carmina nil profunt, nocuerant carmina quondam
Primaque tam miseræ causæ facere fugæ.
At te per studii communia fœdera sacri,
Per non vile tibi nomen amicitiae.
Sic captio Latis Germanicus hoste catenis,
Materiam vestris præbeat ingenii.
Sic valeant pueri votum commune duorum,
Quis laus formandis est tibi magna datis.
Quanta potes præbe nostræ monumenta salutis,
Quæ nisi mutato nulla futura loco est.

Epistola XIV. Ad Tuticanum.

ARGUMENTUM.

Ad eundem Tuticanum, ad quem superius scripserat, hanc etiam epistolam mittit Poeta: dicitque, se quemcumque locum, vel incommodissimum magis optare ubi exulet, quam Tomitanam Urbem. Deinde se excusat, quod non debeant Tomitæ id æge ferre, siquidem locum, non homines vituperat. Postremo fatetur se ab eis affectum fuisse beneficiis.

Hæc tibi mittuntur, qui sum modo carmine questus
Non aptum numeris nomen habere meis.
In quibus, excepto quod adhuc utcumque valeamus
Nil me præterea quod juvet, invenies.

P 5

Ipsa

Ipsa quoque est invisa salus, suntque ultima vota
 Quolibet ex istis scilicet ire locis.
 Nulla mihi cura est, terra quo muter ab ista,
 Hac quoque, quam video, gratior omnis erit.
 In medius Syrtis, mediam mea vela Charybdim
 Mittite, praesenti dum careamus humo.
 Styx quoque si quid ea est, bene commutabimur Istro
 Si quid & inferius quam Styga mundus habet.
 Gramina cultus ager, frigus minus odit hirundo,
 Proxima Marticolis quam loca Naso Getis.
 Talia succentent propter mihi verba Tomitæ.
 Itaque carminibus publica mota meis.
 Ergo ego cessabo numquam per carmina lædi?
 Plectar & incauto semper ab ingenio?
 Ergo ego ne scribam, digitos incidere cunctor?
 Tetaque adhuc demens, quæ nocuere, sequor?
 Ad veteres scopulos iterum divertor, & illas
 In quibus offendit naufraga puppis, aquas.
 Sed nihil admisi, nulla est mea culpa Tomitæ,
 Quos ego, cum loca sim vestra perosus, amo.
 Quilibet excutiat nostri monumenta laboris,
 Littera de vobis est mea quæstæ nihil.
 Frigus, & incurtus omni de parte timendus,
 Et quod pulsetur murus ab hoste, queror.
 In loca, non homines, verissima crimina dixi
 Culpatis vestrum vos quoque sæpe solum.
 Estat perpetuo sua quam vitabilis Asæra,
 Aula est agricolæ Musa docere senis.
 At fuerat terra genitus, qui scripsit, in illa:
 Intumuit vati non tamen Asæra suo.
 Quis patriam solerte magis dilexit Ulyse?
 Hoc tamen asperitas indice dicta loci est.
 Non loca, sed mores scriptis vexavit amaris.
 Sceptius Ausonios, actaque Roma rea est.
 Falla tamen passa est æqua convitia mente:
 Obfuit auctori nec fera lingua suo.
 At malus interpretis populi mihi concitat iram,
 Inque novum crimen carmina nostra vocat.

Tamp

Tam felix utinam quam pectore candidus, essem.
 Extat adhuc nemo facius ore meo.
 Adde quod Illyrica si jam pice nigior essem,
 Non mordenda mihi turba fidelis erat.
 Molliter à vobis mea fors excepta Tomitæ,
 Tam mites Grajos indicat esse viros.
 Gens mea Peligni, regioque domestica Sulmo,
 Non potuit nostris lenior esse malis.
 Quem vix incolumi cuiquam salvoque daretis,
 Is datus à vobis est mihi nuper honor.
 Solus adhuc ego sum vestris immunis in oris,
 Exceptis si qui munera legis habent.
 Tempora sacrata mea sunt velata corona,
 Publicus invito quam favor imposuit.
 Quam grata est igitur Latonæ Delia tellus,
 Erranti tutum quæ dedit una locum.
 Tam mihi chara Tomus, patria quæ sede fugatis
 Tempus ad hoc nobis hospita fida manent.
 Dii modo fecissent, placidæ spem possent habere,
 Pacis & à gelido longius axe foret.

Epistola XV. Ad Sextum Pompejum.

ARGUMENTUM.

Ad sextum Pompejum scribens Poeta, profitetur se
 illi ante omnes debere Cæsare tamen excepto,
 cui debet vitam. Deinde eum precatur ut ab
 Imperatore, quem summa colit pietate, impe-
 tret sibi initium exilium: excusatque se invitum
 hæc eadem sapius petere, sed præ nimia &
 immoderata cupidine se excusandum esse.

SI quis adhuc usquam nostri non immemor extat,
 Quidve relegatus Naso, requirat, agam.
 Cæsaribus vitam, Sexto debere salutem
 Me sciat: à superis hic mihi primus erit.

P 6

Tem-

Tempora nam miseræ complectar ut omnia vitæ;
 A meritis ejus pars mihi nulla vacat.
 Que numero tot sunt, quot in horto fertilis arui
 Punicæ sub lento cortice grana ru' ent:
 Africa quot segetes, quor' Tmolia terra racemos,
 Quot Sicyon baccas, quot parit Hybla favos.
 Conficor, testere licet, signate Quirites:
 Nil opus est legum viribus, ipse loquor.
 Inter opes, & me rem parvam pone paternas:
 Pars ego sum census quantulumcumque tui.
 Quam tua Trinacria est, regnataque terra Philippo,
 Quam domus Augusto continuata foro.
 Quam tua, rus oculis Dominæ Campaniæ gratum,
 Quæque relicta tibi Sexte vel empta tenes.
 Tam tuas en ego sum, cujus te manere tristi
 Non potes in Ponto dicere habere nihil.
 Atque utinam possis, & detur amicus aruam,
 Remque tuam ponas in meliore loco.
 Quod quoniam in Diis est, tenta lenire precande
 Numina, perpetua quæ pietate colis.
 Erroris nam tu vix est discernere nostri
 Sis argumentum majus, an auxilium.
 Nec dubitans oro, sed flumine sæpe secundo
 Augeatur remis curtus euntis aquæ.
 Et puler' & mutuo semperque eademque precari,
 Ne subeant animo tædia iusta tuo.
 Vexum quid faciam? res immoderata cupido est:
 Da veniam vitio mitis amice meo.
 Scribere sæpe aliud cupiens, delabor eodem,
 Ipsa locum per se littera nostra rogat.
 Seu tamen effectus habitura est gratia, seu me
 Dura jubet gelido Parca sub axe mori.
 Semper inoblita repetam tua manera mente,
 Et mea me tellus audiet esse tuum.
 Audiet & cælo posita est quæcumque sub ullo,
 Transit nostra feros si modo mu' a Getas.
 Teque meæ causam servatoreinque salutis,
 Meque tuum libra norit & ære manus.

Epi-

Epistola XVI. Ad Invidum.

ARGUMENTUM.

Admonet in hac ultima epistola Poeta Invidum, ne
 carmen suum laceret, ostendens se exulem esse
 tamquam mortuum: affirmatque solere livorem
 patiri tantum in vivis, post cineres vero qui-
 escere, & hac ratione dicit eum debere non
 ulterius in carmen suum distringere invidiæ sti-
 mulos ac dentes, cum sint multi alii celebres
 poetæ, quos enumerat: docetque eos posse com-
 modius reprehendi.

Invide, quid laceras Nafonis carmina rapti?
 Non solet ingenus summa nocere dies.
 Famaque post cineres major venit, & mihi nomen
 Tunc quoque cum vivis annumerarer, erat.
 Cum foret & Marus, magnique Rabinus oris,
 Itacusque Macer, lidereulque Pedo.
 Et qui Junonem læsisset in Hercule, Carus,
 Junonis si jam non gener ille foret.
 Quique dedit Latio carmen regale Severus,
 Et cum subili priusca uterque Numa.
 Quique vel imparibus numeris Mœnane vel æquis
 Sufficis, & gemino carmine nomen habes.
 Et qui Penelopæ rescribere jussit Ulysem
 Farantem sævo per duo Iultra mari.
 Quique suum Trezen, imperfecramque dierum
 Deservi celeri morte Sabinus opus.
 Ingenique sui dictus cognovine Largus,
 Gallica qui Phrygium ducit in arva senem.
 Quique canit domito Camerinus ab Hestore Trojam
 Quique sua nomen Phyllide Thuscus habet.
 Velivouque maris vates, cui crede e posses
 Carmina caruleos composuisse Deos.

Qui-

Quique acies Libycas, Romanaque praelia dixit;
 Et Marius scripti dexter in omne genus.
 Trinacriusque sua Perseidos auctor & actor,
 Tantalida reducis, Tyndaridosque Lupus,
 Et qui Mæonidam Phæacida vertit, & una
 Pindaricæ fidicem tu quoque Ruse lyræ.
 Musaque Turani Tragicis innixa cochurnis,
 Et tua cum focco Musa Melisse levis.
 Cum Varus Gracchusque darent fera dicta tyranni,
 Callimachi Proculus molle teneret iter.
 Tityrus antiquas & erat qui pasceret herbas,
 Aptaque venanti gratius arma daret.
 Naiadas à Satyris caneret Fontanus amatas,
 Clauderet in paribus verba Capella modis.
 Cumque forent alii, quorum mihi cuncta referre
 Nomina longa mora est, carmina vulgus habet.
 Essent & iuvenes, quorum quod inædita causa est,
 Appellandorum nil mihi iuris adest.
 Te tamen in turba non Ausim Cotta silere,
 Piericum numen, præsidiumque fori.
 Maternos Cottas cui, Messalæque paternos
 Maxima nobilitas ingeminata dedit.
 Dicere si fas est, claro mea nomine Musa,
 Atque inter tantos quæ legeretur, erat.
 Ergo summatum patria proscindere livor
 Desine, neu cineres sparge cruento meos.
 Omnia perdidimus, tantummodo vita relicta est,
 Præbeat ut sensum materiamque malis.
 Quid iuvat extinctos ferrum demittere in artus?
 Non habet in nobis tam nova plaga locum.

* * * * *

* * * * *

* * * * *

* * * * *

* *

* *

PUBLII OVIDII NASONIS

LIBELLUS

IN IBIN,

Ex Editione Andreae Naugerii;

ARGUMENTUM.

Ibis Ovidii nomen maledictis ubique lacerabat, atque ipsum falsis criminationibus in invidiam atque odium vocabat. Tam ejus uxorem perpetuis flagitationibus sollicitabat. Denique tamquam vulturius fortunæ ejus inhians, quas naufragii sui tabulas appellat, ipsum ad extremam inopiam redigere conabatur: & profiteretur se Callimachum imitari, à quo Apollonius Rhodius, Ibis nomine ornatus, diris, & execrationibus devotus est. Salvagnius suspicatur Higynum esse, quem Ovidius Ibin appellat, illum inquam, de quo Suetonius meminit lib. de claris Grammaticis: is autem est, cujus mythologici libri, omnium manibus triti, supersunt.

Tempus ad hoc, lustris jam bis mihi quinque peractis,
 Omne fuit Mææ carmen inerme meæ.
 Nullaque, quæ possit, scriptis tot millibus existat
 Littera Nasonis, sanguinolenta legi.
 Nec quemquam nostri, nisi nos, læsere libelli,
 Artificis perit cum caput Arte sua.
 Unus [& hoc ipsum est injuria magna] perennem
 Candoris titulum non sinit esse mei.
 Quisquis is est (nam nomen adhuc utcumque tacebo)
 Cogit inastuetas sumere telæ manus.

Sic tibi nec docti desunt, nec principis artes,
 Misti sed est animo cum Jove Musa tuo.
 Quæ quoniam nec nos unda submovit ab illa,
 Ungula Gorgonei quam cava fecit equi,
 Proffit, opemque ferat communia sacra tueri,
 Atque iisdem studiis impoluisse manum.
 Littora pellitis nimium subiecta Corallis,
 Ut tandem sævo effugiamque Getas.
 Clausaque si misero patria est, ut ponar in illo
 Qui minus Ausonia distat ab urbe loco.
 Unde tuas possim laudes celebrare recentes,
 Magnaque quam minima facta referre mora.
 Tangat ut hoc votum caelestia chare Suilli,
 Numina pro focero pæne precare tuo.

Epistola IX. Ad Græcinum.

ARGUMENTUM.

Factus certior Poeta, quod Græcinus consul designatus sit, dolet quod absit, nec possit lætiti-
 am conceptam coram exponere, fruique spectaculis; quare cum aliter nequeat, jubet hanc
 Epistolam partes suas obire. Deinde eum rogat,
 ut pro se precetur, ac reditum impetret. Postremo dicit se non minus gaudere, quod illi in
 consulatu successurus sit ejus frater, quos ambos precatur ut sibi opem ferant, exponens ex-
 lii sui incommoda.

Unde licet, non unde juvat, Græcine salutem
 Mittit ab Euxinis hanc tibi Naso vadis.
 Mistaque Dii faciunt auroram occurrat ad illam,
 Bis senos fasces quæ tibi prima dabit.
 Et quoniam sine me tanges Capitolia consul,
 Et siam turbæ pars ego nulla tuæ.
 In domini subeat partes, & præstet amici
 Officium jussu littera nostra die.

Atque

Atque ego si fatis essem melioribus ortus,
 Et mea sincero curreret axe rota.
 Quo nunc nostra manus per scriptum fungitur esset
 Lingua salutandi munere functa tui.
 Gratatulusque darem cum dulcibus oscula verbis:
 Nec minus ille meus, quam tuus esset honor.
 Illa (confiteor) sic essem luce superbus,
 Ut caperet fastus vix domus ulla meos.
 Dumque latus cinget sancti tibi turba senatus,
 Consulis ante pedes ire juberer eques.
 Et quamquam cuperem semper tibi proximus esse,
 Gauderem lateris non habuisse locum.
 Nec querulus turba quamvis eliderer, essem,
 Sed foret à populo tum mihi dulce premi.
 Prospicerem gaudens, quantus foret agminis ordo,
 Denfaque quam longum turba teneret iter.
 Quoque magis noscas, quam me vulgaria tangunt,
 Spectarem qualis purpura te tegeret.
 Signa quoque in sella nossem formata curuli,
 Et totum Numidæ sculptile dentis opus.
 At cum Tarpejas esses deductus in arces,
 Dum caderet jussu victima sacra tuo.
 Me quoque secreto grates sibi magnus agentem
 Audisset, media qui sedet æde Deus.
 Thuraque mente magis plena quam lance dedissem,
 Ter quater imperii lætus honore tui.
 Hic ego præsentem inter numerarer amicos,
 Mihi jus urbis si modo fata darent.
 Quæque mihi sola capitur nunc mente voluptas,
 Tunc oculis etiam percipienda foret.
 Non ita cælitibus visum est, & forsitan æquis,
 Nam quid me penæ causa negata juvet?
 Mente tamen, quæ sola loco non exulat, utar,
 Prætextam, fasces aspiciamque tuos.
 Hæc modo te populo reddentem jura videbit:
 Et se secretis finget adesse tuis.
 Nunc longi reditus hastæ supponere lustri
 Credet, & exacta cuncta locare fide.

Nunc

Nunc facere in medio faciendum verba senatu;
 Publica quærentem quid petat utilitas.
 Nunc pro Cæsariis superis decernere grates,
 Albave opimorum colla ferire bouum.
 Atque utinam cum jam fueris potiora precatus,
 Ut mihi placetur principis ira, roges.
 Surgat ad hanc vocem plena pius ignis ab ara:
 Detque bonum voto lucidus omen apex.
 Interea qua parte licet, ne cuncta queramus,
 Hic quoque te festum consule tempus agam.
 Altera lætitia est, nec cedens causa priori:
 Successor tanti frater honoris erit.
 Nam tibi finitum summo Græcine Decembri
 Imperium Jani suscipit ille die.
 Quæque est in vobis pietas, alterna feretis
 Gaudia, tu fratris fascibus, ille tuis.
 Sic tu bis fueris consul, bis consul & ille,
 Inque domo binus conspicietur honor.
 Qui quamquam est ingens, & nullum Martia summo
 Altius imperium consule Roma videt.
 Multiplicat tamen hunc gravitas auctoris honorem
 Et majestatem res data dantis habet.
 Judiciis igitur liceat Flaccoque tibi que
 Talibus Augusti tempus in omne frui.
 Cum tamen à rerum cura propiore vacabit,
 Vota, precor, votis addite vestra meis.
 Et si qua dabit aura sinum, jactare rudentes,
 Exeat à Stygiis ut mea navis aquis.
 Præfuit his Græcine locis modo Flaccus, & illo
 Ripa ferox Istri sub dace tuta fuit.
 Hic tenuit Mysas gentes in pace fideli,
 Hic arcu fisos terruit ense Getas.
 Hic raptam Træzen celeri virtute recepit,
 Infecitque fero sanguine Danubium.
 Quare loci faciem, scythicique incommoda cæli,
 Et quam vicino terreat hoste, roga.
 Sistite litæ tenues serpentis felle sagittæ,
 Fiat an humanam victima dira caput.

Men-

Mentiar, an coeat duratus frigore Pontus,
 Et teneat glacies jugera multa freti.
 Hæc ubi narrarit, quæ sit mea fama, require:
 Quoque modo peragam tempora dura, roga.
 Nec sumus hic odio, nec scilicet esse meremur.
 Nec cum fortuna mens quoque versa mea est.
 Illa quies animi est quam tu laudare solebas,
 Ille vetus solito perflat in ore pudor.
 Sic ego sum longe, sic hic, ubi barbarus hostis,
 Ut fera plus valeant legibus arma, facit.
 Rem queat ut nullam tot jam Græcine per annos
 Fæmina de nobis, virve puerve queri.
 Hæc facit, ut misero faveant adsintque Tomitæ,
 Hæc quoniam tellus testificanda mihi est.
 Illi qui me velle vident, discedere malunt,
 Respectu cupiunt hic tamen esse sui.
 Nec mihi credideris, extant decreta, quibus nos
 Laudat, & immanes publica cera facit.
 Conveniens miseris & quamquam gloria non est,
 Proxima dant nobis oppida munus idem.
 Nec pietas ignota mea est, videt hospita terra
 In nostra sacrum Cæsaris esse domo.
 Stant pariter natusque pius, conjuxque sacerdos,
 Numina jam factio non leviora Deo.
 Neu desit pars ulla domus, stat uterque nepotum,
 Hic aviæ lateri proximus, ille patris.
 His ego do toties cum thure precantia verba,
 Hoc quoties surgit ab orbe dies.
 Tota, licet quæras, hoc me non fingere dicet
 Officii testis Pontica terra mei.
 Pontica me tellus quantis hæc possumus ora
 Natalem ludis festi celebrare Dei.
 Nec minus hospitibus pietas est cognita talis,
 Misit in has si quos longa Propontis aquas.
 Is quoque, quo levior fuerat sub præfide Pontus,
 Audierat frater forsitan ista tuus.
 Fortuna est impar animo, talique libenter
 Exiguas carpo munere pauper opes.

P

Nec

Nec vestris damus hæc oculis, procal urbe remotis
 Contenti tacita sed pietate fumus.
 Et tamen hæc tangunt aliquando Cæsaris aures:
 Nil illum, toto quod fit in orbe latet.
 Tu certe seīs hæc superis adscite, videsque
 Cæsar, ut est oculis subdita terra tuis.
 Tu nostras audis inter convexa locatus
 Sidera sollicito quas damus ore preces.
 Pervenient illuc & carmina forsitan illa,
 Quæ de te mihi cælite facta novo.
 Auguror his igitur flecti tua numina, nec tu
 Immerito nomen mite parentis habes.

Epistola I. Ad Albinovanum.

ARGUMENTUM.

Ad Pedonem Albinovanum amicū & Poetam scribens Ovidius, tempus exprimit, quo ipse in Pontica ora vitam egerit inter Getas pellitos: malaque sua, quæ commemorat, malis Ulyssis majora esse colligit. Postremo illum rogat, ut fidem sibi servet in adversis: imiteturque Theicū, cujus gesta ipse carmine complectebatur.

Hic mihi in Euxino bis tertia ducitur æstas
 Littore pellitos inter agenda Getas.
 Et quos tu silices, & quod charissime ferrum
 Duritiæ confers Albinovane meæ?
 Gutta cavat lapidē, consumitur annulus usu,
 Et teritur pressa vomer aduncus hamo.
 Tempus edax igitur, præter nos, omnia perdit:
 Cessat dunita mors quoque victa mea.
 Exemplum est animi nimium patientis Ulysses,
 Lactatus dubio per duo lustra mari.
 Tempora solliciti sed non tamen omnia fati
 Pertulit, & placidæ sæpe fuere moræ.

An

An grave sex annis pulchram fovisse Cylapio?
 Æquoreæque fuit concubuisse Deæ.
 Excipit Hippotades, qui dat pro munere ventos,
 Curvet ut impulsos utilis aura sinus.
 Non bene cantantes labor est audire puellas,
 Nec degustanti Lotos amara fuit.
 Hos ego, qui patriæ faciant obliviam succos
 Parte meæ vitæ, si modo dentur, emam.
 Nec tu contuleris urbes Læstrigonis unquam
 Gentibus obliqua quas obit lyster aqua.
 Nec vincet Cyclops sævum feritate Phylacem;
 Qui quota terroris pars solet esse mei?
 Scylla ferax trunco cum latret ab inguine monstris,
 Endochiæ nobis plus nocuere rates.
 Nec potes infestis conferre Charibdin Achæis,
 Ter licet epotet, ter vomat illa fretum.
 Qui quamquam dextra regione licentius errant;
 Securum latus hoc non tamen esse finunt.
 Hic agri infrondes, hic spicula tincta venenis,
 Hic freta vel pediti pervia reddit hyems.
 Et qua remus iter pulsus modo fecerat undis,
 Siccus contempta nave viator eat.
 Qui veniunt istinc, vix vos ea credere dicunt:
 Quam miser est, qui fert asperiora fide.
 Crede tamen, nec te causam nescire sinemus,
 Horrida Sarmaticum cur mare curet hyems.
 Proxima sunt nobis plausfri præbentia formam,
 Et quæ præcipuum sidera frigus habent,
 Hic oritur Boreas, oræque domesticus huic est,
 Et sumit vires à propiore loco.
 At Notus, adverso tepidus qui spirat ab axe,
 Est procul, & rarus, languidiorque venit.
 Adde quod hic clauso miscentur flumina Ponto,
 Vimque fretum multo perdit ab amne suam.
 Huc Lycus, huc Sagaris, Peneusq; Hypanisq;
 Cratesq; Inluit, & crebro vortice tortus Halys.
 Partheniusque rapax, & volvens saxa Cynapes
 Labitur, & nullo tardior anne Tyras.

P 2

Et

Et tu fœmineæ Thermodon cognite turbæ,
 Et quondam Graiis Phasi petite viris.
 Cumque Borysthenio liquidissimus anne Dyrapses,
 Et tacite peragens lene Melanthus iter.
 Quique duas terras Asiam, Cadmique sororem
 Separat, & cursus inter utramque facit.
 Innumernque alii, quos inter maximus omnes
 Cedere Danubius se tibi Nile negat.
 Copia tot laticum, quas auget, adulterat undas.
 Nec patitur vires æquor habere suas.
 Quin etiam stagno similis, pigræque paludi,
 Cæruleus vix est, diluiturque color.
 Innatat unda fœto dulcis, leviorque marina est,
 Quæ proprium misto de sale pondus habet.
 Si roget hæc aliquis, cur sint narrata Pedoni,
 Quidve loqui certis iuverit illa modis.
 Detinui [dlcam] curas, tempusque ferelli,
 Hunc fructum præsens attulit hora mihi.
 Absumus solito, dum scripsimus ista, dolore,
 In mediis nec nos sensimus esse Getis.
 At tu non dubito, cum Thesea carmine laudes,
 Materæ titulos quin tueare tuæ.
 Quemque refers, imitere virum vetat ille profectio
 Tranquilli comitem temporis esse fidem.
 Qui quamquam est factis ingens, & conditur a te
 Vix tanto, quanto debuit ore cani.
 Est tamen ex illo nobis imitabile quiddam,
 Inque fide Theseus quilibet esse potest.
 Non tibi sunt hostes ferro clavaque domandi,
 Per quos vix ulli pervius Isthmos erat.
 Sed præstandus amor, res non onerosa volenti:
 Quis labor est puram non temerasse fidem?
 Hæc tibi, qui perstas indeclinatus amico
 Non est quod lingua dicta querente putes.

*****
 *****
 * * *
 - * -

Epi.

Epistola XI. Ad Gallionem.

A R G U M E N T U M .

Factus Poeta certior Gallionis amici litteris de obitu uxoris, primo dicit se nefas ducere non celebrare illum suis carminibus, quandoquidem ille casum suum lacrymis & dolore semper prolecutus sit, quod itidem dicit se fecisse audita uxoris ejus morte. Deinde exponit minime audere eum consolari, propterea quod ipse prudentior optime novit ea, quæ sunt in eam rem ab auctoribus scripta: additque fore ut toto intervallo illo temporis, quo ejus litteras accepit, quoque ipse suas ad eum mitteret, propter locorum distantiam, dolor ejus jam imminutus sit. Tertiam etiam rationem subjungit, cur nolit ullo consolationis genere uti, quod fortasse alia ducta uxore nova, hujusmodi litteræ intempestive accederent.

Gallo crimen erit vix excusabile nobis
 Carmine te nomen non habuisse meo.
 Tu quoque enim, memini, caelesti cuspidè facta
 Fovisti lacrymis vulnera nostra tuis.
 Atque utinam rapti jactura læsus amici
 Sensisses ultra quod quererere nihil.
 Non ita Diis placuit, qui te spoliare pudica
 Conjuge crudeles non habuere nefas.
 Nuncia nam luctus mihi nuper epistola venit,
 Lectaque cum lacrymis sunt tua damna meis.
 Sed neque solari prudentem stultior ausim,
 Verbaque doctorum nota referre tibi.
 Finitumque tuum si non ratione dolorem,
 Ipsa jam pridem suspicor esse mora.
 Dum tua pervenit, dum littera nostra recurrens,
 Tot maria & terras permeat, annus abit.

P 3

Tem.

Quique acies Libycas, Romanaque praelia dixit;
 Et Marius scripti dexter in omne genus.
 Trinacriusque sua Perseidos auctor & actor,
 Tantalida reducis, Tyndaridosque Lupus,
 Et qui Mæonidam Phæacida vertit, & una
 Pindaricæ fidicem tu quoque Ruse lyræ.
 Musaque Turani Tragicis innixa cochurnis,
 Et tua cum focco Musa Melisse levis.
 Cum Varus Gracchusque darent fera dicta tyranni,
 Callimachi Proculus molle teneret iter.
 Tityrus antiquas & erat qui pasceret herbas,
 Aptaque venanti gratius arma daret.
 Naiadas à Satyris caneret Fontanus amatas,
 Clauderet in paribus verba Capella modis.
 Cumque forent alii, quorum mihi cuncta referre
 Nomina longa mora est, carmina vulgus habet.
 Essent & iuvenes, quorum quod inædita causa est,
 Appellandorum nil mihi iuris adest.
 Te tamen in turba non Ausim Cotta silere,
 Piericum numen, præsidiumque fori.
 Maternos Cottas cui, Messalæque paternos
 Maxima nobilitas ingeminata dedit.
 Dicere si fas est, claro mea nomine Musa,
 Atque inter tantos quæ legeretur, erat.
 Ergo iummatum patria proscindere livor
 Desine, neu cineres sparge cruento meos.
 Omnia perdidimus, tantummodo vita relicta est,
 Præbeat ut sensum materiamque malis.
 Quid iuvat extinctos ferrum demittere in artus?
 Non habet in nobis tam nova plaga locum.

*****

*****

*****

*****

***

*

PUBLII OVIDII NASONIS

LIBELLUS

IN IBIN,

Ex Editione Andreae Naugerii;

ARGUMENTUM.

Ibis Ovidii nomen maledictis ubique lacerabat, at-
 que ipsum falsis criminationibus in invidiam at-
 que odium vocabat. Tam ejus uxorem perpetuis
 flagitationibus sollicitabat. Denique tamquam
 vulturius fortunis ejus inhians, quas naufragii
 sui tabulas appellat, ipsum ad extremam inopiam
 redigere conabatur: & profiteretur se Callimachum
 imitari, à quo Appollonius Rhodius, Ibis nomine
 ornatus, diris, & execrationibus devotus est.
 Salvagnius suspicatur Higynum esse, quem Ovidius
 Ibin appellat, illum inquam, de quo Suetonius
 meminit lib. de claris Grammaticis: is autem est,
 cujus mythologici libri, omnium manibus triti,
 supersunt.

Tempus ad hoc, lustris jam bis mihi quinque peractis,
 Omne fuit Mælae carmen inerme meae.
 Nullaque, quæ possit, scriptis tot millibus existat
 Littera Nasonis, sanguinolenta legi.
 Nec quemquam nostri, nisi nos, læsere libelli,
 Artificis perit cum caput Arte sua.
 Unus [& hoc ipsum est injuria magna] perennem
 Candoris titulum non sinit esse mei.
 Quisquis is est (nam nomen adhuc utcumque tacebo)
 Cogit inastuetas sumere telæ manus.

Ille relegatum gelidos Aquilonis ad ortus
 Non hinc exilio delituisse suo.
 Vulneraque immitis requiem quaerentia verat:
 Jactat & in toto verba canina foro.
 Perpetuoque mihi sociam fœdere lecti
 Non patitur miseri funera flere viri.
 Cumque ego quassa mea complector membra carinæ
 Naufragi tabulas pugnat habere mei.
 Et qui debueras subitas extinguere flammās,
 Is prædam medio raptor ab igne petit.
 Nititur ut profugæ desini alimenta fenestæ,
 Heu quanto nostris dignior ipse malis!
 Di melius! quorum longe mihi maximus ille est,
 Qui nostras inopes noluit esse vias.
 Huic igitur mentis grates, ubicumque licebit,
 Pro tam mansucto pectore semper agam.
 Audiet hæc Pontus: faciat quoque sortitan idem,
 Terra sit ut propior testificanda mihi.
 At tibi, calcasti qui me, violente, jacentem,
 Quamlibet & misero debitus hostis ero.
 Desinet esse prius contrarius ignibus humor,
 Junctaque cum Luna lumina Solis erunt.
 Parsque eadem cæli Zephyros emittet, & Euros,
 Sit tepidus gelido flabit ab axe Notus.
 Et nova fraterno veniet concordia fumo,
 Quem vetus accensa separat ira pyra.
 Et ver Autumnus, brumæ miscbitur æstas,
 Atque eadem regio vesper & ortus erunt.
 Quam mihi sit tecum positus quæ sumpsimus, armis
 Gratia, commissis, improbe, rupta tuis.
 Quam dolor hic inquam spatio evanescere possit
 Leniat aut odium tempus, & hora meam.
 Pax erit hæc nobis, donec mihi vita manebit,
 Cum pecore infirmo quæ solet esse lupis.
 Prima quidem capto committam prælia versu:
 Non soleant quamvis hoc pede bella geri.
 Utque petit primo plenum flævantis arenæ
 Nondum calfacti velitis hasta solum.

Sic

Sic ego te ferro nondum jaculabor acuto,
 Protinus invisum nec petet hasta caput.
 Et neque nomen in hoc, nec dicam facta libello:
 Teque brevi, qui sis, dissimulare sinam.
 Postmodo si perges, in te mihi liber Janibus,
 Tincta Lycambeo sanguine tela dabit.
 Nunc quo battiades inimicum devover Ibin,
 Hoc ego devoveo teque tuosque modo.
 Utque ille, historis involvam carmina cæcis,
 Non soleam quamvis hoc genus ipse sequi.
 Illius ambages imitatus in Ibide dicar,
 Oblitus moris judicii que mei.
 Et quoniam qui sis, nondum quaerentibus edo,
 Ibidis interea tu quoque nomen habe.
 Utque mei versus aliquantum noctis habebunt;
 Sic vitæ series tota sit atra tuæ.
 Hæc tibi natali saxo, Janique Kalendis
 Non mentituro quilibet ore legat.
 Di maris, & terræ quique his meliora tenetis
 Inter diversos cum Jove regna polos.
 Huc precor, huc vestras omnes advertite mentes,
 Et finite optatis pondus inesse meis.
 Ipsaque tu Tellus, ipsum cum fluctibus Æquor,
 Ipse meas Æther accipe summe preces.
 Sideraque, & radiis circumdata Solis imago,
 Lunaque, quæ nunquam, quo prius, orbemicas.
 Noxque tenebrarum species reverenda tuarum:
 Quæque ratum triplici pollice netis opus.
 Quique per infernas horrendo murmure valles
 Imperjuratæ laboris amnis aquæ.
 Quasque ferunt torto vittatis angue capillis
 Carceris obscuras ante sedere fores.
 Vos quoque plebs Superum, Fauni, Satyriq; Laresq;
 Fluminaque, & Nymphæ, Semideumque genus.
 Denique ab antiquo Divi veteresque, novique,
 In nostrum cuncti tempus adeste, Chao.
 Carmina dum capiti malefido diva canuntur,
 Et peragunt partes ira dolorque suas.

Au-

Annuite optatis omnes ex ordine nostris:
 Et pars sit voti nulla caduca mei.
 Quæque precor, fiant: ut non mea dicta, sed illa
 Palsiphaes generi verba fuisse putet.
 Quasque ego transiero pœnas, patiatur & istas:
 Plenius ingenio sit miser ille meo.
 Neve minus noceant fictum execrantia nomen
 Vota, minus magnos commoveantve Deos.
 Illum ego deoveo, quem mens intelligit, Ibin;
 Qui se scit factis hæc meruisse suis.
 Nulla mora est in me: peragam rata vota Sacerdos:
 Quisquis ades, sacris ore favete meis.
 Quisquis ades sacris, lugubria dicite verba,
 Et fletu madidis Ibin adite genis.
 Omnibusque malis, pedibusque occurrite lævis,
 Et nigræ vestes corpora vestra tegant.
 Tu quoque, quid dubitas ferales fumere vittas?
 Jam stat [ut ipse vides] funeris ara tui.
 Pompa parata tibi est: votis mora tristibus absit;
 Da jugulum cultris hostia dira meis.
 Terra tibi fruges, annis tibi denegat undas:
 Denegat afflatus ventus & aura suos.
 Nec tibi Sol clarus, nec fit tibi lucida Phæbe;
 Destituant oculos sidera cuncta tuos.
 Nec se Vulcanus, nec se tibi præbeat aer,
 Nec tibi det tellus, nec tibi pontus iter.
 Exul inops erres, alienaque limina lustres,
 Exiguumque petas ore tremente cibum.
 Nec corpus querulo, nec mens vaecet ægra dolore;
 Noxque die gravior sit tibi, nocte dies.
 Sisque miser semper, nec sis miserabilis ulli:
 Gaudeat adversis fœmina virque tuis.
 Accedat lacrymis odium, dignusque putere,
 Qui mala cum tuleris plurima, plura feras.
 Sisque [quod est rarum] solito defecta favore:
 Ærumnæ facies invidiosa tuæ.
 Causaque non desit, desit tibi copia mortis:
 Optatam fugiat vita coacta necem.

Luctatusque diu cruciatus spiritus artus.
 Deferat, & longa torqueat ante mora.
 Evenient: dedit ipse mihi modo signa futuri
 Phæbus: & à læva mæssa volavit avis.
 Certe ego, quæ voveo, superos motura putabo:
 Speque tuæ mortis, perfide semper alar.
 Finiet illa dies, quæ te mihi subtrahet olim:
 Finiet illa dies, quæ mihi tarda venit.
 Et prius hæc animam, nimium tibi sæpe petitam
 Auferet illa dies, quæ mihi fera venit.
 Quam dolor hic umquam spatio evanescere possit
 Leniat aut odium tempus & hora meum.
 Pugnabunt jaculis dum Thraces, Jazyges arcu,
 Dum tepidus Ganges, frigidus Ister erit.
 Robora dum montes, dum pabula mollia campi,
 Dum Tiberis flavas Tuscus habebit aquas.
 Bella geram tecum: nec mors mihi finiet iras;
 Sæva sed in manes manibus arma dabit.
 Tunc quoque, cum vacuus fuero dilapsus in auras,
 Exanimis mores oderit umbra tuos.
 Tunc quoque factorum veniam memor umbra tuorum,
 Insequar & vultus ossæ larva tuos.
 Sive ego, quod nolim, longis consumptus ab annis,
 Sive manu facta morte solutus ero.
 Sive per immensas jactabor naufragus undas;
 Nostraque longinquus viscera pilcis edet.
 Sive peregrinæ carpent mea membra volucres;
 Sive meo tingent sanguine rostra lupi.
 Sive aliquis dignatus erit supponere terræ,
 Et dare plebejo corpus inane rogo.
 Quidquid ero, Stygiis erumpere nitar ab oris,
 Et tendam galidas ultor in ora manus.
 Me vigilans cernes: tacitis ego noctis in umbris
 Excutiam somnos, visus adesse, tuos.
 Denique quidquid ages, ante os oculisque volabo,
 Et querar, & nulla sedē quietus eris.
 Verbera torta dabunt sonitum: nexæque colubris
 Conscia fumabunt semper ad ora faces.

His vivus furis agitabere, mortuus isdem :
 Et brevior pœna vita futura tua est.
 Nec tibi contingent funus lacrymæque tuorum :
 Indeploratum projiciere caput.
 Carnificisque manu populo plaudente traheris,
 Influxusque tuis ossibus uncus erit.
 Ipsæ te fugient, quæ carpunt omnia, flammæ :
 Respuet invisum iusta cadaver humus.
 Unguibus & rostro tardus trahet ilia vultur,
 Et scindent avidæ perfida corda canes.
 Deque tuo fiet (licet hac sis laude superbus)
 Infariabilibus corpore rixa lupis.
 In loca ab Elysiis diversa fugabere campis,
 Quasque tenet sedes noxia turba, coles.
 Sisyphus est illic saxum volvensque petensque ;
 Quique agitur rapidæ vincetus ab orbè rotæ.
 Quaque gerunt humeris perituras Belidæ undas,
 Exulis Ægypti turba cruenta nurus.
 Poma pater Pelopis præsentia quærit, & idem
 Semper eget, liquidis semper abundat aquis.
 Jugeribusque novem qui summus ditat ab imo,
 Visceraque assiduæ debita præbet avi.
 Hic tibi de Furiis scindet latus una flagello,
 Ut sceleris numeros confiteare tui.
 Altera Tartareis sectos dabit anguibus artus :
 Tertia fumantes incoquet igne genas.
 Noxia mille modis lacerabitur umbra, tuasque
 Æacus in pœnas ingeniosus erit.
 In te transcribet veterum tormenta reorum :
 Manibus antiquis causa quietis eris.
 Sisyphæ, cui tradas revolvibile pondus, habebis :
 Versabunt celeres nunc nova membra rotæ.
 Hic erit, & ramos frustra qui capret & undas ;
 Hic inconsumpto viscere pascet aves.
 Nec mortis pœnas mors altera finiet hujus,
 Horaque erit tantis ultima nulla malis.
 Inde ego pauca canam ; frondes ut si quis ab Ida,
 Aut summam Libyco de mare carpat aquam.
 Nam

Nam neque quot flores Sicula nascantur in Hybla,
 Quotve ferat dicam terra Cilissa crocos.
 Nec cum tristes hyems Aquilonis inhorruit alis,
 Quam multa fiat grandine canus Athos.
 Nec mala voce mea poterunt tua cuncta referri,
 Ora licet tribus multiplicata mihi.
 Tot tibi, væ misero, venient talesque ruinæ,
 Ut cogi in lacrymas me quoque posse putem.
 Illæ me lacrymæ facient sine fine beatum :
 Dulcior hic risu tunc mihi fletus erit.
 Natus es infelix (ita Di voluere) nec ulla
 Commoda nascenti stella, levissime fuit.
 Non venus affulsit, non illa Juppiter hora :
 Lunave non apto, Solve fuere loco.
 Nec satis utiliter positos tibi præbuit ignes,
 Quem peperit magno lucida Maja Jovi.
 Te fera, nec quicquam placidum spondentia Martis
 Sidera præferunt, falciferique sens.
 Lux quoque natalis, ne quid, nisi triste, videres,
 Turpis, & inductis nubibus atra fuit.
 Hæc est, in Fatis cui dat gravis Allia nomen ;
 Quæque dies Ibin publica damna tulit.
 Qui simul impuræ manus prolapsus ab alvo
 Cinyphiam fædo corpore pressit humum.
 Sedit in adverso nocturnus culmine bubo,
 Funereoque graves edidit ore sonos.
 Protinus Eumenides lavere palustribus undis,
 Qua cava de Stygiis fluxerat unda vadis.
 Pectoraque unxerunt Erebeæ felle colubræ,
 Terque cruentatas increpuere manus.
 Gutturaque imbuerunt infantia lacte canino,
 Hic primus pueri venit in ora cibus.
 Peribit inde suæ rabiem nutricis alumnus,
 Latrat & in toto verba canina foro.
 Membraque vinxerunt tinctis ferrugine pannis,
 A male deserto quos rapuere rogo.
 Et, ne non sultum nuda tellure jaceat,
 Mollè super silices imponere caput.

Jamque recessuræ viridi de stipite factas:
 Admorant oculis usque sub ora faces.
 Flebat, ut est infans fumis contactus amaris,
 De tribus est cum sic una locuta foror.
 Tempus in immensum lacrymas tibi vomimus istas;
 Quæ semper causa sufficiente cadant.
 Dixerat at Clotho jussit promissa valere,
 Nevit & infausa stamina pulla manu.
 Et ne longa suæ præfagia diceret horæ,
 Fata canet vates qui tua, dixit erit.
 Ille ego sum vates, ex me tua vulnera disces:
 Di modo dent vires in mea verba suas.
 Carminibusque meis accedant pondera rerum,
 Quæ rata per luctus experire tuos.
 Neve sine exemplis ævi cruciari prioris,
 Sint tua Trojanis non leviora malis.
 Quantaque clavigeri Pæantius Hercules heres,
 Tanta venenato vulnera cruce geras.
 Nec levius doleas, quam qui bibit ubera cervæ,
 Armatusque tulit vulnus, inermis opem.
 Quique ab equo præceps in Aleja decidit arva:
 Exiit facies cui sua pæne fuit.
 Id, quod Amyntorides, videas, trepidamque ministro
 Prætextes baculo luminis orbus iter.
 Nec plus alpicias, quam quem sua filia rexit:
 Expertus scelus est cujus uterque parens.
 Qualis erat, postquam est iudex de lite Jovosa
 Sumptus, Apollinea clarus in arte senex.
 Qualis & ille fuit, quo præcipiente, columba
 Est data Palladiæ prævia duxque rati.
 Quique oculis caruit, per quos male viderat aurum,
 Inferias nato quos dedit orba parens.
 Pastor ut Ætnæus, qui casus ante futuros
 Telemus Eurymedes vaticinatus erat.
 Ut duo Phinidæ, quibus idem lumen ademit,
 Qui dedit, ut Thamyrae, demodocique caput.
 Sic aliquis tua membra fecer, Saturnus ut illas:
 Subsecuit partes, unde creatus erat.

Nec

Nec tibi sit melior tumidis Neptunus in undis,
 Quam cui sunt tubitæ frater & uxor aves.
 Solertique viro, lacerae quem fracta tenentem
 Membra ratis Semeies est miserata foror.
 Vel tua, ne pænæ genus hoc cognoverit unus,
 Viscera diversis scissia ferantur equis.
 Vel quæ, qui redimi Romano turpe putavit,
 A duce Puniceo pertulit, ipse feras.
 Nec tibi subsidio sit præsens numen ut illi,
 Cui nihil Hercei profuit ara Jovis.
 Utque dedit saltus è summo Thesalus Ossa;
 Tu quoque saxoso præcipitere jugo.
 Aut velut Euryali, qui sceptrum cepit ab illo,
 Sint artus avidis anguibus eica tui.
 Vel tua maturet, sicut Minoja fata,
 Per caput infusæ fervidus humor aquæ.
 Utque parum mihi, sed non impune, Prometheus,
 Aenas volucres sanguine fixus alas.
 Aut velut Etraciacæ magno ter ab Hercule quintus,
 Cæsus in immensum projiciare fretum.
 Aut, ut Amyntiaden, turpi dilectus amore
 Oderit, & saxo vulneret ense puer.
 Nec tibi fida magis misceri pocula possint,
 Quam qui cornigero de Jove natus erat.
 More vel intereas capti suspensus Achæi,
 Qui miser aurifera teste pendit aqua.
 Aut, ut Achillidæ cognato nomine clarum,
 Opprimat hostili tegula jacta manu.
 Nec tua, quam Pyrrhi, felicitus ossa quiescant;
 Sparsa per Ambracias quæ jacuere vias.
 Natæque ut Æacide, jaculis moriaris adactis:
 Non licet hoc Cereri dissimulare nefas.
 Utque nepos dicti nostro modo carmine regis,
 Cantharidum succos dante parente bibas.
 Aut pia te cæso dicatur adultera: sicut
 Qua cecidit Leucon vindice, dicta pia ast.
 Inque pyram tecum carissima pignora mittas,
 Quam finem vitæ Sardanapalus habet.

Utque

Utque Jovis Libyci templum violare parantes;
 Acta Noto vultus condat arena tuos.
 Utque necatorum Darei fraude secundi,
 Sic tua subsidens devoret ora cinis.
 Aut ut olivifera quondam Sicyone fugato,
 Sit frigus mortis causa famelique tuæ.
 Aut ut Atarnites inlatus pelle juveni
 Turpiter ad dominum præda ferare tuum.
 Inque tuo thalamo ritu jugulere Pheræi,
 Qui datus est leitho conjugis ense tuæ.
 Quoique puras fidos, ut Larissæus Alevas,
 Vulnere non fidos experire tuo.
 Utque Milon, sub quo cruciata est Pifa tyranno,
 Vivus in occultas præcipitæris aquas.
 Quæque in Adimantum Philasæa regnatenentem
 Ab Jove venerunt, te quoque tela petant.
 Aut ut Amasiracis quondam Lenæus ab oris,
 Nudus Achillea detrituans humo.
 Utque vel Eurydamas ter circumbusta Thrasylli
 Est Larissæus raptus ab hoste rotis.
 Vel qui, quæ fuerat tutatus mania sæpe,
 Corpore lustravit non diuturna suo.
 Utque novum passus est genus Hippomenes a pænae,
 Tractus & Actæa ferrat adulter humo.
 Sic ubi vita tuos invida reliquerit artus,
 Ultores rapiant tarpe cadaver equi.
 Viscera sic aliquis se pulvis tua figat, ut olim
 Fixa sub Euboico Graja fuere sinu.
 Utque ferax perit & fulmine, & æquore raptor,
 Sic te merluras advelet ignis aquas.
 Mens quoque sic tui s' vecors agitetur, ut illi,
 Unum cui toto corpore vulnus erat.
 Utque Dryantidæ Rœpe a regna tenenti,
 In gemino dispar cui pede cultus erat.
 Ut fuit Oetæo quondam, generoque draconum,
 Tjstæni que patri, Calli hocelque viro.
 Nec tibi contingat matrona pudicior illa,
 Qua potuit Tydeus erubuisse nuru.

Quæ.

Quæque sui Venerem junxit cum fratre marito,
 Locris in ancillæ diffimulata necem.
 Di quoque tam faciant possis gaudere fideli
 Conjuge, quam Talai Tyndareique gener.
 Quæque parare suis lethum patruelibus ausæ
 Belides assidua colla premuntur aqua.
 Byblidos, & Canaces, sicut facit, ardeatignæ,
 Nec, nisi per crimen, sit tibi nota soror.
 Filia si fuerit, sit quod Pelopea Thyestæ,
 Myrra suo patri, Nyctimeneque suo.
 Filia neve magis capiti sit fida parentis,
 Quam tua vel Pterela, vel tua Nise fuit.
 Infamemque locum sceleris quæ nomine fecit,
 Presit, & inductis membra paterna rotis.
 Ut juvenes, pereas, projecta cadavera, quorum,
 Oraque Piseæ sustinuerunt fores.
 Ut qui perfusam miserorum cæde procorum,
 Ipse suo melius sanguine tinxit humum.
 Proditor ut sævi perit auriga tyranni,
 Qui nova Myrtoæ nomina fecit aquæ.
 Ut qui velocem frustra petiere puellam,
 Dum facta est pomis tardior illa tribus.
 Ut qui tecta novi formam celantia monstri,
 Intrarunt cæcæ non redeunda domus.
 Ut quorum Æacides misit violentus in altos
 Corpora cum senis altera sena rogos.
 Ut quos obscuri victos ambagibus oris,
 Legimus infandæ Sphinga cecidisse neci.
 Vt qui Bistonæ templo cecidere Minervæ,
 Propter quod facies nunc quoque versa Deæ est.
 Vt qui Threicii quondam præsepia regis
 Fecerant dapibus sanguinolenta suis.
 Therodamanteos ut qui sensere leones,
 Quisque Thoantæ Taurica sacra Deæ.
 Vt quos Scylla vorax, Scyllæque adversa Charybdis
 Dulichis pavidos eripuerunt rati.
 Vt quos demisit vastam Polyphemus in alvum:
 Vt Læstrygonias qui subjere manus.

Ut

Ut quos dux Penus merfit putealibus undis,
 Et jacto canas pulvere fecit aquas.
 Et velut Icaridos famulæ periere, procique,
 Inque caput domini qui dabat arma procis.
 Ut jacet Aonio luctator ab hospite fufus,
 Qui [mirum] victor, cum cecidisset, erat.
 Vt quos Antæi sortes pressere lacerti,
 Quosque feræ morti Lemnia turba dedit.
 Vt qui post longum sacri monstraror iniqui,
 Elicuit pluvias victima cæsus aquas.
 Frater ut Antæi, quo sanguine debuit, aras
 Tinxit, & exemplis occidit ipse suis.
 Vt qui terribiles pro gramen habentibus herbis,
 Impius humano viscere pavit equos.
 Vt duo diversis sub eodem vindice cæsi
 Temporibus, Nessus, Dexamenique gener.
 Vt pronepos, Saturne, tuus; quem reddere vitam
 Ipse Coronides vidit ab urbe sua.
 Vt Sinis, & Scyron, & de Polypemone natus,
 Quique homo parte sui, parte juveneus erat.
 Quique trabes pressas ab humo mittebat in auras,
 Aquoris aspiciens hujus & hujus aquas.
 Quæque Ceres vidit læto pereuntia vultu
 Corpora Thesea Cercyonea manu.
 Hæc tibi, quem precibus iustis mea devovet ira,
 Eveniant, aut his non leviora malis.
 Qualis Achæmenides Sicula desertus in ora,
 Troica cum vidit vela venire, fuit.
 Qualis erat nec non fortuna binominis Iri,
 Quique tenent pontem, quæ tibi pejor erit.
 Filius & Cereris frustra tibi semper ametur,
 Destituatque tuas sæpe petitus opes.
 Vtque per alternos unda labente recurfus,
 Subtrahitur presso mollis arena pede.
 Sic tua nescio quo semper fortuna liquefcet:
 Lapfque per medias effluit usque manus.
 Vtque pater solitæ varias mutare figuras,
 Plenus inextincta deficere fame.

Nec

Nec dapis humanæ tibi erunt fastidia, quæque
 Parte potes, Tydeus temporis hujus eris.
 Atque aliquid facias, à vespere Solis in ortus
 Cur externati rursus agantur equi.
 Fæda Lycaoniæ repetes convivia mensæ,
 Tentabisque iterum fallere fraude Jovem.
 Teque aliquis posito tentet vim numinis opto:
 Tanjalides tu sis, Tereidesque puer.
 Et tua sic latos spargantur membra per agros,
 Tamquam quæ patrias detinuere vias.
 Ære Perillæo veros imitere juvencos,
 Ad formam tauri conveniente sono.
 Vtque ferox Phalaris, lingua prius ense resecta,
 More bovis, Paphio clausus in ære gemas.
 Dumque redire voles ævi melioris in annos,
 Vt vetus Admeti decipiare focer.
 Atque eques in medii mergare voragine canni,
 Dummodo sint fati nomina nulla tui.
 Atque utinam pereas, veluti de dentibus orti
 Sidonia jactis Graja per arva manu.
 Et quæ Penthides fecit, fraterque Medusæ,
 Eveniant capiti vota sinistra tuo.
 Et quibus exiguo est volucris devota libello
 Corpora projecta quæ sua purgat aqua.
 Vulnere totque feras, quot dicitur ille tulisse,
 Cujus ab inferis culter abesse solet.
 Attonitusque feces, ut quos Cybeleja mater
 Incitat ad Phrygios, vilia membra, modos.
 Deque viro fias nec fæmina nec vir, ut Attys,
 Et quætiis molli tympana rauca manu.
 Inque pecus Magnæ subito vertare Parentis,
 Victor ut est celeri victique versa pede.
 Solaque Limone pænam ne senserit illam,
 Et tua dente fero viscera carpat equus.
 Aut, ut Cassandri dominus, non mitior illo,
 Saucius ingesta contumuleris humo.
 Aut, ut Abantiades, aut ut Lynæus heros,
 Cæsus in æquoreas præcipiteris aquas.

Q 2

Vi

Victima vel Phæbo sacras maeteris ad aras,
 Quam tulit à sævo Theudotus hoste necem.
 Aut te devoteat certis Abdera diebus:
 Saxaque devotum grandine plura petant.
 Aut Jovis infeltri telo feriare trifulco,
 Vt fatus Hipponoo, Dositheosque pater.
 Vt foror Autoones: ut cui matertera Maja est:
 Vt temere optatos qui male rexit equos.
 Vt ferus Æolides, ut sanguine natus eodem,
 Quo genita est, liquidis quæ caret Arctos aquis.
 Vt Macedo rapidis icta est cum conjugè flammis,
 Sic precor ætheri vindicis igne cadas.
 Prædave sis illis, quibus est Latonia Delos
 Ante diem raptò non adeunda Thraso.
 Quique verecundæ speculantem labra Dianæ,
 Quique Crotopiaden diripere Linon.
 Neve venenato levius feriaris ab angue,
 Quam fenis Oægri Calliopeque nurus.
 Quam puer Hypsipyles, quam qui cava primus acuta
 Cuspide suspecti roborà fixit equi.
 Neve gradus adeas Elpenore cautius altos:
 Vimque feras vini, quo tulit ille modo.
 Tamq; cadas domitus, quam quisquis ad arma vocantè
 Juvit inhumanum Thiodamanta Dryops.
 Quam ferus ipse suo perit maectatus in antro
 Proditus inclusæ Cacus ab ore bovis.
 Quam qui dona tulit Lernæo tincta veneno,
 Euboicasque suo sanguine tinxit aquas.
 Vel de præcipiti venias in Tartara saxo,
 Vt qui Socraticum de nece legit opus.
 Vt qui Thesæ fallacia vela carinæ
 Vidit: ut Iliaca missus ab arce puer.
 Vt teneri nutrix, eadem matertera, Bacchi,
 Vt cui causa necis serra reperta fuit.
 Lydia se scopulis ut virgo misit ab altis,
 Dixerat invito quæ mala verba Deo.
 Fæta tibi occurrat patrio popularis in arvo,
 Sitque Phayllacæ causa læna necis.

Quique Lycurgiden letavit, & arbore natum,
 Idmonaque audacem, te quoque rumpat aper.
 Iſque vel exanimis faciat tibi vulnus, ut illi,
 Ora super fixi quem cecidere suis.
 Sive idem, simili pennis quem morte peremit,
 Phryx & venator sis Berecynthiades.
 Si tua contigerit Minoas puppis arenas,
 Te Corcyræum Creina turba putet.
 Lapsuramque domum subeas, ut sanguis Alevæ,
 Stella Leoprepidæ cum fuit æqua viro.
 Vtque vel Evenus torrenti flumine merfus,
 Nomina des rapidæ, vel Tiberinus, aquæ,
 Astacidæque modo decisa cadavere trunco,
 Digna feris, homini sit caput esca tuum.
 Quodque ferunt Brotean fecisse cupidine mortis,
 Des tua succensæ membra cremanda pyræ.
 Inclususque necem cavea patiaris, ut ille
 Non profecturæ conditor historiæ.
 Vtque repertori nocuit pugnacis lambi,
 Sic sit in exitium lingua proterva tuum.
 Vtque parum stabili qui carmine læsit Athenas,
 Invisus pereas deficiente cibo.
 Vtque lyræ vates fertur periisse severæ,
 Causa sit exitii dextera læsa tui.
 Vtque Agamemnonio vulnus dedit anguis Orestæ,
 Tu quoque de moriu virus habente cadas.
 Sit tibi conjugii nox prima novissima vitæ,
 Eupolis hoc perit & nova nupta modo.
 Vtque cothurnatum cecidisse Lycophrona narrant;
 Hæreat in fibris fixa sagitta tuis.
 Aut lacer in sylvis manibus spargare tuorum:
 Sparfus ut est Thebis angue creatus avo.
 Perque feros montes tauro rapiente traharis,
 Vt tracta est conjux imperiosa Lyci.
 Quodque suæ passa est pellex invita forori,
 Excidat ante pedes lingua resecta tuos.
 Conditor ut tardæ læsus cognomine Myrrhae
 Orbis in innumeris inveniare locis.

Inque tuis opifex, vati quod fecit Achæo,
 Noxia luminibus spicula condat apis.
 Fixus & in duris carparis viscera faxis,
 Ut cui Pyrrha sui filia fratris erat.
 Ut puer Harphagides referas exempla Thyestæ,
 Inque tui cæsus viscera patris eas.
 Trunca geras sevo mutilatis partibus ense,
 Qualia Mimnermi membra fuisse ferunt.
 Vtve Syracusio prestricta fauce poetæ,
 Sic animæ laqueo sit via clausa tuæ.
 Nudave derepta pateant tua viscera pelle,
 Vt Phrygium cufus nomina flumen habet.
 Saxificæ videas infelix ora Medusæ,
 Cephenum multos quæ dedit una neci.
 Pontiadum morsus subeas, ut Glaucus, equarum
 Inque maris salias, Glaucus ut alter, aquas.
 Vtque duobus idem dictis modo nomen habenti,
 Præfocent animæ Gnosis mella viam.
 Sollicitoque bibas, Anyti doctissimus olim
 Imperturbato quod bibit ore reus.
 Nec tibi, si quid amas, felicius Hæmoe cedat,
 Vt sua Macareus, sic potiare tua.
 Vel videas, quod jam cum flammæ cuncta tenerent
 Hectoreus patria vidit ab arce puer.
 Sanguine probra luas, ut avo genitore creatus,
 Per facinus soror est cui sua facta parens.
 Olibus inque tuis teli genus hæreat illud,
 Traditur Icarii quo cecidisse gener.
 Vtque loquax in equo est elius guttur acervo,
 Sic tibi claudatur pollice vocis iter.
 Aut ut Anaxarchus pila minuaris in alta,
 Jactaque pro solitis frugibus ossa sonent.
 Vtque patrem Pflamatis, condat te Phæbus in ima
 Tartara, quod natæ fecerat ille suæ.
 Inque tuos ea pestis eat, quam dextra Choræbi
 Vicit, opem miseris Argolicisq; tulit.
 Vtque nepos Æthræ, Veneris moriturus ob iram,
 Exul ab attonitis excutiaris equis,

Pro-

Propter opes nimias ut perdidit hospes alumnus,
 Perdat ob exiguas te tuus hospes opes.
 Vtve ferunt fratres sex cum Damascithone cæsos
 Intereat totum sic genus omne tuum.
 Addidit ut fidicem miseris sua funera natis,
 Sic tibi sint vitæ tædia iusta tuæ.
 Vtque soror Pelopis, saxo dureris oborto,
 Et læsus lingua Battus ab ipse sua.
 Aera si misso vacuum jaculabere disco,
 Quo puer Oebalides, ictus ab orbe cadas.
 Si qua per alternos pulsabitur unda lacertos,
 Omnis Abydena sit tibi pejor aqua.
 Comicus ut meditis perit, dum nabat, in undis,
 Et tua sic Stygius strangulet ora liquor.
 Aut ubi ventosum superaris naufragus æquor,
 Contacta pereas, ut Palinurus, humo.
 Vtque sothurnatum vatem tutela Dianæ,
 Dilaniet vigillum te quoque turba canum.
 Aut tu Trinacri salias super ora Gigantis,
 Plurima qua flammæ Sicaniis Ætna vomit.
 Diripiantque tuos infans unguibus artus
 Strymonia matres, Orpheos esse ratæ.
 Natus ut Althææ flammis absentibus arsit,
 Sic tuus ardeat stipitis igne rogos.
 Vt nova Phasiaca compressa est nupta corona,
 Vtque pter nuptæ, cumque parente domus.
 Vt cruor Herculeos abiit diffusus in artus,
 Corpora pestiferum sic tua virus edat.
 Qua sua Penthiiden proles est ulta Lycurgum,
 Hæc maneat teli te quoque plaga novi.
 Vtque Milon, robur diducere fissile tentes
 Nec possis captas inde referre manus.
 Muneribusque tuis lædaris, ut Icarus, in quem
 Intulit armatas ebria turba manus.
 Quodque dolore necis paritæ pia filia fecit,
 Vincula per laquei fac tibi guttur eant.
 Obstructoque famem patiaris limine tecti,
 Vt legem pænæ cui dedit ipsa parens.

Illis

Illius exemplo violes simulacra Dianæ;

Aulidis à portu qui leve vertit iter.

Naupliadæve modo siæto pro crimine pænas

Morte laas, nec te non meruisse juvet.

Æthalion vita spoliavit ut Iſidis hoſpes,

Quem memor à sacris nunc quoque pellit Ion:

Vtque Melanthea tenebris à cede latentem

Prodidit officio luminis orba parens.

Sic tua conſectis fodiantur pectora telis,

Sic precor auxiliis impediare tuis.

Qualis equos pacto, quos fortis agebat Achilles,

Acta Phrygi timido eſt, nox tibi talis eat.

Nec tu quam Rhesus ſomno meliore fruaris,

Quam comites Rheo tum necis, ante via.

Vt quos cum Rutulo morti Rhamnete dederunt

Inpiger Hyrtacides, Hyrtacideque comes.

Cliniadæve modo circumdatus ignibus atris

Membra feras Stygiæ femicremata rati.

Vtve Remo muros auſo tranſire recentes,

Noxia ſint capiti ruſtica teta tuo.

Denique, Sarmaticas inter Geticaſque ſagittas,

His precor ut vivas, & moriære locis.

Hæc tibi tantisper ſubito ſunt miſſa libello,

Immemores ne nos eſſe querare tui.

Pauca quidem, fateor, ſed Di dent plura rogatis,

Multiplicentque ſuo vota favore mea.

Postmodo plura leges, & nomen habentia verum,

Et pede quo debent acria bella geri.

DIRECCION GENERAL

PUB.

PUB.

OVIDII

NASONIS

VITA,

ET OPERA.

Ovidius Naſo Sulmone, quæ urbs eſt in Pel-
 gnis (ut ipſe quoque ſcribit) ex Equeſtri Na-
 ſonum familia Minervæ Quinquatriſ natus eſt de-
 cimo quarto Kalendas Aprilis, Hircio & Panſa con-
 ſulibus, qui bello Antoniano apud Mutinam in
 pugna ceciderunt. Cum fratre natu majore clarif-
 ſimis & Grammaticis, & Rhetoribus Romæ ope-
 ram dedit: Ac ut patri magis obtemperaret, quam
 quod illo ſtudio delectaretur, Legibus quidem in-
 cumbere cepit: ſed cum pater vita ſunctus eſſet,
 ad humaniores muſas rediit, celeberrimoſque illo-
 rum temporum poetas ſibi conciliavit: Æmilium
 Macrum Veronenſem, qui de herbis diligentiffime
 ſcripfit: Ponticum, qui Thebaida composuit: Pre-
 pertium Elegiarum, Batthum Jamborum ſcripto-
 rem,

rem,

rem, & Horatium Flaccum. Vxores tres duxit; quarum duas repudiavit, cum tertia conjunctissime vixit, ex qua duas etiam filias suscepit. Cum vero ad Juliam Augusti filiam sub Corynnæ nomine lascivas de amoribus elegias scripsisse deprehensus foret, in exilium annos quinquaginta natus ab Augusto ipse fuit ejectus, in Pontumque relegatus; Vbi cum novem annos tristissime exegisset, vita functus Tomis [ut Eusebius in Chronicis scribit] fuit sepultus. Tamen si autem & ipse alia quædam jactat regendi criminis gratia, & plerique aliter putant; illa tamen, quam dixi, fuisse exilii causam, ex his Sidonii poetæ lepidissimis versibus aperte demonstratur:

- „ Et te carmina perlibidinosa
 „ Notum, Naso tener, Tomosque missum,
 „ Quondam Cæsareæ nimis puellæ
 „ Fallo nomine subditum Corynnæ.

Multi nobis sæcunditatis ingenii sui monumenta reliquit, partim in exilio, partim Romæ conscripta. Nam in exilio, & de Tristibus, & de Ponto, & in Ibin, & de morte Drusi ad Liviam Consolationem, & duodecim Fastorum libros, quorum sex tantum extant, quamquam nuper omnes inventi ferantur, & Germanicum triumphum composuit. De piscibus opusculum inchoatum reliquit. Ante vero quam exlaret, jam Artem amandi emiserat, Amoris remedium, suos amores ad Corynnam, amatorias Heroidum epistolas; Medeam tragædiam; quæ (ut scribit Fabius Quintil.) ostentare videtur, quantum vir ille præstare poterit, si ingenio suo temperare, quam indulgere maluisset; Metamorphosin, quam subita relegatione perturbatus emendare non potuit: id quod ipse his carminibus perspicue testatum reliquit.

„ Or-

Orba parente suo quicumq; volumina tangis,
 „ His saltem vestra detur in urbe locus.
 „ Quoq; magis faveas, non sunt hæc edita ab illo,
 „ Sed quasi de domini funere rapta sui.
 „ Quicquid in his igitur vitii rude carmē habebit,
 „ Emendaturus, si licuisset, erat.

Metamorphosi autem, ut aliquid de Operis quoque inscriptione dicamus, transformatio, transfiguratio interpretari potest; quamvis enim & alia cognitu perquam jucunda hoc in opere narrantur: illuc tamen omnia tendunt, ut quæcumque Metamorphoses explicantur, concinne, apteque copulentur.

FINIS.

UNIVERSITATIS
 DE NUEVO LEÓN
 DE BIBLIOTECAS

D. Antonio Buentello

UAN

DAD AUTÓNOMA DE NUEVO
CIÓN GENERAL DE BIBLIOTECA